

Hvordan går det med integreringen i Norge?

Indikatorer, status og utviklingstrekk i 2024

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

2024

Hvordan går det med integreringen i Norge?

Indikatorer, status og utviklingstrekk i 2024

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

imdi.no

Utgitt: 28.08.2024

978-82-8246-185-6 (trykt)

978-82-8246-186-3 (pdf)

Opplag: 150

Forfattere og bidragsytere:

Regine Meland Leksen og Anniken Lund

Forord

IMDis indikatorrapport gir et oversiktsbilde av hvordan det går med innvandrerne og deres norskfødte barn. Årets utgave av indikatorrapporten er den femte rapporten i rekken. Formålet med rapporten er å sammenstille den nyeste tilgjengelige kunnskapen om integrering på ulike samfunnsområder – som arbeidsliv, utdanning og kvalifisering og levekår, samt politisk og sosial deltakelse. Dette kunnskapsgrunnlaget bidrar til en mer målrettet politikk, mer effektive virkemidler og et mer faktabasert offentlig ordskifte om innvandrere og integrering.

Funnene i årets rapport viser en positiv utvikling for mange av indikatorene for integrering: Flere med innvandrerbakgrunn fullfører videregående opplæring og deltar i høyere utdanning, og forskjellene i sysselsetting mellom innvandrere og den øvrige befolkningen har blitt redusert de siste årene. Hvordan det går med barn av innvandrere, har blitt beskrevet som lakmustesten på integrering. Rapporten viser at det er små forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig på indikatorer som skoleresultater og deltakelse i arbeid. De har sterkere sosiale nettverk, og det er høy grad av sosial mobilitet i denne gruppen.

Samtidig peker rapporten på områder der det er behov for mer innsats. Personer med innvandrerbakgrunn opplever oftere økonomiske vansker og dårlige levekår. Innvandrere deltar også i noe mindre grad i organiserte aktiviteter og frivillighet. Norskfødte med innvandrerforeldre føler seg i større grad integrert enn akseptert som den de er, i det norske samfunnet. Barn av innvandrere opplever også mer diskriminering enn de som selv har innvandret.

2024 er, som i fjor, preget av høye ankomster av ukrainske flyktninger. Dette har ført til rekordmange deltakere i introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger. Vi ser at fordrevne fra Ukraina har relativ høy overgang til arbeid etter at de er ferdige med introduksjonsprogrammet.

Vellykket integrering er avhengig av en god dialog mellom mange aktører, direktorater og samarbeidspartnere. IMDi håper at årets rapport vil bidra til å styrke kunnskapen og samarbeidet mellom alle involverte parter, slik at alle får like muligheter, rettigheter og plikter i et mangfoldig samfunn.

Libe Rieber-Mohn

Direktør, IMDi

Sammendrag

Befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge

Det har vært en stor endring i befolkningssammensetningen i Norge de siste 50–60 årene: I 1970 utgjorde innvandrere kun 1,5 prosent av befolkningen, mens ved inngangen til 2024 utgjorde innvandrere 16,8 prosent, og norskfødte med innvandrerforeldre fire prosent, av befolkningen i Norge.

Innvandrere er en mangfoldig gruppe. Halvparten av innvandrere i Norge kommer fra europeiske land, én av tre er fra land i Asia, og tolv prosent kommer fra land i Afrika. En relativt liten andel på i underkant av fem prosent kommer fra land i Nord-, Mellom- og Sør-Amerika, samt Oseania. Innvandrere kommer til Norge av ulike grunner. Noen kommer for å jobbe, studere eller gjenforenes med familie, og andre er på flukt fra for eksempel krig eller en humanitær krise.

Hvordan går det med integreringen av innvandrere og deres norskfødte barn?

Det er betydelig variasjon i utfall på integreringsindikatorene innad i innvandrerbefolkningen. Utfallene på indikatorene varierer etter landbakgrunn, botid, generasjon eller utdanningsnivå. For eksempel kommer kvinner med fluktbakgrunn og kort botid i Norge dårligere ut enn andre grupper på en rekke indikatorer. Norskfødte med innvandrerforeldre, og særlig jenter, kommer bedre ut enn jevnaldrende innvandrere på flere områder.

Funnene i årets rapport viser en positiv utvikling på mange av indikatorene. Dette gjelder blant annet for barnehagedeltakelse, fullført videregående opplæring, deltakelse i høyere utdanning, sysselsetting og boforhold.

Stadig flere barn og unge med innvandrerbakgrunn deltar i **utdanning og kvalifisering**. Flere går i barnehage, fullfører videregående opplæring og tar høyere utdanning. Samtidig ser vi fortsatt forskjeller i utdanningsindikatorer mellom personer med innvandrerbakgrunn og den øvrige befolkningen. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre får i snitt lavere karakterer i grunnskolen enn befolkningen for øvrig. Norskfødte med innvandrerforeldre tar i større grad høyere utdanning enn den øvrige befolkningen – og det er høy sosial mobilitet i denne gruppen. Innvandrer gutter fullfører imidlertid videregående opplæring i lavere grad enn både innvandrerjenter og befolkningen uten innvandrerbakgrunn, selv om fullføringsandelen har økt betraktelig siden 2015. En mindre andel minoritetsungdommer står utenfor arbeid, opplæring og utdanning nå enn ti år tilbake i tid.

Innvandrere er sjeldnere i **arbeid** enn den øvrige befolkningen, men siden 2015 har sysselsettingen økt mer blant innvandrere enn i den øvrige befolkningen. Dette har redusert forskjellene mellom disse to gruppene fra 14 prosentpoeng i 2015 til 12 prosentpoeng i 2023. Samtidig ser vi siden 2021 en kraftig nedgang i arbeidsdeltakelse blant innvandrere med botid under fire år. Dette kan forklares med rekordhøye ankomster av flyktninger fra

Ukraina. Arbeidsledigheten blant innvandrere er nesten fem ganger så høy som i den øvrige befolkningen, men forskjellene er redusert siden pandemiåret 2020. Norskfødte med innvandrerforeldre er oftere i jobb enn jevnaldrende innvandrere, men har lavere sysselsettingsnivå enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Forskjellene i sysselsetting mellom norskfødte med innvandrerforeldre og øvrig befolkning har imidlertid blitt redusert med fem prosentpoeng siden 2015.

Innvandrere opplever oftere utfordringer med sin egen **økonomi** enn den øvrige befolkningen. Innvandrere har i snitt lavere medianinntekt og er overrepresentert blant personer i vedvarende lavinntekt. 28 prosent av innvandrere lever i vedvarende lavinntekt, mot syv prosent i øvrig befolkning. Andel barn med innvandrerbakgrunn i vedvarende lavinntekt har gått ned de siste årene, og dette kan mest sannsynlig forklares med lav innvandring som følge av pandemi og nedstengning. Med økte priser, renteoppgang og store flyktningsankomster er det usikkert om denne positive utviklingen vil vedvare.

Innvandrere i Norge har i snitt lavere dødelighet og høyere forventet levealder enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Helsen til innvandrere forverres imidlertid med botid i Norge. Det vil si at jo lengre innvandrerne har bodd i landet, jo likere blir helsetilstanden befolkningen for øvrig. Innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen vurderer sin livskvalitet og helse som omtrent like god, men innvandrere opplever i større grad psykiske helseplager.

Både innvandrere og deres barn har lavere **politisk deltakelse** enn øvrig befolkning. Blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre er det en betraktelig lavere andel enn i befolkningen for øvrig som benytter stemmeretten. Denne lave andelen har vært relativt stabil, både over tid og mellom generasjoner. Dette gjelder ved både ved stortingsvalg og ved kommunestyre- og fylkestingsvalg. Ved stortingsvalget i 2021 stemte 80 prosent av befolkningen uten innvandrerbakgrunn, 50 prosent av innvandrerne og 52 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre. Samtidig som det har blitt en høyere andel stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn blant velgermassen, har underrepresentasjonen av innvandrere i kommunestyrene økt de siste årene.

Sosial integrering er utfordrende å måle, og baserer seg i stor grad på subjektive erfaringer og holdninger. Givende sosiale relasjoner i hverdagen bidrar til å utvide nettverk og skape tillit og tilhørighet, mens fravær av slike relasjoner kan føre til ensomhet og utenforskap. Innvandrere deltar i noe mindre grad i organiserte aktiviteter og frivillighet. Personer med innvandrerbakgrunn opplever oftere urettmessig forskjellsbehandling, hatytringer, diskriminering og vold enn øvrig befolkning. 66 prosent av personer med innvandrerbakgrunn oppgir at de har opplevd å bli diskriminert i løpet av livet, mot 40 prosent av øvrig befolkning.

Norskfødte med innvandrerforeldre har sterkere sosiale nettverk enn innvandrere, og har mer kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn. De ser i mye større grad på seg selv som norske, og de opplever seg mye mer integrerte enn de som selv har innvandret. De føler imidlertid ikke i samme grad at andre ser på dem som norske, og resultatet er et større gap i forholdet mellom egen identitet og andres anerkjennelse. De rapporterer om mer diskriminering enn innvandrere, og de opplever diskrimineringen som mer opprørende.

I år, for første gang siden 2016, observerer vi en nedgang i andelen som har positive holdninger til innvandring. Færre enn før mener at innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv, og flere mener at innvandrere er en kilde til utrygghet i samfunnet.

Innvandrere er overrepresentert både blant de som begår lovbrudd, og blant ofrene. Overrepresentasjonen varierer imidlertid med blant annet kjønn, alder, levekår, landbakgrunn, utdanningsnivå og type lovbrudd. Forskning viser at det å være utenfor arbeid og utdanning, samt å ha levekårsutfordringer, er forbundet med høyere nivå av kriminalitet. Unge menn er overrepresentert blant siktede – både blant de med og de uten innvandrerbakgrunn. Menn med og uten innvandrerbakgrunn er også mer utsatt som offer enn kvinner. Norskfødte med innvandrerforeldre, både kvinner og menn, er mer utsatt for vold og mishandling enn både innvandrere og øvrig befolkning.

Unge med innvandrerbakgrunn blir oftere enn andre utsatt for negativ sosial kontroll. Negativ sosial kontroll foregår ikke kun mellom voksne og unge, det foregår også unge imellom – og det foregår på skolen. Jenter møter forventninger om at de skal oppføre seg anstendig og vise ærbarhet, og gutter møter press knyttet til maskulinitet og kontroll av søstre.

Hva bidrar til, og hva hindrer, vellykket integrering?

Integreringsprosessen er ulik for hver enkelt innvandrer, fordi den påvirkes av en rekke personlige og samfunnsmessige forhold. På et overordnet nivå ser vi at utdanningsbakgrunn og norskkunnskaper er nøkkelfaktorer for økt deltakelse og integrering i samfunnet. Utdanningsnivå og språkferdigheter er særlig avgjørende for yrkesdeltakelse i det norske arbeidsmarkedet, siden det er økende etterspørsel etter arbeidskraft med høye formelle kvalifikasjoner.

Lengre botid i Norge gir også bedre integreringsutfall på de fleste indikatorene. Dette gjelder blant annet norskferdigheter, fullføringsgrad i videregående opplæring, deltakelse i arbeid, inntekt og boforhold. Innvandrere med lengst botid opplever mer tilhørighet til Norge, og de deltar i større grad i sivilsamfunnet.

Samtidig er det flere faktorer som kan være bremseklosser for integreringen, som arbeidsledighet, utenforskap, økonomiske vansker, dårlige levekår og negativ sosial kontroll.

Diskriminering kan være et hinder for gode levekår, for inngang til arbeidslivet, for utbytte av opplæring og for tilgang til boligmarkedet. Diskriminering kan føre til svekket tilhørighet til fellesskapet og mindre tillit både til samfunnet og til andre mennesker.

Det å bli utsatt for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold kan utgjøre en barriere mot god integrering, og det kan medføre uhelse for utsatte. Personer som opplever negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, kan bli påført skader som gir psykiske og fysiske helseutfordringer, og utsatte vil kunne ha behov for omfattende og langvarig helsehjelp.

Integrering av flyktninger fra Ukraina

Siden våren 2022 har det norske samfunnet vært preget av høye ankomster av ukrainske flyktninger. I løpet av 2023 ble det bosatt 32 400 ukrainske flyktninger, og denne gruppen utgjør nå den største flyktninggruppen i Norge. Videre var 23 000 ukrainske flyktninger registrert som deltakere i introduksjonsprogrammet i 2023, og 45 prosent gikk direkte over til arbeid etter avsluttet program. Rundt én av fem ukrainske flyktninger er i jobb, og sysselsettingen stiger med botid. Mange nyankomne flyktninger har ført til en sterk vekst i sosialhjelpsutgifter, og antallet ukrainske mottakere av sosialhjelp har vokst hver måned siden mars 2022. Manglende norsk- og engelskkunnskaper, i tillegg til helseutfordringer og psykiske plager, er viktige årsaker til at ukrainske flyktninger står utenfor arbeid og ikke får brukt sin medbrakte kompetanse på arbeidsplassen. Det er også viktig å huske på at mange av de ukrainske flyktningene fortsatt deltar i introduksjonsprogrammet, og at sysselsettingsandelen stiger betraktelig etter avsluttet program.

Summary

The population with immigrant backgrounds in Norway

The past 50-60 years have seen a major change in the composition of Norway's population: Immigrants made up only 1.5 per cent of the Norwegian population in 1970, while by the start of 2024 that number had risen to 16.8 per cent for immigrants and 4 per cent for people born in Norway to immigrant parents.

Immigrants are a diverse group of people. Half of the immigrants in Norway come from European countries, one in three are from countries in Asia, and 12 per cent come from countries in Africa. A relatively small proportion (just under 5 per cent) comes from countries in North, Central and South America and Oceania. Immigrants come to Norway for a variety of reasons. Some come to work, study or be reunited with their families, while others may be fleeing war or humanitarian crises.

What are the integration outcomes for immigrants and their Norwegian-born children?

There is considerable variation in terms of the outcomes of the integration indicators within the immigrant population. The outcomes of the indicators vary according to national background, period of residence, generation or level of education. For example, a number of indicators show that women with refugee backgrounds and short periods of residence in Norway have poorer outcomes than other groups. People born in Norway to immigrant parents, particularly girls, do better than their immigrant peers in several areas.

The findings in this year's report show positive developments in many of the indicators. Among other things, this is true for kindergarten attendance, completion of upper secondary education, enrolment in higher education, employment, and living conditions.

An increasing number of children and young people with immigrant backgrounds are enrolling in **education and qualifications**. More are attending kindergarten, completing upper secondary education and enrolling in higher education. At the same time, we still see differences in educational indicators between people with immigrant backgrounds and the rest of the population. On average, immigrants and people born in Norway to immigrant parents achieve lower grades in primary and lower secondary school than the general population. People born in Norway to immigrant parents enrol in higher education at higher rates than the rest of the population, and this group has a high degree of social mobility. However, immigrant boys complete upper secondary education at lower rates than both immigrant girls and the population without an immigrant background, despite the completion rate having increased significantly since 2015. There are now fewer minority youth who are not working, studying or training than was the case ten years ago.

Immigrants are less frequently **employed** than the rest of the population, however, since 2015 the employment rate has increased more among immigrants than in the rest of the

population This has reduced the disparities between these two groups from 14 percentage points in 2015 to 12 percentage points in 2023. At the same time, since 2021 we have seen a sharp decline in labour market participation among immigrants with a period of residence of less than four years. This can be explained by record numbers of refugees arriving from Ukraine. Unemployment among immigrants is almost five times as high as in the rest of the population, however these differences have been reduced since the pandemic year of 2020. People born in Norway to immigrant parents are more often employed than their immigrant peers, but have lower employment rates than the population without an immigrant background. However, the differences in the employment rates between people born in Norway to immigrant parents and the rest of population have decreased by five percentage points since 2015.

Immigrants more often experience challenges with their personal **finances** than the rest of the population. On average, immigrants have a lower median income and are overrepresented among people with persistent low incomes. 28 per cent of immigrants live with persistent low incomes, compared to seven per cent among the rest of the population. The proportion of children with immigrant backgrounds who live in persistent low income households has declined in recent years. The most probable explanation for this is low immigration due to the pandemic and lockdowns. Higher prices, rising interest rates and large refugee arrivals, make it uncertain as whether this positive development will continue.

On average, immigrants in Norway have lower mortality rates and higher life expectancy than the population without an immigrant background, however, the health of immigrants worsens in relation to their period of residence in Norway. This means that the longer immigrants have lived in the country, the more their health situation more closely resembles that of the rest of the population. Immigrants, people born in Norway to immigrant parents and the rest of the population consider their quality of life and health to be about equally as good, however immigrants are more likely to experience mental health problems.

Both immigrants and their children have lower rates of **political participation** than the rest of the population. A significantly lower proportion of immigrants and people born in Norway to immigrant parents exercise their right to vote than the rest of the population. This low proportion has remained relatively stable, both over time and between generations. This applies both to parliamentary elections and municipal and county council elections. 80 per cent of the population without an immigrant background voted at the 2021 parliamentary election, compared with 50 per cent of immigrants and 52 per cent of people born in Norway to immigrant parents. While the proportion of people with immigrant backgrounds in the electorate who are eligible to vote has risen, the under-representation of immigrants in the municipal councils has increased in recent years.

Social integration is challenging to measure and is largely based on subjective experiences and attitudes. Rewarding social relationships in everyday life help to expand

networks and create trust and a sense of belonging, while the absence of these relationships can result in loneliness and exclusion. Immigrants are slightly less likely to participate in organised activities and volunteering. People with immigrant backgrounds often experience unfair treatment, hate speech, discrimination and violence than the rest of the population. 66 per cent of people with immigrant backgrounds report that they have experienced discrimination during their lives, compared to 40 per cent among the rest of the population.

People born in Norway to immigrant parents have stronger social networks than immigrants, and have more contact with people without immigrant backgrounds. They see themselves as Norwegian to a much greater extent, and feel much more integrated than those who have themselves immigrated. However, they do not feel that others view them as Norwegian to the same extent, and the result of this is a wider disconnect between their own identity and the recognition of others. They report more discrimination than immigrants, and they experience discrimination as being more upsetting.

This year is the first time since 2016 that we have observed the population being less positively inclined towards immigration. Fewer people than before believe that most immigrants make a beneficial contribution to Norwegian working life, and more people believe that immigrants are a source of insecurity in society.

Immigrants are overrepresented both among those who commit crimes and among the victims. However, overrepresentation varies in terms of factors such as gender, age, living conditions, national background, level of education and type of offence. Research shows that being outside of work or education, as well as experiencing challenging living conditions, are associated with higher levels of crime. Young men are overrepresented among people charged with crimes. This applies both among those with and without an immigrant background. Men with and without immigrant backgrounds are also more likely to be victims of crime than women. People born in Norway to immigrant parents, both women and men, are more exposed to violence and abuse than both immigrants and the rest of the population.

Young people with immigrant backgrounds are more likely than others to be exposed to negative social control. Negative social control not only takes place between adults and young people, it also takes place between young people themselves – and it takes place at school. Girls face expectations of having to behave decently and respectably, and boys encounter pressures related to masculinity and control of their sisters.

What contributes to and what hinders successful integration?

The integration process is unique to each immigrant, because it is influenced by a number of personal and societal factors. At a general level we see that educational background and Norwegian language skills are key factors for greater participation and integration in society.

An individual's level of educational and language skills are particularly critical to participation in the Norwegian labour market, because there is increasing demand for highly qualified workers.

According to most of the indicators, a longer period of residence in Norway also gives better integration outcomes. Among other things, this applies to Norwegian language skills, completion rate of upper secondary education, labour market participation, income and living conditions. Immigrants with the longest period of residence in Norway feel a stronger connection to Norway and have a higher rate of participation in civil society.

On the other hand, there are several factors that may hinder integration, such as unemployment, exclusion, financial difficulties, poor living conditions and negative social control.

Discrimination can be an obstacle to achieving good living conditions, to entry into the labour market, to deriving benefit from education and training and to access to the housing market. Discrimination can lead to a weakened sense of belonging to the community and less trust both in society and in other people.

Being exposed to negative social control and honour-related violence can represent a barrier to good integration, and it can have poor health outcomes for those exposed to it. Individuals who experience negative social control and honour-related violence may suffer harm that results in mental and physical health challenges, and those exposed to this may require extensive and long-term health care.

Integration of refugees from Ukraine

Norwegian society has experienced the arrival of large numbers of Ukrainian refugees since the spring of 2022. 32,400 Ukrainian refugees were settled during 2023, and this group now makes up the largest refugee group in Norway. In addition, 23,000 Ukrainian refugees were registered as participants in the introduction programme in 2023, and 45 per cent went directly into work after the programme was completed. About one in five Ukrainian refugees are working, and employment is rising in line with the length of time they have resided in Norway. The high numbers of newly arrived refugees have resulted in strong growth in social welfare spending, and the number of Ukrainian social welfare recipients has increased every month since March 2022. The lack of Norwegian and English language skills, as well as health challenges and mental health problems, are important reasons for why Ukrainian refugees are outside the workforce and cannot use their qualifications in the labour market. It is also important to remember that many of the Ukrainian refugees are still participating in the introduction programme, and that rates of employment increase significantly after the programme has ended.

Innhold

	Forord	2
	Sammendrag	3
	Summary	7
	Figurer	14
1.	Innledning	18
1.1	Bakgrunn og formål	18
1.2	Sentrale begreper og definisjoner	19
1.3	Innhold i rapporten	21
2.	Befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge	25
2.1	Hvor mange innvandrere er det i Norge?	25
2.2	Halvparten av innvandrerne kommer fra europeiske land	27
2.3	Tendenser til desentralisering	30
2.4	Høyere andel med kort botid i 2024	31
2.5	Flukt største årsak til innvandring i fjor	32
2.6	Store forskjeller i utdanning mellom ulike innvandrergrupper	34
3.	Utdanning og kvalifisering	36
3.1	Barnehagedeltakelsen øker mest blant de minste barna	36
3.2	Stabile forskjeller i grunnskoleresultater	38
3.3	Fire av ti innvandregutter fullfører ikke videregående	40
3.4	Nesten halvparten av norskfødte med innvandrerforeldre tar høyere utdanning	42
3.5	Rekordhøy deltakelse i introduksjonsprogrammet	44
3.6	Bedre norskprøveresultater blant kvinner	46
4	Arbeid	50
4.1	Lavest sysselsetting blant nyankomne flyktninger	50
4.2	Små kjønnsforskjeller blant norskfødte med innvandrerforeldre	53
4.3	Fire av ti innvandrerkvinner jobber deltid	55
4.4	Dårligere arbeidsmiljø og mer usikker arbeidshverdag	56
4.5	Sykefravær øker mer med alder blant innvandrere	58

4.6	Arbeidsledigheten varer lenger blant innvandrere	61
4.7	Unge innvandrere er mer utsatt for utenforskap	62
5	Økonomi og levekår	65
5.1	20 prosent lavere inntekt	65
5.2	Innvandrere opplever oftere økonomiske vansker	67
5.3	Innvandrerbarn fortsatt sterkt overrepresentert	68
5.4	Vanligere å leie bolig blant innvandrere	71
5.5	Hver femte innvandrere bor trangt	72
5.6	Innvandrere har høyere forventet levealder	73
5.7	Psykiske plager vanligst blant innvandrere	76
5.8	Innvandrere fra Asia og Afrika har lavest livskvalitet	78
6	Politisk integrering	81
6.1	Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har lavere valgdeltakelse	81
6.2	Innvandrere har lavere politisk deltakelse	85
6.3	Underrepresentert i politikken	87
6.4	Fortsatt mange som får norsk statsborgerskap	87
6.5	Innvandrere bruker i større grad digitale medier	89
6.6	Tilliten til ulike samfunnsinstitusjoner varierer	90
7	Sosial integrering	96
7.1	Innvandrere har lavere tillit til andre mennesker	96
7.2	Stadig mer kontakt med innvandrere på ulike arenaer	98
7.3	Norskfødte føler seg integrert, men ikke akseptert	100
7.4	Lave norskkunnskaper største hinder for å delta i frivilligheten	102
7.5	Økonomi har mye å si for om barn deltar i fritidsaktiviteter	104
7.6	Den positive trenden har snudd	106
7.7	Barn av innvandrere opplever mer diskriminering	110
7.8	Innvandrere oftere utsatt for vold og bedrageri	114
7.9	Retten til å leve et fritt liv	119
8	Integrering av flyktninger fra Ukraina	124
8.1	Demografi	124

8.2	Utdanning og kvalifisering	127
8.3	Arbeid	128
8.4	Økonomi og levekår	131
8.5	Politisk og sosial integrering	133

Referanser	135
-------------------	------------

Figurer

Figur 2.1. Innvandring, utvandring og nettoinnvandring til Norge	25
Figur 2.2. Personer med innvandrerbakgrunn og øvrig befolkning, fordelt etter alder	26
Figur 2.3. Innvandrere fordelt etter landbakgrunn (verdensregion)	28
Figur 2.4. Innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn, etter landbakgrunn	29
Figur 2.5. Andelen etter bokommunens sentralitetsklasse for hele befolkningen og innvandrere	30
Figur 2.6. Innvandrere fra utvalgte land, etter botid. 2023	32
Figur 2.7. Innvandring til Norge etter innvandringsgrunn	33
Figur 2.8. Utdanningsnivå, etter innvandrerkategori og innvandringsgrunn	34
Figur 3.1. Barnehagedeltakelse, barn i alderen 1-5 år etter språkbakgrunn.....	37
Figur 3.2. Grunnskolepoeng, etter innvandrerkategori og kjønn	39
Figur 3.3. Andel elever som har fullført videregående opplæring innen fem/seks år etter skolestart, etter innvandrerkategori.....	41
Figur 3.4. Andel elever som har fullført videregående opplæring innen fem/seks år etter skolestart, etter kjønn og innvandrerkategori	42
Figur 3.5. Andel studenter 19-24 år i høyere utdanning i Norge i prosent av registrert årskull, etter innvandrerkategori	43
Figur 3.6. Andel studenter som fullførte utdanning på normert tid, etter type utdanningsprogram og innvandrerkategori.....	44
Figur 3.7. Andel sysselsatte/under utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram, etter kjønn og alder	46
Figur 3.8. Andel norskprøver med oppnådd språknivå B1 eller høyere, etter delprøve.	48
Figur 4.1. Sysselsatte, etter alder, botid og innvandrerbakgrunn.....	51
Figur 4.2. Sysselsatte innvandrere (20-66 år) etter botid, landbakgrunn og kjønn ...	52
Figur 4.3. Andeler i arbeidsstyrken etter kjønn, innvandringskategori og familietype blant personer 25-44 år	53
Figur 4.4. Sysselsettingsandel blant norskfødte med innvandrerforeldre, etter kjønn og foreldrenes landbakgrunn	54
Figur 4.5. Fordeling etter stillingsprosent, sysselsatte innvandrere etter landbakgrunn	55
Figur 4.6. Utvalgte arbeidsmiljøindikatorer, etter todelt landbakgrunn	57
Figur 4.7. Legemeldt sykefravær blant innvandrere og hele befolkningen, etter alder og landbakgrunn	59

Figur 4.8. Legemeldt sykefravær blant innvandrere, etter landbakgrunn.....	60
Figur 4.9. Registrerte helt ledige i andel av arbeidsstyrken	61
Figur 4.10. NEET-andel blant unge i alderen 15-29 år	63
Figur 5.1. Median inntekt for innvandrere som andel av hele befolkningens median inntekt, etter innvandringsgrunn	66
Figur 5.2. Personer 0-39 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Treårsperiode, etter innvandrerbakgrunn.....	67
Figur 5.3. Opplevde utfordringer med tilgang til goder, økonomisk romslighet og betalingsvansker etter landbakgrunn	68
Figur 5.4. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, etter innvandrerbakgrunn.	69
Figur 5.5. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, andel med innvandrerbakgrunn	69
Figur 5.6. Andel som leier bolig, etter innvandrerbakgrunn og bosted	71
Figur 5.7. Andel trangbodde, etter innvandrerbakgrunn	72
Figur 5.8. Andel som vurderer egen helse som god eller svært god, etter alder og innvandringskategori. Gjennomsnitt fra livskvalitetsundersøkelsen	74
Figur 5.9. Konsultasjoner hos fastlegen, etter landbakgrunn.....	75
Figur 5.10. Relative dødelighetsrater for innvandrere i alderen 50-69 år, etter landbakgrunn. Befolkningen for øvrig = 100	76
Figur 5.11. Andel med psykiske problemer.....	77
Figur 5.12. Andel med lav tilfredshet med livet, etter landbakgrunn	78
Figur 5.13. Andel personer med overvekt av negative følelser	79
Figur 6.1. Valgdeltakelse i stortingsvalgene 1997-2021, etter innvandringskategori. 82	
Figur 6.2. Valgdeltakelse etter innvandringskategori i kommunestyre- og fylkestingsvalgene	83
Figur 6.3. Valgdeltakelse i stortingsvalget 2021, etter innvandringskategori og alder	85
Figur 6.4. Politisk deltakelse etter aktivitet siste 12 måneder	86
Figur 6.5. Andel med innvandrerbakgrunn av stemmeberettigede, listekandidater og representanter til kommunevalg	87
Figur 6.6. Overgang til norsk statsborgerskap, etter landbakgrunn.....	88
Figur 6.7. Mediebruk en gjennomsnittsdag etter innvandrerkategori	90
Figur 6.8. Andel som uttrykker høy tillit til ulike institusjoner, etter innvandrerkategori	92
Figur 6.9. Andel som har veldig stor eller ganske stor tillit til følgende norske institusjoner	93

Figur 6.10. Andel som har veldig stor eller ganske stor tillit til at de får hjelp fra det offentlige ved ulike typer hendelser eller tilstander	94
Figur 7.1. Generell tillit, målt ved spørsmålet «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i møtet med andre mennesker?»	98
Figur 7.2. Kontakt med innvandrere, etter arena	99
Figur 7.3. Svar på spørsmålet «Hvor mange står deg så nær at du kan regne med dem hvis du får store personlige problemer?»	100
Figur 7.4. Andel som føler seg helt eller ganske integrert og helt eller ganske akseptert i det norske samfunnet.....	101
Figur 7.5. Andel som har deltatt (medlem, vært på møter og/eller bidratt som frivillig) i ulike typer foreninger siste to år	103
Figur 7.6. Deltakelse i idrett gjennom oppveksten	105
Figur 7.7. Deltakelse i fritidsaktiviteter i løpet av siste måned	106
Figur 7.8. «Synes du innvandring i hovedsak er bra eller dårlig for Norge?	107
Figur 7.9. Andel som er helt/nokså enig og helt/nokså uenig i to påstander	108
Figur 7.10. Holdninger til flyktningers og asylsøkeres adgang til å få opphold i Norge. Bør den bli lettere, vanskeligere eller som i dag?	109
Figur 7.11. Har opplevd å bli diskriminert eller behandlet dårligere enn andre på ulike arenaer i løpet av livet. «Har opplevd diskriminering ...»	111
Figur 7.12. Andel i befolkningen som er enige eller uenige i at diskriminering forekommer, og på hvilke arenaer det forekommer	112
Figur 7.13. Innsatte og siktede etter statsborgerskap	115
Figur 7.14. Personofre for anmeldte lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn	116
Figur 7.15. Innvandreres over- og underrepresentasjon som ofre for anmeldte lovbrudd (mot øvrig befolkning). Årlig gjennomsnitt	117
Figur 7.16. Ofre for anmeldte lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn, kjønn og hovedlovbruddsgruppe. Årlig gjennomsnitt	118
Figur 7.17. Frykt for ufrivillig opphold i utlandet	121
Figur 7.18. Andel beboere og opphold på kriesenter etter innvandrerbakgrunn....	122
Figur 8.1. Figur Innvandrere og norskfødte med innvandrere med bakgrunn fra Ukraina.....	124
Figur 8.2. Sentralitet. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter region, statistikkvariabel, år, innvandringskategori og landbakgrunn	126
Figur 8.3. Høyeste fullførte utdanningsnivå blant innvandrere fra Ukraina.....	127
Figur 8.4. Ukrainere mellom 20 og 66 år som innvandret etter invasjonen i februar 2022, etter om man er bosatt, antall i jobb og andelen som er i jobb.....	129

Figur 8.5. Andel deltakere med overgang til arbeid og utdanning direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. Fordrevne fra Ukraina og andre flyktninggrupper.	130
Figur 8.6. Vurdering av husholdningens nåværende situasjon. Flyktninger fra Ukraina	131
Figur 8.7. Selvpoplevd helse blant ukrainske flyktninger og i hele befolkningen.....	132
Figur 8.8. Helhetlig vurdering av opplevelsen av å bli tatt imot i Norge.....	134

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og formål

De siste 50–60 årene har innvandring til Norge endret befolkningssammensetningen i landet: Innvandrere utgjør i dag nærmere 17 prosent av befolkningen i Norge, mot 1,5 prosent i 1970 (SSB 2024m, 2024n). Norskfødte med innvandrerforeldre utgjør fire prosent av befolkningen (SSB 2024n). Hvordan det går med innvandrere og deres norskfødte barn, er derfor viktig for samfunnsutviklingen i sin helhet.

I 2019 fikk IMDi i oppdrag av Kunnskapsdepartementet å utvikle et sett med indikatorer for å måle og beskrive integreringen på ulike samfunnsområder. Indikatorsettet skulle formidles gjennom en årlig rapport som skulle erstatte «Mål for integrering», et statusnotat om integrering i Norge som har ligget ved statsbudsjettet de siste 15 årene før 2019 (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet 2015; Kirkeberg mfl. 2019).

Årets utgave er den femte rapporten i rekken. Formålet med rapporten er å innhente, sammenstille og presentere den nyeste tilgjengelige kunnskapen om integrering per august 2024. De valgte indikatorene viser hvordan det går med integreringen av personer med innvandrerbakgrunn i Norge på områder som arbeidsliv, utdanning og kvalifisering, levekår og politisk og sosial deltakelse. Rapporten ser særlig på forskjeller mellom innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen, og utvikling over tid.

Rapporten er basert på sammenstilt kunnskap fra en rekke kilder. En særlig viktig kilde er offentlig tilgjengelig statistikk fra Statistisk Sentralbyrå (SSB). I tillegg henter vi statistikk utarbeidet av IMDi, NAV, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og andre aktører på integreringsfeltet. Disse statistikkene egner seg godt til å sammenligne utfall for innvandrere, deres norskfødte barn og den øvrige befolkningen på en rekke områder, samt følge med på endringer over tid. Tallene fra disse kildene er mindre egnet til å si noe om årsakene og mekanismene bak utviklingen. I rapporten supplerer vi derfor statistikken med nyere forskning på feltet.

Rapporten konsentrerer seg hovedsakelig om integreringsutfall på nasjonalt nivå. For en del av indikatorene kan man også følge utviklingen på fylkes- og kommunenivå. Denne inndelte statistikken er tilgjengelig på SSBs og IMDis nettsider.

IMDi jobber kontinuerlig med å videreutvikle og evaluere indikatorene som ligger til grunn for denne publikasjonen for å kunne gi et mest mulig presist og aktuelt bilde av hvordan det går med integreringen i Norge. Hvilke indikatorer som inngår i de ulike rapportene, kan derfor variere noe fra år til år. I utarbeidelsen av indikatorene til årets rapport har IMDi hatt god dialog med flere tilgrensende direktorater og samarbeidspartnere om deres kunnskapsbehov og satsingsområder, blant annet Bufdir, Utdanningsdirektoratet (Udir),

NAV, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Husbanken. Dette håper vi gjør rapporten aktuell og nyttig for flere.

1.2. Sentrale begreper og definisjoner

Integrering kan forstås på ulike måter i ulike sammenhenger, og det finnes ulike synspunkter på hva begrepet innebærer knyttet til området innvandring (Proba 2019). Vurderinger av om integrering kan regnes som vellykket, kan endre seg over tid, og avhenger i tillegg av samfunnsnormer og målsettinger i integreringspolitikken. Videre kan integrering forstås både som en prosess og som en tilstand: Man *integreres*, og man *er integrert* (Proba 2019).

For å kunne beskrive integreringsprosessen er det vanlig å ta utgangspunkt i en bred definisjon av integrering som «en toveis prosess med gjensidig tilpasning mellom innvandrere og mottakersamfunn, der innvandrere blir innlemmet i mottakersamfunnets sosiale, økonomiske, kulturelle og politiske liv» (IOM u.å., vår oversettelse). Med vellykket integrering menes gjerne at personer med innvandrerbakgrunn får muligheten til å oppnå de samme sosiøkonomiske godene som majoritetsbefolkningen – deres forutsetninger tatt i betraktning (OECD/EU 2018). Dette omtales ofte som *strukturell integrasjon*. Videre vil en *sosial integrasjon* i tillegg innebære sosial deltakelse og inkludering, mens *politisk integrasjon* omfatter politisk deltakelse og representasjon, samt hvorvidt man har tillit til sentrale samfunnsinstitusjoner (Barstad og Sørlien Molstad 2020). Vellykket integrering handler samtidig om at majoritetssamfunnet og aktører på integreringsfeltet tar en aktiv rolle i å ta imot, inkludere og bygge relasjoner med innvandrere.

Integrering er et omfattende begrep som kan være vanskelig å måle direkte. Det er derfor hensiktsmessig å beskrive hvordan det går med integreringen, ved bruk av en rekke målbare indikatorer.

For å måle integrering trenger vi også et sammenligningsgrunnlag – noe vi kan sammenligne utfallene på indikatorene med (OECD/EU 2018). I denne rapporten blir derfor innvandrerbefolkningens utfall på de ulike indikatorene sammenlignet med utfallene for den øvrige befolkningen. Samtidig er det viktig å påpeke at ikke alle ulikheter mellom minoriteter og majoritet indikerer manglende integrering (Barstad og Sørlien Molstad 2020). Denne rapporten tar utgangspunkt i en forståelse av **integrering** der den kan vurderes som vellykket dersom «urimelige og ikke selvvalgte forskjeller mellom minoritet og majoritet minker, over tid og mellom generasjoner» (Østby 2016). Tilnærmingen innebærer at innvandrere gjennom sin integreringsprosess nærmer seg majoritetsbefolkningen på noen områder i samfunnet, mens de bevarer sine særtrekk på andre områder.

Med utgangspunkt i en slik forståelse er det viktig å følge med på hvordan disse forskjellene utvikler seg over tid og generasjoner. For de fleste innvandrere vil det ta tid å tilegne seg

relevant kompetanse, lære norsk, finne jobb og skape seg et nettverk. Derfor er det i tillegg viktig å undersøke betydningen av botid. **Botid** i Norge er betegnelsen på antall år det har gått siden innvandreren ankom landet (den regnes fra første registrerte oppholdsdato) (SSB 2024k).

Innvandringskategori er i tråd med SSBs standard for gruppering av personer etter innvandringsbakgrunn, hvor vi hovedsakelige benytter kategoriene innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn. **Innvandrere** er personer som selv har innvandret til Norge, som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og har fire utenlandsfødte besteforeldre. **Norskfødte med innvandrerforeldre** er personer som er født i Norge og har to utenlandske foreldre og fire utenlandske besteforeldre.

Personer med innvandrerbakgrunn vil her være en fellesbetegnelse på innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Resten grupperer vi under **den øvrige befolkningen / personer uten innvandrerbakgrunn**. Dette er grove inndelinger, og i mange tilfeller vil det være større forskjeller innad i disse kategoriene enn mellom dem. Samtidig er denne inndelingen hensiktsmessig fordi den gjør det mulig å måle integreringen ved å se på utviklingen på indikatorer over tid.

Innvandringsgrunn betegner årsak til første innvandring til Norge. Alle førstegangsinnvandrere med ikke-nordisk bakgrunn som har kommet til Norge etter 1989, er registrert i utlendingsforvaltningens registre med en av følgende innvandringsgrunner: flukt, familiegjenforening, arbeid, utdanning eller annet. Siden det er fri innvandring til Norge fra nordiske land, finnes det ingen opplysninger om innvandringsgrunn for nordiske statsborgere (Kirkeberg 2023).

Når det gjelder grupperinger etter **landbakgrunn** i denne rapporten, skilles det enkelte steder mellom innvandrere fra EU/EØS-land, USA, Canada, Australia og New Zealand (heretter kalt landgruppe 1) og innvandrere fra land i Asia med Tyrkia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania utenom Australia og New Zealand, og europeiske land utenfor EU/EØS (heretter kalt landgruppe 2). Dette er den samme inndelingen som SSB har benyttet siden 2008 (Høydahl 2008).

I kapittelet om sosial integrering viser landgruppe 1 til innvandrere fra EU/EØS, Storbritannia, USA, Canada, Australia og New Zealand minus «nye» EU-land i Øst-Europa. Landgruppe 2 består av land innlemmet i EU i 2004 eller senere (Polen, Estland, Latvia, Litauen, Tsjekkia, Slovakia, Ungarn, Slovenia, Kroatia, Bulgaria og Romania). Landgruppe 3 består av land i Asia, Afrika, Latin-Amerika, Oseania unntatt Australia og New Zealand, Europa utenom EU/EØS, Storbritannia og Norden.

1.3. Innhold i rapporten

Integrering er et komplekst fenomen og finner sted i samspill og dialog mellom personer med innvandrerbakgrunn og den øvrige befolkningen på både formelle og uformelle samfunnsarenaer. Indikatorene i denne rapporten er delt inn i fem tematiske områder, som fremhever viktige sider ved integreringsprosessen: 1) utdanning og kvalifisering, 2) arbeid, 3) økonomi og levekår, 4) politisk integrering, og 5) sosial integrering. Inndelingen er basert på anbefalinger og eksisterende rammeverk for målinger av integrering både i Norge og internasjonalt (se for eksempel OECD/EU 2023; Barstad og Sørlien Molstad 2020; Proba 2019).

Aller først vil vi presentere noen grunnleggende fakta og nøkkeltall om innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Norge. Sammensetningen i befolkningen med innvandrerbakgrunn etter blant annet kjønn, innvandringsgrunn, botid og utdanningsnivå er et viktig bakteppe for å bedre forstå utfall på de ulike indikatorene. Dette beskrives nærmere i kapittel 2.

Relevant utdanning og kvalifisering er en avgjørende forutsetning for vellykket integrering. Kapittel 3 viser indikatorer på utdanningsfeltet, og ser nærmere på deltakelse, fullføring og resultater blant innvandrere og deres norskfødte barn i ulike faser av utdanningsløpet – fra barnehage til høyere utdanning.

Kapittel 4 tar for seg innvandreres tilknytning til arbeidsmarkedet. Indikatorer som sysselsettingsandel, arbeidstid og arbeidsledighet suppleres med utvalgte indikatorer på arbeidsmiljø. Vi ser også nærmere på forskjeller i frafall fra arbeid og utdanning blant unge med og uten innvandrerbakgrunn.

I tillegg til arbeidsmarkedsdeltakelse spiller egen økonomi og levekår en rolle for integrering. En forutsigbar økonomisk situasjon, sammen med god helse og livskvalitet, kan fremme deltakelse på flere arenaer blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Disse temaene beskrives i kapittel 5.

Kapittel 6 ser nærmere på politisk deltakelse og aktivt medborgerskap, og redegjør blant annet for utviklingen i valgdeltakelse, politisk representasjon og tillit til samfunnsinstitusjoner.

Kapittel 7 tar for seg en rekke områder knyttet til kontakt og sosial samhandling som foregår mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn på ulike formelle og uformelle arenaer i hverdagen. Indikatorene som inngår i dette kapittelet, er blant annet tillit til medmennesker, sosiale bånd, deltakelse i frivillighet og i fritidsaktiviteter, samt holdninger til innvandring og diskriminering. I tillegg ser vi på retten til å leve et fritt liv definert som fravær av negativ sosial kontroll.

I løpet av 2022, 2023 og hittil i 2024 har det norske samfunnet vært preget av masseankomster av ukrainske flyktninger. Denne gruppens møte med Norge og deres integreringsprosess er derfor et viktig tema i årets indikatorrapport. Kapittel 8 er viet en oppsummering av tilgjengelig forskning og statistikk som beskriver situasjonen for de ukrainske flyktningene i Norge.

Indikatorer for integrering

Utdanning og kvalifisering

- Barnehagedeltakelse
- Resultater i grunnskolen
- Fullføringsgrad i videregående skole
- Deltakelse og gjennomføring i høyere utdanning
- Deltakelse i introduksjonsprogrammet
- Norskprøveresultater

Arbeid

- Sysselsetting
- Arbeidstid
- Arbeidsmiljø
- Sykefravær
- Arbeidsledighet
- NEET

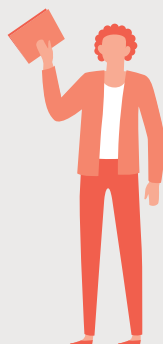

Økonomi og levekår

- Inntekt
- Vedvarende lavinntekt
- Barn i vedvarende lavinntekt
- Eierstatus for bolig
- Boforhold
- Fysisk helse
- Psykisk helse
- Livskvalitet

Politisk integrering

- Valgdeltakelse
- Politisk deltakelse
- Politisk representasjon
- Overgang til norsk statsborgerskap
- Mediebruk
- Institusjonell tillit

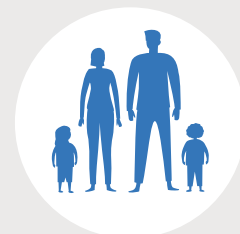
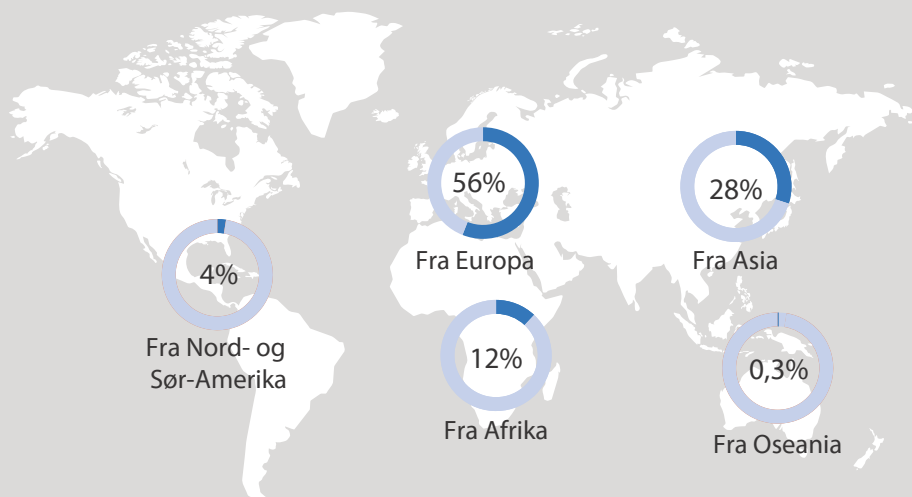
Sosial integrering

- Generell tillit
- Sosiale nettverk og kontakt
- Tilhørighet og aksept
- Deltakelse i frivillighet
- Barns deltakelse i fritidsaktiviteter
- Holdninger til innvandring og integrering
- Rasisme og diskriminering
- Kriminalitet
- Negativ sosial kontroll

Hva kjennetegner befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge?

Hvor kommer innvandrere fra?

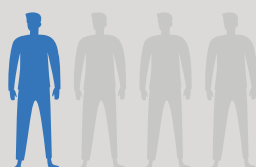

931 081

innvandrere i Norge i 2024.
17 prosent av befolkningen

221 459

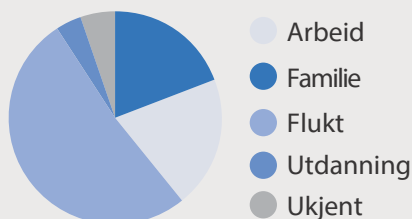
norskfødte med innvandrerforeldre i Norge i 2024.
4 prosent av befolkningen

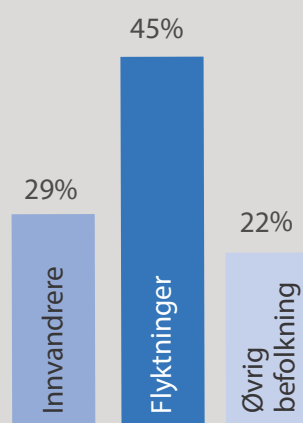
26%

av innvandrere
har bodd i Norge i under 5 år

Innvandringsgrunn

Utdanning

har utdanning på
grunnskolenivå eller lavere

3 av 10 innvandrere...

4 av 10 norskfødte
med innvandrerforeldre...

2 av 10 i den
øvrig befolkningen...

...bor i de
mest sentrale
kommunene
i Norge.

2. Befolkningen med innvandrerbakgrunn i Norge

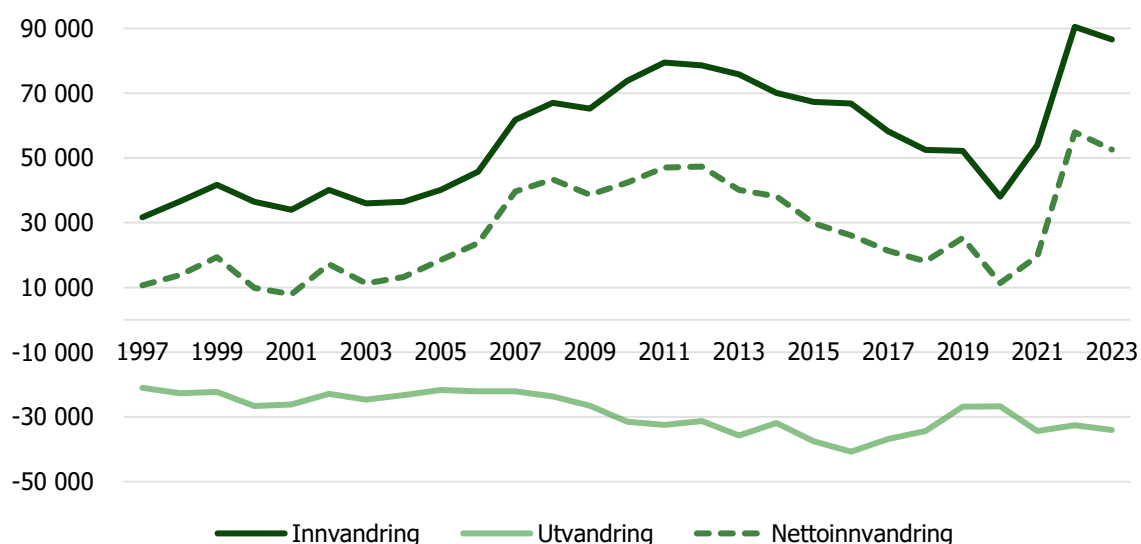
Innvandring

2.1 Hvor mange innvandrere er det i Norge?

Ved inngangen til 2024 var om lag 931 000 innvandrere bosatt i Norge. I tillegg bodde i overkant av 221 000 norskfødte med innvandrerforeldre i landet. Til sammen utgjør disse to gruppene i dag 20,8 prosent av den norske befolkningen (SSB 2024n).

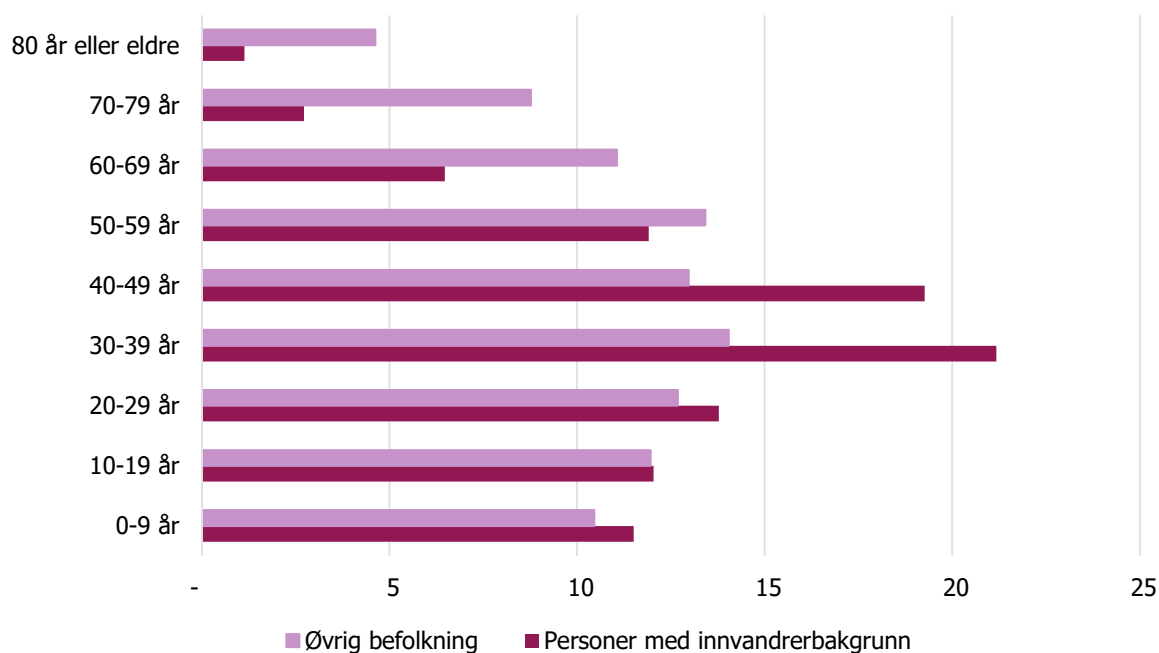
Figur 2.1 viser utviklingen i utvandring fra og innvandring til Norge siden 1997. Siden da har det vært store endringer i hvilke innvandrergrupper som har kommet til Norge. På 1970-tallet besto innvandringen til Norge hovedsakelig av familieegjenforente av arbeidsinnvandrere. Videre frem mot 2000-tallet var innvandringen i større grad preget av asylsøkere og flyktninger, grunnet hendelser som Vietnamkrigen, Balkan-krigene og konflikter i Midtøsten. Da EU ble utvidet til å omfatte blant annet Polen og Litauen i 2004, gikk arbeidsinnvandringen kraftig opp, etterfulgt av familieinnvandring. I flyktningkrisen i 2015–2016 kom det svært mange syriske flyktninger, og i 2022 og 2023 ga flyktningbølgen fra Ukraina en historisk økning i antall innvandrere (SSB 2024m).

Figur 2.1. Innvandring, utvandring og nettoinnvandring til Norge. 1997–2023. Prosent (SSB 2024r).

Sammensetningen i innvandrerbefolkningen er annerledes etter kjønn og alder enn i den øvrige befolkningen. Fire av fem personer med innvandrerbakgrunn er i alderen 20–64 år, mot tre av fem i samme aldersgruppe i resten av befolkningen. Innvandrerbefolkningen har en lavere andel eldre enn befolkningen. Norskfødte med innvandrerforeldre er en gruppe som består av svært mange unge, og svært få eldre. Innvandrere består av færre både eldre og yngre personer enn øvrig befolkning (SSB 2024x, 2024aw). Det forventes at fremtidens innvandrerbefolkning vil bestå av flere eldre og flere med lang botid (Thomas 2024).

Figur 2.2. Personer med innvandrerbakgrunn og øvrig befolkning, fordelt etter alder. 2024. (SSB 2024x, 2024aw).

Ved inngangen til 2024 var 49 prosent av personer med innvandrerbakgrunn kvinner, og 51 prosent var menn. Det er en overvekt av menn blant innvandrere fra europeiske og afrikanske land og fra Oseania, mens kvinner dominerer i grupper fra Asia og Nord- og Sør-Amerika (SSB 2024v).

Når det gjelder familie- og husholdningssammensetning, bor en høyere andel innvandrere alene, mens et flertall av den øvrige befolkningen bor i husholdninger bestående av to personer. Samtidig bor innvandrere oftere i store husholdninger på fem eller flere personer, og det er også vanligere at flere familier eller generasjoner bor i samme bolig (Steinkellner, Krokedal og Andersen 2023).

Norskfødte med innvandrerforeldre utgjør fire prosent av befolkningen (SSB 2024ai). Det er en relativt liten andel av befolkningen, men denne gruppen er likevel svært interessant i et integreringsperspektiv. Fordi de selv er født og oppvokst i Norge, vil de ha andre

forutsetninger for å klare seg i samfunnet enn sine foreldre. Norskfødte barn har stort sett hatt hele sin oppvekst, og det meste av sin sosialisering, i Norge. Det betyr at deres oppvekst er preget av de samme institusjonelle rammene som oppveksten til barn uten innvandrerbakgrunn (Kirkeberg mfl. 2019). Flertallet i denne gruppen er unge. Ved inngangen til 2024 var syv av ti norskfødte med innvandrerforeldre under 18 år (SSB 2024aw).

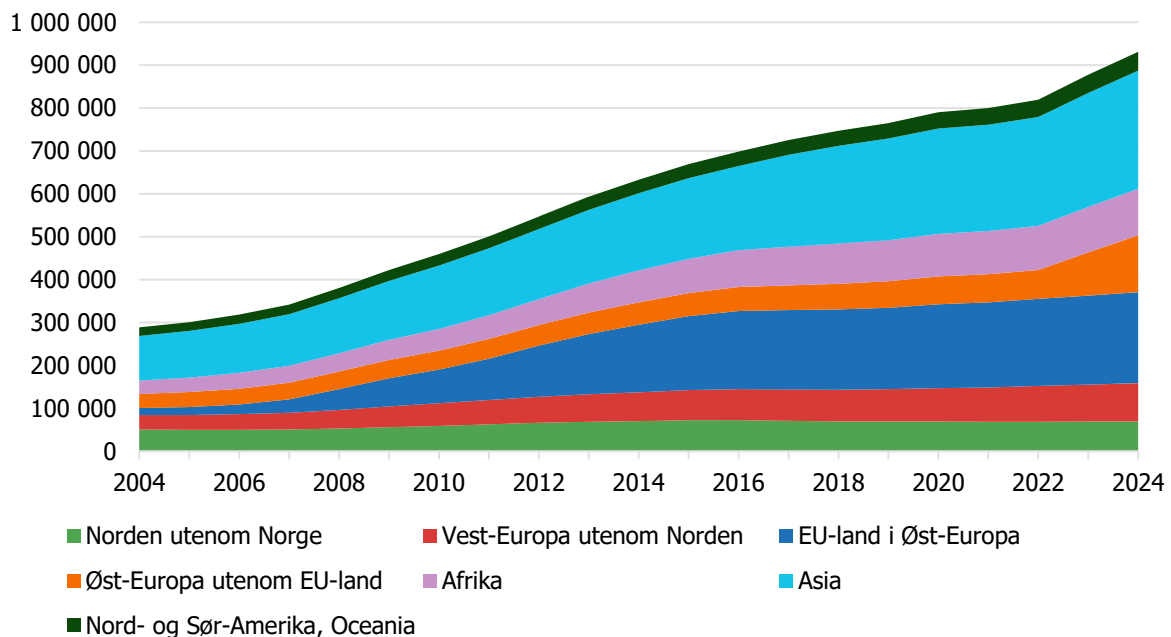
Innvandrere etter landbakgrunn

2.2 Halvparten av innvandrerne kommer fra europeiske land

Ved inngangen til 2024 hadde drøyt halvparten av innvandrere i Norge landbakgrunn fra nordiske eller andre europeiske land. Én av tre innvandrere kommer fra land i Asia, mens 13 prosent kommer fra land i Afrika. En relativt liten andel på i underkant av fem prosent kommer fra land i Nord-, Mellom- og Sør-Amerika, samt Oseania (SSB 2024bc).

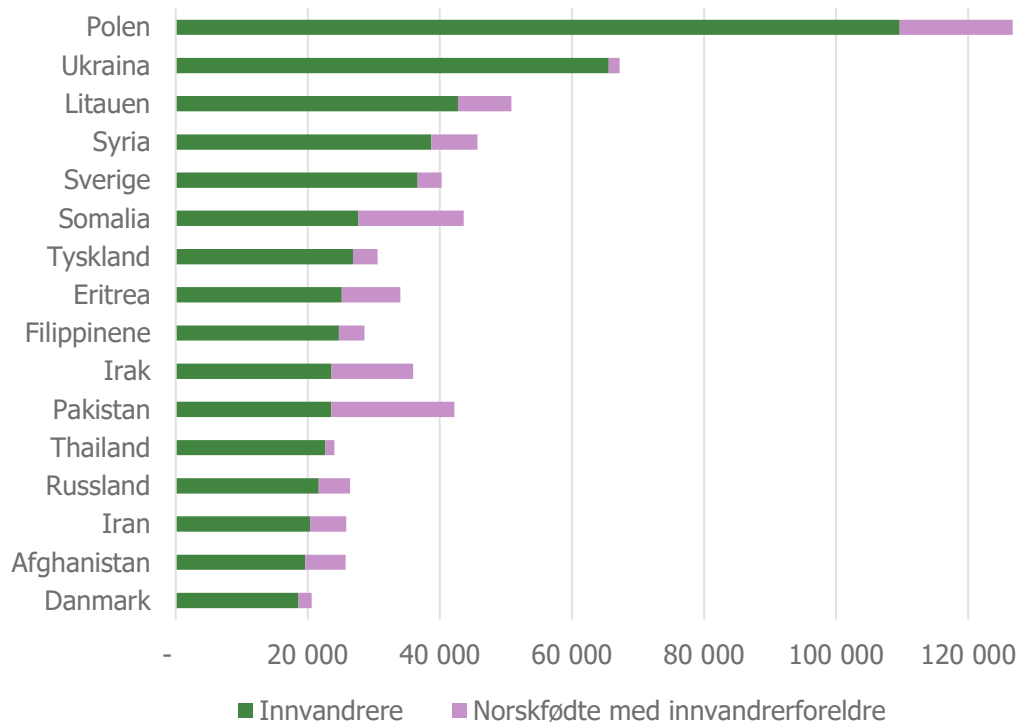
Figur 2.3 viser hvordan sammensetningen av innvandrerbefolkningen etter landbakgrunn har endret seg i løpet av de siste tjue årene. Etter EU-utvidelsen i 2004 har andelen innvandrere fra EU-land i Øst-Europa økt betydelig. Ved starten av 2024 var 20 prosent av alle innvandrere i Norge fra et av disse landene, mot kun seks prosent i 2004. Innvandrere fra Norden utgjør derimot en stadig lavere andel av innvandrerbefolkningen. Denne andelen har gått ned fra nærmere 18 prosent til under syv prosent.

Figur 2.3. Innvandrere fordelt etter landbakgrunn (verdensregion). 2004–2024. Antall (SSB 2024ax).

Fordelt etter enkeltland utgjør innvandrere fra Polen den største innvandrergruppen i Norge. Ved inngangen til 2024 bodde over 109 600 polske innvandrere i Norge. Den store økningen i antallet av ukrainske flyktninger har ført til at personer med ukrainsk landbakgrunn har blitt den nest største innvandrergruppen i Norge. I begynnelsen av 2024 bodde over 65 500 ukrainere i landet, mot om lag 6 500 ukrainere bare to år tidligere (Haug 2024). Andre land med store innvandrergrupper i Norge i 2024 er Litauen (42 700 personer), Syria (38 700 personer), Sverige (36 200 personer) og Somalia (27 800 personer) (SSB 2024bc).

Figur 2.4. Innvandrere og norskfødte med innvandrerbakgrunn, etter landbakgrunn. 2024. Antall (SSB 2024bc).

De fleste i den relativt unge gruppen norskfødte med innvandrerforeldre har bakgrunn fra Asia (40 prosent), mens nesten like mange (38 prosent) har foreldre innvandret fra et europeisk land. Én av fem norskfødte med innvandrerforeldre har foreldre fra land i Afrika (SSB 2024ax). Fordelt etter enkeltland er det flest norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan, Polen, Somalia, Irak og Vietnam. Én av tre norskfødte med innvandrerforeldre har bakgrunn fra et av disse fem landene (SSB 2024bc).

Bosettingsmønstre

2.3 Tendenser til desentralisering

Figur 2.5 viser at nesten tre av ti innvandrere bor i en av de syv mest sentrale kommunene i landet. I befolkningen som helhet er tilsvarende andel nesten to av ti (SSB 2024u).

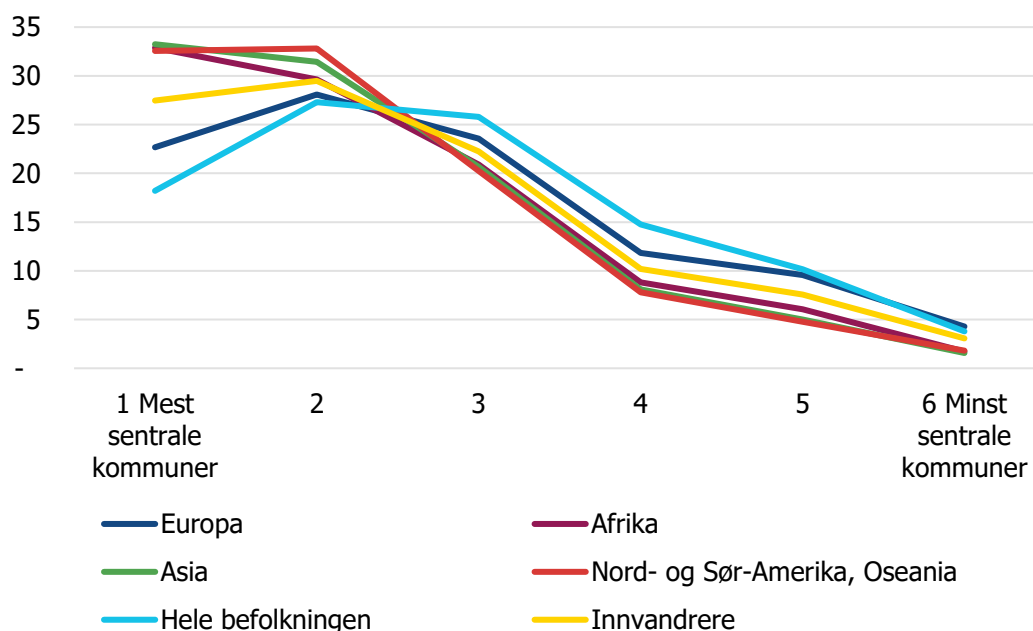
Hvor mange innvandrere som bor sentralt, varierer samtidig mellom ulike landgrupper.

Hvordan beregnes kommunenes sentralitet?

Det er utarbeidet en sentralitetsindeks for alle kommunene i Norge. Sentralitet måles ved å se på reisetid til arbeidsplasser og servicefunksjoner fra alle bebodde grunnkretser i kommunen. Basert på indeksen er norske kommuner delt inn i seks grupper fra de mest sentrale til de minst sentrale. De syv kommunene med høyest sentralitet er Oslo, Lørenskog, Skedsmo, Bærum, Rælingen, Asker og Drammen.

Innvandrere fra europeiske land er i mindre grad konsentrert i de mest sentrale kommunene. Én av fire europeiske innvandrere bor i de mest sentrale kommunene i Norge, mot én av tre i de øvrige innvandrergruppene.

Figur 2.5. Andelen etter bokommunens sentralitetsklasse for hele befolkningen og innvandrere. 2024. Prosent (SSB 2024v, 2024x).

Forskjellene mellom gruppene beskrevet over er blitt mindre i løpet av de siste tiårene, og vi ser tendenser til en klar desentralisering i innvandreres bosettingsmønstre i Norge etter 2000. Det er flere mulige årsaker til dette. Blant annet har nyere ankomstkohorter av innvandrere delvis startet sin tid i Norge på mindre sentrale steder. Innvandrere blir også i stadig større grad værende i sin første bostedskommune. I tillegg er det færre enn tidligere som flytter til mer sentrale strøk (Tønnessen 2022).

Bosettingsmønsteret henger sammen med innvandringsgrunn. Siden et av målene for integreringspolitikken er en styrt og spredt bosetting, blir flyktninger bosatt i kommuner over hele landet. Ukrainske flyktninger har blitt bosatt i alle landets kommuner, med unntak av én kommune, siden krigsutbruddet i februar 2022. Innvandrere som har kommet til Norge på grunn av utdanning, er oftest bosatt i mer sentrale kommuner der det finnes høyskoler og universiteter. Nyankomne overføringsflyktninger blir gjerne bosatt mindre sentralt. Arbeidsinnvandrere kommer særlig til kystkommuner i Nord-Norge og på Vestlandet. Andelen familieinnvandrere i en kommune henger ofte sammen med andelen arbeidsinnvandrere og/eller flyktninger som er bosatt i samme kommune (Guldbrandsen mfl. 2021).

Når vi sammenligner med andre innvandrergrupper, ser vi i tillegg at bosettingsmønsteret blant flyktninger i større grad endres med botid. Flyktninger blir i utgangspunktet bosatt mindre sentralt sett i forhold til bosettingsmønsteret i den øvrige befolkningen. I løpet av fem år etter bosetting velger likevel en del å flytte, og særlig til de mest sentrale kommunene i Norge. Blant flyktningene som ble bosatt i 2011 og 2012, flyttet om lag 20 prosent fra sin første bostedskommune innen fem år etter bosetting. Dette er fortsatt en lavere andel enn andelen blant flyktninger som ble bosatt før 2011, slik SSBs monitor for sekundærflytting viser (Strøm, Kirkeberg og Epland 2020). Trenden er at flyktninger siden 2011 i større grad blir boende i kommunen de ble bosatt i. En forklaring er at introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere ser ut til å gi personer med flyktningbakgrunn sterkere tilknytning til sin første bosettingskommune (Strøm, Kirkeberg og Epland 2020).

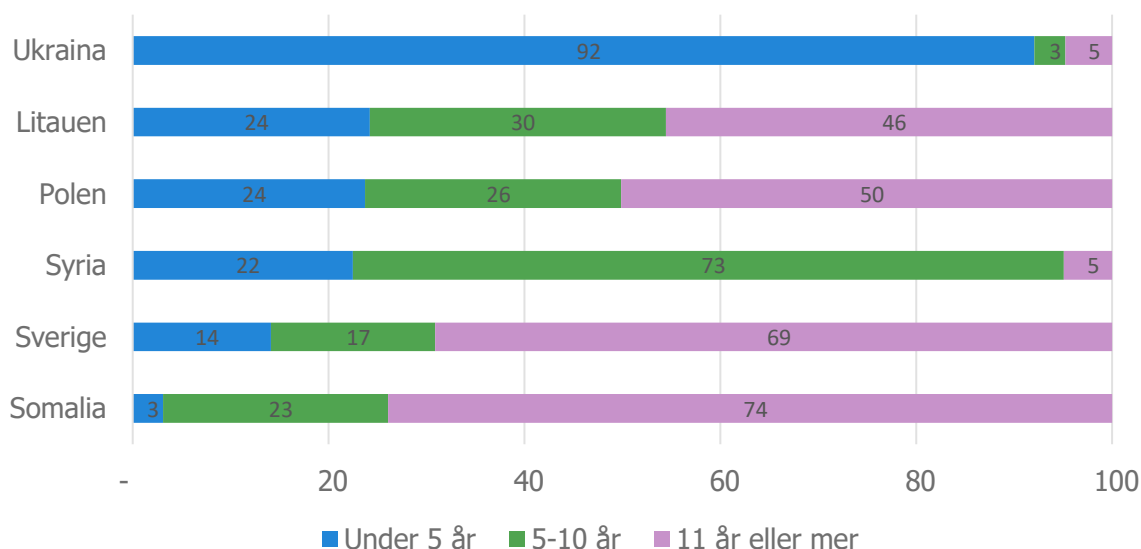
Botid

2.4 Høyere andel med kort botid i 2024

Integrering er en tidkrevende prosess. For de fleste innvandrere som bosetter seg i Norge, vil det ta tid å tilegne seg relevant kompetanse, finne jobb, lære norsk og knytte sosiale bånd. Det er derfor ikke overraskende at det ofte er en positiv sammenheng mellom botid og flere av integreringsindikatorene i denne rapporten. Både sysselsetting og deltakelse i frivillige organisasjoner øker med årene, og innvandrere med lengre botid har ofte både høyere inntekt og bedre boforhold.

Andelen innvandrere med kort botid gikk ned i årene frem til 2022, i takt med det stadig synkende antallet nye innvandrere som bosatte seg i Norge. I januar 2022 hadde én av fem innvandrere bodd i Norge i under fem år. Dette bildet har endret seg markant som følge av de store flyktningeankomstene fra Ukraina. Mer enn én av fire innvandrere (26 prosent) har per i dag en botid i Norge på under fem år. I tillegg har 23 prosent bodd i Norge mellom fem og ti år, og omtrent halvparten – 51 prosent – har bodd i Norge i elleve år eller mer (SSB 2024aj).

Figur 2.6. Innvandrere fra utvalgte land, etter botid. 2023. Prosent (SSB 2024aj).

Det er betydelige forskjeller i fordelingen etter botid mellom innvandrere fra ulike land. Figur 2.6 viser denne fordelingen for de seks landene med høyest antall innvandrere i Norge. 69 prosent av innvandrere fra Sverige og 74 prosent av innvandrere fra Somalia har bodd i Norge i elleve år eller mer. Tilsvarende andel for innvandrere fra Polen og Litauen er henholdsvis 50 og 46 prosent. Innvandrere fra Ukraina skiller seg ut med svært høy andel med kort botid i Norge. 92 prosent av alle ukrainske innvandrere i Norge har bodd i landet i under fem år, og 98 prosent har bodd i landet i under to år.

Innvandringsgrunn

2.5 Flukt største årsak til innvandring i fjor

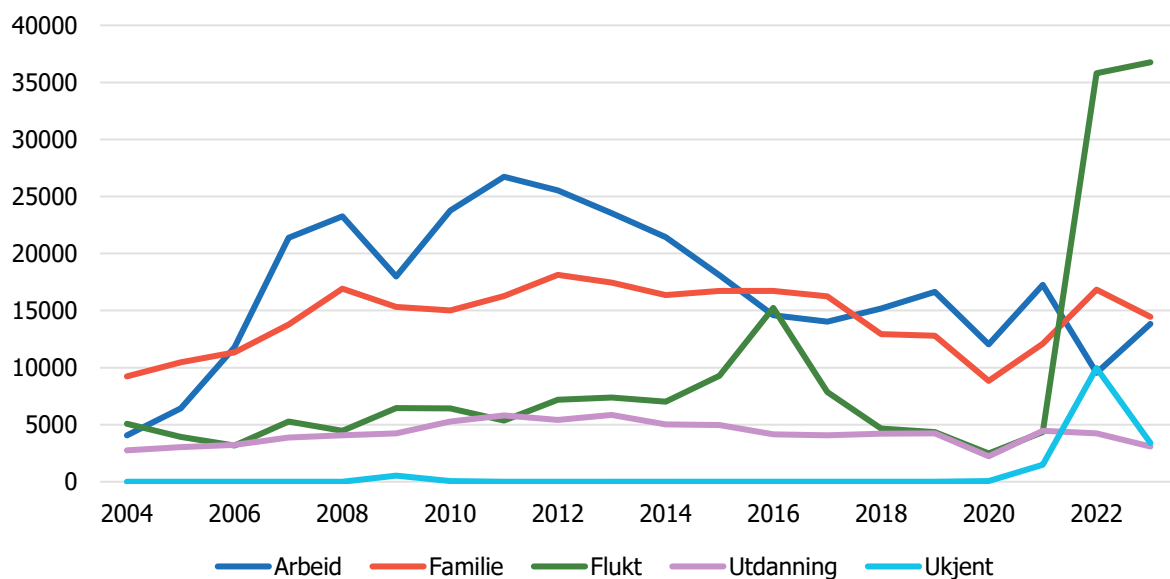
Innvandrere kommer til Norge av ulike grunner. Mens noen kommer for å jobbe, studere eller gjenforenes med familien, er andre på flukt fra for eksempel krig eller en humanitær krise. Av alle innvandrere som har kommet til Norge siden 1990, har 32 prosent kommet på grunn av arbeid. Ti prosent har kommet for å studere, 23 prosent har kommet som

flyktninger, mens 34 prosent har kommet for familieegjenforening eller familieetablering. To prosent har innvandret av andre eller ukjente grunner (SSB 2024t).

Kjønns- og alderssammensetningen varierer mellom innvandrergrupper med ulike innvandringsgrunner. Det er en overvekt av kvinner blant de som kommer på grunn av familie eller for å ta utdanning, henholdsvis 66 og 60 prosent. Blant arbeidsinnvandrere er så mange som tre av fire menn. Det er også en overvekt av menn blant flyktninger i Norge, selv om kvinneandelen har vært svakt stigende de siste fem årene. De aller fleste barn som kommer til Norge i alderen under 18 år, kommer på grunn av flukt eller for å bli gjenforent med sin familie (SSB 2024t).

I 2023 innvandret om lag 71 800 ikke-nordiske statsborgere til Norge. Flukt var den største årsaken til innvandring i fjor, noe som først og fremst tilskrives flyktningstrømmen på nesten 32 400 ukrainere. Andre landgrupper med høye flyktningankomster i 2023 var syrere (2 190 personer), kongolesere (670 personer) og afghanere (310 personer) (Kirkeberg 2024). Totalt utgjør flyktningene fra Ukraina nå den største flyktninggruppen i Norge. Andre store flyktninggrupper kommer fra Syria, Somalia, Eritrea og Irak (Strøm 2024).

Figur 2.7. Innvandring til Norge etter innvandringsgrunn. 2004–2023. Antall (SSB 2024w).

I figur 2.7 ser man også at antallet innvandring med ukjent grunn har vært relativt høyt de siste årene. Årsaken er først og fremst manglende registrering av innvandringsgrunn for EØS-borgere, som ofte kommer på grunn av arbeid eller familieegjenforening (Kirkeberg 2024). I henhold til EU-direktivet om fri innvandring kan EØS-borgere og deres familie reise inn og oppholde seg fritt i andre medlemsland (Regjeringen 2011). Med andre ord trenger ikke innvandrere fra disse landene å registrere seg hos politiet eller utlendingsmyndighetene

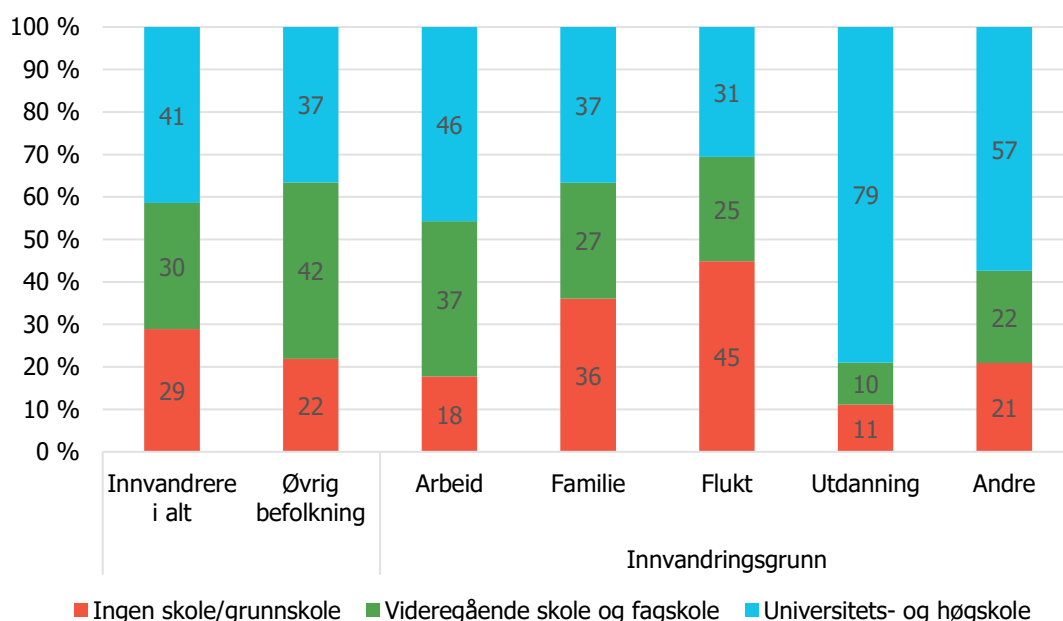
ved innreise til Norge. De største landgruppene det mangler opplysninger om innvandringsgrunn for, er Polen, Litauen, Spania og Romania (Kirkeberg 2024).

Utdanningsnivå

2.6 Store forskjeller i utdanning mellom ulike innvandrergupper

Blant innvandrere er det flere som mangler utdanning, eller som bare har utdanning på grunnskolenivå, enn i den øvrige befolkningen. I 2023 hadde 29 prosent av innvandrere ingen fullført skolegang eller grunnskole som høyeste fullførte utdanning, mot 22 prosent i den øvrige befolkningen. Samtidig er andelen som har utdanning på universitets- eller høghskolenivå noe høyere blant innvandrere enn i resten av befolkningen – henholdsvis 41 og 37 prosent (figur 2.8).

Figur 2.8. Utdanningsnivå, etter innvandrerkategori og innvandringsgrunn. 2023. Prosent (SSB 2024ac, 2024c).

Figuren viser også betydelige forskjeller i utdanningsnivå for innvandrere med ulike innvandringsgrunn. Fire av fem som har kommet for å studere, har utdanning på universitets- eller høghskolenivå. Blant arbeidsinnvandrere er det 46 prosent som har høyere utdanning, som er en relativt høy andel. Fordelingen på utdanningsnivå blant arbeidsinnvandrere er uendret siden 2022. Andelen flyktninger med utdanning på videregående nivå eller over, har økt fra 47 prosent i 2021 til 56 prosent i 2023. Denne økningen skyldes sannsynligvis ankomstene fra Ukraina.

Utdanning og kvalifisering

Barnehagedeltakelse

95%

ikke-minoritetsspråklige barn

86%

minoritetsspråklige barn

Mindre forskjeller siden 2013

Grunnskolepoeng

39

innvandrere

41

norskfødte med
innvanderforeldre

43

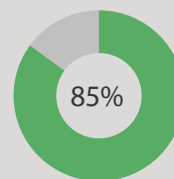
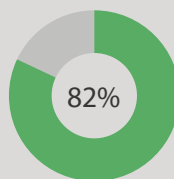
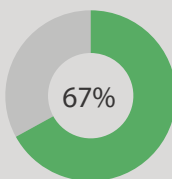
øvrige befolkning

Stabile forskjeller siden 2009

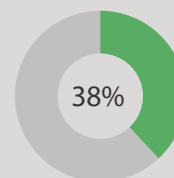
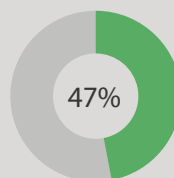
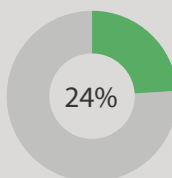
Fullføring av
videregående
innen 5 år

Stabile forskjeller
siden 2009

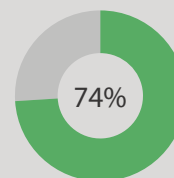
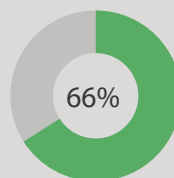
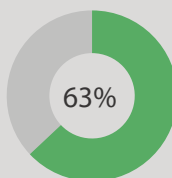
Deltar i høyere
utdanning

Mindre forskjeller
siden 2020

Studenter som
gjennomfører
bachelorutdanning

Stabile forskjeller
siden 2018

innvandrere

norskfødte
med innvander-
foreldre

øvrige
befolkning

3. Utdanning og kvalifisering

Utdanning kan både være et mål i seg selv og et middel for å lykkes på andre samfunnsområder. Utdanning gir mulighet til å utnytte sitt potensial, til å forstå og benytte seg av sine rettigheter, samt til sosial og økonomisk mobilitet. For innvandrere og deres norskfødte barn gir grunnlaget som legges gjennom skole og utdanning, muligheter til å delta i arbeidslivet og flere ressurser for å skape et godt liv i Norge. Det er derfor viktig at barn og unge med innvandrerbakgrunn ikke blir hengende etter i skolesystemet. Voksne innvandrere må på sin side få muligheten til å utvikle og bruke sin kompetanse i tråd med egne og arbeidsmarkedets behov.

Det er også viktig med kunnskap om innvandreres og norskfødtes vei gjennom utdannings- og kvalifiseringssystemet, slik at tiltak kan utvikles for å sikre en god overgang fra utdanning til arbeid. Vi vet for eksempel at manglende utdanning er en sentral årsak til ulikhetene i sysselsetting mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. Dette er særlig tydelig for flyktninger (Olsen 2020). Det er også en høyere sysselsettingsandel og lønn blant innvandrere som har tatt utdanningen sin i Norge, enn blant innvandrere som har tatt utdanningen sin i et annet land. Det gjelder uansett nivå på utdanningen, men forskjellen er størst for flyktninger som har tatt høyere utdanning (Bye 2021; NOU 2021).

Barnehagedeltakelse

3.1 Barnehagedeltakelsen øker mest blant de minste barna

Deltakelse i barnehage er positivt for minoritetsspråklige barns språkutvikling, skoleresultater og integrering. En rekke norske studier finner positive virkninger av barnehagedeltakelse, tidlig barnehagestart og gratis kjernetid i barnehagen (Bråten mfl. 2014; Drange 2018, 2021; Drange og Havnes 2015).

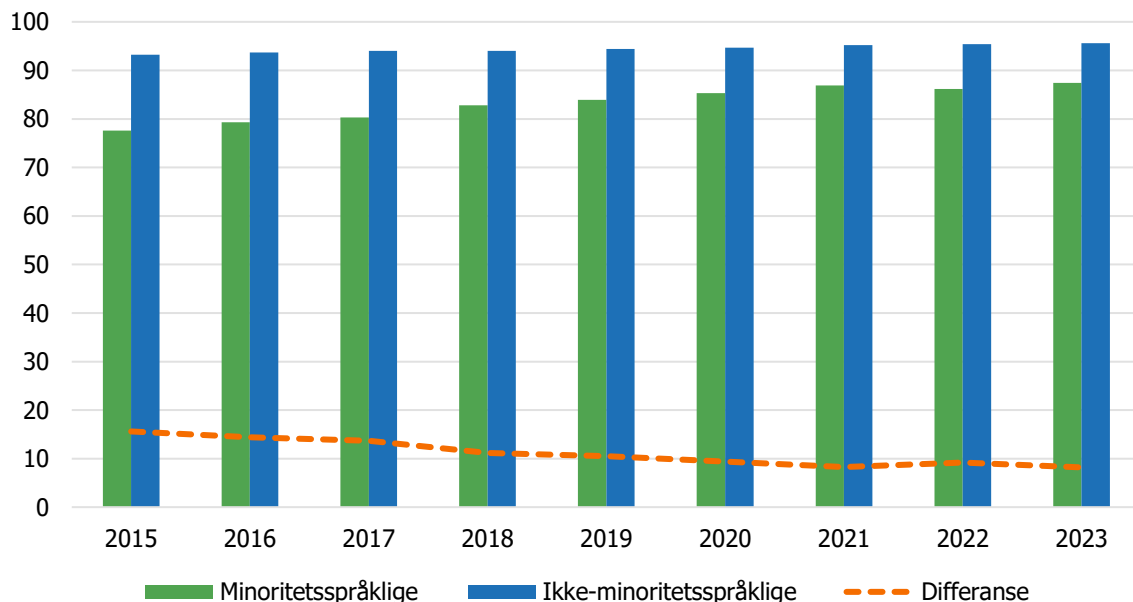
Andelen minoritetsspråklige barn i alderen 1–5 år som går i barnehage, har økt fra 78 prosent til 87 prosent i perioden 2015–2023 (SSB 2024ap). Denne andelen er fortsatt lavere enn andelen ikke-minoritetsspråklige barn på samme alder, men forskjellene har blitt mindre siden 2015.

Hvordan definerer man minoritetsspråklige barn i barnehagen?

Minoritetsspråklige barn defineres i denne rapporten som barn som har et annet morsmål enn norsk, samisk, svensk, dansk eller engelsk. Det finnes ikke statistikk om barnehagedeltakelse som gjør det mulig å skille mellom innvandrerbarn, norskfødte barn med innvandrerforeldre og barn uten innvandrerbakgrunn.

Andelen barn med minoritetsspråklig bakgrunn i figuren viser til antall barn i barnehage med minoritetsspråklig bakgrunn delt på alle barn med innvandrerbakgrunn. Andelen barn med ikke-minoritetsspråklig bakgrunn viser til antall barn i barnehage med ikke-minoritetsspråklig bakgrunn delt på alle barn uten innvandrerbakgrunn.

Figur 3.1. Barnehagedeltakelse, barn i alderen 1–5 år etter språkbakgrunn. 2015–2023. Prosent (IMDi 2024c; SSB 2024ap).

Fordelt etter alder er andelen som går i barnehage, lavest blant minoritetsspråklige ett- og toåringer (IMDi 2024c). Samtidig er det blant de minste barna vi ser størst økning i barnehagedeltakelsen. For minoritetsspråklige ettåringer har denne andelen vokst fra 40 prosent i 2015 til 61 prosent i 2023. Blant ikke-minoritetsspråklige barn går 88 prosent av ettåringene i barnehage. Fra barna fyller tre år, går nærmere 94 prosent av de minoritetsspråklige barna i barnehage – og så godt som alle de ikke-minoritetsspråklige (IMDi 2024c).

Forskning har pekt på flere mulige årsaker til lavere barnehagedeltakelse blant barn med innvandrerbakgrunn (Bove og Sharmahd 2020; Van Lancker og Pavolini 2023). Foreldrenes

økonomi og utdanningsnivå kan være en grunn til noen av forskjellene i barnehagedeltakelse (Drange og Telle 2015; Van Lancker og Pavolini 2023). Mer konservative kjønnsnormer kan også delvis forklare forskjellene i barnehagebruk mellom familier med og uten innvandrerbakgrunn (Seibel og Hedegaard 2017; Van Lancker og Pavolini 2023). Andre forklaringer er at barnehagen er en institusjon noen innvandrergupper har hatt liten eller ingen kjennskap til. Informasjonstilgang, språkbarrierer og ulike og ukjente kulturelle koder er dermed med på å gjøre bildet ytterligere komplisert (Lund 2022; Sønsthagen 2020).

Resultater i grunnskolen

3.2 Stabile forskjeller i grunnskolerresultater

Hva er forskjellen mellom grunnskolepoeng og karakterer?

Karakterer er vurderinger av elevers prestasjoner i enkelte fag, på en skala fra 1 til 6.

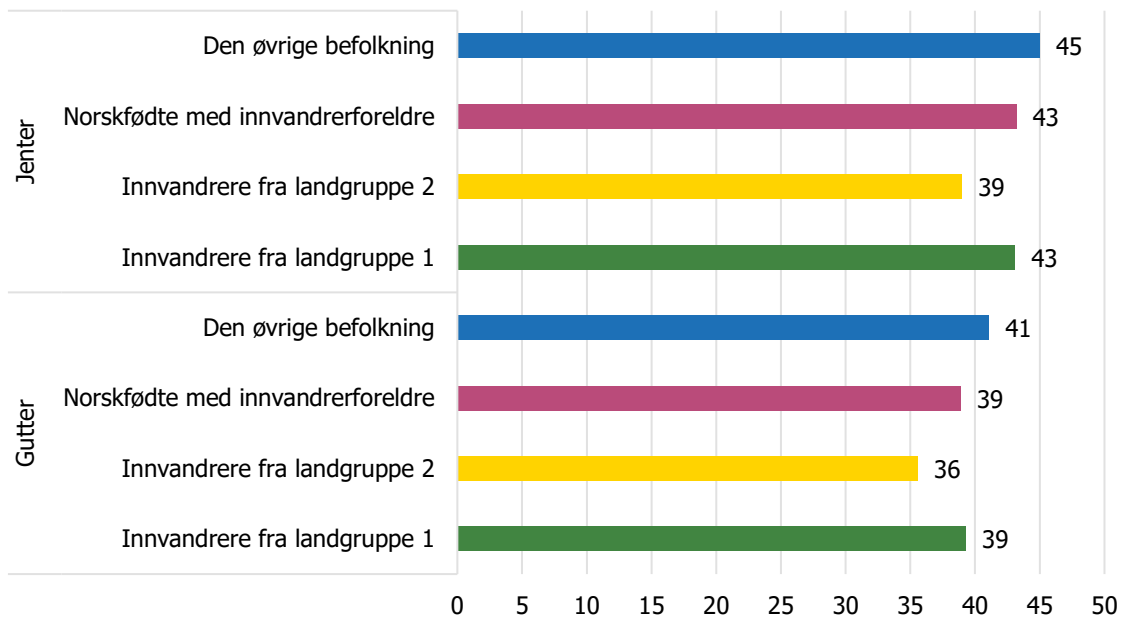
Grunnskolepoeng beregnes ved å legge sammen alle de avsluttende karakterene på vitnemålet (standpunkt- og eksamenskarakterer), og dele på antall karakterer.

Deretter multipliseres gjennomsnittet med 10. Grunnskolepoeng gir et samlet bilde av elevens skoleprestasjoner, og er grunnlag for opptak til videregående skole.

Grunnskolepoeng benyttes her som en indikator for oppnådde resultater fra grunnskolen og formell kvalifisering til videregående skole. Karakternivå i grunnskolen har en positiv sammenheng med fullføring av videregående opplæring (Perlic, Stolpe Foss og Moafi 2020).

Det er systematiske forskjeller i gjennomsnittlige grunnskolepoeng for barn med ulik innvandrerbakgrunn. Innvandrere har i snitt lavere resultater etter fullført grunnskole enn den øvrige befolkningen. I 2023 var forskjellen drøyt 4 poeng – det vil si nærmere en halv karakter i forskjell. Det er også store forskjeller i karakternivå innad i innvandrerbefolkningen. Innvandrere fra landgruppe 1 og norskfødte med innvandrerforeldre har i snitt om lag 4 grunnskolepoeng mer enn innvandrere fra landgruppe 2 (SSB 2023n). Lignende forskjeller finner man også når man ser på resultater fra nasjonale prøver i engelsk, lesing og regning. Særlig barn med landbakgrunn fra landgruppe 2 skårer i snitt lavere enn elever i befolkningen for øvrig på alle tre prøvene (SSB 2023i). Figur 3.2 viser at resultatene i grunnskolen også varierer med kjønn. Jenter oppnår flere grunnskolepoeng enn gutter uavhengig av innvandrerkategori og landbakgrunn.

Figur 3.2. Grunnskolepoeng, etter innvandrerkategori og kjønn. 2023 (SSB 2023n).

Karakternivået i grunnskolen har økt i samme tempo over tid både for innvandrere og befolkningen for øvrig (SSB 2023h). Det vil si at avstanden mellom disse gruppene har vært tilnærmet uendret siden 2009.

Elevenes sosioøkonomiske bakgrunn, som foreldrenes utdanningsnivå eller husholdningens inntekt, ser ut til å ha sterk sammenheng med grunnskoleresultater. Karakterer er i snitt lavere blant elever som har lavt utdannede foreldre eller bor i en lavinntektshusholdning, enn blant elever med høyt utdannede foreldre eller med foreldre med høy inntekt (Ekren og Arnesen 2022). Dette er tilfellet for elever både med og uten innvandrerbakgrunn. Når vi tar hensyn til sosioøkonomiske kjennetegn, reduseres forskjellene mellom elever i ulike innvandrer kategorier betraktelig (SSB 2023n).

Fullføringsgrad i videregående skole

3.3 Fire av ti innvandrergrutter fullfører ikke videregående

Om unge med innvandrerbakgrunn fullfører videregående opplæring eller ikke, kan ha stor betydning for deres videre deltakelse i arbeid og integrering i samfunnet. Ifølge OECD (2018) er frafall fra videregående skole en viktig risikofaktor for utenforskap blant ungdom i Norge. Unge som ikke fullfører videregående utdanning, har syv ganger høyere sannsynlighet for å havne utenfor arbeid og utdanning enn andre jevnaldrende (OECD

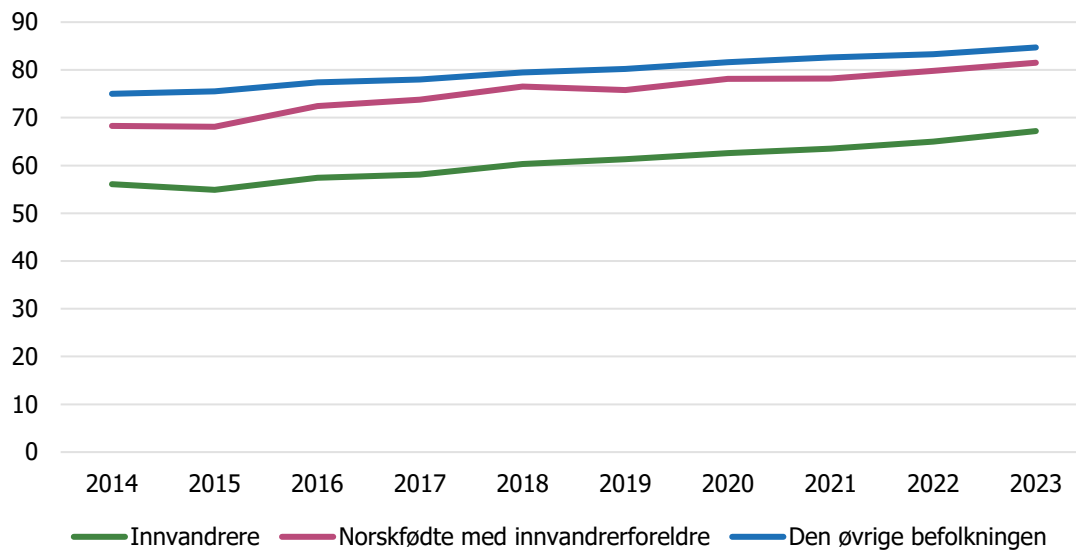
Hvordan måles gjennomføring i videregående opplæring?

For å måle gjennomføring i videregående opplæring følger SSB fullføringsstatus for elever som begynte på videregående en bestemt periode etter skolestart. Elever som begynte på et av de studieforberedende utdanningsprogrammene, der normert tid for fullføring er tre år, følges over fem år i statistikken. Elever som begynte på et av de yrkesfaglige utdanningsprogrammene, med normert tid på hovedsakelig fire år, følges over seks år etter skolestart.

2018).

Andelen som fullfører videregående opplæring i løpet av fem eller seks år etter skolestart, økte i perioden 2014–2023 for både innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og resten av befolkningen. Gjennom hele denne perioden har fullføringsgraden blant innvandrere ligget på et lavere nivå enn blant norskfødte med innvandrerforeldre og i befolkningen for øvrig, og utgjorde 67 prosent i 2023 mot henholdsvis 82 prosent og 85 prosent.

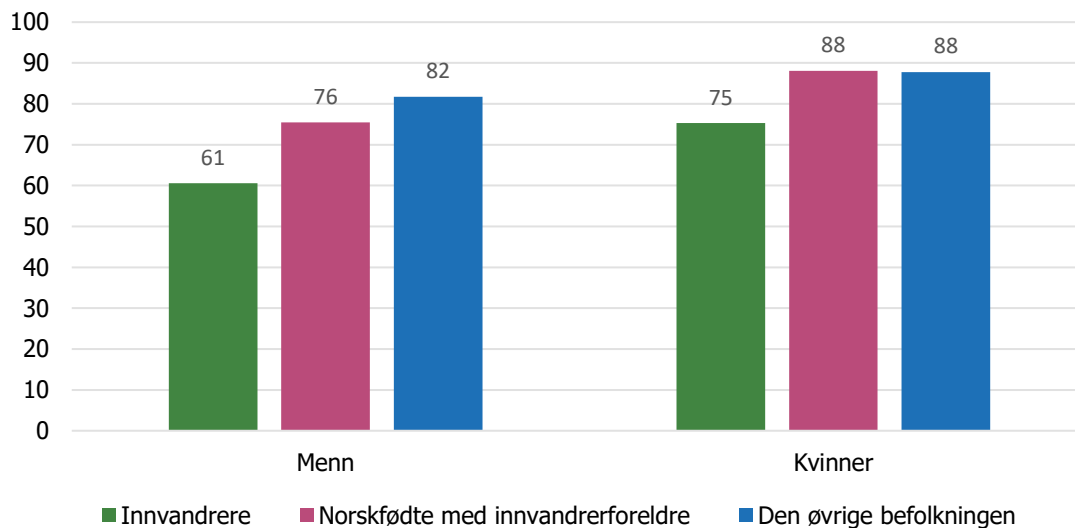
Figur 3.3. Andel elever som har fullført videregående opplæring innen fem/seks år etter skolestart, etter innvandrerkategori, 2014–2023. Prosent (SSB 2024au).

Både for innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen er fullføringsandelen generelt lavere blant gutter enn blant jenter. Denne andelen er lavest for innvandregutter (figur 3.4). I 2023 fullførte 61 prosent av mannlige innvandrere videregående opplæring innen fem eller seks år, mot 49 prosent i 2015. Blant gutter i den øvrige befolkningen lå tilsvarende andel på 82 prosent i 2023 og 72 prosent i 2015. Forskjellen mellom gutter i øvrig befolkning og innvandregutter er redusert med 3 prosentpoeng i perioden.

I tillegg til at jenter har høyere gjennomføringsgrad, er det også mindre forskjeller mellom jenter med og uten innvandrerbakgrunn. I 2023 hadde norskfødte jenter med innvandrerforeldre samme fullføringsandel som jenter uten innvandrerbakgrunn (88 prosent).

Figur 3.4. Andel elever som har fullført videregående opplæring innen fem/seks år etter skolestart, etter kjønn og innvandrerkategori. 2023. Prosent (SSB 2024au).

I tillegg til kjønn ser det ut til å være en positiv sammenheng mellom fullføringsgrad og botid i Norge. Blant elever som hadde vært bosatt i Norge i tre til fem år, fullførte 61 prosent videregående skole. Tilsvarende andel for elever med botid på ti år eller mer lå på 77 prosent i 2023 (SSB 2024av).

Innvandrere har lavere fullføringsgrad enn norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen, både de som velger yrkesfaglige utdanningsløp, og de som tar studieforberedende utdanning. I 2023 fullførte 57 prosent av innvandrere sine yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Hos norskfødte med innvandrerforeldre utgjorde dette 66 prosent, mens i den øvrige befolkningen var fullføringsgraden 74 prosent. Når det gjelder studieforberedende utdanning, lå fullføringsandelene i disse tre gruppene på henholdsvis 82, 88 og 92 prosent (SSB 2024au). Elever som bor sentralt, velger i større grad et studieforberedende program. Innvandrere velger derimot i større grad et yrkesfaglige program, uavhengig av hvor sentralt de bor (Lervåg, Ye og Steffensen 2024). Studieforberedende program er mest utbredt blant norskfødte jenter med innvandrerforeldre (76 prosent), mens flertallet av innvandrere (60 prosent) velger yrkesfaglig retning. Studieforberedende program velges av en større andel jenter enn gutter, med unntak av jentene som innvandret da de var seks år eller eldre (Kalcic og Jiaying 2023).

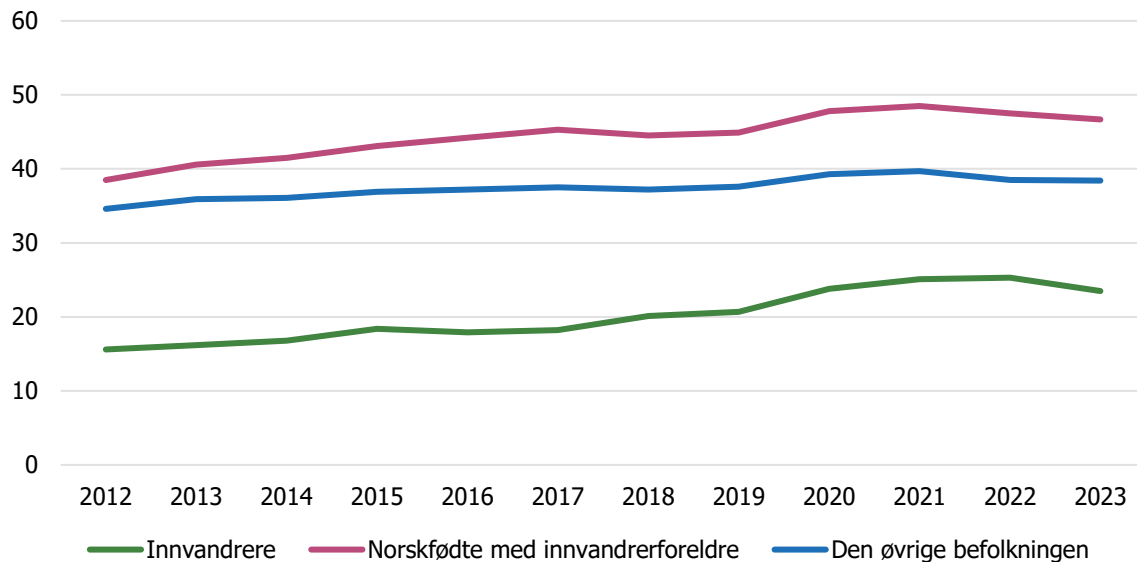
Deltakelse og gjennomføring i høyere utdanning

3.4 Nesten halvparten av norskfødte med innvandrerforeldre tar høyere utdanning

Andelen i alderen 19–24 år som tar høyere utdanning, har økt jevnt siden 2012, både blant unge med innvandrerbakgrunn og i den øvrige befolkningen. Norskfødte med

innvandrereforeldre utmerker seg ved at 47 prosent var i høyere utdanning i 2023. Tilsvarende andeler blant innvandrere og i den øvrige befolkningen er betydelig lavere, og ligger på henholdsvis 24 og 38 prosent.

Figur 3.5. Andel studenter 19–24 år i høyere utdanning i Norge i prosent av registrert årskull, etter innvandrerkategori. 2012–2023. Prosent (SSB 2024y, 2024l).

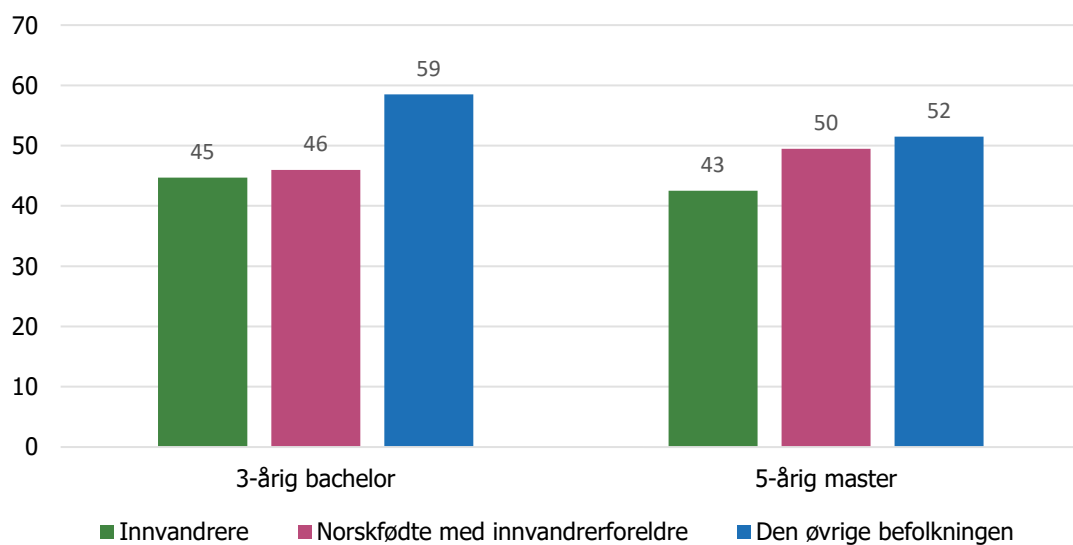
Norskfødte med innvandrerforeldre er overrepresentert i høyere utdanning (ISF 2019). Det er imidlertid store forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre etter foreldrenes landbakgrunn, både for påbegynt og for fullført høyere utdanning. Det er en tendens til at særlig norskfødte med innvandrerforeldre fra India, Kina, Sri Lanka og Vietnam tar høyere utdanning. For norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Irak, Chile og Marokko er andelen som deltar i høyere utdanning, lavere (Kirkeberg mfl. 2019). Det er også forskjeller på kvinner og menn selv om foreldrene har samme landbakgrunn. Blant norskfødte med innvandrerforeldre fra Somalia er 41 prosent av kvinnene i høyere utdanning, mot 26 prosent av mennene (Kirkeberg mfl. 2019). Når det gjelder oppnådd utdanningsnivå, har 56 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 30 til 34 år høyere utdanning, mot 53 prosent i befolkningen for øvrig (SSB 2024ac).

Flere studier har undersøkt hvorfor norskfødte med innvandrerforeldre er overrepresentert i høyere utdanning og gjerne tar mer prestisjefulle utdannelse, selv med vanskeligere utgangspunkt enn personer uten innvandrerbakgrunn (Borgen og Hermansen 2023; Friberg 2019; Kindt 2017, 2018; Ljunggren og Orupabo 2020; Orupabo, Drange, og Abrahamsen 2020). Forklaringene peker både på oppmuntring og støtte fra familien, men også eksplisitte forventninger til barnas utdanningsvalg, basert på foreldrenes oppfatning av høyere utdanning som eneste «riktige» valg. Det kan også handle om sterkere familieorientering, og at barna føler de skylder foreldrene å jobbe hardt for å realisere mulighetene de har fått. Samtidig forteller mange at utdanningsvalg handler mindre om press, og mer om interesser

og selvrealisering. En siste fortolkning handler om at norskfødtes høye ambisjonsnivå også er en måte å oppnå aksept og motvirke lave forventninger hos majoritetsbefolkningen.

Det er lavere fullføringsgrad i høyere utdanning blant studenter med innvandrerbakgrunn enn i resten av befolkningen. 45 prosent av innvandrere som starter på et treårig bachelorprogram, fullfører bachelorutdanningen på normert tid. Andelen for den øvrige befolkningen ligger på 59 prosent, som figuren under viser. Også når det gjelder femårige masterutdanninger, er fullføringsgraden lavest blant innvandrere og høyest i den i øvrige befolkningen.

Figur 3.6. Andel studenter som fullførte utdanning på normert tid, etter type utdanningsprogram og innvandrerkategori. 2016–2023. Prosent (SSB 2024ay, 2024az).

Som for videregående opplæring er andelen som fullfører sine bachelor- og masterutdanninger generelt høyere for kvinner enn for menn. For innvandrere varierer i tillegg fullføringsgraden noe med innvandringsgrunn. Personer som har innvandret for å studere eller arbeide, fullfører i størst grad på normert tid. Flyktninger som har påbegynt høyere utdanning, fullfører i mindre grad enn andre innvandrere (SSB 2024ba).

Deltakelse i introduksjonsprogrammet

3.5 Rekordhøy deltakelse i introduksjonsprogrammet

Et sentralt mål for integreringspolitikken er at innvandrere i større grad deltar i arbeids- og samfunnsliv (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2024). For å oppnå dette er det viktig at nyankomne innvandrere og flyktninger får tilbud om og gjennomfører kvalifiseringstiltak som kan bidra til å gi dem stabil tilknytning til arbeidslivet. Tiltakene skal fylle gapet mellom

kompetansen innvandrere og flyktninger har med fra hjemlandet, og det arbeidsmarkedet i Norge krever. Kvalifiseringstilbud som introduksjonsprogrammet, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og andre opplærings-, oppfølgings- og arbeidsrettede virkemidler er viktig her.

I 2023 deltok om lag 32 500 personer i introduksjonsprogrammet. Det er betydelig flere enn året før, da det var om lag 17 900 registrerte deltakere i programmet (IMDi 2024b). Andelen kvinner blant programdeltakerne har økt betydelig de siste årene. I 2017 var det en klar overvekt menn i introduksjonsprogrammet, en andel på 63 prosent, mens andelen kvinnelige deltakere lå på 37 prosent. Seks år senere, i 2023, utgjorde kvinner flertallet – nærmere to tredjedeler av deltakerne i programmet (IMDi 2024a). Også alderssammensetningen blant deltakerne har endret seg noe i samme periode, med en økende andel eldre deltakere i alderen 46 år og over (SSB 2024ad).

Hvem deltar i introduksjonsprogrammet?

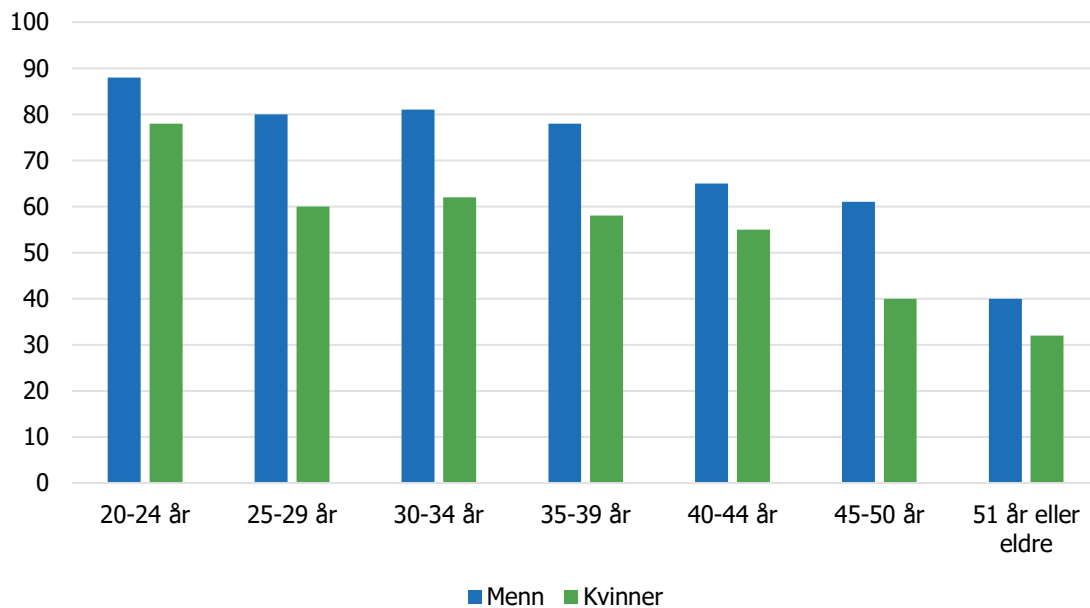
Introduksjonsprogrammet er et opplæringsprogram som skal forberede flyktninger til deltakelse i norsk arbeids- og samfunnsliv. Alle flyktninger mellom 18 og 55 år som kommer til Norge, skal delta i introduksjonsprogrammet. Det samme gjelder familiemedlemmer som senere kommer til landet. Fordrevne fra Ukraina med kollektiv beskyttelse har rett, men ikke plikt, til å delta i introduksjonsprogrammet.

Gjennom introduksjonsprogrammet skal deltakerne få lære norsk og få grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv. En skal også få opplæring og kunnskap om norsk arbeidsliv, og utdanning dersom en trenger det. Det er et mål om at deltakeren skal komme i jobb eller utdanning når hen er ferdig (IMDi, 2021).

Totalt var 65 prosent av personene som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2021, i arbeid eller utdanning ett år senere. Dette er fire prosentpoeng høyere enn blant de som fullførte i 2020 (SSB 2023j).

Sammensetningen av deltakergruppen har sammenheng med resultater etter avsluttet introduksjonsprogram, siden andelen som går over til arbeid eller utdanning, varierer betydelig med kjønn og alder. Figur 3.7 illustrerer dette. Andelen som gikk over til arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet program, er høyest blant de yngste deltakerne og synker med alder både for menn og kvinner.

Figur 3.7. Andel sysselsatte / under utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram, etter kjønn og alder. 2022. Prosent (SSB 2024ak).

Menn har betydelig høyere overgang til arbeid eller utdanning ett år etter avsluttet introduksjonsprogram. Blant menn som avsluttet programmet i 2021, var 75 prosent i arbeid eller utdanning året etter, mot 58 prosent av kvinnene. Overgangen til arbeid eller utdanning i 2021 økte fra året før for begge kjønn. De siste fem årene har det vært en større prosentvis økning i andel sysselsatte eller i utdanning blant kvinner enn blant menn, det vil si at kjønnsforskjellene i status på arbeidsmarkedet ett år etter fullført introduksjonsprogram har blitt mindre (SSB 2023j).

Forskning viser at kvinnelige flyktninger og familieegjenforente som har deltatt i introduksjonsprogrammet, har en noe større sannsynlighet for å få jobb både på kort og lang sikt enn de som ikke har deltatt. Samtidig ser vi ikke en bedre lønnsutvikling blant kvinner som deltar i introduksjonsprogrammet, enn blant de som ikke har deltatt (Ugreninov og Turner 2023).

Norskprøveresultater

3.6 Bedre norskprøveresultater blant kvinner

Norskkunnskaper er en viktig forutsetning for at innvandrere kan delta på ulike arenaer i det norske samfunnet. Forskningslitteraturen viser blant annet en positiv sammenheng mellom innvandreres språkkunnskaper og helse, inntekt og sysselsetting (Chiswick og Miller 2015; Djuve mfl. 2017; Kindt og Bjørnset 2023; Kjøllesdal, Gerwing og Indseth 2023; Lunde og Lysen 2022).

Innvandrere i alderen 18 til 67 med oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent opphold, har ifølge integreringsloven rett og plikt til å få opplæring i norsk og samfunnskunnskap (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2021). Gruppene som omfattes av ordningen, er for eksempel flyktninger, deres familiegjenforente og familiegjenforente med norske statsborgere. Målgruppen for norskopplæring er med andre ord større enn målgruppen for introduksjonsprogrammet. I 2023 deltok i overkant av 47 000 personer i opplæringen – noe som gjør dette til det høyeste deltakerantallet noensinne. Én av to deltakere var fra Ukraina. Andre store grupper var blant annet innvandrere fra Syria, Eritrea, Afghanistan og Kongo (Lunde 2024).

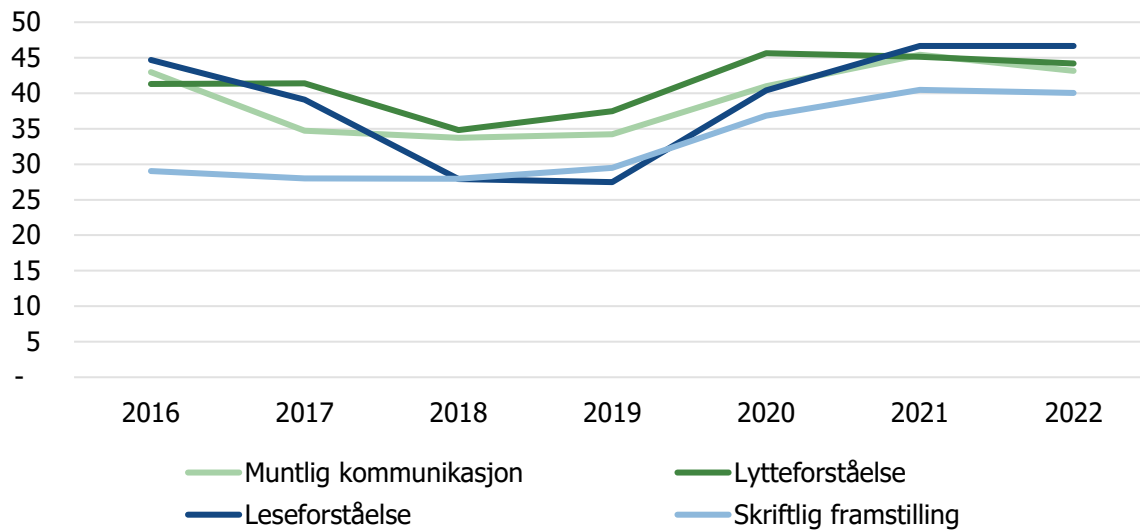
I løpet av 2022 ble det avlagt ca. 34 200 norskprøver. Kvinneandelen blant de som avlegger norskprøver, har økt betydelig i løpet av de siste årene, i takt med økt kvinneandel blant deltakere i introduksjonsprogrammet. I 2022 ble to tredjedeler av norskprøvene gjennomført av kvinner. Til sammenligning ble om lag 50 prosent av prøvene i 2017 avlagt av kvinnelige deltakere. Halvparten av kandidatene var under 36 år i 2022. Samtidig har det vært en økende andel i eldre aldersgrupper blant de som avlegger prøver (SSB 2022b).

Hvordan måles ferdighetsnivå etter avlagt norskprøve?

Norskprøven består av fire delprøver– lytteforståelse, leseforståelse, skriftlig framstilling og muntlig kommunikasjon. Det er mulig for en person å avlegge delprøvene flere ganger i løpet av et kalenderår. Resultatene på norskprøven evalueres basert på et rammeverk som deler språkferdighetene inn i tre overordnede nivåer: basisbruker (A), selvstendig bruker (B) og avansert bruker (C). Hvert av disse nivåene består av to undernivåer (A1 og A2, B1 og B2, C1 og C2).

Resultatene fra delprøvene tyder på at innvandrere har vanskeligst med å tilegne seg skriveferdigheter. Alt i alt økte andelen som fikk selvstendig brukernivå (B1 eller høyere) på prøvene, fra 32 prosent i 2019 til 44 prosent i 2022.

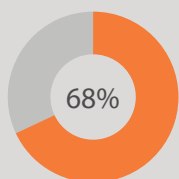
Figur 3.8. Andel norskprøver med oppnådd språknivå B1 eller høyere, etter delprøve. 2016–2022. Prosent (SSB 2022b).

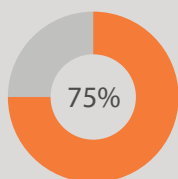
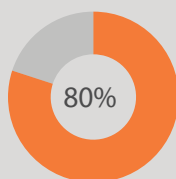
Deltakere i norskopplæring med høyere utdanning oppnår oftere språknivå B1 eller høyere. I tillegg varierer norskprøveresultatene med kjønn og alder. Nesten halvparten (46 prosent) av prøvene tatt av kvinner har resultat på selvstendig brukernivå (B1 og høyere), mot 40 prosent av prøvene tatt av menn. Aldersgruppen 26–35 år har den høyeste andelen prøver med resultater på nivå B, med 51 prosent. Deretter synker andelen prøver på dette nivået med økende alder (SSB 2022b).

Arbeid

Sysselsatte

innvandrere

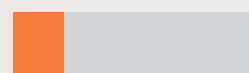
norskfødte med
innvandrerforeldreøvrig
befolkning

Mindre forskjeller siden 2015

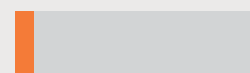

Arbeid og utdanning (NEET)

21%

av unge innvandrere er
utenfor arbeid og utdanning

8%

av unge i øvrig befolkning

Mindre forskjeller siden 2015

Overkvalifiserte

40%

av innvandrere

14%

i øvrig befolkning

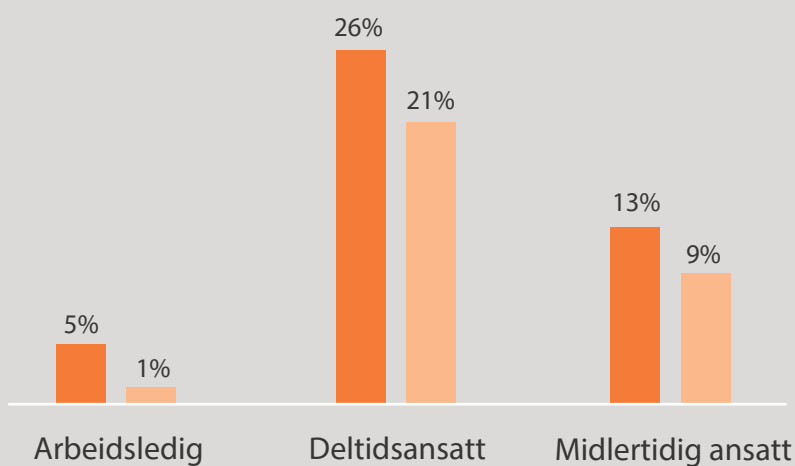
Stabile forskjeller siden 2015

Innvandrere

Øvrig befolkning

Stabile forskjeller siden 2022

4 Arbeid

Et overordnet mål i integreringspolitikken er at flere kommer inn og får varig fotfeste i arbeidslivet. Å være i arbeid innebærer økt økonomisk selvstendighet, selvrealisering, deltakelse og nettverk. Høy sysselsetting er også avgjørende for velferdsstaten, for å redusere fattigdom, for å utjevne sosiale forskjeller og for å oppnå likestilling (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2024).

Innvandrere er en sammensatt gruppe, og deltakelse i arbeidslivet varierer med landbakgrunn, innvandringsgrunn, botid, kjønn, alder og medbrakt kompetanse. Arbeidsinnvandrere er i sysselsatt høyere grad enn flyktninger og familiegjennforente. Særlig kvinner med fluktbakgrunn har lav sysselsettingsgrad. For mange innvandrere karakteriseres deres arbeidsforhold av midlertidighet, ufrivillig deltid og lav inntekt. Et sentralt mål i integreringspolitikken er derfor å bidra til at flere innvandrere får en stabil tilknytning til arbeidslivet (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2024).

Sysselsetting – innvandrere

4.1 Lavest sysselsetting blant nyankomne flyktninger

Innvandrere har i snitt lavere sysselsettingsgrad enn den øvrige befolkningen. I 2023 var 68 prosent av innvandrere sysselsatt, mot 80 prosent av den øvrige befolkningen (Olsen 2024). Det er samtidig betydelige forskjeller mellom grupper når vi ser på innvandringsgrunn, botid og kjønn.

Hvordan defineres sysselsetting?

En person regnes som sysselsatt dersom personen utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken, eller har et slikt arbeid, men var midlertidig fraværende på grunn av sykdom, ferie, lønnet permisjon eller lignende (Registerbasert sysselsettingsstatistikk, SSB).

Blant arbeidsinnvandrere ligger sysselsettingsandelen omtrent på nivå med resten av befolkningen. I motsetning til for andre innvandrere påvirker ikke botiden denne andelen (SSB 2023m). For flyktninger og deres familiegjennforente tar det ofte lengre tid å komme seg ut i arbeid. Flesteparten i denne gruppen deltar i introduksjonsprogrammet de første årene, og det kan ta tid å opparbeide seg relevant kompetanse.

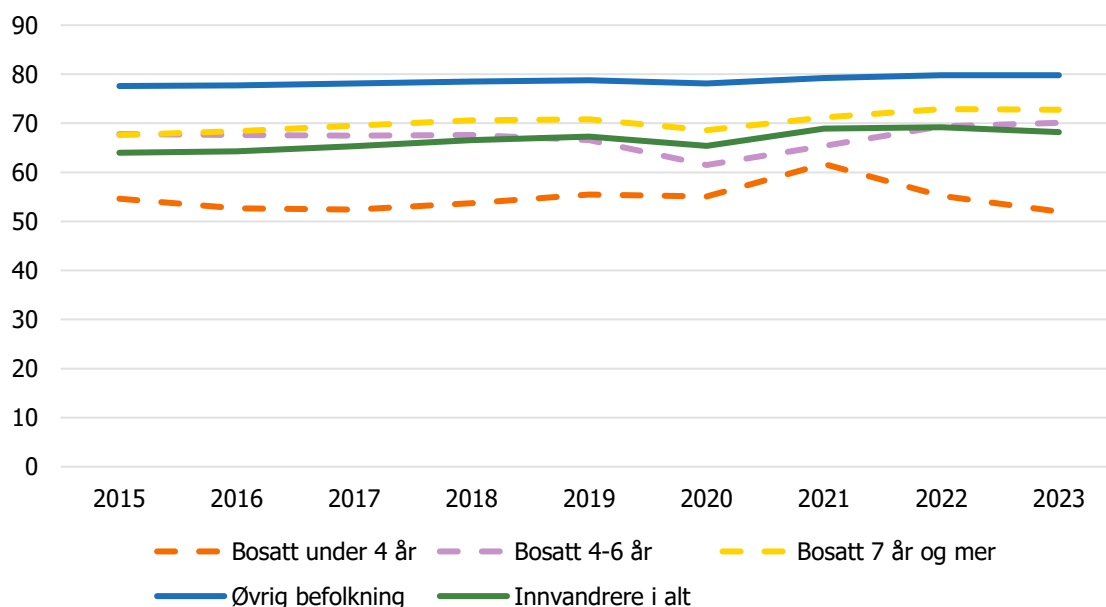
Figur 4.1. viser utviklingen i sysselsetting for innvandrere og øvrig befolkning siden 2015. Disse forskjellene var relativt stabile frem til utbruddet av covid-19-pandemien i 2020. Smitteverntiltakene i forbindelse med pandemien fikk store konsekvenser for sosial og økonomisk aktivitet. Noen innvandrergrupper ble hardere rammet enn resten av

befolkningen, både gjennom høyere smittetall og sykehusinnleggelser, men også i arbeidsmarkedet (Indseth mfl. 2021; NOU 2022).

Fra og med 2022, som følge av svært høye ankomster av ukrainske flyktninger, ser vi en tydelig nedgang i sysselsettingen blant innvandrere med kort botid i Norge. Andelen i arbeid blant dem med botid på under fire år falt fra 62 prosent i 2021 til 52 prosent i 2023.

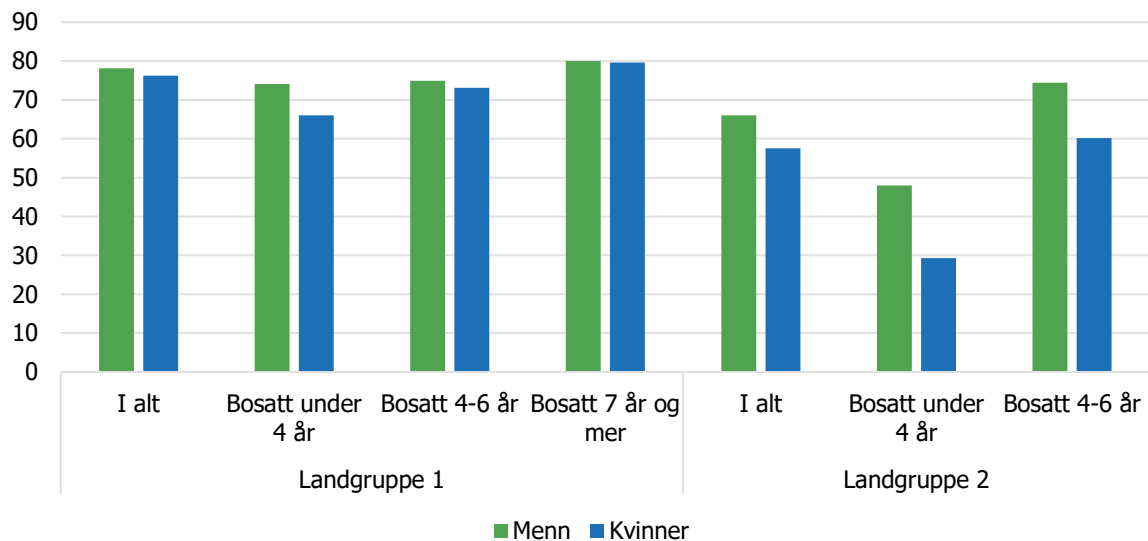
Til tross for denne nedgangen hadde innvandrere i snitt høyere sysselsettingsnivå i 2023 enn i 2015. Med andre ord har forskjellen i andel sysselsatte totalt, mellom innvandrere og øvrig befolkning, blitt mindre i denne perioden. Innvandrere fra Afrika hatt høyest vekst i andel sysselsatte, fra en andel på 44 prosent i 2015 til 62 prosent i 2023. Innvandrere fra Eritrea har hatt størst vekst, på 34 prosentpoeng i samme periode (SSB 2024an).

Figur 4.1. Sysselsatte, etter alder, botid og innvandrerbakgrunn. Prosent (SSB 2024b, 2024an).

En større andel innvandermenn er i arbeid enn innvandrerkvinner. I 2023 var 72 prosent innvandermenn og 64 prosent innvandrerkvinner registrert sysselsatt (SSB 2024am). Særlig innvandrerkvinner fra landgruppe 2 har lav sysselsettingsgrad, som vist i figur 4.2. Videre viser figuren at kjønnsforskjellene i sysselsetting er størst for nyankomne innvandrere, det vil si de som har vært bosatt i Norge under 4 år. Disse forskjellene jevner seg ut med botid i Norge. For innvandrere fra landgruppe 1 som har vært bosatt i Norge i 7 år eller mer, er det tilnærmet lik andel sysselsatte menn og kvinner.

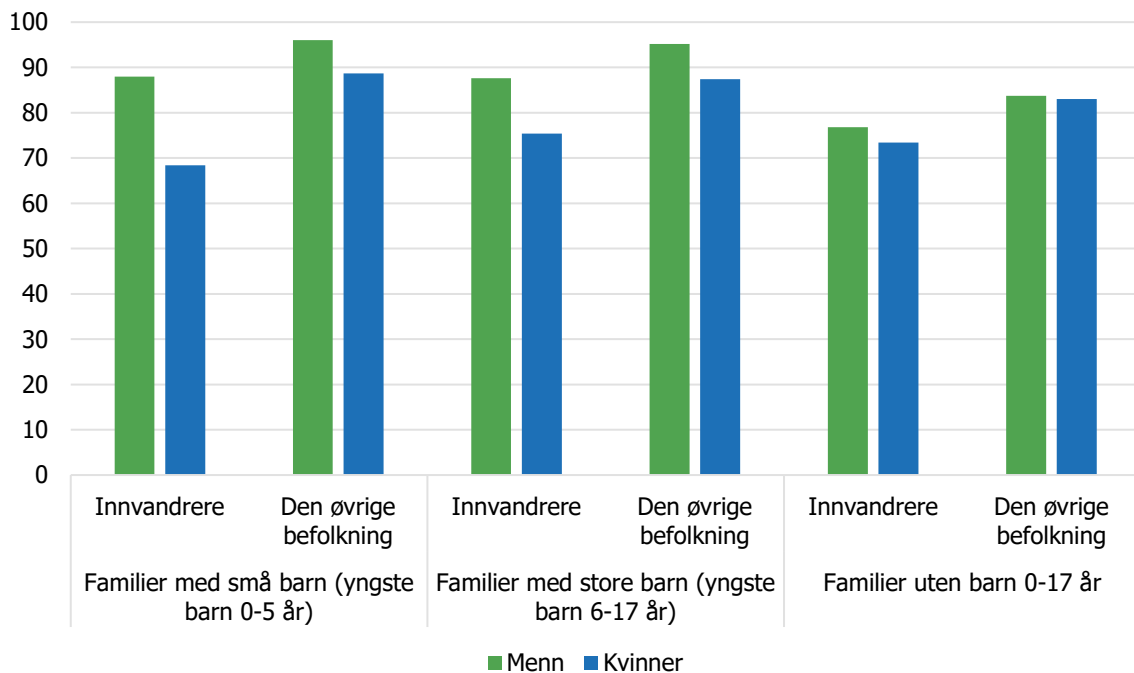
Figur 4.2. Sysselsatte innvandrere (20–66 år) etter botid, landbakgrunn og kjønn. 2023. Prosent (SSB 2024an).

Forskning peker på flere årsaker til lavere arbeidsmarkedsdeltakelse blant innvandrerkvinner. Det kan være lite formell kompetanse, lave norskferdigheter, dårlig helse og diskriminering (Umblis 2020). Dessuten har det å stifte familie en mer negativ effekt på tilknytning til arbeidsmarkedet for innvandrerkvinner enn for kvinner uten innvandrerbakgrunn. En studie av innvandrerkvinnens arbeidstilknytning viser at denne sammenhengen er sterkere i mer religiøse innvandremiljøer, selv om de har innvandret til land som fremmer likestilt arbeidsliv (Kanas og Müller 2021). Innvandrerkvinner fra noen land har også høyere sannsynlighet for å være lenger hjemme med barna enn kvinner i resten av befolkningen (Umblis 2020).

Figur 4.3 sammenligner andelen i arbeidsstyrken blant menn og kvinner i alderen 25–44 år i ulike familiefaser. Innvandrerkvinner i småbarnsfamilier, det vil si familier der det yngste barnet er under 6 år, skiller seg klart ut med lavest andel som enten har eller søker inntektsgivende arbeid.

Figur 4.3. Andeler i arbeidsstyrken etter kjønn, innvandringskategori og familietype blant personer 25–44 år, 2022. Prosent (SSB 2024a).

Sysselsetting – norskfødte med innvandrerforeldre

4.2 Små kjønnsforskjeller blant norskfødte med innvandrerforeldre

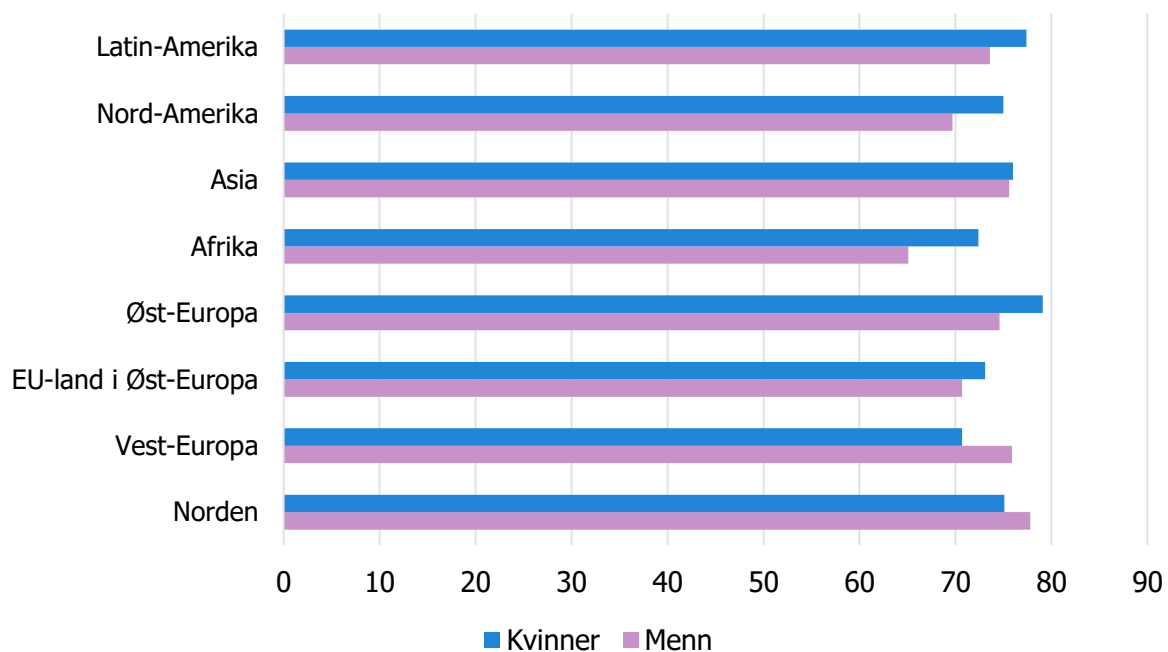
Som vist tidligere i rapporten er de fleste norskfødte med innvandrerforeldre relativt unge – syv av ti er under 18 år. Det er likevel interessant å følge med på deres arbeidstilknytning sammenlignet med innvandrere og den øvrige befolkningen, særlig i lys av den relativt store andelen norskfødte med innvandrerforeldre som tar høyere utdanning.

Flere studier viser at norskfødte med innvandrerforeldre i gjennomsnitt gjør det bedre på arbeidsmarkedet enn sine foreldre, men dårligere enn den øvrige befolkningen. Samtidig finner man markante forskjeller innad i denne gruppen, og disse henger ofte sammen med bakgrunnsfaktorer som kjønn, foreldrenes landbakgrunn og utdanningsnivå (Hermansen 2016; Umblijs 2020).

I 2023 var 75 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre mellom 20 og 66 år sysselsatte, mot 68 prosent av innvandrere. I befolkningen uten innvandrerbakgrunn var 80 prosent i arbeid (SSB 2024a). Forskjellene i sysselsettingen mellom norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen er marginalt større i 2023 enn de var i 2022. Hovedtrenden siden 2015 er likevel at forskjellene i sysselsetting mellom disse gruppene har sunket, med unntak av pandemiåret 2020.

Vi ser små kjønnsforskjeller i sysselsetting blant norskfødte med innvandrerforeldre og den øvrige befolkningen, og andelen i arbeid er høyere blant kvinner enn blant menn i denne gruppen. I 2023 var 74 prosent av norskfødte menn med innvandrerforeldre sysselsatt, mens tilsvarende andel for norskfødte kvinner med innvandrerforeldre lå på 76 prosent. Fordelt etter foreldrenes landbakgrunn var andelen i arbeid lavest blant norskfødte menn med bakgrunn fra afrikanske land. Litt under to av tre i denne gruppen var sysselsatt i 2022 (SSB 2024ao).

Figur 4.4. Sysselsettingsandel blant norskfødte med innvandrerforeldre, etter kjønn og foreldrenes landbakgrunn. 2023. Prosent (SSB 2024ao).

De siste årene har flere studier kartlagt mulige årsaker til at norskfødte med innvandrerforeldre både har høyere arbeidsmarkedsdeltakelse og mindre kjønnsforskjeller i deltakelse enn innvandrere (Egge-Hoveid og Sandnes 2015; Hermansen 2017; Midtbøen og Nadim 2022; Olsen og Bye 2023). Høyt utdanningsnivå både blant kvinner og menn i denne gruppen trekkes frem som en viktig forklaring. Andre faktorer som kan ha bidratt til utjevning av forskjeller i sysselsetting, er den norske enhetsskolen, med høy grad av standardisering og lite variasjon i kvalitet og læringsinnhold mellom skoler, samt gratis høyere utdanning. I tillegg både oppfordrer og tilrettelegger ordninger som betalt foreldrepermisjon og subsidierte barnehageplasser for sysselsetting blant både menn og kvinner (Kitterød og Nadim 2020; Midtbøen og Nadim 2022). Dessuten viser studier at norskfødte med innvandrerforeldre i større grad ser ut til å tilpasse seg norske likestilte kjønnsnormer ved fordeling av arbeid og omsorg (Birkelund mfl. 2014; Kirkeberg mfl. 2019; Kitterød og Nadim 2020; Lund 2024; Nadim og Midtbøen 2023).

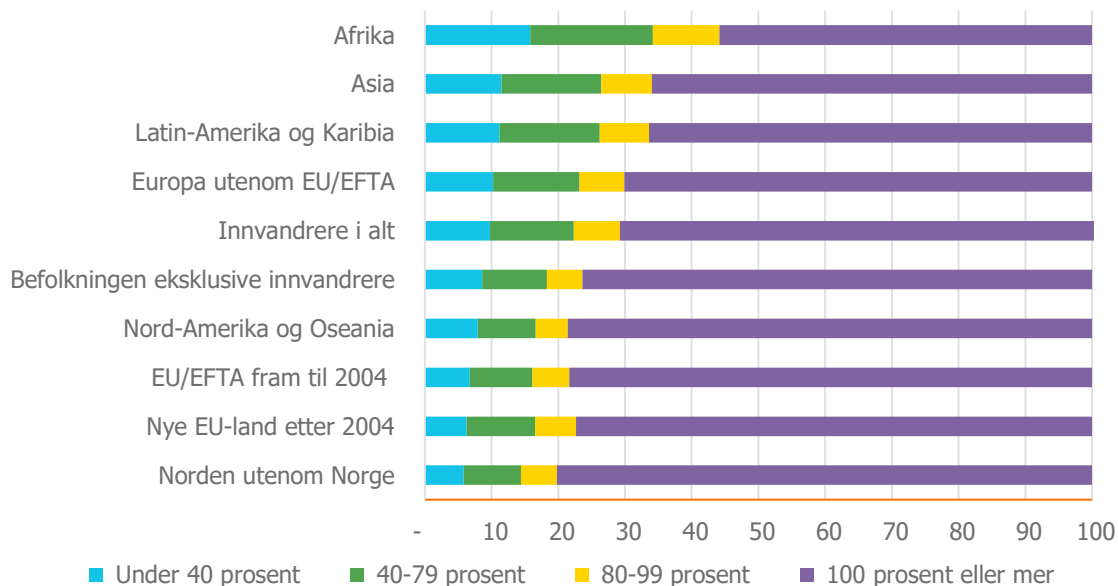
Arbeidstid

4.3 Fire av ti innvandrerkvinner jobber deltid

Innvandrere jobber relativt oftere deltid enn den øvrige befolkningen. I 2023 var 26 prosent av innvandrere ansatt i deltidsstillinger, mot 21 prosent i den øvrige befolkningen. Siden 2015 har andelen deltidsansatte gått ned (Dzamarija 2022) i begge gruppene, og det er blitt mindre forskjeller i andelen deltidsansatte mellom innvandrere og den øvrige befolkningen i denne perioden. I 2015 jobbet 34 prosent av innvandrere deltid, mens tilsvarende andel i øvrig befolkning lå på 28 prosent (SSB 2024aq, 2024b).

Generelt er kvinner overrepresentert blant de deltidsansatte. I 2023 var andelen deltidsansatte omtrent dobbelt så høy for kvinner som for menn, for ansatte både med og uten innvandrerbakgrunn. Den høyeste andelen deltidsansatte finner vi blant innvandrerkvinner (36 prosent). Blant kvinner uten innvandrerbakgrunn jobber 30 prosent deltid. Blant menn er 17 prosent med innvandrerbakgrunn og 14 prosent uten innvandrerbakgrunn deltidsansatt (SSB 2024b, 2024aq).

Figur 4.5. Fordeling etter stillingsprosent, sysselsatte innvandrere etter landbakgrunn. 2023. Prosent (SSB 2024aq).

Som vist i figur 4.5 varierer stillingsprosenten blant innvandrere også med landbakgrunn. Deltidsarbeid er relativt vanligere blant innvandrere fra Afrika, Asia og Latin-Amerika, mens innvandrere fra europeiske land, Nord-Amerika og Oseania har en lavere andel

deltidsansatte enn den øvrige befolkningen. Forskjellene i andelen deltidsansatte mellom innvandrere fra ulike verdensregioner må ses i lys av hvilke yrker de jobber i. Innvandrere fra Afrika og Asia er overrepresentert i yrkesgrupper der deltidsarbeid er utbredt, slik som renhold og salgs- og serviceyrker (Pettersen 2024).

Tall fra arbeidskraftsundersøkelsen viser at innvandrere oftere jobber ufrivillig deltid. Flere i innvandrerbefolkningen enn i resten av befolkningen oppgir at de må jobbe deltid fordi de ikke finner en heltidsjobb, og at de ønsker lenger arbeidstid (Lien 2022).

Arbeidsmiljø

4.4 Dårligere arbeidsmiljø og mer usikker arbeidshverdag

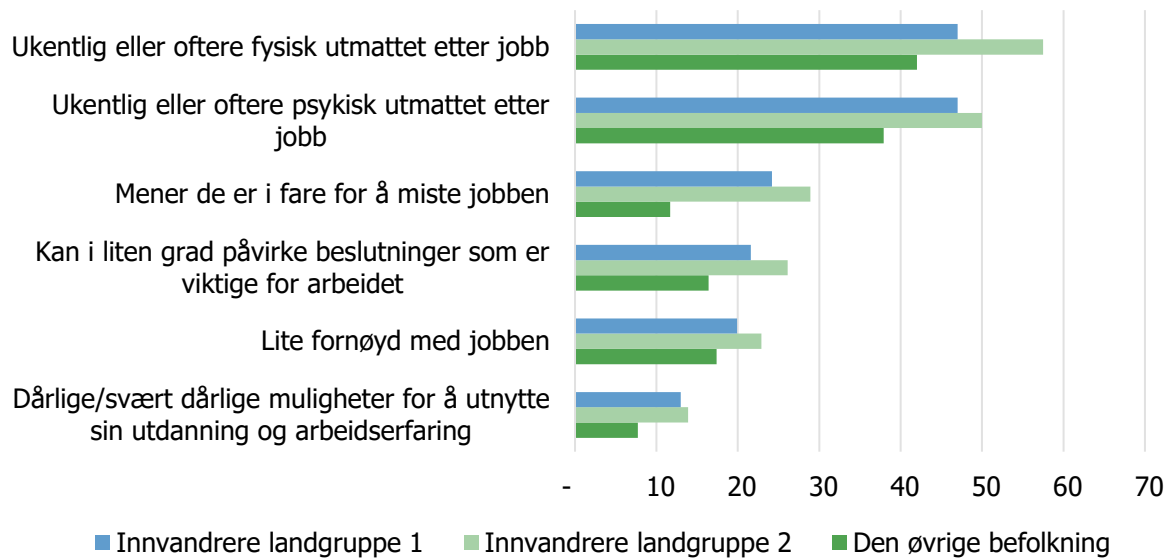
Sysselsettingsandel og stillingsprosent er viktige indikatorer på arbeidslivsintegrering, men de forteller oss lite om hvordan innvandrere opplever sin arbeidshverdag, hvilke muligheter og barrierer de møter, og hvorvidt deres tilknytning til arbeid er stabil og varig. Andre sentrale aspekter som kan belyse innvandreres situasjon på arbeidsmarkedet, er arbeidsforhold, arbeidsmiljø, lønnsutvikling og karrieremuligheter.

Forskning og statistikk tilgjengelig per i dag peker på at innvandrere er overrepresentert i yrker med mer fysisk belastende arbeidsoppgaver, at de opplever i større grad jobbrelaterte helseproblemer, og at de har en mer usikker tilknytning til arbeidslivet. Forskning viser også at innvandrere opplever flere stressfaktorer i arbeidsmiljøet – som diskriminering, trakassering, trusler på grunn av etnisk bakgrunn og mangel på sosial støtte (Akay og Ahmadi 2022). Arbeidsskader er også mer utbredt blant innvandrere (Sterud mfl. 2018).

Tall fra SSBs levekårsundersøkelse indikerer at innvandrere oftere er utsatt for dårlig arbeidsmiljø enn resten av befolkningen. Dette gjelder i størst grad innvandrere fra landgruppe 2, der over halvparten opplever ukentlig eller oftere å være fysisk eller psykisk utmattet etter jobb.

Nesten tre av ti innvandrere i landgruppe 2 opplever også at de står i fare for å miste jobben, mot drøyt én av ti i befolkningen ellers (SSB, bestilling). En studie fra 2018 viser at innvandrere er dobbelt så utsatt for å miste jobben (i privat sektor) som personer uten innvandrerbakgrunn. Å miste jobben gir særlig negative utslag for innvandrere fra landgruppe 2 med tanke på fremtidige jobbutsikter og lønnsutvikling. Forskerne finner ingen åpenbar forklaring på denne sammenhengen, men de trekker frem at begrensede språkferdigheter kan påvirke mulighetene til å sikre seg ny jobb i større grad enn manglende utdanning eller ansiennitet (Bratsberg, Raaum og Røed 2018).

Figur 4.6. Utvalgte arbeidsmiljøindikatorer, etter todelt landbakgrunn. 2022. Prosent (SSB, bestilling).

Hva menes med overkvalifisering?

Formell overkvalifisering vil si personer som har fullført høyskole- og universitetsutdanning, men med ansettelse i yrker som ikke krever høyere utdanning (Villund 2014).

Innvandrere opplever også dårligere muligheter til å bruke sin utdanning og arbeidserfaring på arbeidsplassen enn norskfødte og øvrig befolkning, og de er i større grad overkvalifisert for jobbene de er ansatt i. Dette gjelder uavhengig av landgruppe, men andelen overkvalifiserte går ned med botid (Larsen, Rogne og Birkelund 2018). I 2021 jobbet fire av ti innvandrere i yrker med lavere krav til kompetanse enn det utdanningen deres tilsier. I resten av befolkningen var 14 prosent overkvalifisert. Disse forskjellene har vært omtrent uendret siden 2015 (Edelmann og Villund 2022).

Innvandrerens arbeidshverdag er også i større grad preget av midlertidighet enn arbeidshverdagen til resten av befolkningen. Ved utgangen av 2023 var 13,8 prosent av innvandrere i alderen 20–66 år ansatt i midlertidige stillinger, mot 9 prosent i den øvrige befolkningen. Innvandrere fra afrikanske land er særlig overrepresentert blant midlertidig ansatte. 22 prosent fra denne landgruppen jobbet i midlertidige stillinger i 2023 (SSB 2024b, 2024j). Dette henger sammen med at mange innvandrere fra Afrika jobber innenfor helse- og sosialtjenester – som er en av næringene med størst andel midlertidige stillinger (Taha 2023). Nordiske innvandrere har den laveste andelen midlertidig ansatte blant alle innvandrere, en andel på 8 prosent (SSB 2024b, 2024j).

Forskning tyder på at forskjellene i arbeidssituasjon mellom innvandrere og ansatte uten innvandrerbakgrunn varierer etter yrke. I lovregulerte yrker innen helse, jus, økonomi, skole og offentlig administrasjon, og i bransjer med høy andel fagorganiserte, er forskjellene færre. For eksempel har innvandrere i profesjonsyrker som lege, tannlege, sykepleier og lærer betydelig mindre risiko for å bli utsatt for lønnsdiskriminering enn innvandrere i andre yrker (Drange og Helland 2018). En forklaring er at en begrenset tilgang på arbeidskraft i enkelte bransjer sterkt reduserer arbeidsgivers anledning til å diskriminere. Forskning tyder på at utdanning som leder til et yrke innen helsesektoren, gir innvandrere et arbeidsmarkedsvern, som innebærer mindre forskjeller i lønn mellom personer med og personer uten innvandrerbakgrunn (Drange 2016). Samtidig, kan ikke alt av forskjeller i arbeidsmiljø og arbeidsforhold forklares med yrke. Lønnsforskjeller eksisterer mellom ansatte med og uten innvandrerbakgrunn som ellers er like med hensyn til en lang rekke kjennetegn, som utdanning, kjønn, alder og karriereforløp. Forskjellene forekommer innenfor samme næring, yrke, og også innad i enkeltvirksomheter (Fedoryshyn og Falch-Monsen 2024; Kolsrud mfl. 2016).

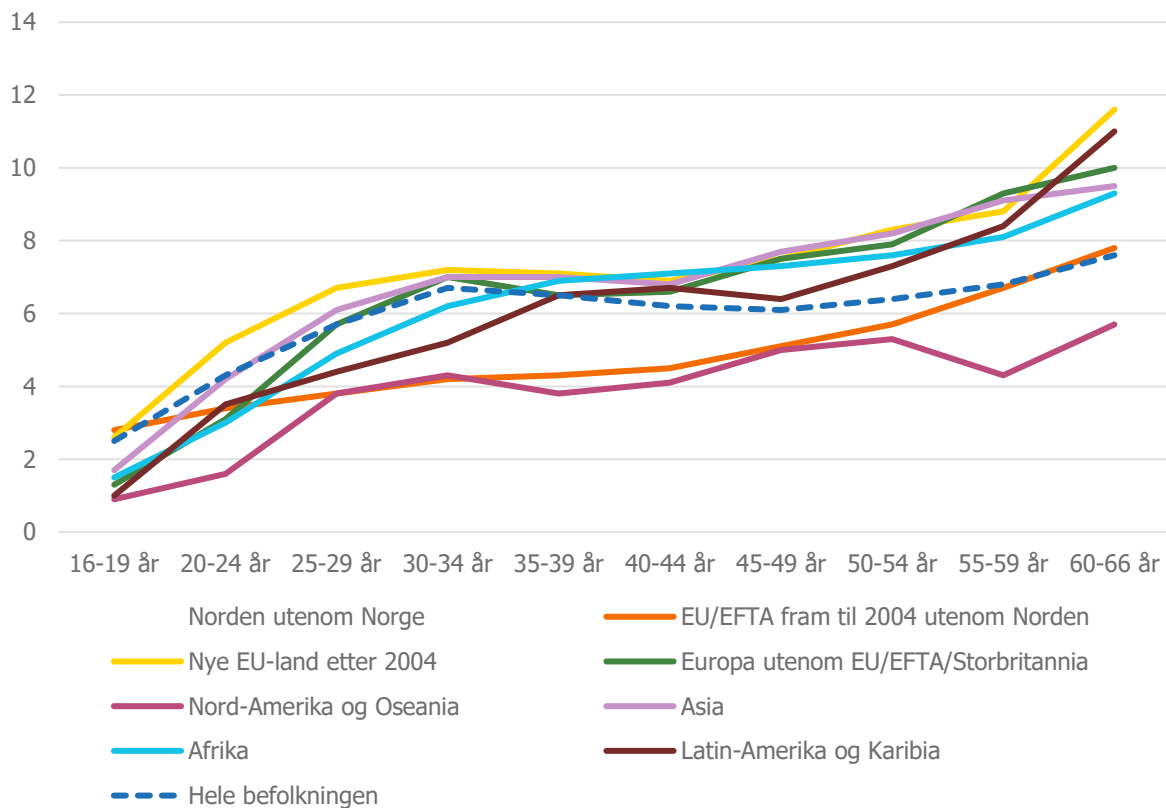
Sykefravær

4.5 Sykefravær øker mer med alder blant innvandrere

Norge har et høyere nivå av sykefravær og mer utbredt langvarig sykefravær enn flere andre europeiske land (Lien 2019; Ugreninov 2023). I gjennomsnitt har innvandrere noe høyere legemeldt sykefravær enn befolkningen ellers. I 1. kvartal 2024 hadde 6,7 prosent av innvandrere legemeldt fravær fra arbeid, mot 5,5 prosent av hele befolkningen (SSB 2022c, 2024p).

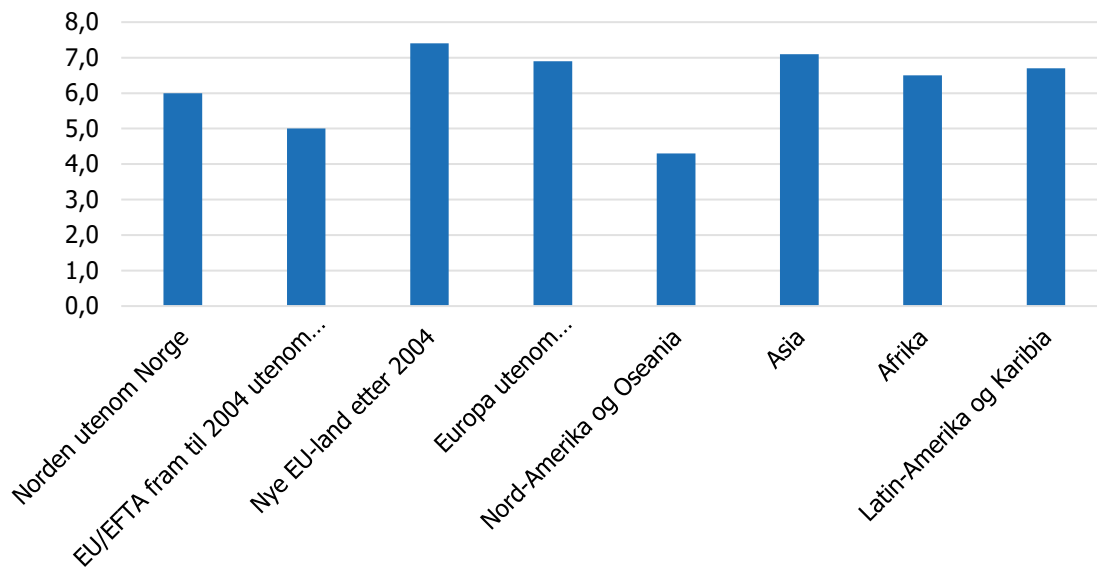
Bak gjennomsnittstallene er det imidlertid variasjon når man ser på ulike innvandrergrupper. Kvinner, både med og uten innvandrerbakgrunn, har høyere sykefravær enn menn. I tillegg øker sykefraværet med alder raskere blant innvandrere enn i resten av befolkningen (Bruer-Skarsbø 2020). Innvandrere fra nye EU-land og Latin-Amerika og Kariba har høyest sykefravær blant dem mellom 60 og 66 år, på henholdsvis tolv og elleve prosent (SSB 2022c, 2024e).

Figur 4.7. Legemeldt sykefravær blant innvandrere og hele befolkningen, etter alder og landbakgrunn. 1. kvartal 2024. Prosent (SSB 2022c, 2024e).

Det er også forskjeller i sykefraværspersent for innvandrere fra ulike landgrupper. Høyst legemeldt sykefravær finner man blant innvandrere fra de nye EU-landene (7,4 prosent), mens innvandrere fra Nord-Amerika har det laveste sykefraværet (4,3 prosent) (SSB 2024at) (figur 4.7).

Figur 4.8. Legemeldt sykefravær blant innvandrere, etter landbakgrunn. 1. kvartal 2024. Prosent (SSB 2024at).

Legemeldt sykefravær varierer også med hvilke yrker innvandrere jobber i. Ikke overraskende er sykefraværsprosenten høyere i jobber der arbeidstakere i større grad utsettes for helseskadelig arbeidsmiljø og fysisk krevende arbeid. Dette er for eksempel yrker innen renhold, salg og transport (Hansen mfl. 2014). Hjelpepleiere, arbeidere i prosessindustri og ansatte i salgs- og serviceyrker har også høyere sykefravær (Bruer-Skarsbø 2020).

Forskningslitteraturen peker på flere årsaker til forskjeller i sykefravær mellom innvandrere og resten av befolkningen. På den ene siden er innvandrere, særlig fra landgruppe 2, overrepresentert i jobber med mer fysisk belastende arbeidsoppgaver, mer usikker tilknytning til arbeidslivet eller dårligere arbeidsmiljø (With 2019). Dette kan gå ut over helsen og øke sykefraværet. På den andre siden har noen innvandrergupper bedre helse enn befolkningen ellers når de kommer til Norge. Dette fenomenet betegnes som «den sunne innvandrere»-effekten, og kan forklares med at det ofte er de friskeste og mest ressurssterke personene som velger å flytte til et annet land (Dzamarija 2022; Ichou og Wallace 2019).

Arbeidsledighet

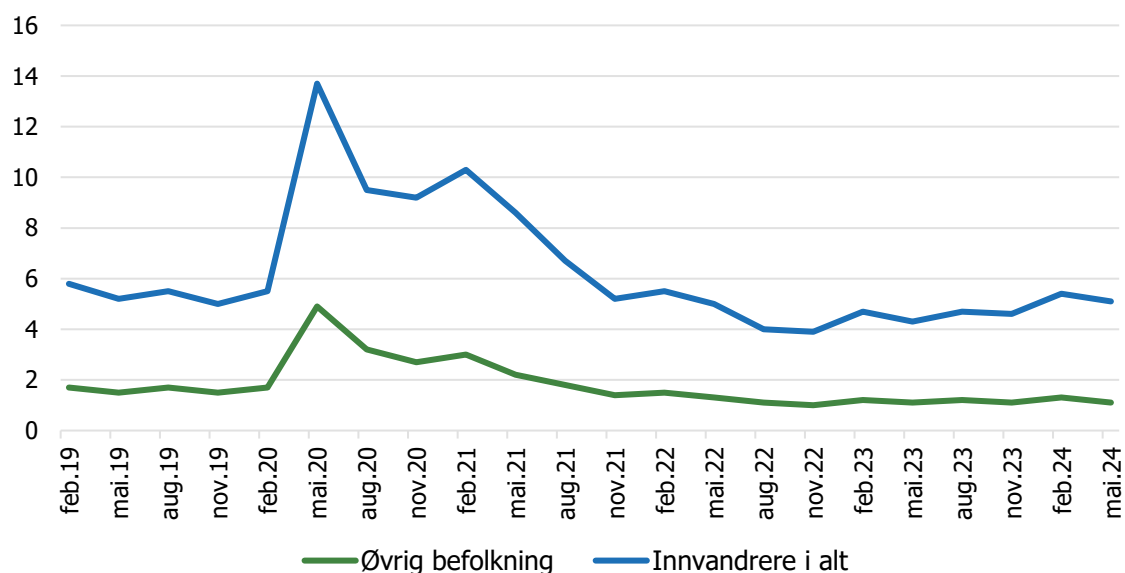
4.6 Arbeidsledigheten varer lenger blant innvandrere

Hva betyr det å være arbeidsledig?

NAVs statistikk over «helt ledige» omfatter personer som har stått utenfor inntektsgivende arbeid de siste to ukene, og som søker og er tilgjengelige for arbeid. Det å være arbeidsledig innebærer dermed at personen aktivt søker arbeid og er disponibel for å begynne i arbeid, men ikke har fått jobbtilbud.

Arbeidsledigheten blant innvandrere er nesten fem ganger så høy som i den øvrige befolkningen. I begge gruppene er arbeidsledigheten høyest blant de mellom 25 og 29 år. I mai 2024 lå andelen arbeidsledige på 5,1 prosent blant innvandrere, mens tilsvarende andel i resten av befolkningen utgjorde 1,1 prosent. Menn har høyere arbeidsledighetsrate enn kvinner, både i innvandrerbefolkningen og i den øvrige befolkningen. Særlig innvandrere fra land i Afrika er overrepresentert blant arbeidsledige innvandrere. 6,7 prosent med bakgrunn fra denne verdensdelen er registrert arbeidsledige. Fordelt etter alder er arbeidsledigheten høyest blant de mellom 25 og 29 år, og dette gjelder personer både med og uten innvandrerbakgrunn (NAV 2024).

Figur 4.9. Registrerte helt ledige i andel av arbeidsstyrken. 2019–2024. Prosent. (NAV 2024; SSB 2020).

* Før 2021 ble statistikken over registrerte helt ledige utarbeidet og publisert av SSB. Fra og med 2021 overtok NAV ansvaret for å publisere denne statistikken. På grunn av dette er tallene før og etter 2021 ikke direkte sammenlignbare.

Figur 4.9 viser at differansen mellom arbeidsledighet mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn var særlig stor i pandemiåret 2020. Siden andre kvartal 2021 har forskjellene mellom gruppene blitt redusert, men økte igjen i starten av 2024.

Sammenlignet med resten av befolkningen har innvandrere også høyere sannsynlighet for å være langtidsledige, som vil si å være arbeidsledige i minst et halvt år i strekk. I 2024 var 30 prosent av arbeidsledige innvandrere langtidsledige, mot 26 prosent av arbeidsledige i befolkningen for øvrig (NAV 2024). Arbeidsledighetens varighet er en indikasjon på i hvor stor grad ulike grupper møter barrierer for overgang til arbeid. Jo lenger en person har vært arbeidsledig, desto lavere er sannsynligheten for å bli sysselsatt, og sannsynligheten for overgang til helserelaterte ytelser stiger. Disse negative konsekvensene av langvarig arbeidsledighet er i større grad gjeldende for innvandrere enn i øvrig befolkning (Kann, Dokken og Yin 2019).

NEET

4.7 Unge innvandrere er mer utsatt for utenforskap

Unge som faller utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak, kalles ofte NEET (en forkortelse for «Not in Employment, Education or Training»). Dette er en heterogen gruppe sammensatt av ungdom i ulike livssituasjoner. Noen faller inn under betegnelsen fordi de velger å ta et friår etter fullført utdanning. Andre kan oppleve mer langvarige perioder med utenforskap selv om de ønsker å delta i arbeid eller utdanning, for eksempel på grunn av arbeidsledighet eller uførhet. Langvarig utenforskap henger også sammen med svakere arbeidstilknytning og dårligere inntektsutvikling senere i livet (Normann og Hetland 2021).

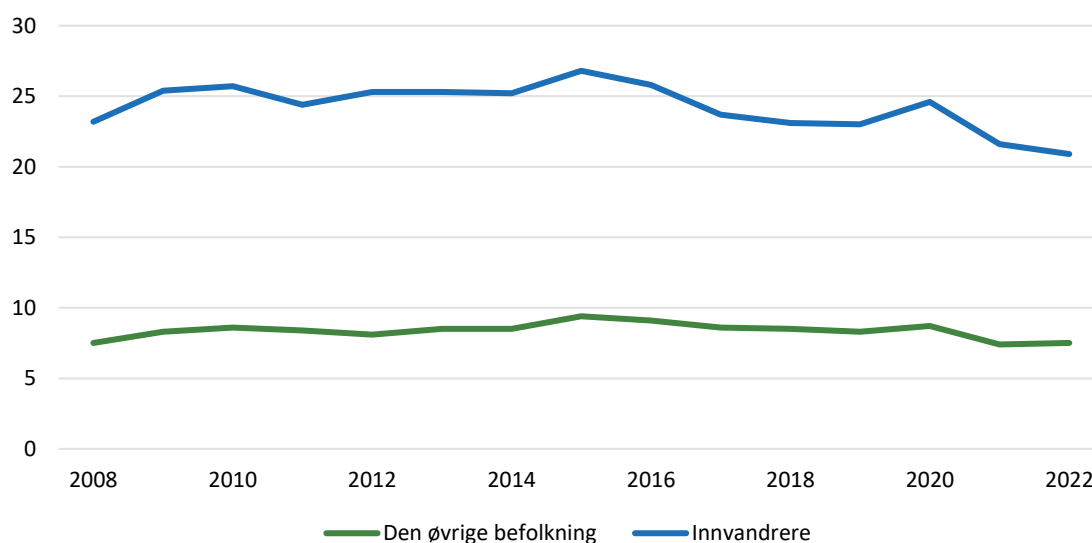
I 2023 sto 7,5 prosent av alle unge i Norge i alderen under 30 år utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak (OECD 2023)¹. Dette er en lavere andel enn gjennomsnittet for andre OECD-land, som i 2023 lå på 14,7 prosent (OECD 2023). Unge innvandrere har imidlertid større sannsynlighet for å havne i NEET-gruppen enn unge i befolkningen ellers, og de opplever oftere langvarig utenforskap. Tall fra SSB viser at 20,9 prosent av unge innvandrere var utenfor arbeid, utdanning eller opplæring i 2022, mot 7,5 prosent unge i

¹ Andelen unge i aldersgruppen 15–29 år som totalt sett er i NEET-kategoriene, lå i Norge i 2022 på mellom 7 og 11 prosent, avhengig av hvilke tall og datakilder man tar utgangspunkt i. I registerdata er denne andelen høyere enn i utvalgsundersøkelser, som Arbeidskraftundersøkelsen (AKU). AKU fanger i større grad opp de som er i uformell utdanning, og i mindre grad de som står langt fra arbeidslivet, og som ikke nås gjennom spørreundersøkelser. Registerdata kan ha med personer som er registrert i Folkeregisteret, men ikke med aktivitet, som i realiteten kan oppholde seg i utlandet eller være i mer uformelle opplæringsaktiviteter eller lignende.

befolkningen ellers² (SSB 2024d). Dermed er andelen unge innvandrere i NEET-gruppen høyere i Norge enn i andre europeiske land.

Dette kan delvis forklares med at Norge har en høyere andel innvandrere som bare har utdanning på grunnskolenivå. Lavt utdanningsnivå og frafall fra videregående opplæring er den største risikofaktoren for å havne utenfor arbeid og utdanning for unge i Norge (OECD/EU 2018). Andre potensielle risikofaktorer inkluderer demografiske kjennetegn, foreldrenes sosioøkonomiske bakgrunn og fysisk og psykisk helse (Fyhn, Radlick og Sveinsdottir 2021).

Figur 4.10. NEET-andel blant unge i alderen 15–29 år. 2008–2022. Prosent (SSB 2024d).

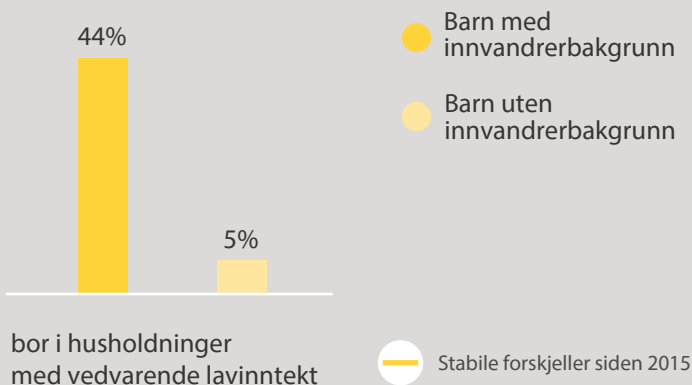

Figur 4.10 viser at andelen unge utenfor arbeid og utdanning har gått ned blant innvandrere siden 2015, mens andelen i befolkningen ellers har endret seg lite. Med andre ord ser man en nedgang i forskjeller over tid mellom innvandrere og resten av befolkningen når det gjelder andelen unge i NEET-gruppen. Selv om forskjellene er redusert, er det fortsatt store forskjeller i NEET-andel mellom innvandrere og øvrig befolkning.

² OECD kombinerer tall fra både AKU og registerdata i sine fremstillinger. Dette påvirker resultatene, og tallene skiller seg derfor fra SSBs tall i denne rapporten (registerdata).

Økonomi og levekår

Barn i vedvarende lavinntekt

Vedvarende lavinntekt

Psykisk helse

1 av 4

av innvandrere opplever en overvekt av negative følelser

Trangboddhet

40%

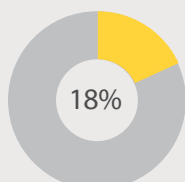
av barn med innvandrerbakgrunn bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt.

5%

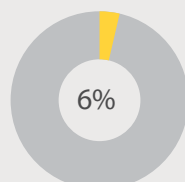
av barn uten innvandrerbakgrunn bor i husholdninger med vedvarende lav inntekt.

Mindre forskjeller siden 2015

Økonomiske vanskeligheter

av innvandrere svarer at det er vanskelig å få endene til å møtes

i øvrig befolkning svarer at det er vanskelig å få endene til å møtes

Større forskjeller siden 2013

5 Økonomi og levekår

Det er viktige sammenhenger mellom økonomi, helse og levekår (Barstad 2020). En trygg økonomisk situasjon, gode levekår og boforhold er avgjørende for å sikre god integrering. Gode boforhold, som det å eie egen bolig eller bo romslig, henger for eksempel sammen med mer aktiv deltakelse i lokal frivillighet og fritidsaktiviteter, og med bedre helse (OECD/EU 2023; Revold og With 2022). Store forskjeller i inntekt og levekår mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn kan øke risikoen for marginalisering og hindre innvandreres deltakelse på ulike samfunnsarenaer.

Personer med innvandrerbakgrunn møter flere barrierer for integrering, i form av dårlige levekår, vedvarende lavinntekt og utilfredsstillende boforhold, som hindrer deltakelse på viktige arenaer (Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2024). Økonomisk vekst som bidrar til arbeid for alle, rettferdig fordeling, universelle velferdsordninger og gode offentlige tjenester, er nødvendige forutsetninger for å redusere ulikhet, og for å fremme gode levekår for alle (Kommunal- og distriktsdepartementet 2023).

I et integreringsperspektiv er samspillet mellom helse, arbeidsdeltakelse, utdanningsmuligheter og deltakelse på andre samfunnsarenaer viktig. God helse øker mulighetene for arbeidsdeltakelse, som er en av grunnsteinene for vellykket integrering. Arbeidsplassen er ofte en arena for å oppleve anerkjennelse og mestring, som igjen kan ha positiv innvirkning på helsen. På den andre siden gir integreringsbarrierer, for eksempel lave norskferdigheter eller svak tilhørighet til samfunnet, en økt risiko for helseutfordringer (Folkehelseinstituttet 2024).

Inntekt

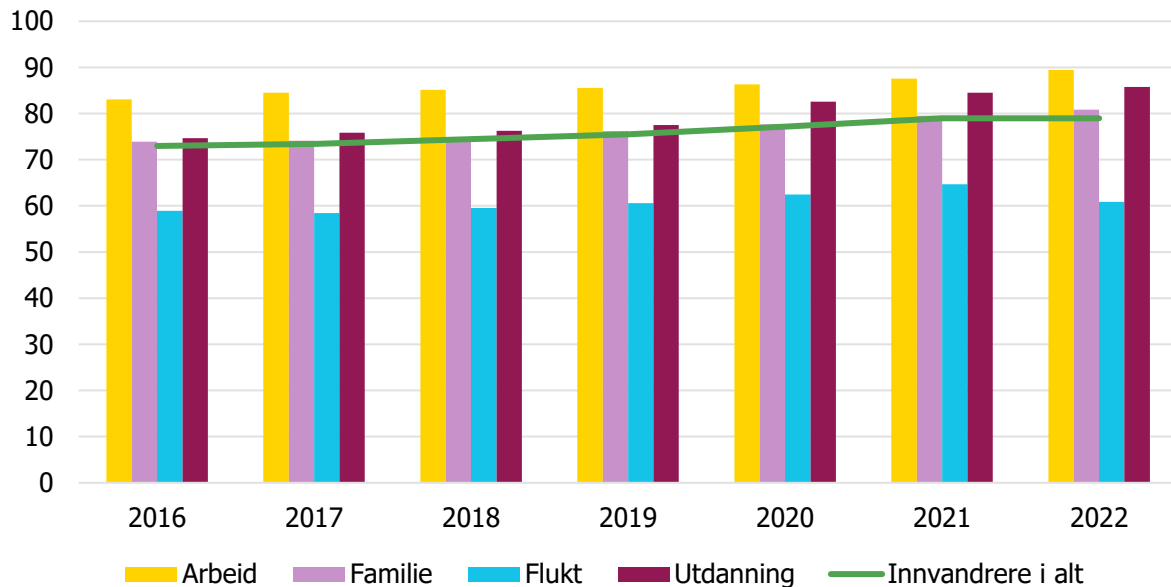
5.1 20 prosent lavere inntekt

Innvandrere har i gjennomsnitt lavere inntekt enn befolkningen totalt. I 2022 utgjorde medianinntekten for innvandrere ca. 352 000 kroner, mot 446 000 kroner i befolkningen som helhet. Inntektsforskjellene mellom innvandrere og hele befolkningen var dermed ca. 94 000 kroner, som er en økning sammenlignet med 2021, da forskjellen var 89 000 (SSB 2022).

Inntektsnivået innad i innvandrerbefolkningen varierer med innvandringsgrunn og botid. I figur 5.1 er medianinntekt i ulike innvandrergrupper vist som andel av hele befolkningens medianinntekt. I 2022 hadde flyktninger en medianinntekt på 271 000 kroner. Dette utgjør 61 prosent av den norske befolkningens medianinntekt, en reduksjon på fire prosentpoeng fra 2021. Denne reduksjonen skyldes blant annet at det store antallet ukrainske flyktninger som kom i løpet av 2022, har vært bosatt i Norge kun deler av året, har derfor ikke vært et

helt inntektsår i her i landet.³ Endringen i tallene mellom 2021 og 2022 bør derfor tolkes med forsiktighet.

Figur 5.1. Medianinntekt for innvandrere som andel av hele befolkningens medianinntekt, etter innvandringsgrunn. 2016–2022. Prosent (SSB 2022a).

Figur 5.1 viser en svak nedgang i inntektsulikhet mellom innvandrere og resten av befolkningen i perioden 2016–2022. I påvente av nye tall fra SSB er det viktig å ta forbehold om at året 2023 har vært preget av usikkerhet i norsk økonomi, med blant annet renteøkninger og prisvekst på varer og tjenester, og i tillegg høye flyktningankomster. Hvilke konsekvenser dette har hatt for inntektsutviklingen i ulike innvandrergupper, vil derfor være særlig interessant å følge med på fremover.

Det er en høyere andel sosialhjelpsmottakere blant innvandrere enn i den øvrige befolkningen, og i 2023 gikk 69 prosent av utbetalingene til innvandrere. Flyktninger har særlig behov for sosialhjelp, slik at antallet mottakere påvirkes av flyktningstrømmer. Andelen innvandrere som mottar sosialhjelp, gikk ned fra ni prosent i 2017 til syv prosent i 2021. Norskfødte med innvandrerforeldre og øvrig befolkning ligger på et noe lavere nivå, med andel sosialhjelpsmottakere på henholdsvis fire og to prosent siden 2015 (Kjeka Broen 2023; Lima 2024). Det var en økning i sosialhjelpsutbetalinger fra 2022 og 2023, og mesteparten av denne øningen skyldes høyt antall nyankomne ukrainske flyktninger (Lima 2024).

³ Medianinntekt er det inntektsbeløpet som deler en fordeling i to like store grupper, etter at inntekten er sortert stigende (eller synkende). Dersom fordelingen gjelder husholdninger, vil det være like mange husholdninger med inntekt over som under medianinntekten (SSB, innteks- og formuesstatistikk for husholdninger).

Vedvarende lavinntekt

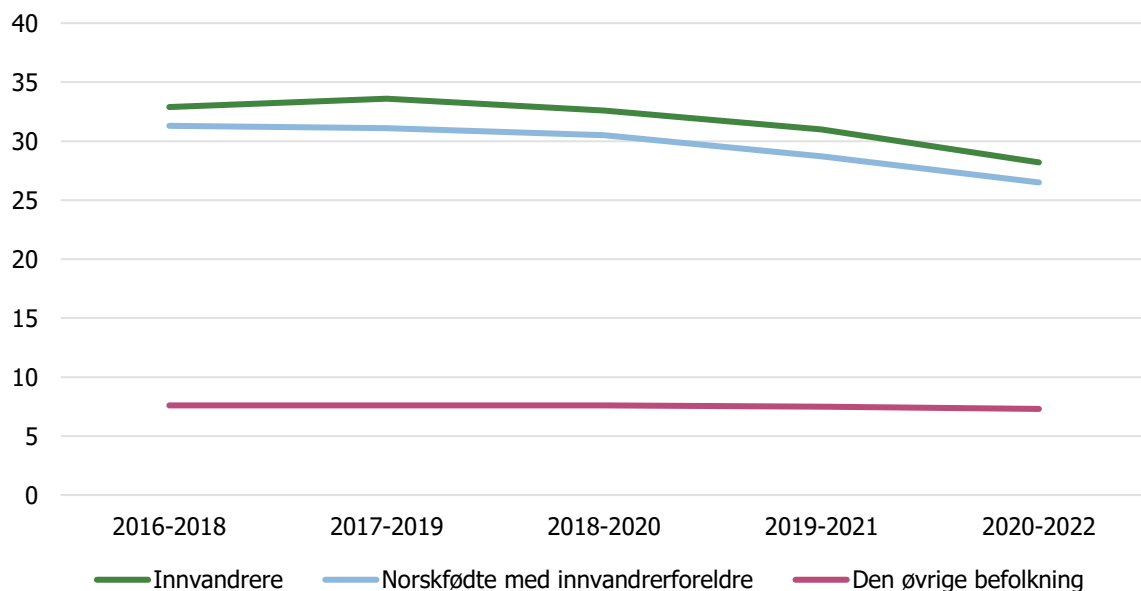
5.2 Innvandrere opplever oftere økonomiske vansker

Hvordan måles vedvarende lavinntekt?

Med lavinntekt menes inntekt (etter skatt og justert for husholdningsstørrelse) under 60 prosent av den nasjonale medianinntekten. Vedvarende lavinntekt vil si å ha en lavinntekt over en periode på 3 år (Epland og Normann 2021). Lavinntekt og vedvarende lavinntekt benyttes ofte som indikatorer på fattigdom.

I perioden 2020–2022 bodde 28 prosent av alle innvandrere og 27 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre i husholdninger med vedvarende lavinntekt, mot syv prosent i den øvrige befolkningen. Andelen er særlig høy blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 2, henholdsvis 35 og 30 prosent. For innvandrere fra landgruppe 1 bor 19 prosent i vedvarende lavinntekt, og tallet for norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 1 er 13 prosent (SSB 2024as).

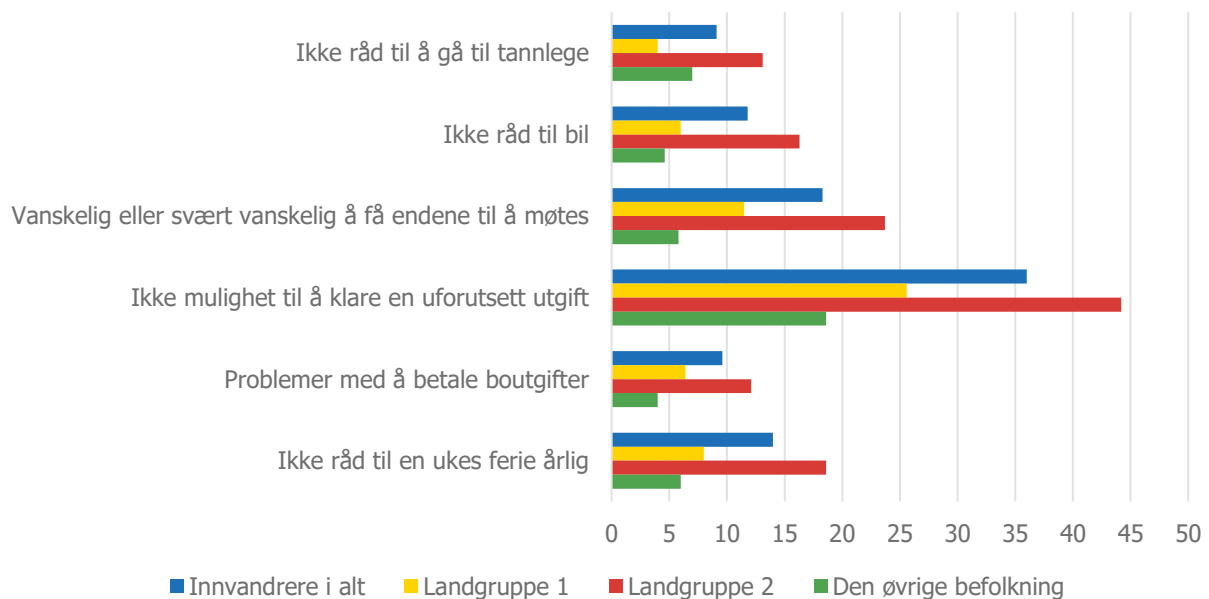
Figur 5.2. Personer 0–39 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Treårsperiode, etter innvandrerbakgrunn 2016–2022. Prosent (SSB 2024as).

Innvandrere opplever oftere utfordringer i sin økonomiske situasjon enn den øvrige befolkningen. Andelen som oppgir at det er vanskelig eller svært vanskelig å få endene til å møtes, er tre ganger så høy som i befolkningen ellers, 6 mot 18 prosent (SSB 2024i). Særlig landgruppe 2 opplever utfordringer knyttet til egen økonomi. I denne gruppen oppgir én av

fire at det er vanskelig å få endene til å møtes, 13 prosent i denne gruppen oppgir at de ikke har råd til å gå til tannlegen, og hele 44 prosent oppgir at de ikke har mulighet til å klare en uforutsett utgift. Fra 2015 til 2023 har forskjellen i opplevde utfordringer med egen økonomi og goder økt noe mellom innvandrerbefolkningen og befolkningen ellers (SSB 2024g, 2024h, 2024i).

Figur 5.3. Opplevde utfordringer med tilgang til goder, økonomisk romslighet og betalingsvansker etter landbakgrunn. 2023. Prosent (SSB 2024g, 2024h, 2024i).

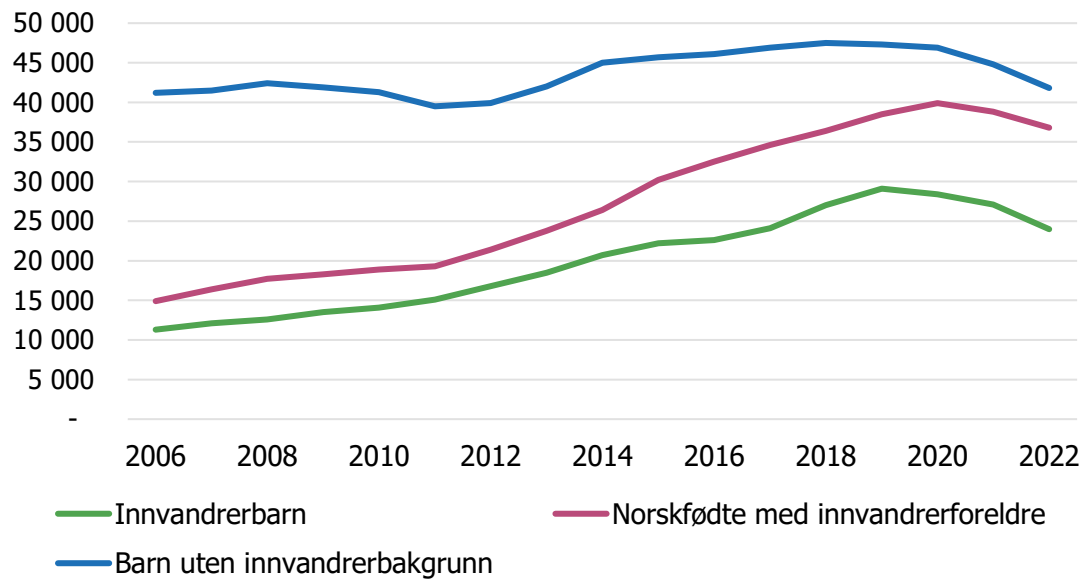
Barn i vedvarende lavinntekt

5.3 Innvandrerbarn fortsatt sterkt overrepresentert

I 2021 ble det for første gang på ti år registrert en liten nedgang i antall barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt. Om lag 110 700 barn bodde i husholdninger med vedvarende lavinntekt i 2021, mot 115 000 året før. I 2022 ble dette tallet ytterligere redusert til 102 600 barn. Denne positive utviklingen ble observert blant barn både med og uten innvandrerbakgrunn, men barn med innvandrerbakgrunn er fortsatt sterkt overrepresentert. To av ti barn i Norge har innvandrerbakgrunn, men blant barna som vokser opp i vedvarende lavinntekt, har hele seks av ti innvandrerbakgrunn (Normann 2024).

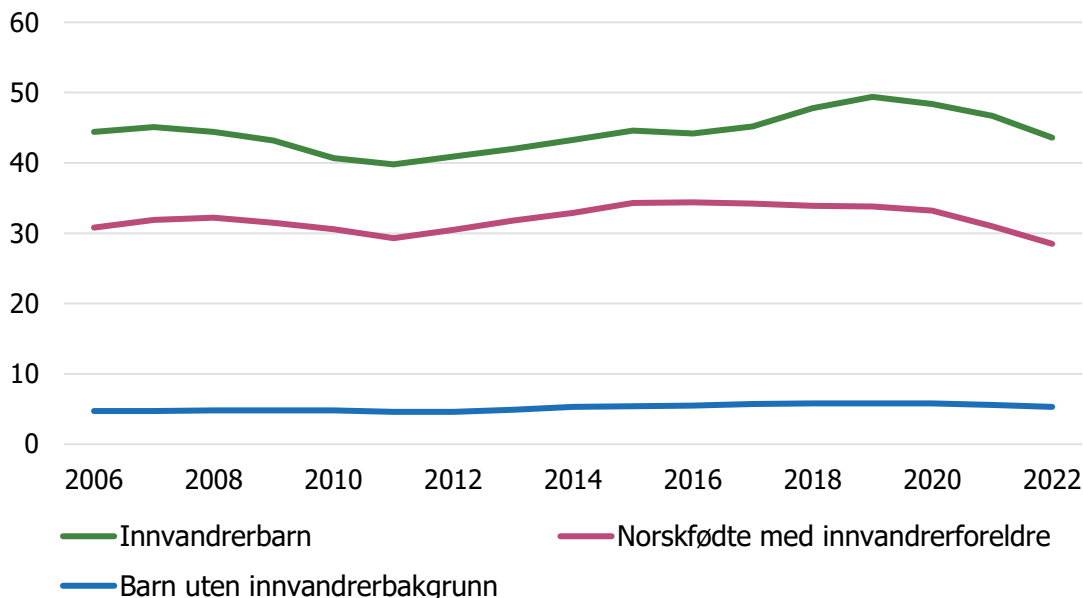
Figur 5.5 viser at antallet barn i vedvarende lavinntekt har økt for personer med innvandrerbakgrunn siden 2006. Denne utviklingen snudde i 2021, og i 2022 er det innvandrerbarn som har den største reduksjonen i vedvarende lavinntekt, med en reduksjon på 3,1 prosentpoeng.

Figur 5.4. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, etter innvandrerbakgrunn. 2022. Antall (Normann 2024).

Selv om *antallet* barn med innvandrerbakgrunn med vedvarende lavinntekt er på et betraktelig høyere nivå enn i 2006, har *andelene* holdt seg relativt stabile, og er på omtrent samme nivå som i 2015. I 2020, 2021 og 2022 gikk både antallet og andelen ned. Likevel, som figur 5.5 viser, er barn med innvandrerbakgrunn sterkt overrepresentert.

Figur 5.5. Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, andel med innvandrerbakgrunn. 2022. Prosent (Normann 2024).

Nedgangen i vedvarende lavinntekt kan skyldes lav innvandring i perioden, blant annet grunnet nedstengning av landet på grunn av pandemien. Lav innvandring innebærer at

gjennomsnittlig botid øker, og nyankomne flyktninger er særlig utsatt for vedvarende lavinntekt. Siden våren 2022 har Norge tatt imot et rekordhøyt antall ukrainske flyktninger. Denne gruppen er ikke inkludert i tallene over vedvarende lavinntekt, fordi statistikken ikke omfatter personer som har vært bosatt i Norge i under tre år. De ukrainske flyktningene som kom i 2022, vil inngå i statistikken for perioden 2022–2024. Med økte priser, renteoppgang og store ankomster i 2022 og 2023 er det stor usikkerhet rundt om den positive utviklingen i perioden 2020–2022 vil vedvare.

Sannsynligheten for å vokse opp i familier med vedvarende lavinntekt varierer betydelig etter barnefamilienes landbakgrunn og innvandringsgrunn. Barn med flyktningbakgrunn er særlig utsatt for å leve i vedvarende lavinntekt. Fordelt etter landbakgrunn er andelen som bor i lavinntektshusholdninger, høyest blant barn med bakgrunn fra Syria (74 prosent i 2022). Andelen var også høy blant barn med bakgrunn fra Somalia (70 prosent) (Normann 2024). Til sammenligning lever omtrent tolv prosent av barn i familier med bakgrunn fra Filippinene, og syv prosent i familier med bakgrunn fra India, i vedvarende lavinntekt (SSB 2024ag).

Når det gjelder barn med bakgrunn fra Polen og Litauen, land hvor mange arbeidsinnvandrere kommer fra, ser vi en reduksjon i andelen som vokser opp i vedvarende lavinntekt, fra rundt 30 prosent i 2015 til 15 prosent i 2022 (Normann 2024; SSB 2024ag).

Husholdningsstørrelse og -sammensetning henger tett sammen med vedvarende lavinntekt i barnefamilier, og kan være med på å forklare forskjeller etter landbakgrunn. Barn med innvandrerbakgrunn bor noe hyppigere enn andre barn sammen med en enslig forsørger. I tillegg bor barn med innvandrerbakgrunn oftere i store husholdninger. Antall yrkesaktive i husholdningen og botid er andre faktorer som har betydning for familiens inntektsnivå (Epland og Normann 2021).

Fattige barnefamilier oppgir oftere at de ikke har råd til ferie, og at de har høye kostnader til bolig. De oppgir også oftere at barna ikke deltar i fritidsaktiviteter, og at barna har dårligere helse. Det er flere lavinntektsfamilier enn barnefamilier med høy inntekt som oppgir at barna ikke går i barnehage. Barn i lavinntektsfamilier har høyere sannsynlighet for lavere karakterer, for å ikke fullføre videregående skole, og for å havne utenfor arbeidslivet som voksne (Barne- og familiedepartementet 2023).

Norskfødte med innvandrerforeldre som vokser opp i lavinntekt, har høyere grad av gjennomføring i utdanning og deltakelse i arbeid enn innvandrere og personer uten innvandrerbakgrunn i samme situasjon. Det kan dermed se ut til at norskfødte med innvandrerforeldre i mindre grad blir påvirket av å vokse opp i en lavinntektshusholdning (Ekren og Grendal 2021). Dette tyder igjen på høy utdannings- og inntektsmobilitet i denne gruppen, som flere studier tidligere har beskrevet (Hermansen 2016; Kirkeberg mfl. 2019).

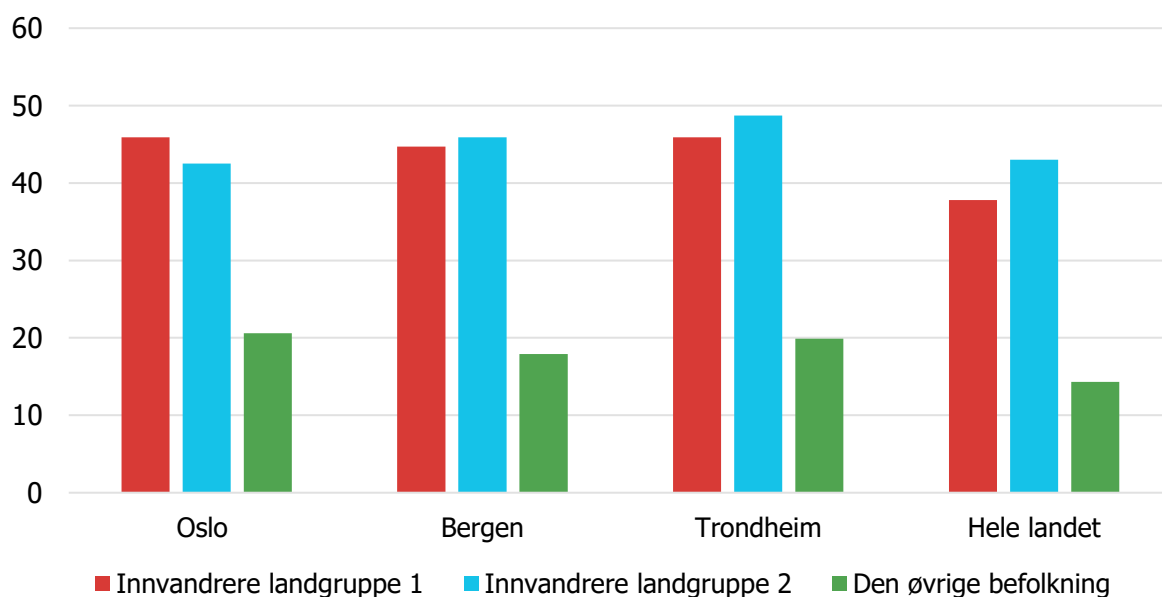
Eierstatus for bolig

5.4 Vanligere å leie bolig blant innvandrere

Mens nesten ni av ti i den øvrige befolkningen eier boligen de bor i, er det vanligere blant innvandrere å leie. I 2023 bodde 38 prosent av innvandrere fra landgruppe 1 i leid bolig. Siden 2015 har denne andelen blitt redusert med tre prosentpoeng. I landgruppe 2 bodde 43 prosent i leid bolig. Denne andelen har økt med tre prosentpoeng siden 2015 (SSB 2023k).

Innvandrerens personlige økonomi, innvandringsgrunn, planer om fremtidig etablering i Norge eller forhold på det lokale boligmarkedet styrer ofte om de leier eller eier bolig. Etablering på boligmarkedet krever et høyt inntektsnivå, og innvandrere er overrepresentert i husholdninger med lav inntekt. Innvandrere med lengst botid i Norge har i gjennomsnitt høyere inntekt enn de med kortere botid. Dette kan være med på å forklare at andelen som eier bolig, stiger med botid (Normann 2021). Tidligere studier viser også at arbeidsinnvandrere har høyere sannsynlighet for å leie enn å kjøpe bolig, og at dette kommer av usikkerhet med tanke på hvor lenge de blir i Norge (Ødegård og Andersen 2021).

Figur 5.6. Andel som leier bolig, etter innvandrerbakgrunn og bosted. 2023. Prosent (SSB, 2023).

Regionale forskjeller i boligmarkedet påvirker også andelen som leier bolig. I store byer som Oslo, Bergen eller Trondheim er det vanskeligere å komme seg inn på boligmarkedet. Det er derfor ikke overraskende at relativt flere i disse kommunene leier bolig, både blant innvandrere og i befolkningen ellers. I Oslo kommune er 46 prosent av innvandrere fra

landgruppe 1. 42 prosent av innvandrere fra landgruppe 2, mot 21 prosent i resten av befolkningen (SSB 2023k).

Boforhold

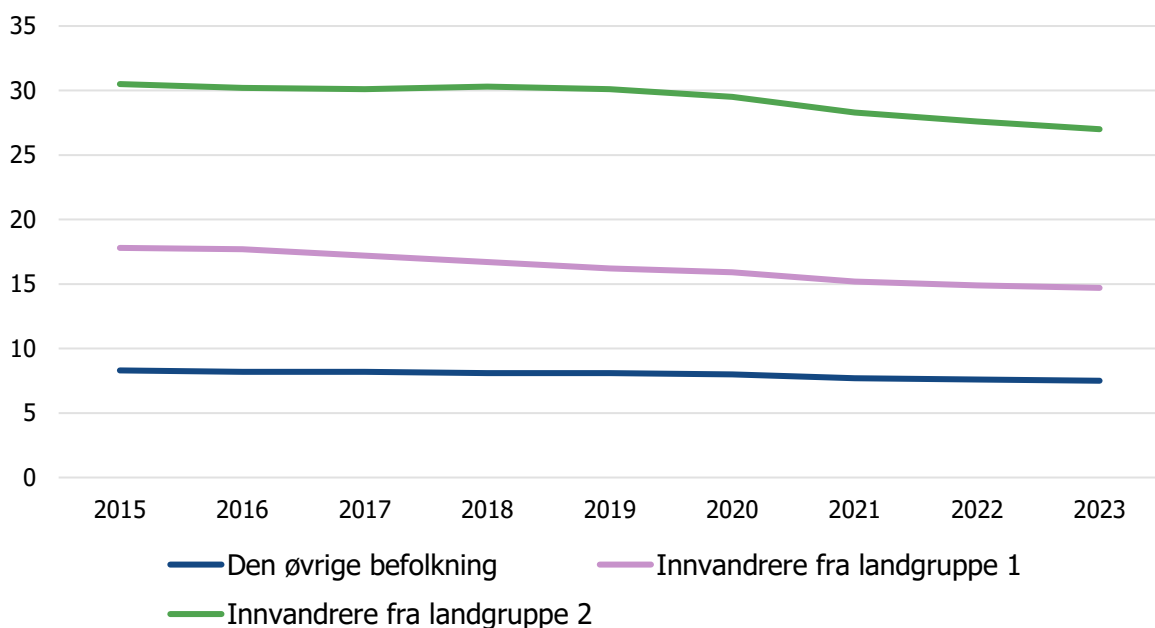
5.5 Hver femte innvandrere bor trangt

Hva er trangboddhet?

Husholdninger regnes som trangbodd dersom disse to betingelsene er oppfylt: 1. Antall rom i boligen er mindre enn antall personer eller én person bor på ett rom. 2. Antall kvadratmeter (p-areal) er under 25 kvm per person (SSB).

Innvandrere bor generelt trangere enn resten av befolkningen. Her ser vi også stor variasjon mellom ulike innvandrergupper. I 2023 bodde 15 prosent av innvandrere i landgruppe 1 og 27 prosent av innvandrere i landgruppe 2 trangt. I den øvrige befolkningen var andelen trangbodde langt lavere, og utgjorde åtte prosent. Figur 5.7 viser i tillegg at det har vært en svak reduksjon i forskjellene i trangboddhet siden 2015 (SSB 2024a).

Figur 5.7. Andel trangbodde, etter innvandrerbakgrunn. 2015–2023. Prosent (SSB 2024a).

Andelen som bor trangt, er høyere blant flyktninger og familieegjenforente, og lavere blant arbeidsinnvandrere og innvandrere fra nordiske land. Det betyr at trangboddhet henger sammen med innvandringsgrunn. Større husholdninger og husholdninger med lav inntekt er oftere trangbodde, og yngre bor oftere trangt enn eldre. Trangboddhet går noe ned med botid (Arnesen 2020).

Ser vi videre på boligtyper, er det en lavere andel innvandrere enn i den øvrige befolkningen som bor i enebolig. Dette gjelder spesielt innvandrere fra landgruppe 2. 32 prosent i denne gruppen bodde i enebolig i 2023, mot 48 prosent av innvandrere i landgruppe 1. I den øvrige befolkningen bodde 57 prosent i eneboliger dette året. Til gjengjeld var andelen som bodde i boligblokker, dobbelt så høy blant innvandrere i landgruppe 2 som i den øvrige befolkningen (36 mot 19 prosent). I landgruppe 1 bodde 24 prosent i boligblokker (SSB 2023I).

Fysisk helse

5.6 Innvandrere har høyere forventet levealder

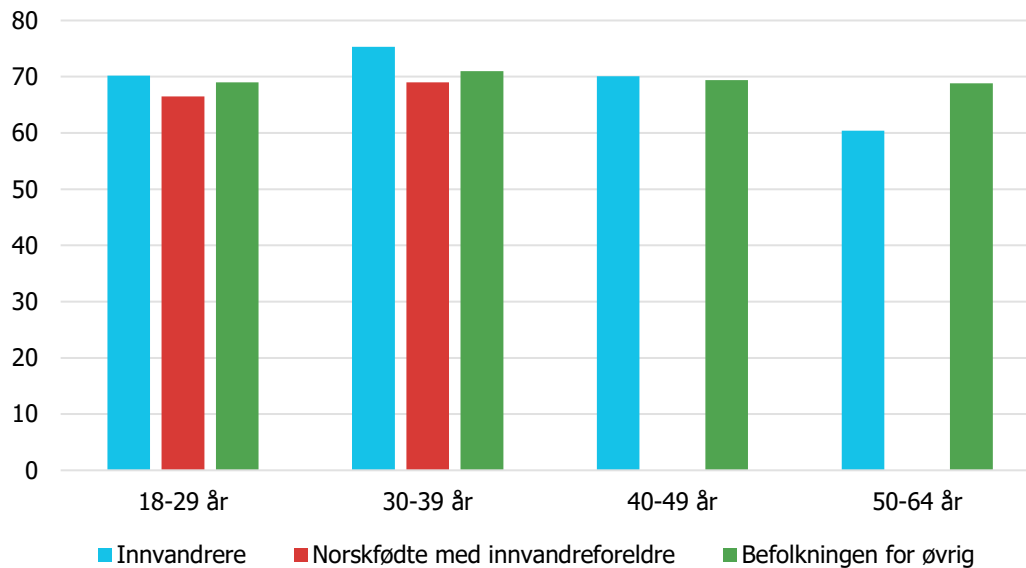
Det er store forskjeller når det gjelder helse i ulike innvandrergupper. Helsetilstanden varierer med kjønn, alder, landbakgrunn, innvandringsgrunn og botid i Norge (Texmon og Thonstad 2024). Ifølge Folkehelseinstituttet kan flyktninger og eldre innvandrere være spesielt utsatt for dårlig helse (Spilker mfl. 2022).

Innvandrere har ofte bedre fysisk helse enn befolkningen ellers når de kommer til Norge – noe som blant annet kan forklares med «den sunne innvandrer-effekten»⁴. Helsen blant innvandrere forverres imidlertid med botid i Norge. Dette kan skyldes at innvandrere i snitt har dårligere levekår, dårligere boforhold, lavere inntekt og muligens dårligere fysisk og psykososialt arbeidsmiljø enn befolkningen for øvrig (Dzamarija 2022).

Figur 5.8 viser andelen som vurderer egen helse som god eller svært god, blant innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn inndelt etter alder.

⁴ Se kapittel 4.5 Sykefravær for definisjon av «den sunne innvandrer»-effekten.

Figur 5.8. Andel som vurderer egen helse som god eller svært god, etter alder og innvandringskategori⁵. Gjennomsnitt fra livskvalitetsundersøkelsen, 2020–2023. Prosent (Texmon og Thonstad 2024).

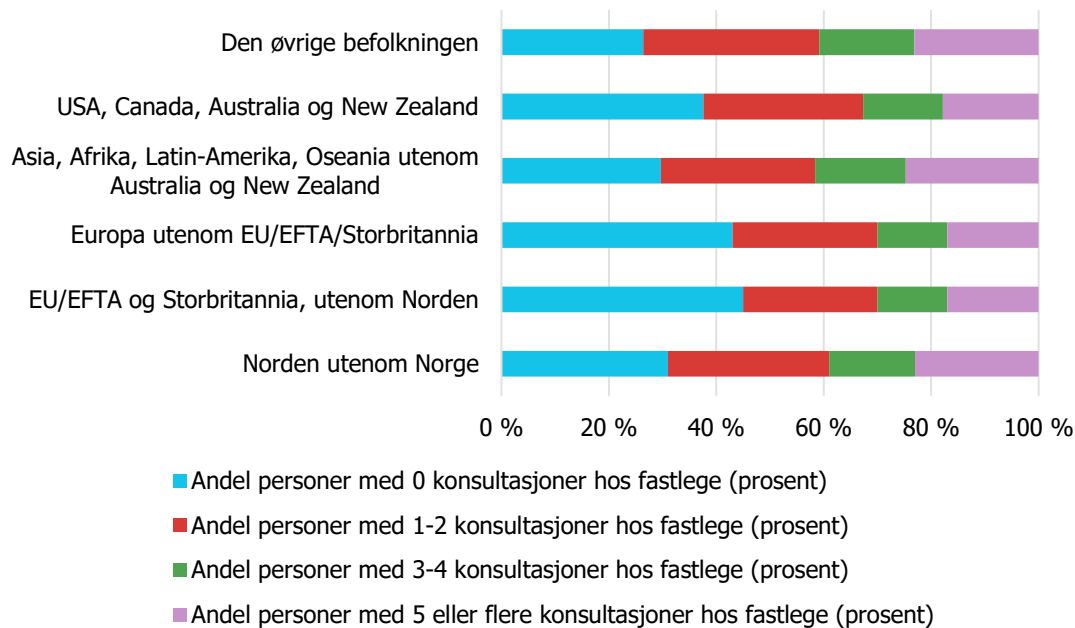

Det er små forskjeller mellom tre ovennevnte gruppene i gjennomsnittlig vurdering av egen helse. Unntaket er blant personer i alderen 50–64 år: Mens bare 60 prosent av innvandrere i denne aldersgruppen vurderer sin egen helse som god eller svært god, er den tilsvarende andelen blant personer uten innvandrerbakgrunn 69 prosent (Texmon og Thonstad 2024). Det er behov for mer kunnskap om hvorfor innvandrere får dårligere egenvurdert helse med alderen, mens personer uten innvandrerbakgrunn ikke gjør det, men en forklaring kan være gjennomsnittlige dårligere levekår blant innvandrerbefolkningen (Dzamarija 2022; Texmon og Thonstad 2024).

Gjennomsnittlig bruk av helsetjenester, som fastlege eller legevakt, ligger på et lavere nivå blant innvandrere enn i befolkningen ellers. 63 prosent av innvandrere hadde minst én konsultasjon hos fastlegen i løpet av 2023, mot 74 prosent i befolkningen uten innvandrerbakgrunn. Bruken av fastlege varierer samtidig betydelig med innvandreres landbakgrunn. Innvandrere fra land i Asia, Afrika, Latin-Amerika og Oseania (utenom Australia og New Zealand) benytter seg oftere av fastlegetjenester enn andre innvandrergrupper. Andre faktorer som har betydning for antall fastlegebesøk, er alder, kjønn og botid i Norge (Lunde og Texmon 2013).

⁵ Siden norskfødte med innvandrerforeldre er en ung befolkningsgruppe, har vi ikke tallmateriale for de eldste aldersgruppene.

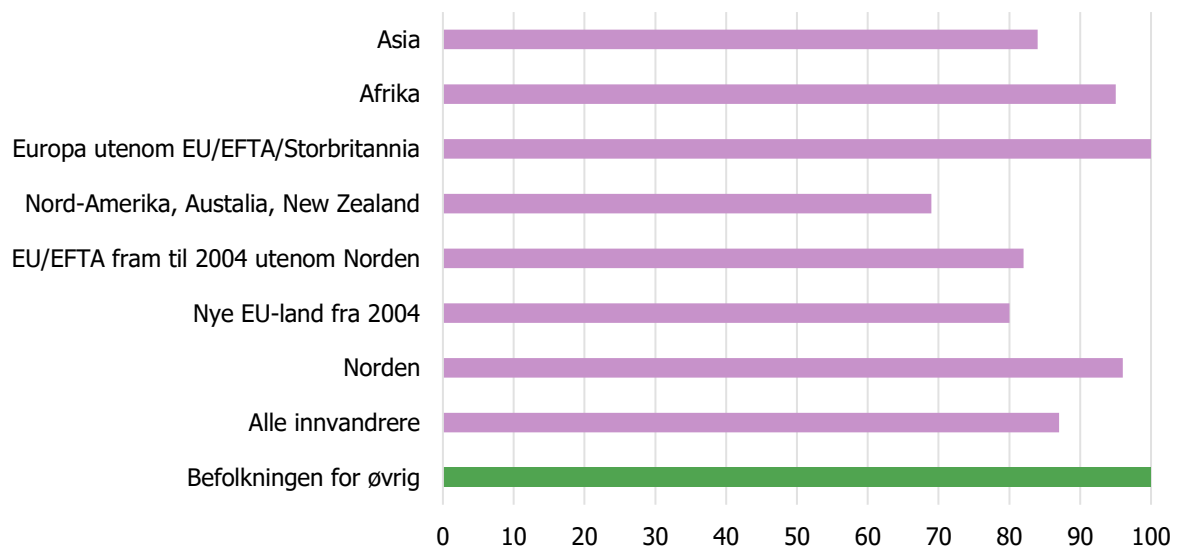
Figur 5.9. Konsultasjoner hos fastlegen, etter landbakgrunn. 2023. Prosent (SSB 2024ae, 2024af).

Det er behov for mer kunnskap om i hvilken grad forskjellene beskrevet over oppstår på grunn av barrierer i tilgangen til helsetjenester blant innvandrere og deres norskfødte barn. Eksempler på slike barrierer kan være manglende informasjon om helse- og omsorgstjenester, språkbarrierer, økonomiske utfordringer, utilstrekkelig mangfoldskompetanse blant de ansatte og opplevd diskriminering (Spilker mfl. 2022).

Innvandrere i Norge har i snitt lavere dødelighet og høyere forventet levealder enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn (Wallace mfl. 2022). For eksempel hadde innvandrerkvinner i 2019 nesten to år høyere forventet levealder ved fødselen enn norskfødte kvinner, mens innvandrer menn hadde i overkant av ett år høyere forventet levealder enn norskfødte menn (Spilker mfl. 2022). Som figur 5.10 viser, var dødeligheten blant innvandrere i alderen 50 til 69 år i perioden 2018–2022 på 87 prosent relativt til befolkningen for øvrig (Texmon og Thonstad 2024). Dødelighet beregnes med utgangspunkt i dødsrater, som er antall døde i løpet av en periode per 1 000 personer (Texmon og Thonstad 2024).

Figur 5.10. Relative dødelighetsrater for innvandrere i alderen 50–69 år, etter landbakgrunn. Befolkningen for øvrig = 100. 2018–2022. Prosent (Texmon og Thonstad 2024).

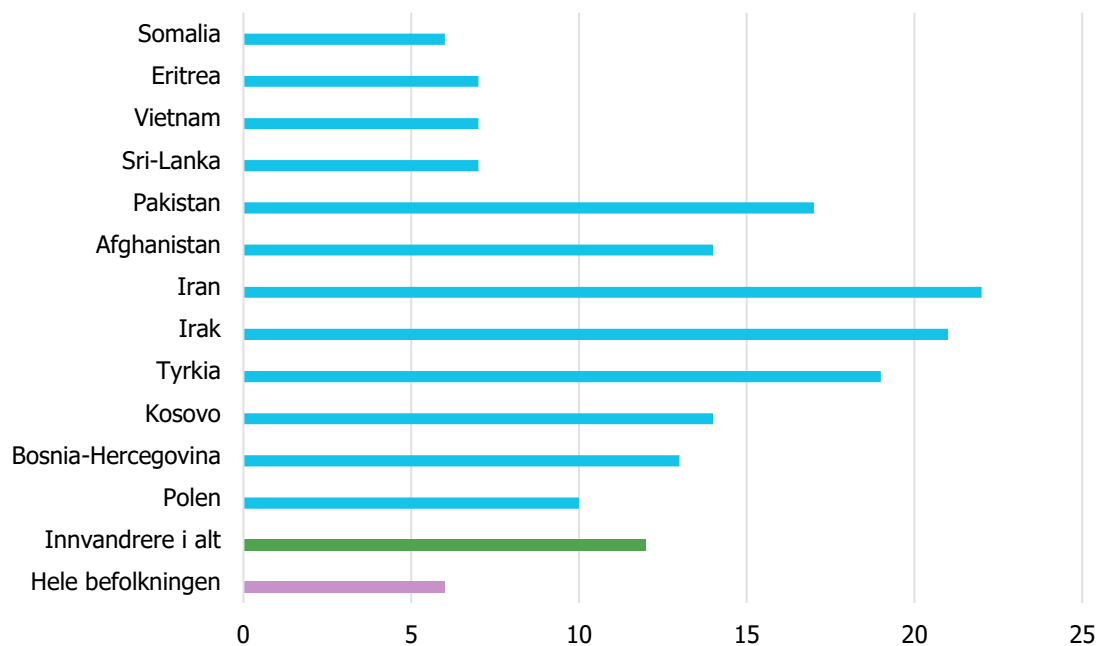
Samtidig varierer dødeligheten mellom ulike innvandrergupper. Blant annet ser det ut til at landbakgrunn, innvandringsgrunn og botid har noe å si for dødeligheten. Innvandrere som har kommet til Norge for arbeid eller utdanning, har lavere dødelighet enn flyktninger (Dzamarija 2022). Dødelighet øker dessuten med botid og er høyest blant innvandrere som har levd mer enn 40 prosent av livet sitt i Norge, det vil si at jo lengre innvandrerne har bodd i landet, jo likere blir de befolkningen for øvrig (Dzamarija og Syse 2016).

Psykisk helse

5.7 Psykiske plager vanligst blant innvandrere

Innvandrere har generelt dårligere psykisk helse enn befolkningen ellers. Ifølge levekårsundersøkelsen i innvandrerbefolkningen fra 2016 var andelen som opplevde psykiske helseplager, dobbelt så høy blant innvandrere som i hele befolkningen – tolv mot seks prosent (Vrålstad og Wiggen 2017). Andelen som rapporterer om psykiske helseplager, varierer med landbakgrunn: Mens i overkant av én av fem innvandrere fra Iran og Irak rapporterer om psykiske problemer, er andelen somaliske innvandrere som sier de har psykiske problemer, lik andelen i befolkningen som helhet (seks prosent) (Vrålstad og Wiggen 2017).

Figur 5.11. Andel med psykiske problemer. 2017. Prosent (Vrålstad og Wiggen 2017).

Innvandrere med høy utdanning og høy inntekt har i snitt bedre psykisk helse enn andre innvandrere (Spilker mfl. 2022). Det er i tillegg en sammenheng mellom diskriminering og helseutfall, der opplevd diskriminering er forbundet med dårligere psykisk helse og andre helseplager (Spilker mfl. 2022). For eksempel har innvandrere som har opplevd å bli forskjellsbehandlet på ulike arenaer, dobbelt så stor sannsynlighet for å lide av psykiske plager enn de som ikke har opplevd diskriminering (Kjøllestad mfl. 2019).

Når det gjelder egenvurdert psykisk helse, er det derimot små forskjeller mellom innvandrere og befolkningen for øvrig. Mens 33 prosent av innvandrere har høy tilfredshet med egen psykisk helse, gjelder dette for 30 prosent i den øvrige befolkningen⁶ (SSB 2023b).

Internasjonal forskning viser at flyktninger – både voksne og barn – i snitt har mer psykiske plager enn andre innvandrergupper (Blackmore mfl. 2020). Mens 16 til 19 prosent av voksne flyktninger i Norge oppsøker fastlege grunnet psykiske plager, er tilsvarende andel i befolkningen for øvrig på 10 til 12 prosent (Straiton, Reneflot og Diaz 2017). Det er behov for både mer og oppdatert kunnskap om omfanget av, og mekanismene bak, psykisk uhelse blant innvandrere i Norge.

⁶ Noen innvandrergupper kan være underrepresentert blant respondentene i denne undersøkelsen. Dette gjelder særlig innvandrere fra Midtøsten, Afrika Sentral- og Sør-Asia og EU-land i Øst- og Sentral-Europa. Det er grunn til å anta at den gjennomsnittlige livskvaliteten i innvandrerbefolkningen ville vært lavere om en større andel fra disse landene svarte på undersøkelsen.

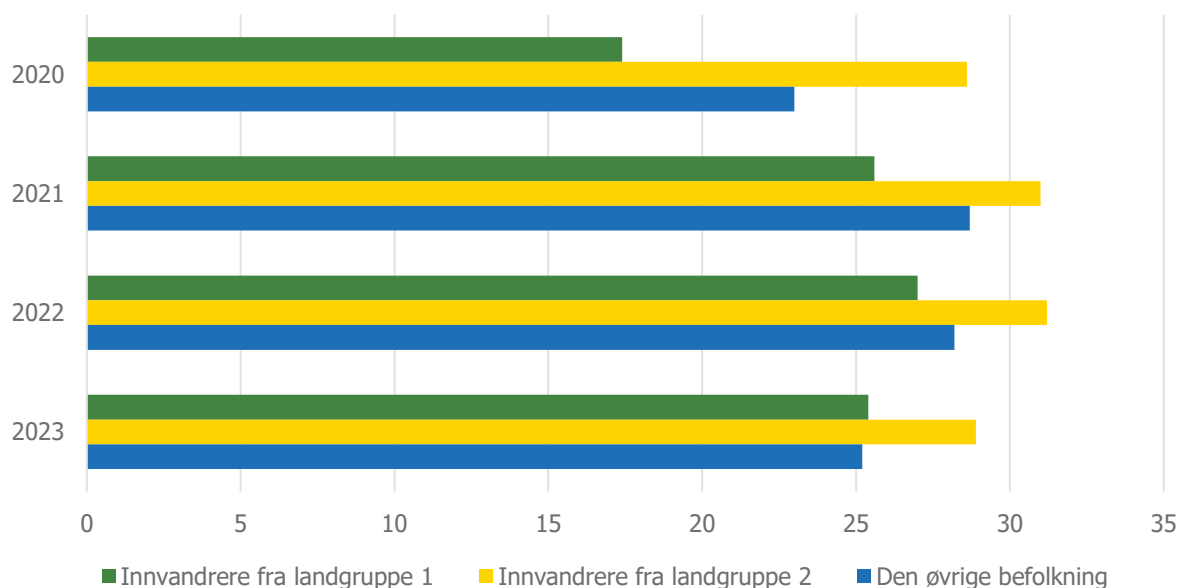
Livskvalitet

5.8 Innvandrere fra Asia og Afrika har lavest livskvalitet

Livskvalitet er et omfattende begrep og dreier seg om subjektive oppfatninger om hvor tilfreds en er med egen livssituasjon og i hverdagen. Livskvalitet henger tett sammen med levekår og helse, og måles ved hjelp av en rekke indikatorer som tilfredshet med livet, mening og mestring, samt fravær av psykiske plager og negative følelser.

SSBs livskvalitetsundersøkelse viser at innvandrerbefolkningen i snitt har omtrent like høy egenvurdert livskvalitet som den øvrige befolkningen.⁷ 27 prosent av innvandrere oppga lav tilfredshet med livet i 2023, mot 25 prosent i den øvrige befolkningen (SSB 2023b). Samtidig viser undersøkelsen store forskjeller i opplevd livskvalitet mellom innvandrere fra ulike verdensregioner. Innvandrere fra Midtøsten, Sentral-Asia og Sør-Asia er minst tilfredse med livet. I denne gruppen hadde 37 prosent lav tilfredshet i 2022. Høyest livskvalitet finner vi blant innvandrere fra amerikanske og vesteuropeiske land, der 18 prosent er lite tilfredse med livet (Dalen og Larsson 2022).

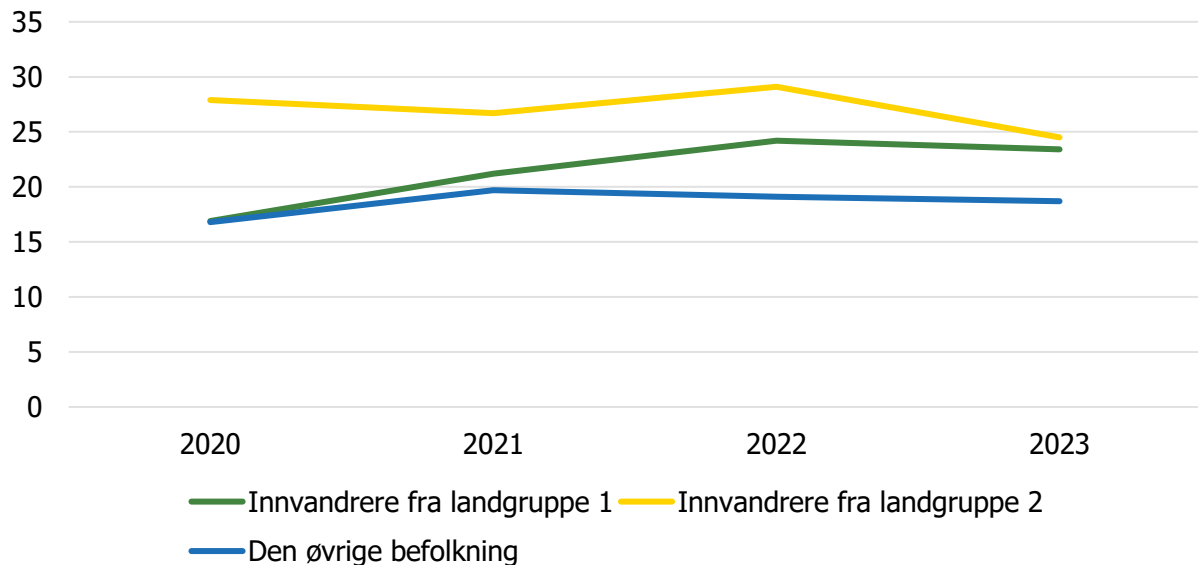
Figur 5.12. Andel med lav tilfredshet med livet, etter landbakgrunn. 2020–2023. Prosent (SSB 2023b).

⁷ Noen innvandrergupper kan være underrepresentert blant respondentene i denne undersøkelsen. Dette gjelder særlig innvandrere fra Midtøsten, Afrika Sentral- og Sør-Asia og EU-land i Øst- og Sentral-Europa. Det er grunn til å anta at den gjennomsnittlige livskvaliteten i innvandrerbefolkningen ville vært lavere om en større andel fra disse landene svarte på undersøkelsen.

I tillegg til landbakgrunn er faktorer som lav inntekt, arbeidsledighet og uførhet forbundet med dårligere livskvalitet. Dette gjelder blant personer både med og uten innvandrerbakgrunn. Unge og aleneboende er også blant gruppene som er mer utsatt for dårligere livskvalitet (Dalen og Larsson 2022).

Figur 5.13. Andel personer med overvekt av negative følelser. 2020–2023. Prosent (SSB 2023o).

Selv om undersøkelsen ikke viser markante forskjeller mellom innvandrere og den øvrige befolkningen når det gjelder livskvalitet, oppgir innvandrere oftere overvekt av negative følelser, som å være bekymret, engstelig, ensom eller stresset. Hos innvandrere økte denne andelen fra 23 prosent i 2020 til 27 prosent i 2022, og gikk ned til 24 prosent i 2023. I den øvrige befolkningen økte denne andelen fra 17 prosent til 19 prosent i samme periode. Det er innvandrere fra landgruppe 2 som har høyest andel overvekt av negative følelser, etterfulgt av innvandrere fra landgruppe 1 (SSB 2023o).

Politisk integrering

Valgdeltakelse

50%

av norske statsborgere,
innvandrere deltok i
Storingsvalget 2021

52%

av norske statsborgere,
norskfødte med
innvandrerbakgrunn

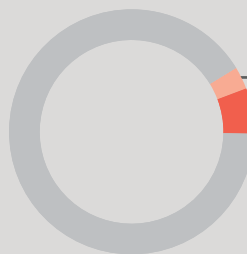
80%

av norske statsborgere
uten innvandrerbakgrunn

Større forskjeller
sammenlignet med 2019

Politisk representasjon

3% av kommunestyrerepresentanter
har innvandrerbakgrunn

6% av listekandidater i
kommunevalget
har innvandrerbakgrunn

Innvandrere er stadig mer
underrepresentert siden 2017

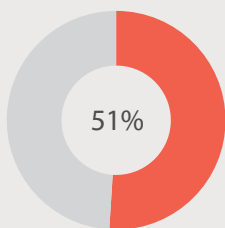
Tillitt til institusjoner

8 av 10

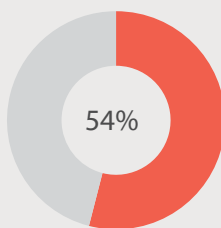
innvandrere og i øvrig befolkning
har høy tillit til politiet

Mediebruk

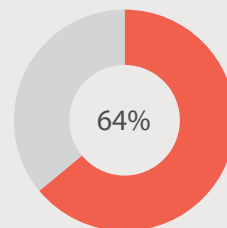
51%

norskfødte med innvandrer-
foreldre leser nettaviser
en gjennomsnittlig dag

54%

innvandrere leser nettaviser
en gjennomsnittlig dag

64%

i øvrig befolkning leser
nettaviser en gjennomsnittlig dag

6 Politisk integrering

Aktivt medborgerskap, medbestemmelse og demokrati er viktige verdier i det norske samfunnet. Politisk integrering handler om hvorvidt innvandrere deltar og er representert på de politiske arenaene, samt i hvilken grad de har tillit til det politiske systemet, myndighetene og offentlige institusjoner i Norge (Proba 2019).

Valgdeltakelse

6.1 Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre har lavere valgdeltakelse

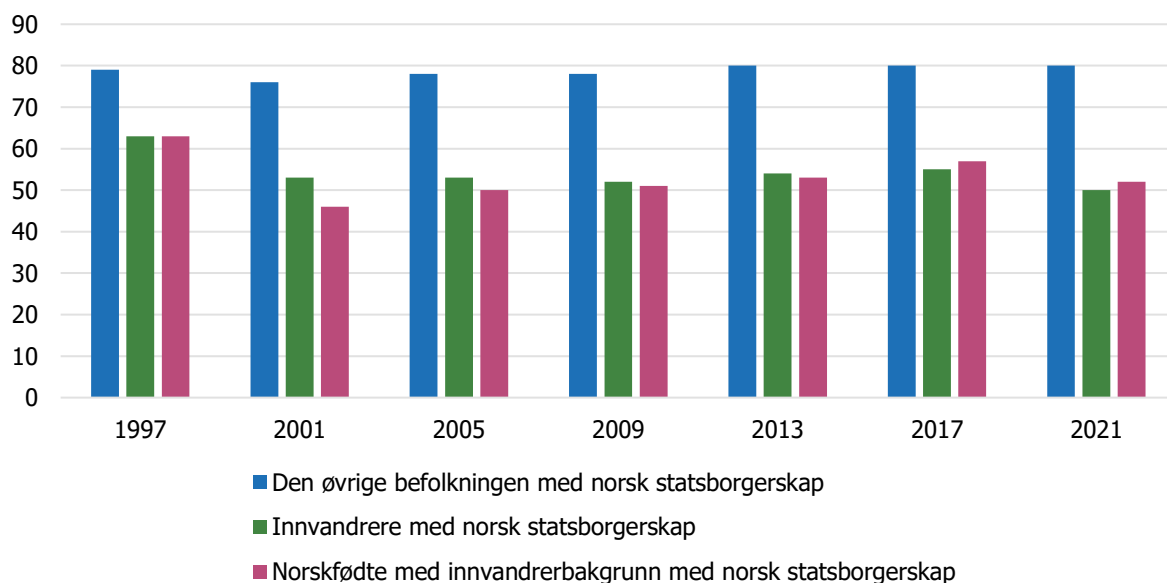
Hvem har stemmerett ved valg i Norge?

Du må være norsk statsborger for å kunne stemme ved stortingsvalg. Ved kommunestyre- og fylkestingsvalg kan utenlandske statsborgere med minimum tre års lovlig opphold stemme.

Andelen stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn har økt de siste årene. Hvorvidt innvandrere benytter seg av stemmeretten eller ikke, kan brukes som et mål på hvor godt integrert de er i det norske samfunnet. Lav deltakelse kan ses som et tegn på lav integrering, mens høy deltakelse anses som et tegn på høy integrering (Kleven 2019). Det er ulike perspektiver på om høy valgdeltakelse er et mål i seg selv. Valg representerer en sentral form for politisk deltakelse. Gjennom valg kan en påvirke politikkutforming og få sin stemme hørt. Valg er også et viktig grunnlag for legitimitet og bidrar til tilhørighet og lojalitet til det politiske systemet. Store forskjeller i valgdeltakelse kan dermed være en indikator på at det politiske system mangler legitimitet i enkelte grupper. Deltakelse i valg kan også forstås som et uttrykk for tilhørighet og forpliktelse (NOU 2011).

Både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre stemmer i mindre grad enn befolkningen for øvrig. Dette gjelder ved både stortings- og kommunestyre- og fylkestingsvalg.

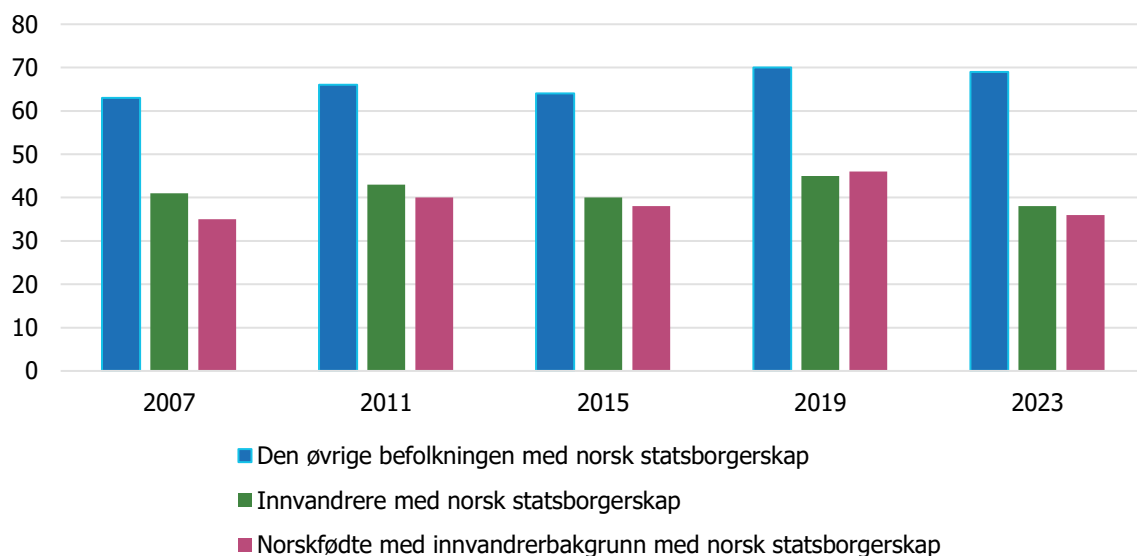
Figur 6.1. Valgdeltakelse i stortingsvalgene 1997–2021, etter innvandringskategori. Prosent (Corneliussen 2024).

Forskjellene i valgdeltakelse mellom innvandrere og befolkningen uten innvandrerbakgrunn har vært relativt stabile i stortingsvalg, med en marginal økning i forskjeller fra 2017 til 2021 (figur 6.1). Valgdeltakelsen blant innvandrere sank fra 55 prosent i 2017 til 50 prosent i 2021. Blant norskfødte med innvandrerforeldre sank valgdeltakelsen fra 57 prosent i 2017 til 52 prosent i 2021. Nedgangen var størst blant norskfødte med innvandrerforeldre fra afrikanske land – 53 prosent i 2017 mot 45 prosent i 2021 (Kleven mfl. 2022).

Figur 6.2 viser at mens det var omtrent like mange blant de uten innvandrerbakgrunn som stemte ved kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2023 som i 2019, gikk andelen som brukte stemmeretten ned både blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

Figur 6.2. Valgdeltakelse etter innvandringskategori i kommunestyre- og fylkestingsvalgene. 2007–2023. Prosent (Corneliussen 2024).

Valgdeltakelsen varierer også med kjønn. Deltakelsen er høyere blant kvinner enn blant menn, blant både de med og de uten innvandrerbakgrunn. For innvandrere var andelen kvinner som stemte i stortingsvalget 2021, fire prosentpoeng høyere enn blant menn, 52 mot 48 prosent. Tilsvarende tall for norskfødte med innvandrerforeldre var 57 mot 47 prosent, mens blant norske statsborgere uten innvandrerbakgrunn stemte 82 prosent av kvinnene og 79 prosent av mennene i stortingsvalget i 2021 (SSB 2022d).

Landbakgrunn har også betydning for hvem som stemmer. Ved stortingsvalget økte deltakelsen blant innvandrere fra nordiske og vesteuropeiske land fra 71 prosent i 2017 til 74 prosent i 2021, mens blant innvandrere fra afrikanske og asiatiske land sank deltakelsen fra 54 prosent i 2017 til 48 prosent i 2021 (Kleven 2021).

Det er også en sammenheng mellom utdanningsnivå og valgdeltakelse: Valgdeltakelsen er i snitt høyere blant innvandrere med høyt utdanningsnivå enn blant de med lavere utdanningsnivå. Samtidig er den positive betydningen av utdanning for valgdeltakelse lavere blant innvandrere enn blant befolkningen for øvrig (Kleven og Bergseteren 2022).

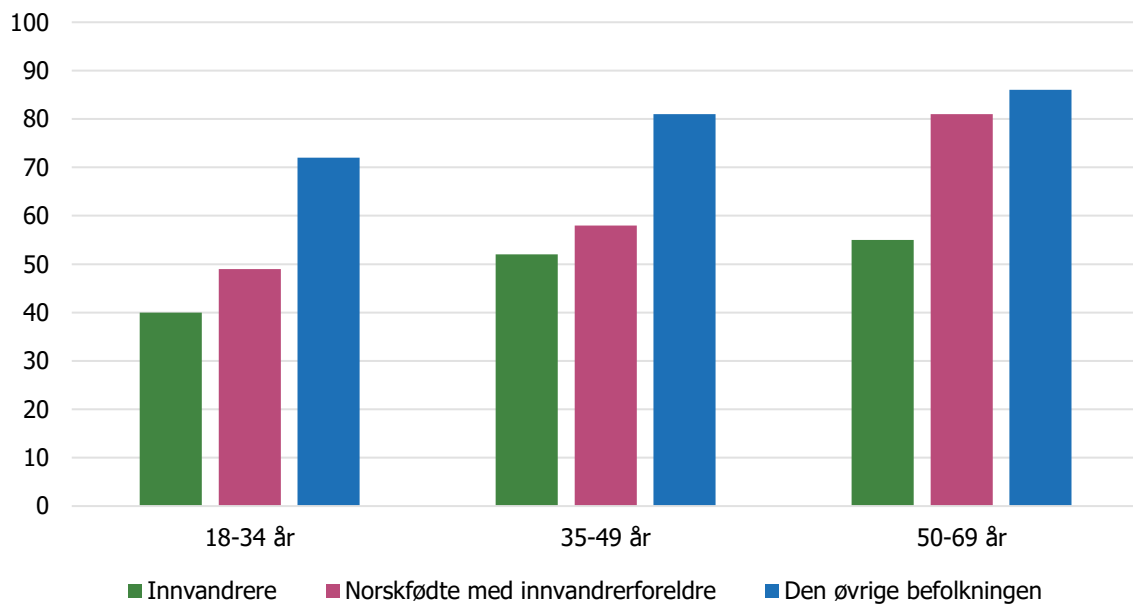
Det er en svak positiv sammenheng mellom botid og valgdeltakelse blant innvandrere. Hvor mye botid har å si for valgdeltakelsen, varierer dessuten etter hvilke land innvandrere kommer fra. Eksempelvis er valgdeltakelsen i snitt 47 prosent for norske borgere som har innvandret fra Nord-Amerika og Oseania for 5 til 9 år siden, mens den stiger til 65 prosent for samme gruppe som har mer enn 20 års botid i Norge. Tilsvarende tall for norske borgere innvandret fra Afrika er henholdsvis 43 og 45 prosent (Kleven og Bergseteren 2022).

Forskning tyder på at informasjons- og opplysningskampanjer på ulike språk rettet mot innvandremiljøer, organisasjoner og nettverk har en positiv betydning for valgdeltakelsen (Bergh, Christensen og Matland 2020, 2021; Kleven og Bergseteren 2022). Valgdeltakelsen blant innvandrere ville sannsynligvis vært lavere uten slike mobiliseringstiltak (Kleven og Bergseteren 2022). I tillegg har innvandrere som bosettes i nabolag med høy valgdeltakelse, og som involveres i lokale sosiale nettverk, høyere sannsynlighet for å stemme (Bratsberg mfl. 2021).

Norskfødte med innvandrerforeldre har vokst opp i Norge, har hele skolegangen herfra og har vokst opp med de samme institusjonelle rammene som personer uten innvandrerbakgrunn (Kirkeberg mfl. 2019). Mens vi i de foregående delene av denne rapporten har sett at det er mindre forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen for øvrig på indikatorer som skoleresultater, utdanningsnivå og sysselsetting, så ser vi ikke den samme tendensen når det gjelder bruk av stemmeretten. Nivået på valgdeltakelse blant norskfødte med innvandrerforeldre ligger nærmere innvandrere enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn.

Noe av denne forskjellen kan skyldes at norskfødte med innvandrerforeldre er en relativt ung befolkningsgruppe, og at valgdeltakelse øker med alder – blant både de med og de uten innvandrerbakgrunn (Corneliussen 2024). Dette vises i figur 6.3, hvor vi ser at forskjellen i valgdeltakelse mellom norskfødte med innvandrerforeldre og personer uten innvandrerbakgrunn er mindre blant de eldste aldergruppene (Kleven mfl. 2022). Det å vokse opp i land med demokratiske institusjoner bidrar til høyere valgdeltakelse særlig blant norskfødte kvinner med innvandrerforeldre (Finseraas, Kotsadam og Polavieja 2022).

Figur 6.3. Valgdeltakelse i stortingsvalget 2021, etter innvandringskategori og alder. Prosent. (Kleven mfl. 2022).

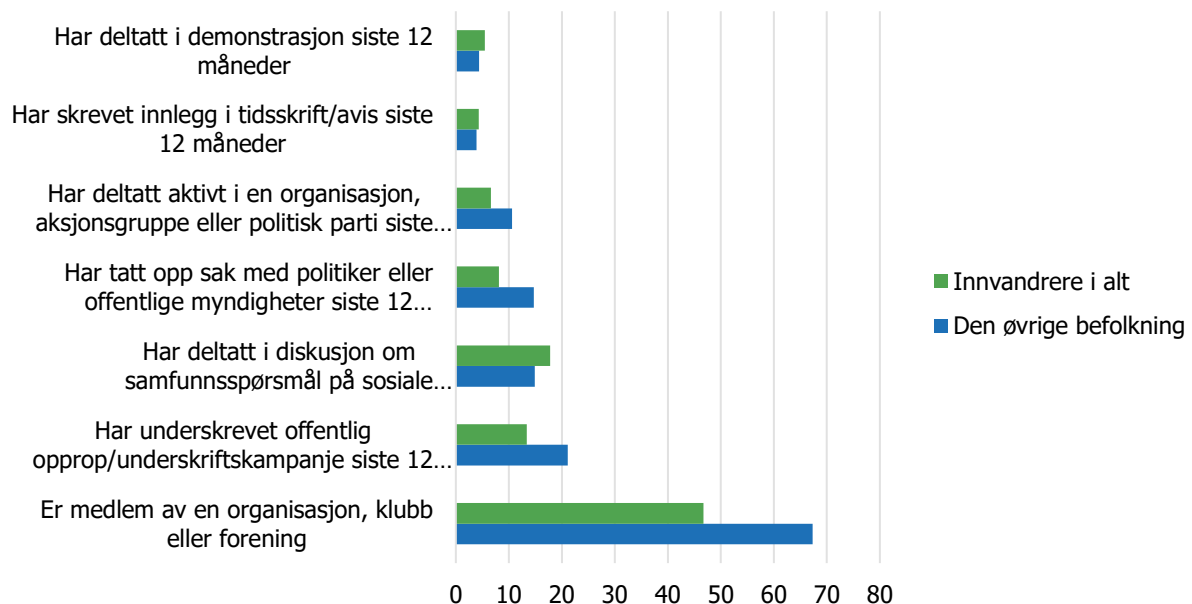

Politisk deltakelse

6.2 Innvandrere har lavere politisk deltakelse

Valgdeltakelse er bare én form for politisk deltakelse. Det er en betydelig større andel i majoritetsbefolkningen enn blant innvandrere som er medlemmer av en politisk organisasjon, klubb eller forening – 67 mot 47 prosent (figur 6.4). Sammenlignet med medlemskap er det relativt få som engasjerer seg i de uorganiserte formene for politisk deltakelse, som å ta opp saker med politikere eller offentlige myndigheter, deltakelse i diskusjoner om samfunnsspørsmål på sosiale medier eller å skrive innlegg i avisen. Dette gjelder både blant innvandrere og i befolkningen for øvrig.

Figur 6.4. Politisk deltakelse etter aktivitet siste 12 måneder. 2022. Prosent (Levekårsundersøkelsen, SSB 2022).

Flere studier viser at politisk deltakelse blant innvandrere henger sammen med sosioøkonomisk bakgrunn (Se for eksempel Dalen, Flatø og Friberg 2022 og; Eimhjellen og Arnesen 2018). Det er høyere sannsynlighet for politisk deltakelse blant innvandrere som er fulltidsansatte, har høyere utdanning og har gode norskkunnskaper (Dalen, Flatø og Friberg 2022). Selv om innvandrere har lavere valgdeltakelse, er det relativt stor interesse for norsk politikk og samfunnsliv i denne gruppen, og de som viser størst interesse for opprinnelseslandets politikk og samfunnsforhold, er også de som er mest interessert i politiske forhold i Norge (Dalen, Flatø og Friberg 2022).

Analysen av politisk deltakelse blant minoritetsungdom finner lignende mønster som blant voksne med innvandrerbakgrunn. Deltakelse i politiske organisasjoner og valg er lavere i denne gruppen enn blant unge i majoritetsbefolkningen. Jenter deltar i større grad i politiske aktiviteter enn gutter, og dette gjelder for både majoritets- og minoritetsungdom. Noe overraskende har ikke sosioøkonomiske ressurser noen uttalt betydning, men det er hovedsakelig hvorvidt man kommer fra familier som er organisasjonsaktive og diskusjonsvillige, eller ikke, som forklarer forskjeller i politisk deltakelse blant de unge (Ødegård og Fladmoe 2017).

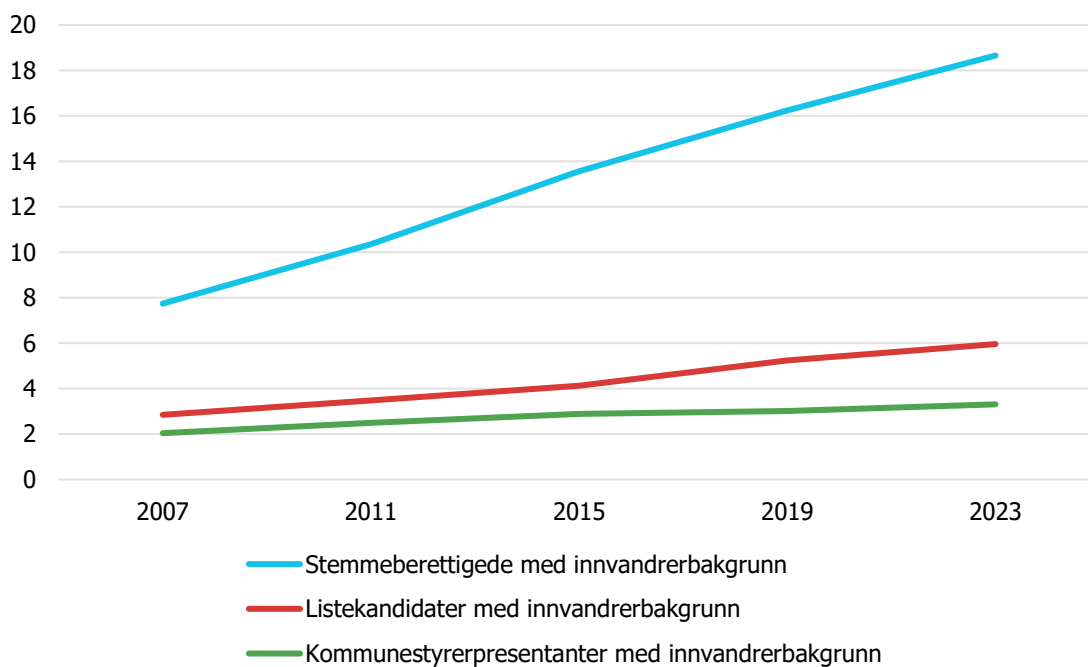
Politisk representasjon

6.3 Underrepresentert i politikken

10 prosent av ansatte på Stortinget hadde innvandrerbakgrunn i 2023, mot åtte prosent i 2016 (SSB 2024f). Samtidig som det har blitt en større andel stemmeberettigede med innvandrerbakgrunn blant velgermassen, har underrepresentasjonen av innvandrere i kommunestyrene økt. Ved kommunevalget i 2023 hadde over 800 000 personer med innvandrerbakgrunn stemmerett, nesten 3 200 stilte som listekandidat, og litt over 300 ble stemt inn i et kommunestyre.

Andelen kommunestyremedlemmer med innvandrerbakgrunn har økt minimalt siden 2007, fra to til tre prosent i 2023. Det var også en liten økning i andelen listekandidater med innvandrerbakgrunn (figur 6.5).

Figur 6.5. Andel med innvandrerbakgrunn av stemmeberettigede, listekandidater og representanter til kommunevalg, 2007–2023. Prosent (SSB 2023d, 2023e, 2023f, 2024s).

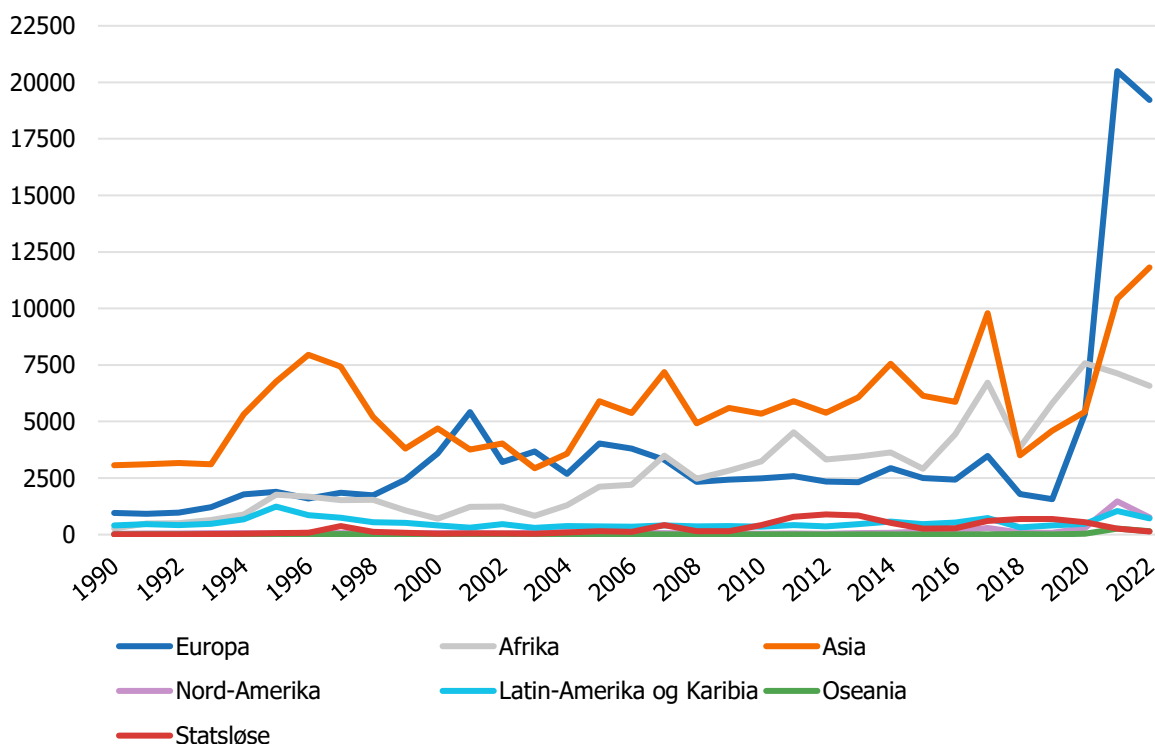
Overgang til norsk statsborgerskap

6.4 Fortsatt mange som får norsk statsborgerskap

I 2022 fikk i overkant av 39 000 personer innvilget norsk statsborgerskap. Halvparten av de som fikk innvilget statsborgerskap i 2022, hadde statsborgerskap fra et annet europeisk

land. Det har vært en markant økning i overganger til norsk statsborgerskap siden 2020. Dette henger sammen med lovendringen 1. januar 2020 som tillot en eller flere statsborgerskap i tillegg til det norske. 38 prosent av alle overgangene til norsk statsborgerskap siden 1977 skjedde i årene 2020–2023 (Arnesen og Corneliusen 2024). Etter lovendringen er det svensker som har utgjort den største landgruppen som har fått innvilget norsk statsborgerskap, mens i tidligere år har flertallet av de som har fått innvilget norsk statsborgerskap, kommet fra land utenfor Europa (Molstad 2022).

Figur 6.6. Overgang til norsk statsborgerskap, etter landbakgrunn. 1990–2022. Prosent (SSB 2023g).

De tre siste årene før lovendringen om dobbelt statsborgerskap trådte i kraft i 2020, hadde to av ti som fikk norsk statsborgerskap, bodd i Norge åtte år eller mer. Etter at lovendringen ble innført, har relativt flere med lang botid fått statsborgerskap. I 2021 hadde fem av ti av de som ble innvilget statsborgerskap, åtte års botid eller lengre (Molstad 2022). En mulig forklaring på dette kan være at mange europeiske statsborgere har ventet med å søke norsk statsborgerskap til lovendringen om dobbelt statsborgerskap kom på plass.

Sammenhengen mellom naturalisering – det å opptas som ny statsborger i et land – og ulike integreringsutfall som sosial integrering, sysselsetting, lønnsutvikling og valgdeltakelse er godt dokumentert i den internasjonale forskningslitteraturen (Bevelander og Pendakur 2011; Goodman 2023; Hainmuller, Hangartner og Pietrantuono 2017; Peters, Schmeets og Vink 2020; Peters, Vink og Schmeets 2018). For eksempel finner en studie fra Sveits en

årsakssammenheng mellom statsborgerskapsinnvilgelse og langsiktig sosial integrering. Sammenhengen er sterkere hvis det ikke går veldig mange år fra innvandring til man får innvilget statsborgerskap (Hainmuller mfl. 2017).

I Norge har forskere undersøkt sammenhengen mellom naturalisering og tilhørighet til det norske samfunnet (Erdal, Doeland og Tellander 2018; Erdal og Midtbøen 2023). Funnene viser at statsborgerskapet har noe å si for opplevelsen av tilhørighet, men at sammenhengen ikke er entydig. For eksempel forteller enkelte innvandrergupper at de ser på statsborgerskapet som en måte å få anerkjent tilhørigheten sin på, mens andre har et mer pragmatisk og praktisk forhold til statsborgerskapet (Erdal, Doeland og Tellander 2018). Flere forteller også at de finner en slags sikkerhet i å få et norsk pass, både som bevis på nasjonal tilhørighet, som forsikring mot å bli deportert og som vern når folk stiller spørsmål ved hvor norske de er (Erdal, Doeland og Tellander 2018).

Mediebruk

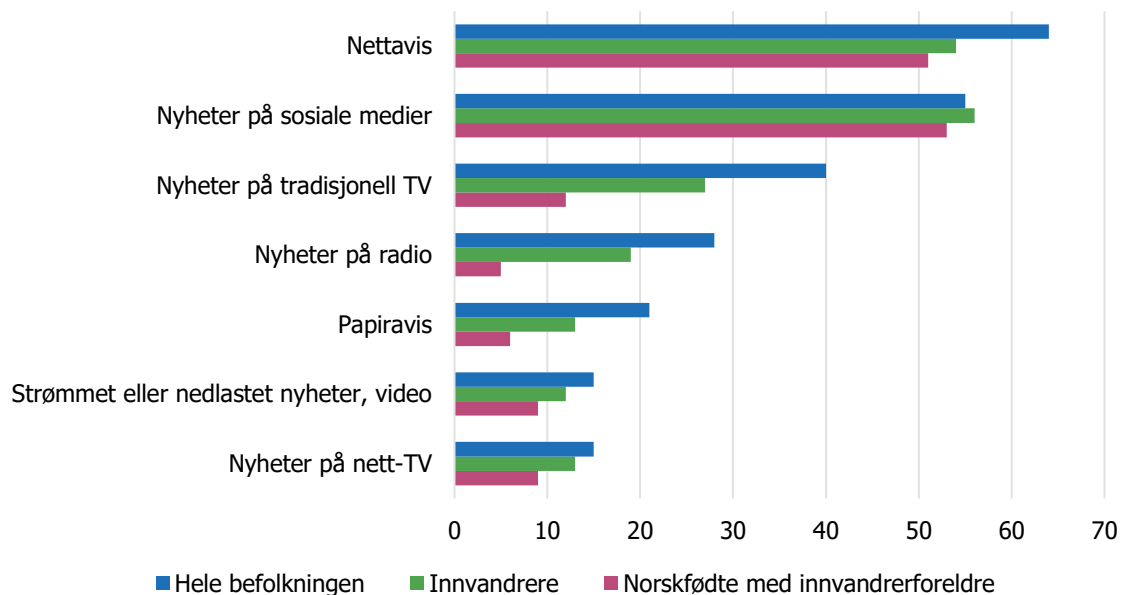
6.5 Innvandrere bruker i større grad digitale medier

Å holde seg oppdatert på nyheter og på det offentlige ordskiftet kan være en indikator på samfunnsengasjement, tilhørighet og deltakelse. Derfor beskriver vi i dette kapittelet hvorvidt, og hvordan, ulike deler av befolkningen bruker nyhetsmedier.

Mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn gjenspeiler i stor grad hele befolkningens mediebruk, særlig når man tar hensyn til alder (Schiro, Foss og Bekkengen 2023). 85 prosent av innvandrerbefolkningen får med seg nyheter daglig på en eller flere av de vanligste mediekanalene (avis, nettavis, radio, TV eller sosiale medier). 53 prosent av personer med innvandrerbakgrunn leser nettaviser en gjennomsnittsdag, mot 64 prosent i hele befolkningen. Blant personer i alderen 25–44 år leser fire av fem norskfødte med innvandrerforeldre nettaviser daglig. Dette er en marginalt høyere andel enn i samme aldersgruppe i hele befolkningen (Schiro mfl. 2023).

Ni av ti med innvandrerbakgrunn som leser papir- eller nettaviser, leser aviser på norsk, mens 25 prosent leser aviser på engelsk og 20 prosent leser aviser på et annet språk (Schiro mfl. 2023). Mens personer med innvandrerbakgrunn er noe mer internasjonalt orienterte når det gjelder nyhetslesing, så er det en lavere andel i denne gruppen som leser norske lokal- og distriktsaviser enn i hele befolkningen. Det er små forskjeller i nyhetslesing mellom personer med innvandrerbakgrunn fra landgruppe 1 og 2 (Schiro mfl. 2023).

Figur 6.7. Mediebruk en gjennomsnittsdag etter innvandrerkategori. 2022. Prosent (Schiro mfl. 2023).

Av figur 6.7 ser vi at sosiale medier, i tillegg til nettaviser, er den vanligste plattformen å benytte for nyheter. Dette gjelder både blant personer med innvandrerbakgrunn og for hele befolkningen. 27 prosent av innvandrere og 12 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre ser nyheter på tradisjonell TV en gjennomsnittsdag. Blant hele befolkningen ser fire av ti nyheter på tradisjonell TV. Nesten to av ti innvandrere hører nyheter på radio, og av disse hører ni av ti radio på norsk. Samtidig er det mer enn tre ganger så vanlig å høre på radio på andre språk enn norsk og engelsk blant de med innvandrerbakgrunn enn i hele befolkningen (Schiro mfl. 2023).

Institusjonell tillit

6.6 Tilliten til ulike samfunnsinstitusjoner varierer

Høy tillit i befolkningen er en viktig faktor for et velfungerende samfunn. Det er vanlig å skille mellom tillit til andre mennesker i samfunnet (horisontal eller generell tillit) og tillit til samfunnsinstitusjoner (institusjonell eller vertikal tillit). Den institusjonelle tilliten er formet

Hva er institusjonell tillit?

Institusjonell tillit, også kalt vertikal tillit, viser til folks tillit til sentrale institusjoner i samfunnet som regjeringen, statsapparatet, politiet eller helsevesenet.

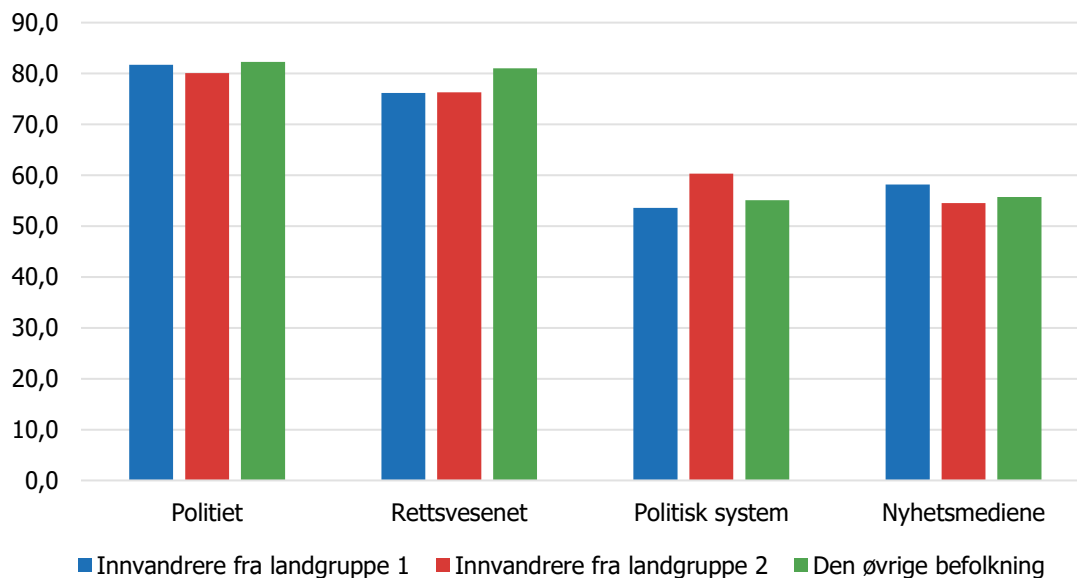
av konkrete erfaringer med institusjoner, og har direkte konsekvens for forholdet mellom staten og innbyggerne (Andreasson 2017; Dalen mfl. 2024; Dalen, Flatø og Friberg 2022).

Flere studier har funnet at innvandrere uttrykker en høyere tillit til institusjoner enn den øvrige befolkningen (Röder og Mühlau 2012; Støren 2019). Det er forskjeller i tillit til det politiske systemet mellom innvandrere fra ulike land. Eksempelvis uttrykker innvandrere fra Eritrea særlig høy grad av tillit (69 prosent), mens andelen med minst grad av tillit finner vi blant polske innvandrere (28 prosent) (Støren 2019). Internasjonal forskning har funnet at innvandrere med lave forventninger til det offentlige i sine opprinnelsesland utvikler høy tillit i møte med institusjoner som gir mer likeverdig og rettferdig behandling (Quaranta 2024; Röder og Mühlau 2012). Nivået av institusjonell tillit blant innvandrere synker imidlertid med botid, men dette kan også skyldes at innvandrere fra bestemte land og med ulik innvandringsgrunn er ulikt fordelt på botid (Støren 2019).

Innvandrere som kom til Norge som barn, og norskfødte med innvandrerforeldre, uttrykker omtrent samme grad av institusjonell tillit som befolkningen ellers på samme alder (Støren 2019). Disse to gruppene har stort sett vokst opp under de samme institusjonelle betingelsene som majoritetsbefolkningen.

SSBs levekårsundersøkelse finner omtrent ingen forskjeller i tillit til ulike institusjoner mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. I begge gruppene uttrykte åtte av ti høy tillit til politiet og rettsvesenet i 2022. Tilliten til det politiske systemet og til nyhetsmediene var noe lavere. Der svarte færre enn seks av ti at de opplevde høy tillit til disse institusjonene (figur 6.8).

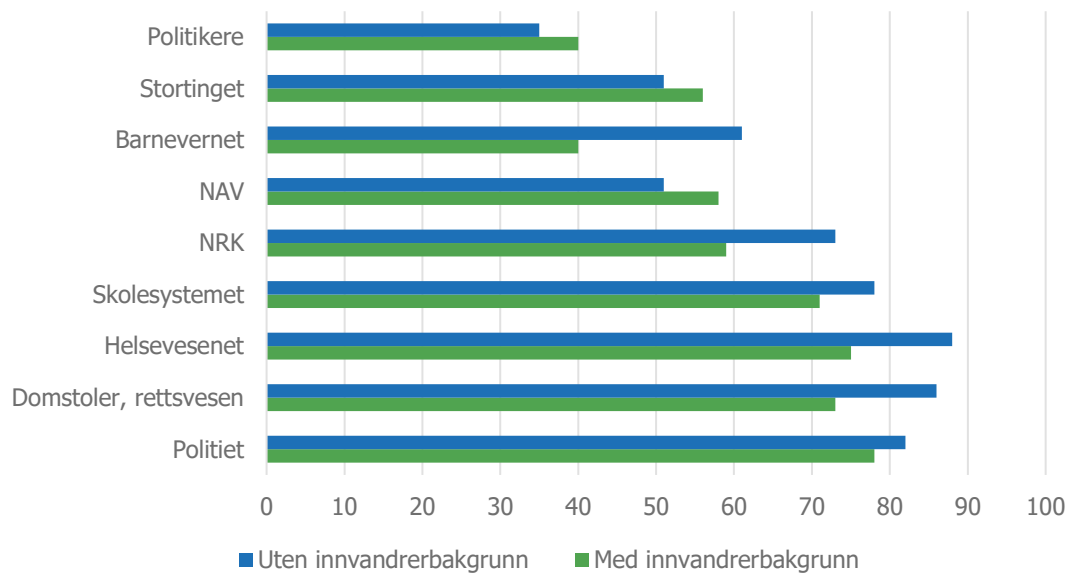
Figur 6.8. Andel som uttrykker høy tillit til ulike institusjoner, etter innvandrerkategori. 2022. Prosent (SSB 2022e).

En spørreundersøkelse fra 2023 finner at innvandrere har relativt høy tillit til institusjoner, og også i denne undersøkelsen varierer graden av institusjonell tillit blant innvandrere etter hvilken samfunnsinstitusjon det gjelder (Dalen mfl. 2024). Som illustrert i figur 6.8 har politiet, skolesystemet, helsevesenet og domstolene/rettsvesenet høy tillit både blant personer med og uten innvandrerbakgrunn. Befolkningen med innvandrerbakgrunn har lavere tillit til barnevernet enn øvrig befolkning, og høyere tillit til Stortinget og politikere. Personer med innvandrerbakgrunn uttrykker også høyere tillit til NAV (Dalen mfl. 2024; Friberg, Volckmar-Eeg og Andresen 2024).

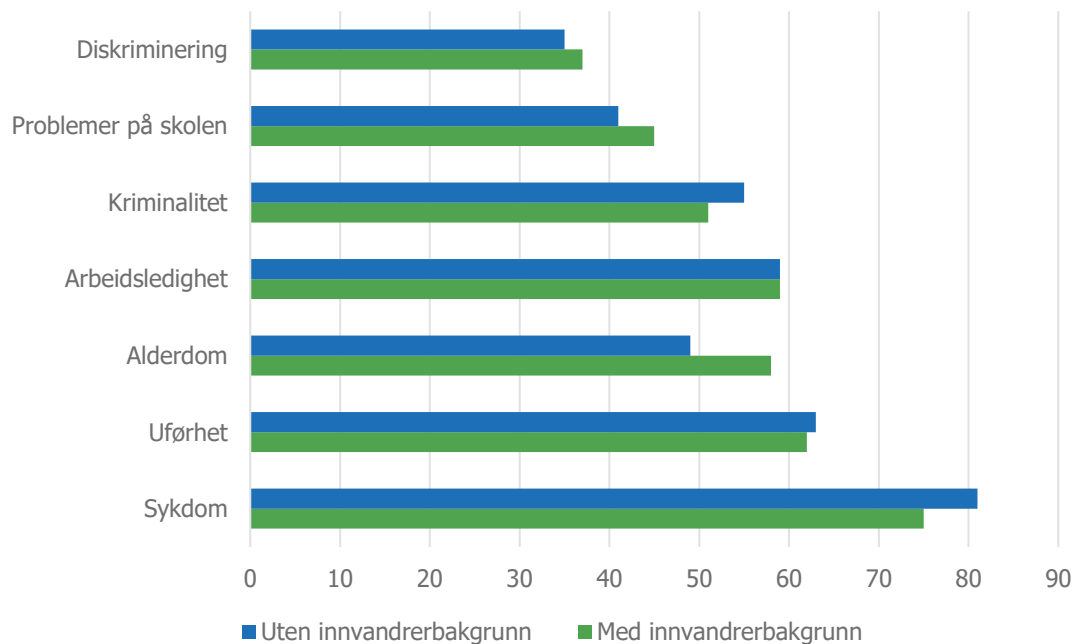
Videre uttrykker norskfødte med innvandrerforeldre i snitt lavere institusjonell tillit enn innvandrere, kvinner uttrykker lavere tillit enn menn, yngre uttrykker lavere tillit enn eldre, og de som har fullført videregående eller høyere utdanning, har i snitt lavere tillit enn de med lavt utdanningsnivå (Dalen mfl. 2024).

Figur 6.9. Andel som har veldig stor eller ganske stor tillit til følgende norske institusjoner. 2023. Prosent (Dalen mfl. 2024).

Tro på at man vil få den hjelpen man har behov for av det offentlige, kan tolkes som tillit til at samfunnet stiller opp for en, og at man ses som en likeverdig del av det samfunnet (Dalen mfl. 2024). Det er relativt små forskjeller mellom personer med og uten innvandrerbakgrunn når det gjelder graden av tillit til at man får den hjelpen man har behov for, i ulike situasjoner, som vist i figur 6.9.

Figur 6.10. Andel som har veldig stor eller ganske stor tillit til at de får hjelp fra det offentlige ved ulike typer hendelser eller tilstander. 2023. Prosent (Dalen mfl. 2024).

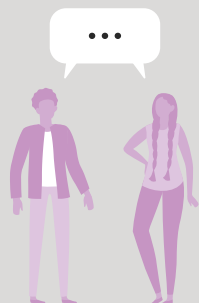

Blant norskfødte med innvandrerforeldre er det funnet en negativ sammenheng mellom det å vokse opp i vedvarende lavinntekt og graden av institusjonell tillit (Støren 2019). Opplevelsen av å bli forskjellsbehandlet har en negativ sammenheng med tilliten til det politiske systemet. Det gjelder både for innvandrere og for norskfødte med innvandrerforeldre (Støren 2019).

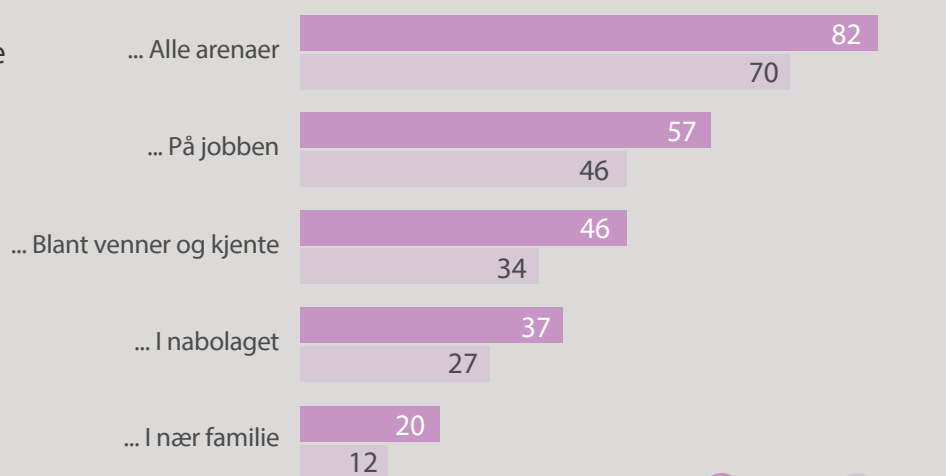
Det samme kan gjelde tilliten til politiet. Studier viser at unge menn med minoritetsbakgrunn opplever hyppigere politikontroller uten at de får forklaring på hvorfor de blir kontrollert. Flere opplever at kontrollene skyldes deres hudfarge eller etnisk bakgrunn. Slike erfaringer kan utfordre tilliten denne gruppen har til politiet (Solhjell mfl., 2019; Likestillings- og diskrimineringsombudet 2022).

Sosial integrering

Kontakt med innvandrere

Mer kontakt siden 2014

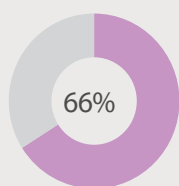

2024

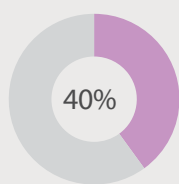

2014

Diskriminering

av innvandrere har opplevd
å bli diskriminert

i øvrig befolkning

Aksept

9 av 10

norskfødte med innvandrerforeldre føler seg integrert,
men bare 7 av 10 føler seg akseptert

Holdninger til innvandrere

83%

mener at innvandrere gjør en
nyttig innsats i arbeidslivet

22%

mener at innvandrere er en kilde
til utrygghet i samfunnet

Nedgang i positive
holdninger siden 2023

Tillitt til andre mennesker

57%

av innvandrere synes at
folk flest er til å stole på

69%

i øvrig befolkning

7 Sosial integrering

Mellommenneskelig kontakt på ulike formelle og uformelle arenaer, i små og store felleskap, er avgjørende i integreringsprosessen. Givende sosiale relasjoner i hverdagen bidrar til å utvide nettverk og skape tillit og tilhørighet. Fravær av slike relasjoner kan derimot føre til ensomhet, utenforskap eller segregering. Opplevelser med negative holdninger eller forskjellsbehandling kan ha negative konsekvenser for integrering, helse og livskvalitet.

Sosial integrering, også kalt hverdagsintegrering, er en toveis prosess som handler om å bygge broer mellom minoritet og majoritet. Dette krever både innsats fra den enkelte innvandrere og at innvandrere møtes med åpenhet og gis muligheter til å delta på linje med andre. Dette innsatsområdet skal bidra til at innvandrere opplever økt tilhørighet og deltakelse i samfunnet, ved at vi motvirker segregering, fremmer felles møteplasser og har en felles forståelse for grunnleggende verdier og normer i det norske samfunnet (Kunnskapsdepartementet 2018). Et annet viktig aspekt ved sosial integrering er selvbestemmelse, eller friheten til å bestemme selv hvordan man vil leve livet sitt.

I motsetning til for eksempel indikatorer på arbeidstilknytning og utdanning, som det finnes gode indikatorer på, er det vanskeligere å måle sosial integrering. Her må vi i større grad basere oss på subjektive erfaringer og holdninger i ulike grupper i befolkningen. Dette gjør det også vanskeligere å måle og sammenligne indikatorer på sosial integrering over tid, og det kan være større usikkerhet knyttet til forskningsfunnene knyttet til enkelte temaer på feltet.⁸

Generell tillit

7.1 Innvandrere har lavere tillit til andre mennesker

Flere studier har undersøkt sammenhengen mellom innvandreres tillit til andre mennesker og tidligere erfaringer og sosialisering i hjemlandet (Dinesen 2012; Nannestad mfl. 2014).

Hva menes med generell tillit?

Horisontal tillit kan defineres som tilbøyeligheten til å stole på andre mennesker, og denne typen tillit kalles derfor også mellommenneskelig tillit. Det er vanlig å skille mellom **generell tillit**, det vil si tillit til fremmede personer i et samfunn, og spesifikk tillit, som handler om hvor mye man stoler på konkrete personer eller grupper.

⁸ Det er også verdt å huske på at de mest marginaliserte gruppene i samfunnet sannsynligvis ikke nås med spørreundersøkelser.

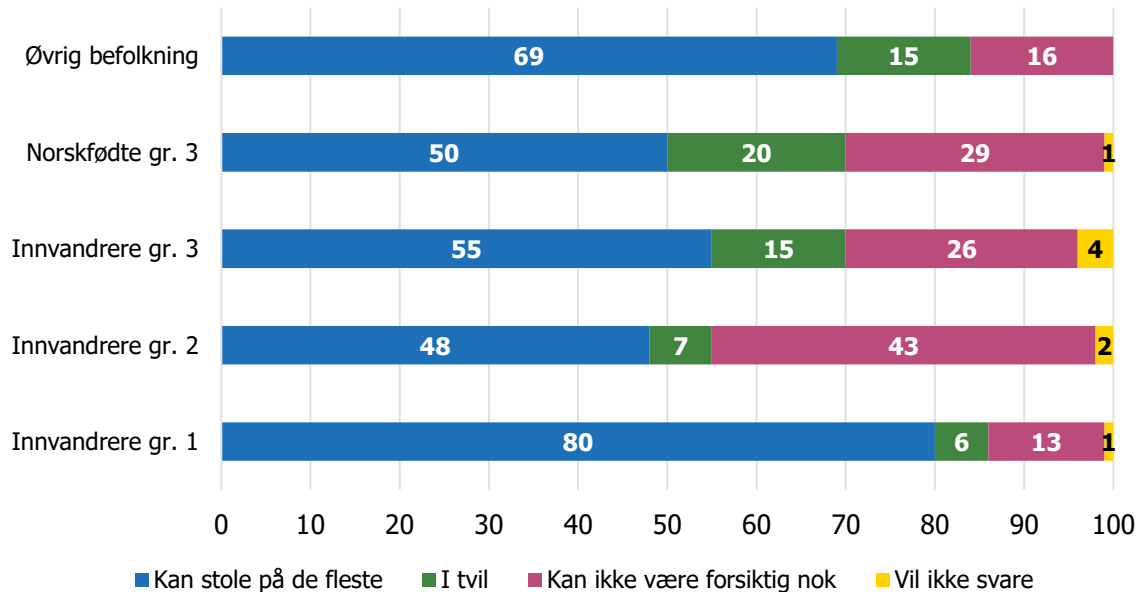
Innvandrere i Norge kommer ofte fra land der lav tillit er mer utbredt, og dette kan ha en vedvarende effekt på deres tillitsnivå også etter innvandring. Samtidig viser studier at innvandrere tilpasser seg det høyere nivået av horisontal tillit i mottakerlandet. Empirien peker altså i begge retninger.

I integreringssammenheng er generell tillit et vanskelig mål å bruke, fordi det er usikkert om det bør forstås som en forutsetning for integrering, eller et resultat av integrering (Dalen mfl. 2024).

Et spørsmål som ofte brukes når man måler horisontal (generell) tillit, er: «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i møte med andre mennesker?» På dette spørsmålet svarer 57 prosent av personer med innvandrerbakgrunn at man kan stole på de fleste, mot 69 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn (Dalen mfl. 2024). Flere undersøkelser finner at personer med innvandrerbakgrunn i gjennomsnitt har noe lavere tillit til andre mennesker enn befolkningen ellers (Dalen mfl. 2024; Dalen, Flatø og Friberg 2022; Støren 2019; Vrålstad og Wiggen 2016).

Generell tillit varierer også mellom ulike grupper med innvandrerbakgrunn. Innvandrere fra landgruppe 1 (Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia, New Zealand) skiller seg ut ved at de i langt større grad sier at andre mennesker er til å stole på. Hele 80 prosent mener dette, mot 48 prosent i landgruppe 2 (nye EU-land i Øst- og Sentral-Europa), 55 prosent i landgruppe 3 (land i Asia, Afrika og Latin-Amerika) og 50 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre fra landgruppe 3. Fordelt etter enkeltland er det personer fra Tyskland og Sverige som uttrykker høyest tillit, og personer fra Polen, Syria og Litauen som uttrykker lavest tillit (Dalen mfl. 2024).

Figur 7.1. Generell tillit, målt ved spørsmålet «Synes du at man generelt kan stole på de fleste mennesker, eller synes du man ikke kan være forsiktig nok i møte med andre mennesker?» 2023. Prosent (Dalen mfl. 2024).

Forskjellene mellom norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere kan til dels forklares med alder, da norskfødte er en relativt ung gruppe. Eldre med innvandrerbakgrunn er i større grad tilbøyelige til å stole på andre enn unge (Dalen mfl. 2024). Andre kjennetegn som kan ha positiv sammenheng med horisontal tillit, er lengre botid, bedre norskkunnskaper og sterkere tilknytning til arbeid (Dalen, Flatø og Friberg 2022; Støren 2019). Arbeidsledighet, dårlig økonomi og opplevelsen av å bli diskriminert kan ha en negativ sammenheng med tilliten til andre mennesker (Støren 2019).

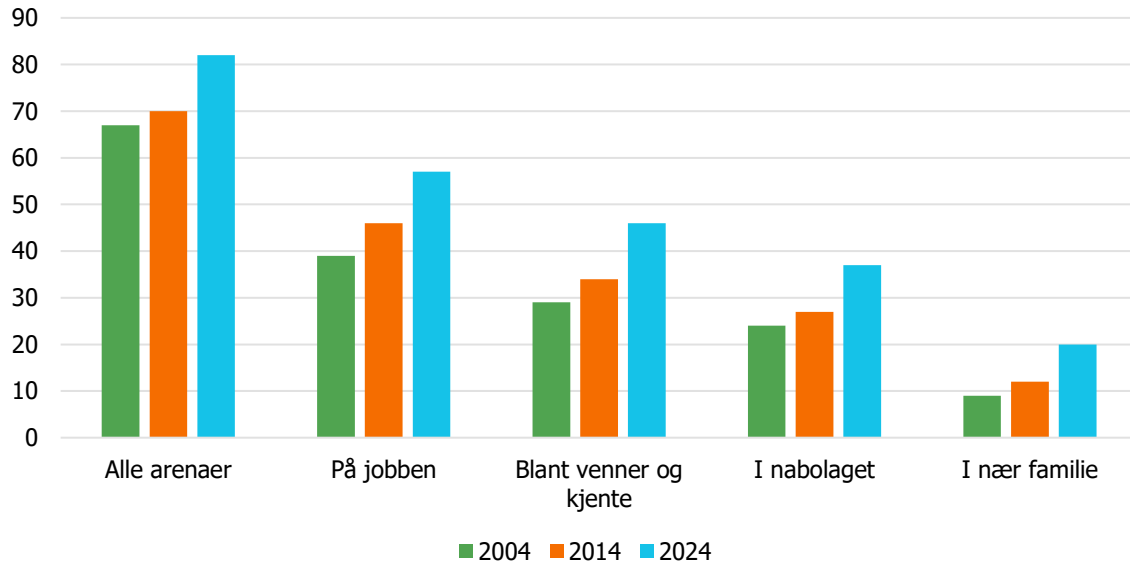
Sosiale nettverk og kontakt

7.2 Stadig mer kontakt med innvandrere på ulike arenaer

I takt med økende antall innvandrere i Norge har stadig flere i befolkningen kontakt med innvandrere. Andelen som oppgir at de har kontakt med innvandrere, har økt fra to av tre i 2004 til over fire av fem i 2024 (SSB 2024ab). De fleste som har kontakt med innvandrere, oppgir at de har positive erfaringer med dette. Kvinner og unge er mer positive enn menn og eldre (Strøm og Molstad 2021). Figur 7.2 viser økt kontakt mellom innvandrere og den øvrige befolkningen på tvers av ulike arenaer. På spørsmål om folks forhold til innvandrere svarer et stort flertall at de ville vært komfortable med å ha en innvandrer som nær kollega (95 prosent). 84 prosent svarer at ville vært komfortabel med om man hadde en sønn eller

datter som ville gifte seg med en innvandrere. Det er imidlertid en nedgang i disse andelene fra 2023 på henholdsvis to og tre prosentpoeng (SSB 2024bb).

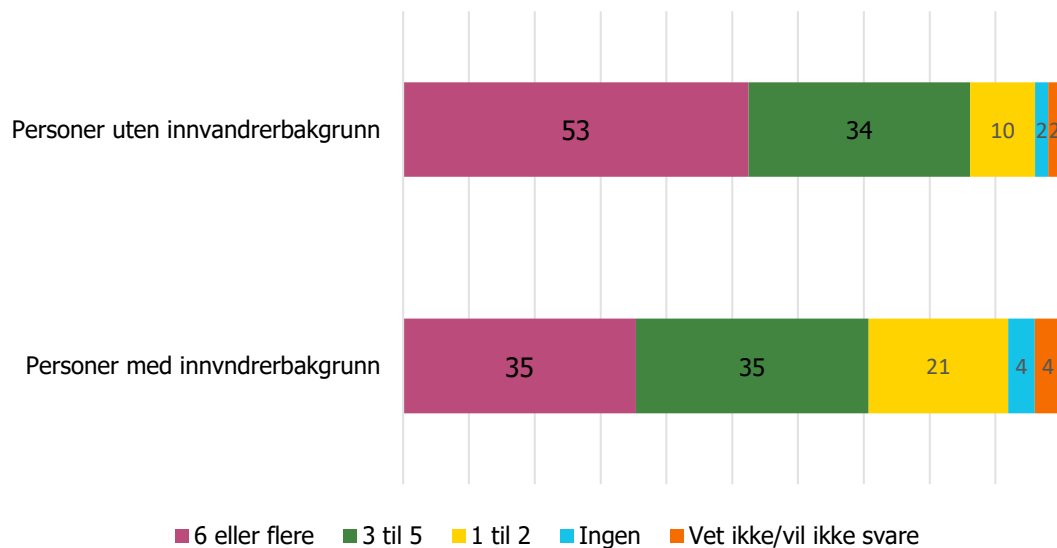
Figur 7.2. Kontakt med innvandrere, etter arena. 2024. Prosent (SSB 2024ab)

Det er sammenheng mellom personlig kontakt med innvandrere og mer positive holdninger til innvandring og økt tillit generelt (Brekke mfl. 2024; Finseraas mfl. 2019). Særlig de som har kontakt med personer med innvandrerbakgrunn i forbindelse med jobb, frivillighet eller fritidsaktiviteter, er mer positive til innvandring (Brekke mfl. 2024; Strøm, Molstad og Arnesen 2023). Samtidig er det ikke lett å påvise om en blir mer positiv til personer med innvandrerbakgrunn av å møtes, eller om det er de som allerede er positivt innstilt, som oppsøker arenaer der man kan treffe personer med innvandrerbakgrunn (Brekke og Fladmoe 2022).

Personer med innvandrerbakgrunn uttrykker at de har betydelig færre nærstående som de kan regne med å få hjelp av dersom de opplever store personlige problemer, enn personer uten innvandrerbakgrunn. For eksempel oppgir 21 prosent at de bare har én eller to personer som de kan regne med, mot ti prosent blant personer uten innvandrerbakgrunn (Dalen mfl. 2024).

Figur 7.3. Svar på spørsmålet «Hvor mange står deg så nær at du kan regne med dem hvis du får store personlige problemer?» 2023. Prosent (Dalen mfl. 2024).

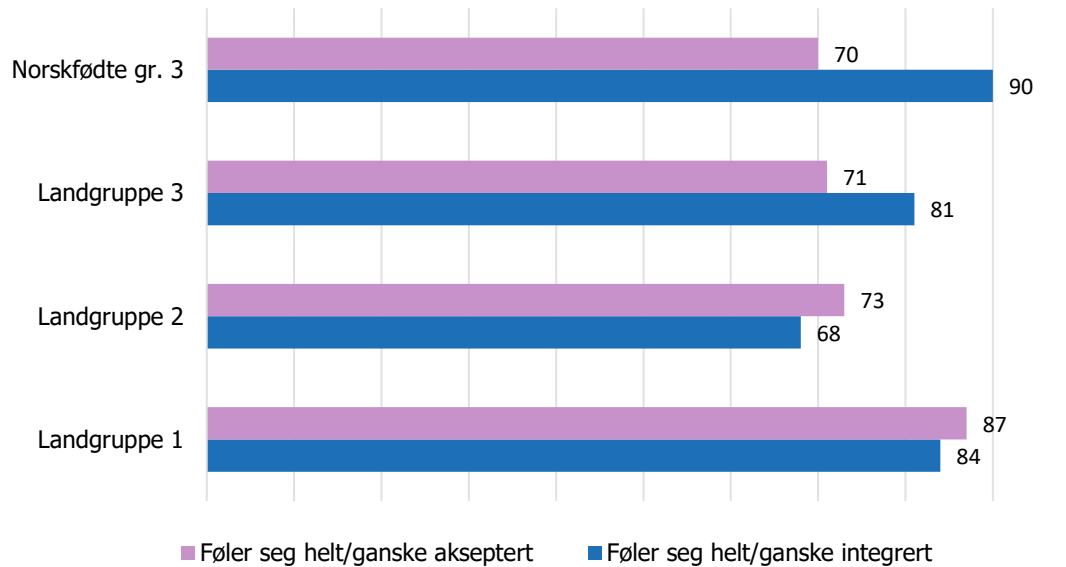
Tilhørighet og aksept

7.3 Norskfødte føler seg integrert, men ikke akseptert

Befolkningen i Norge blir stadig mer mangfoldig, og ideen om norskhet er ikke entydig. Unge med innvandrerbakgrunn tar gradvis til seg en identitet som norske. Samtidig opplever en betydelig andel at andre ikke anerkjenner dem som norske (Friberg 2021). Spørsmål om opplevd «norskhet» kan være problematisk, fordi det antyder at innvandrere må eller bør identifisere seg som norske. Det kan allikevel være et spørsmål som fanger opp tilknytning til fellesskapet og tilhørighet til Norge. En studie av innvandreres hverdagsliv og integrering viser at 56 prosent av personer med innvandrerbakgrunn ser på seg selv som norske. En betydelig lavere andel, 32 prosent, tror at andre ser på dem som norske. Det er altså et stort gap mellom egen oppfatning av «norskhet», og hva en tror andres oppfatning er. Videre er dette gapet omtrent like stort blant norskfødte barn av innvandrere som blant deres foreldre (Dalen mfl. 2024).

I samme studie svarer 80 prosent av personer med innvandrerbakgrunn at de føler seg integrert i det norske samfunnet. 74 prosent føler seg akseptert. Gapet mellom å føle seg integrert og akseptert er størst for norskfødte med innvandrerforeldre. I denne gruppen oppgir 90 prosent at de føler seg integrert, men bare 70 prosent føler seg akseptert.

Figur 7.4. Andel som føler seg helt eller ganske integrert og helt eller ganske akseptert i det norske samfunnet. 2023. Prosent (Dalen mfl. 2024).

Det kan virke paradoksalt at barn av innvandrere som er født og oppvokst i Norge, føler seg akseptert i mindre grad enn foreldrene. Dette er et kjent fenomen og omtales i forskningslitteraturen som integreringsparadokset (Dalen mfl. 2024; Midtbøen og Kitterød 2019; Schaeffer og Kas 2023). Økt integrering innebærer ikke nødvendigvis økt opplevelse av aksept og tilhørighet. Dette kan ha flere ulike årsaker. Innvandrere og deres norskfødte barn som deltar på flere samfunnsarenaer og har mer kontakt med øvrig befolkning, er mer eksponert for urettmessig forskjellsbehandling og ekskludering. En annen teori jo mer integrert man er, desto mer tilbøyelig er man til å tolke ulike erfaringer som diskriminering, fordi en har høyere forventninger til likebehandling og økt bevissthet om diskriminering som samfunnsproblem.

Funn tyder på at sannsynligheten for å føle seg både integrert og akseptert er høyere for personer med innvandrerbakgrunn som har mer kontakt med personer uten innvandrerbakgrunn (Dalen mfl. 2024). Forskningen tyder på at integreringsparadokset først og fremst forklares med at innvandrere og deres norskfødte barn med høy utdanning er mer bevist på diskriminering og har høyere forventninger til likestilling og inkludering i samfunnet.

Deltakelse i frivillighet

7.4 Lave norskkunnskaper største hinder for å delta i frivilligheten

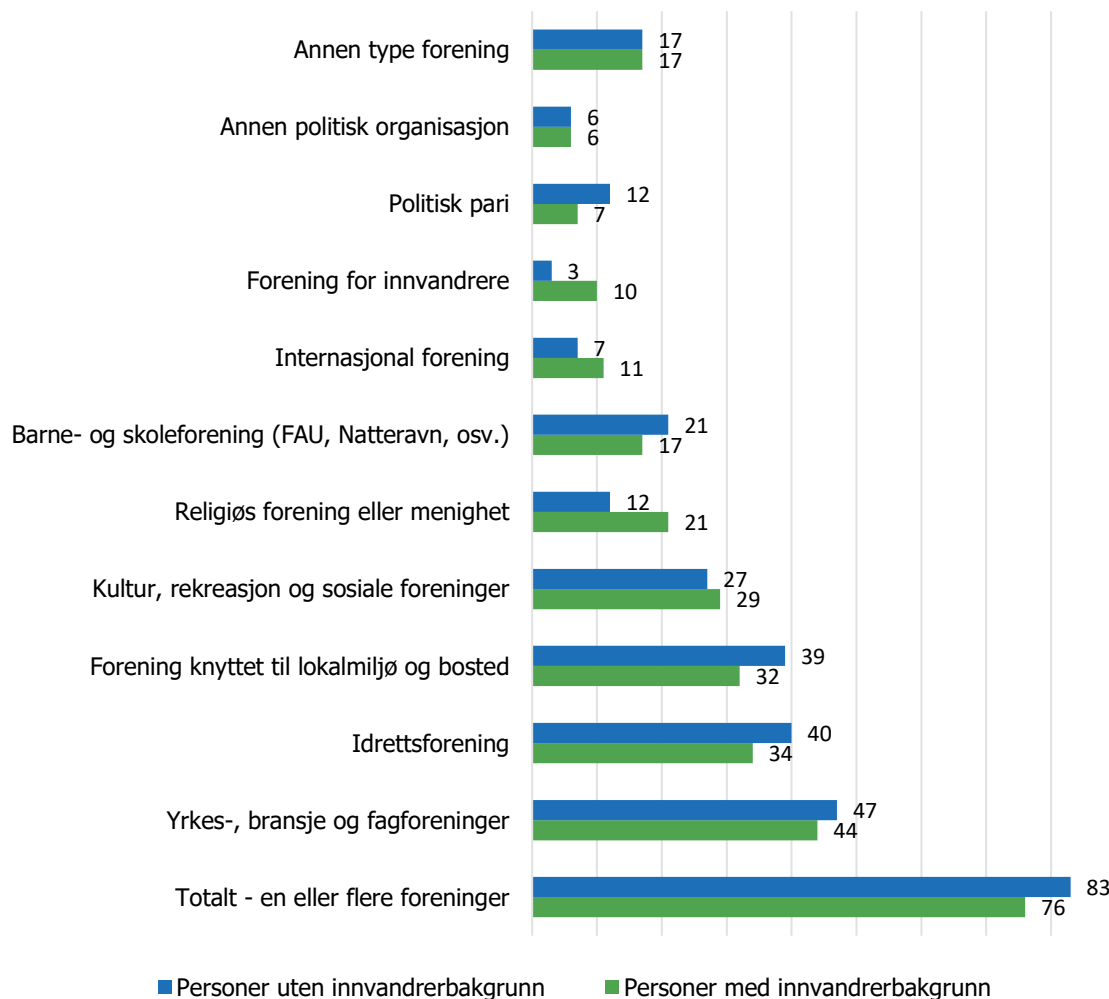
Frivillige organisasjoner er viktige arenaer for integrering og deltakelse i samfunnet. Gjennom frivillig engasjement og deltakelse i ulike fritidsaktiviteter har en tilgang til flere sosiale møteplasser, samt muligheter til å bygge sosiale nettverk og bli inkludert i lokale felleskap. Forskning viser også en positiv, men svak sammenheng mellom frivillig arbeid og livskvalitet (Skiple, Eimhjellen og Christensen 2024).

Innvandrere deltar i noe mindre grad i organiserte aktiviteter og frivillig arbeid enn resten av befolkningen (Eimhjellen mfl. 2023; Eimhjellen, Bentsen og Wollebæk 2020; Haugland og Dalen 2023; Jacobsen mfl. 2021). Kjønn, alder, utdanning og norskkunnskaper kan påvirke sannsynligheten for å delta i frivilligheten. Innvandrerkvinner, eldre innvandrere og innvandrere med lav utdanning og lave norskferdigheter deltar i mindre grad (Eimhjellen og Arnesen 2018).

Deltakelsen og representasjonen av innvandrere i frivilligheten kan også variere avhengig av type organisasjon eller hvordan den frivillige innsatsen er organisert. For eksempel deltar innvandrere i mindre grad jo mer formalisert engasjementet er, og jo mer tid det tar å delta (SSB 2022f).

Funn fra en spørreundersøkelse i innvandrerbefolkningen viser at 76 prosent av personer med innvandrerbakgrunn har deltatt i minst én frivillig forening de to siste årene, og det samme gjelder for 83 prosent av personer uten innvandrerbakgrunn (Dalen mfl. 2024).

Figur 7.5. Andel som har deltatt (medlem, vært på møter og/eller bidratt som frivillig) i ulike typer foreninger siste to år, 2023. Prosent (Dalen mfl. 2024).

Manglende norskkunnskaper er den enkeltfaktoren som flest innvandrere trekker frem som hinder for deltakelse i frivilligheten. Mangelfull informasjon og lite kunnskap om hva som kjennetegner frivilligheten i Norge, kan også være barrierer mot deltakelse. Andre årsaker kan være forhold knyttet til livssituasjon, økonomiske utfordringer, byråkrati og manglende møteplasser (Espegren, Mjelde og Danielsen 2022).

I tillegg kommer noen innvandrere fra land med andre tradisjoner og systemer for frivillighet, og ulike måter å organisere seg på. Erfaringer man har fra eget opprinnelsesland, gir ulike forutsetninger for inkludering i frivilligheten i Norge. Sammenlignet med frivilligheten i andre land har norsk frivillighet generelt sterke koblinger til myndighetene, gjennom økonomisk støtte, samarbeid og avtaler, og for noen kan denne koblingen være en utfordring. For innvandrergrupper som har erfaring med en mindre byråkratisert frivillighet fra hjemlandet, kan det ta tid å forstå og få tillit til sivilsamfunnet i Norge. Erfaringer med

myndigheter og offentlige institusjoner i eget hjemland kan variere mellom ulike innvandrergupper, og dette kan bidra til å forklare skepsis til organisasjoner som samarbeider med myndighetene (Espgren, Mjelde og Danielsen 2022).

Barns deltakelse i fritidsaktiviteter

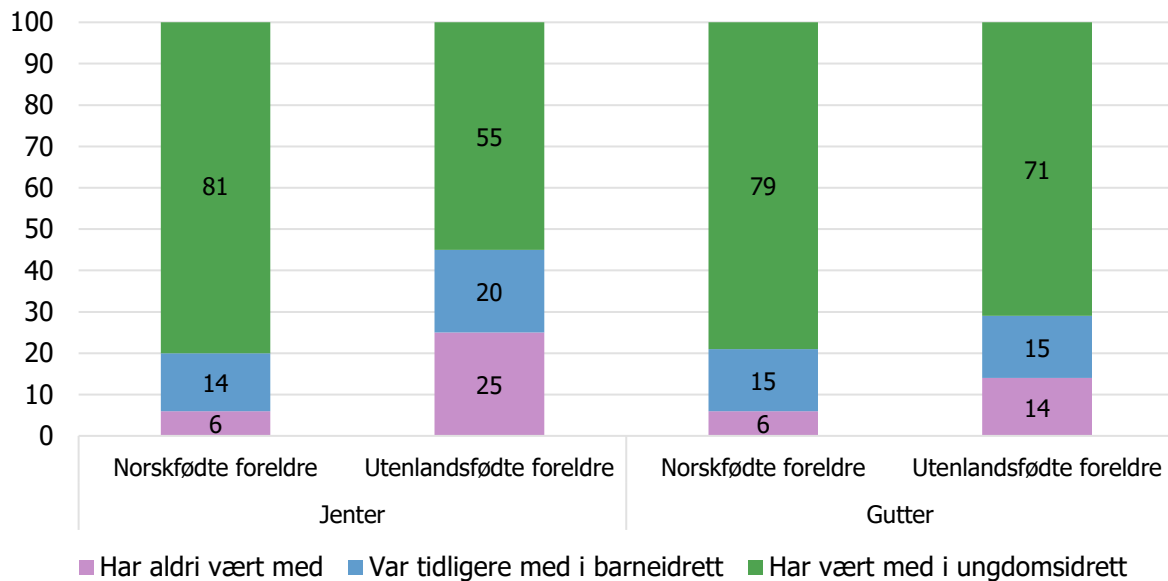
7.5 Økonomi har mye å si for om barn deltar i fritidsaktiviteter

Å ha mulighet til å delta og være aktive på fritida er en grunnleggende rettighet alle barn og unge har, jf. barnekonvensjonen artikkel 31. Å få være med på fritidsaktiviteter bidrar til tilhørighet, fellesskap og mestringsfølelse, samt til bedre fysisk og psykisk helse (Eime mfl. 2013). Fritidsaktiviteter er i tillegg en viktig integreringsarena. Mens unge med minoritetsbakgrunn som deltar i frivilligheten eller i idretten, er mer samfunnsengasjerte, finner man ingen tilsvarende effekt blant ungdom uten minoritetsbakgrunn (Ødegård og Fladmoe 2020).

Det er forskjeller mellom barn og unge med og uten innvandrerbakgrunn når det gjelder hvor mange som deltar i fritidsaktiviteter (Bakken og Strandbu 2023; Myrli og Mehus 2015; Walseth og Strandbu 2014). Dette gjelder særlig organisert idrett, som er den enkeltaktiviteten som organiserer flest barn og unge.

En undersøkelse fra 2023 viser at 63 prosent av ungdommer med minoritetsbakgrunn har deltatt i idrett i løpet av tenårene. Den tilsvarende andelen for ungdom uten innvandrerbakgrunn er 79 prosent (Bakken og Strandbu 2023). Videre har 20 prosent av unge med minoritetsbakgrunn aldri vært med i organisert idrett. Tilsvarende gjelder for 6 prosent av ungdommer uten minoritetsbakgrunn. Blant ungdommer med innvandrerbakgrunn som er født i Norge, eller som kom til Norge før de fylte fem år, er deltakelsesgraden høyere. Men også blant disse er det flere som aldri har deltatt, enn blant ungdom ellers (Bakken og Strandbu 2023).

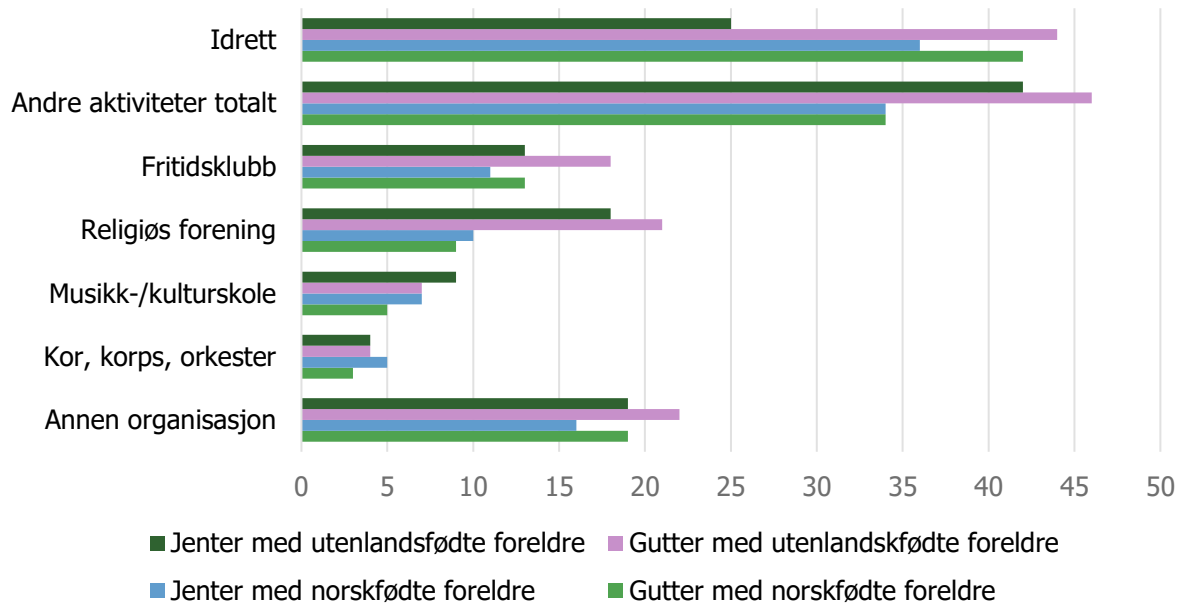
Figur 7.6. Deltakelse i idrett gjennom oppveksten. 2023. Prosent (Bakken og Strandbu 2023).

Figur 7.6 viser at særlig jenter med innvandrerforeldre er overrepresentert blant de som aldri har deltatt i organisert idrett. 25 prosent av denne gruppen har aldri vært med, mot 6 prosent av jenter med norskfødte foreldre. Blant gutter med og uten minoritetsbakgrunn er gapet mindre. I tillegg slutter jentene tidligere med aktiviteter enn guttene. Sosioøkonomisk bakgrunn forklarer en del av forskjellen mellom gruppene med og uten minoritetsbakgrunn, særlig for gutter (Bakken og Strandbu 2023).

Figur 7.7 viser hvor mange jenter og gutter som har deltatt på fritidsaktiviteter siste måned. Dette gir et mer nyansert bilde på deltakelsesnivået blant minoritetsungdom. Både jenter og gutter med innvandrerbakgrunn deltar i et bredere spekter i andre organiserte fritidsaktiviteter enn jenter og gutter uten minoritetsbakgrunn. Blant annet er jenter med innvandrerbakgrunn noe oftere med i religiøse foreninger, musikk- eller kulturskole eller andre foreninger (bokklubb o.l.) (Bakken og Strandbu 2023).

Figur 7.7. Deltakelse i fritidsaktiviteter i løpet av siste måned, 2023. Prosent (Bakken og Strandbu 2023).

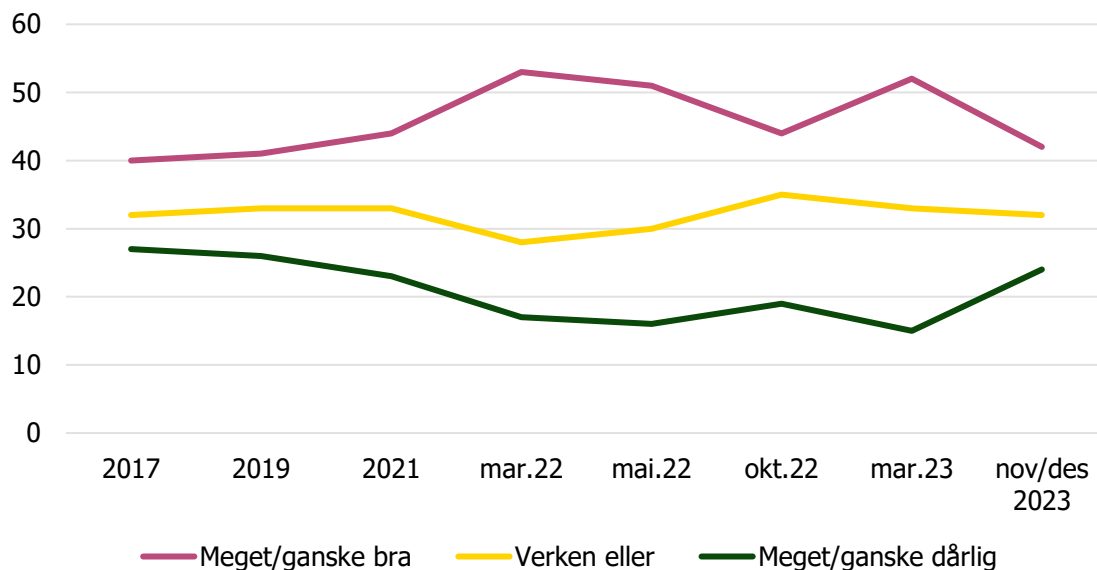
Forskjeller i klassebakgrunn og økonomi er noe av forklaringen på at færre barn og unge med minoritetsbakgrunn deltar i organiserte fritidsaktiviteter (Bakken og Enstad 2023; Jacobsen mfl. 2021; Strandbu, Bakken og Sletten 2019). I tillegg peker forskning på faktorer som diskriminering, foreldrenes forutsetninger for å følge opp barnas aktiviteter, kultur og tradisjoner som barrierer mot deltakelse i fritidsaktiviteter (Nygård 2022; Strandbu, Bakken og Sletten 2019).

Holdninger til innvandring og integrering

7.6 Den positive trenden har snudd

Årlig gjennomføres flere omfattende undersøkelser i befolkningen om holdninger til innvandrere og innvandring, blant annet SSBs holdningsundersøkelse (SSB 2024z) og IMDis integreringsbarometer (Brekke mfl. 2024).

Figur 7.8. «Synes du innvandring i hovedsak er bra eller dårlig for Norge?» 2017–2023. Prosent (Brekke mfl. 2024).

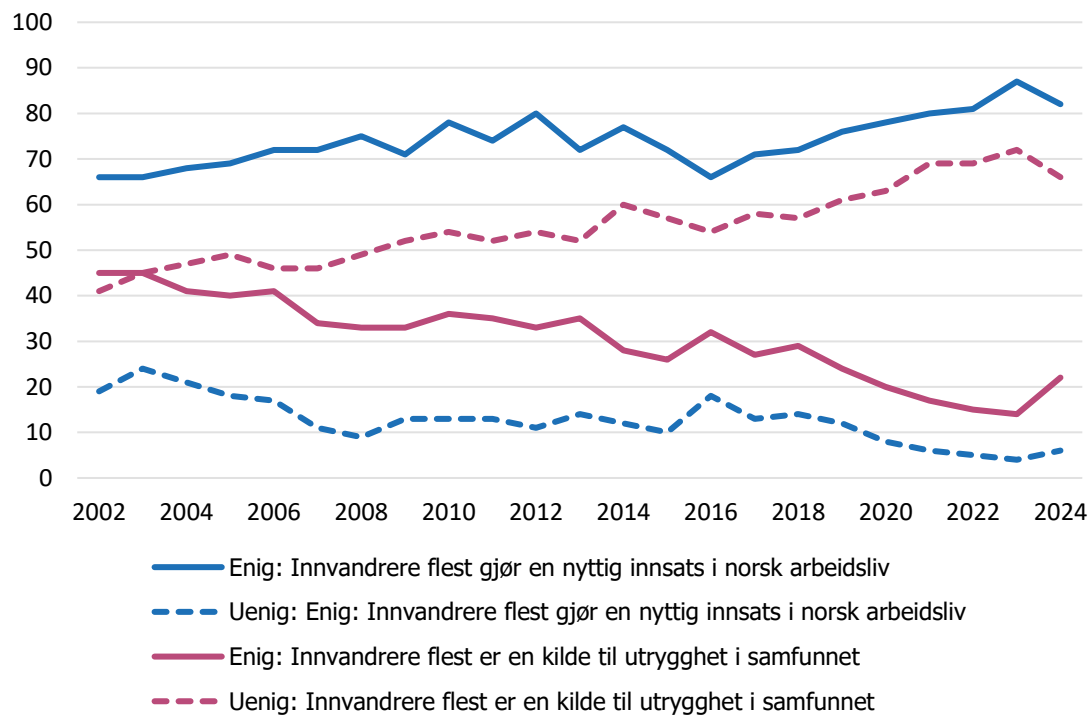
Variasjoner i holdninger over tid kan ses i sammenheng med ulike hendelser og konjunkturer i samfunnet. Etter den store tilstrømmingen av syriske flyktninger i 2015 gikk andelen som mente at innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk arbeidsliv, ned til 66 prosent, som var det laveste nivået siden 2004 (Molstad 2021). I månedene etter krigsutbruddet i Ukraina i 2022 ble det registrert en betydelig økning i positive holdninger til innvandring og økt støtte til mottak av flyktninger i den norske befolkningen. Ved utgangen av 2021 mente fire av ti i befolkningen at Norge bør ta imot flere flyktninger. I mars 2022 svarte seks av ti det samme. Også andelen som syntes innvandring er bra for Norge, og at integreringen i det store og hele går bra, økte betraktelig i løpet av den samme korte tiden (Brekke og Fladmoe 2022).

Høsten 2023 var holdningene til innvandring tilbake på samme nivå som før Russlands invasjon av Ukraina. Andelen som mener integreringen av innvandrere i det norske samfunnet fungerer bra, ligger nå på et høyere enn før fullskalainvasjonen av Ukraina. Samtidig er befolkningen fortsatt splittet i sitt syn på integreringen. Omtrent fire av ti i befolkningen mener at integreringen går dårlig, litt under tre av ti mener at det går bra, og nesten fire av ti svarer «verken eller». Flere mener at integreringen går bedre i området der de bor, enn i samfunnet generelt, og de som bor i mindre sentrale strøk, er mer positive (Brekke mfl. 2024).

SSBs holdningsundersøkelse viser at for første gang siden 2016 er det en nedgang i andelen som har positive holdninger til innvandrere. Dette kan skyldes at man er tilbake i en normaltilstand etter noen år med betydelig fokus på flyktninger fra Ukraina (Molstad og Arnesen 2024). I 2023 svarte 87 prosent at innvandrere flest gjør en nyttig innsats i norsk

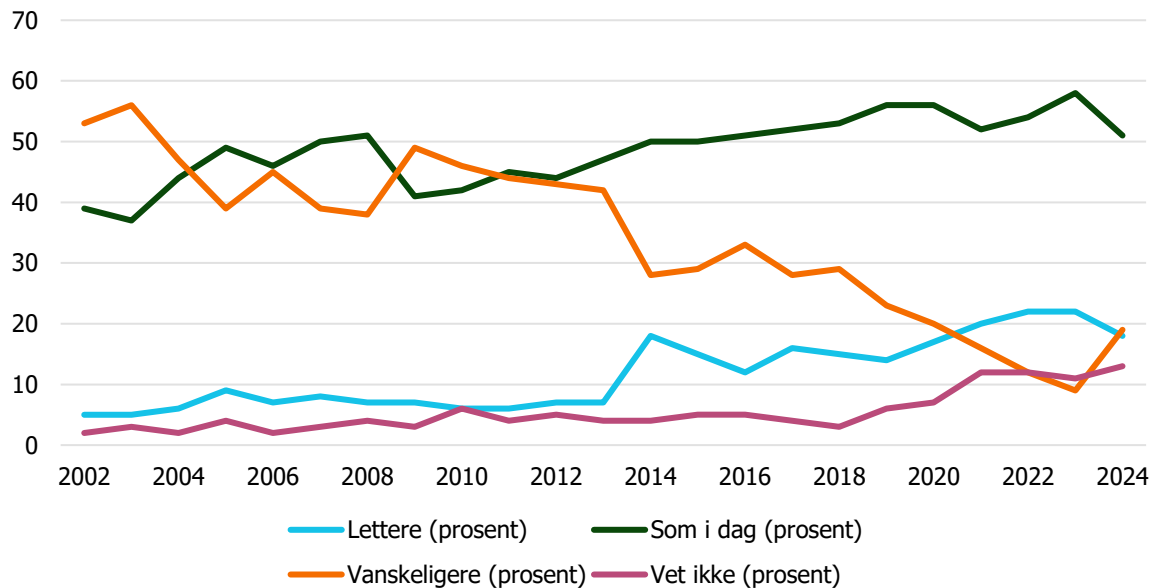
arbeidsliv. Denne andelen har gått ned med fem prosentpoeng i 2024. Flere mener også at innvandrere er en kilde til utrygghet i samfunnet. 14 prosent mente dette i 2023, og i 2024 mener 22 prosent det samme (SSB 2024z).

Figur 7.9. Andel som er helt/nokså enig og helt/nokså uenig i to påstander. 2002–2024. Prosent (SSB 2024z).

Denne antydningen til holdningsendring er også tydelig når det gjelder holdninger til flyktningers og asylsøkeres adgang til å få opphold i Norge (figur 7.10). Mens andelen som mener det bør bli lettere for flyktninger og asylsøkere å få opphold i Norge, økte jevnt mellom 2016 og 2023, så har denne trenden snudd i 2024. Halvparten av respondentene mener imidlertid at praksisen bør være slik den er i dag (SSB 2024aa).

Figur 7.10. Holdninger til flyktningers og asylsøkeres adgang til å få opphold i Norge. Bør den bli lettere, vanskeligere eller som i dag? 2002–2024. Prosent (SSB 2024aa).

På enkelte underområder er befolkningen likevel delt i sitt syn på innvandring. Holdningene til innvandring er blant annet betinget av hvilken landbakgrunn, innvandringsgrunn eller religion det er snakk om.

Det er flere som mener at Norge bør ta imot et større antall arbeidsinnvandrere og flyktninger enn i dag, enn som mener at landet bør ta i mot et større antall asylsøkere og familiemedlemmer. Flere enn før oppgir at utenlandsk arbeidskraft er viktig for å sikre velferdstjenester (Brekke mfl. 2024).

Videre viser forskning at religiøse minoriteter, og særlig muslimer, møter en del negative holdninger og fordommer i det norske samfunnet (Moe og Døving 2022). For eksempel oppgir 41 prosent av befolkningen at de er skeptiske til personer med muslimsk tro, og 60 prosent mener at verdiene i islam ikke er forenlige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet (Brekke mfl. 2024). Til sammenligning mener henholdsvis 16, 19 og 23 prosent at kristne, jødiske og buddhistiske verdier er uforenlige med grunnleggende verdier i det norske samfunnet (Brekke og Fladmoe 2022). 30,7 prosent av befolkningen har det som kan betegnes som utpregede fordommer mot muslimer, ved å støtte påstander som at «muslimer har selv mye av skylden for økende muslimhets», at «muslimer utgjør en trussel mot norsk kultur», og at «muslimer passer ikke inn et moderne vestlig samfunn» (Moe 2022).

Holdningene til innvandring og religiøse minoriteter varierer mellom ulike deler av den norske befolkningen. Kvinner er mer positive til innvandring enn menn, personer med høyere utdanning er mer positive enn personer med lav utdanning. Personer som ofte har kontakt

med innvandrere, er jevnt over mer positive i sine holdninger enn de som sjelden har kontakt med innvandrere. Historisk sett har unge voksne vært mer positive til innvandrere enn eldre. Nå er forskjellen mellom de yngre og de eldre redusert. Dette kan delvis skyldes at yngre menn har blitt litt mer negative til innvandring. Det er også tydelige forskjeller i holdninger mellom ulike velgergrupper, der personer som stemmer SV, Rødt, MDG og Venstre, er de mest positive, mens personer som stemmer Frp og INP, er de mest negative (Brekke mfl. 2024).

Rasisme og diskriminering

7.7 Barn av innvandrere opplever mer diskriminering

Rasisme og diskriminering kan være et hinder for gode levekår, for inngang til arbeidslivet, for utbytte av opplæring og for tilgang til boligmarkedet. Det kan gi negative utslag mellom ulike befolkningsgrupper. Diskriminering kan føre til svekket tilhørighet til fellesskapet og mindre tillit både til samfunnet og til andre mennesker.

Det kan være vanskelig å fange opp og måle diskriminering. I studier av diskriminering benyttes en rekke ulike metoder for dette, blant annet eksperimenter, observasjon og spørreundersøkelser som undersøker innvandreres egne opplevelser.

Hva menes med rasisme og diskriminering?

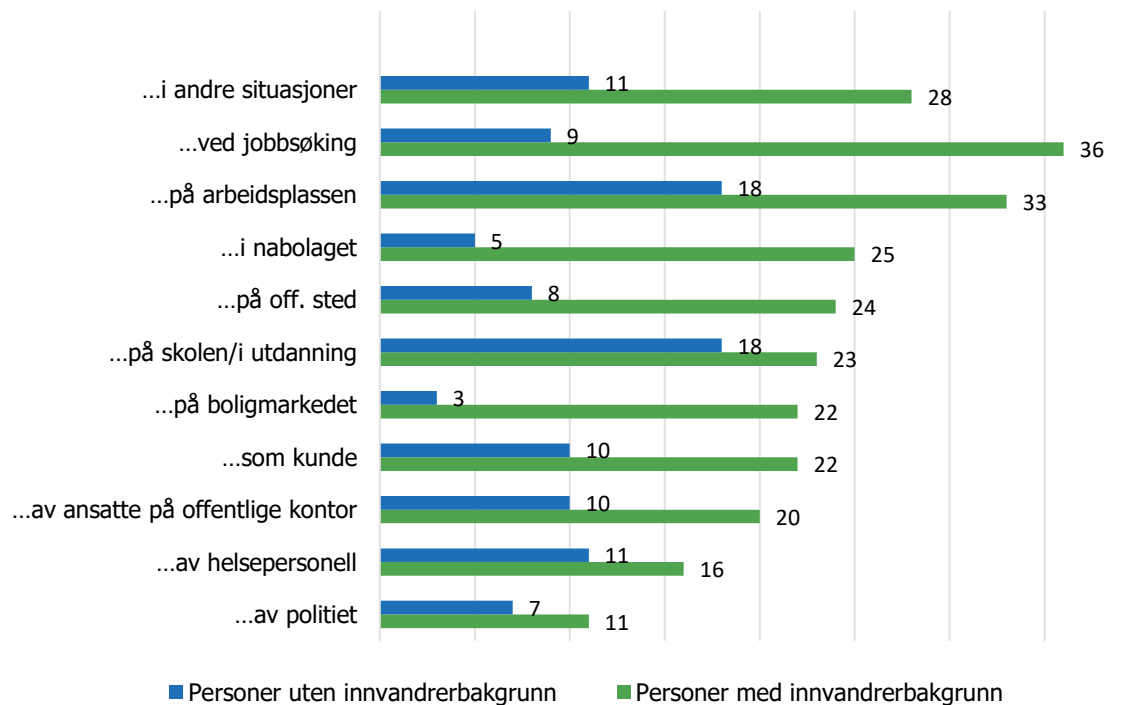
Likestillings- og diskrimineringsloven definerer **diskriminering** som «direkte eller indirekte forskjellsbehandling». Direkte forskjellsbehandling ifølge loven er «at en person behandles dårligere enn andre blir, har blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon», mens det med indirekte forskjellsbehandling menes «enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som vil stille personer dårligere enn andre».

Rasisme kan defineres som forestillinger, ideologier, ytringer eller handlinger som deler mennesker inn i «raser» eller etniske grupper, der noen hevdes å være mindre verdifulle enn andre (Proba, 2024a). Rasisme er ikke omtalt som diskrimineringsgrunnlag i likestillings- og diskrimineringsloven. Straffeloven paragraf § 185 forbyr diskriminerende eller hatefulle ytringer rettet mot noens hudfarge, etnisitet, religion, livssyn, seksuelle legning eller funksjonshemming.

Rasisme og diskriminering har ikke en entydig grensedragning, men rasismebegrepet har tradisjonelt hatt en større vektlegging på intensjonalitet, mens diskriminering i større grad vektlegger atferd, praksis og utfall. I norsk samfunnsforskning har diskrimineringsbegrepet vært mer brukt enn rasismebegrepet.

66 prosent av personer med innvandrerbakgrunn oppgir at de har opplevd å bli diskriminert i løpet av livet, mot 40 prosent i øvrig befolkning. Med andre ord er innvandrere og deres norskfødte barn betydelig mer utsatt for diskriminering enn øvrig befolkning. Diskrimineringen forekommer på mange ulike samfunnsarenaer. Flest oppgir at de har opplevd diskriminering på arbeidsplassen eller ved jobbsøking som figur 7.11 viser (Dalen mfl. 2024).

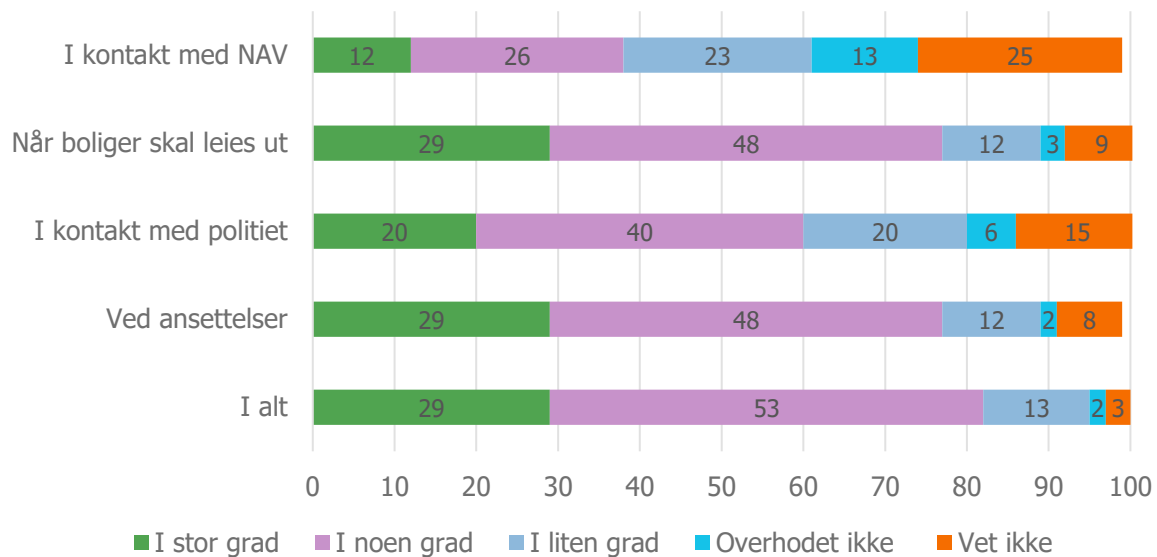
Figur 7.11. Har opplevd å bli diskriminert eller behandlet dårligere enn andre på ulike arenaer i løpet av livet. «Har opplevd diskriminering ...». Prosent (Dalen mfl. 2024).

Diskriminering anses som et av de største hindrene for integrering, både av innvandrere selv og av befolkningen som sådan (Brekke og Fladmoe 2022; Dalen, Flatø og Friberg 2022). Hele åtte av ti i befolkningen mener at diskriminering av innvandrere foregår i Norge. I 2023 svarte 29 prosent i den norske befolkningen at diskriminering forekommer i stor grad. Dette er mer enn en tredobling fra 2013, da ni prosent svarte det samme. I tillegg svarte over halvparten av respondentene i 2023 (53 prosent) at diskriminering forekommer i noen grad (Brekke mfl. 2024). Dette tilsier at det er en voksende og relativt utbredt oppfatning i befolkningen om at diskriminering av innvandrere forekommer.

Figur 7.12 viser at nesten åtte av ti mener at diskriminering forekommer ved ansettelser og ved utleie av bolig. Seks av ti mener diskriminering skjer i kontakt med politiet, og fire av ti mener det skjer i kontakt med NAV (Brekke mfl. 2024).

Figur 7.12. Andel i befolkningen som er enig eller uenig i at diskriminering forekommer, og på hvilke arenaer det forekommer. 2023. Prosent (Brekke mfl. 2024).

I Norge er (tilgangen til) arbeidslivet den arenaen med mest forskning på forekomsten av rasisme og diskriminering. Søkere med innvandrerbakgrunn har betydelig lavere sannsynlighet for å bli innkalt til jobbintervju (Birkelund mfl. 2019; Midtbøen 2015a, 2015b, 2016; Midtbøen og Rogstad 2012). Usaklig forskjellsbehandling av etniske minoriteter skjer på alle stadier i rekrutteringsprosessen – også i offentlige virksomheter (Bjørnset, Sterri og Rogstad 2021). Diskriminering forekommer også i forbindelse med lønnsfastsettelse og lønnsutvikling, men det er stor variasjon mellom sektorer, bransjer og stillingstyper når det gjelder omfang (Alecú og Drange 2019; Bratsberg, Raaum og Røed 2017; Drange 2016; Drange og Helland 2018).⁹

Skole og utdanning er en annen arena hvor rasisme og diskriminering har betydning for integrering. Det er en sammenheng mellom opplevd diskriminering, rasisme og utdanningsprestasjoner. Diskriminering kan føre til redusert faglig selvtillit og mindre tro på å lykkes i skolen, lavere trivsel, svekkede prestasjoner, sosioemosjonelle vansker (for eksempel depresjon) og negative atferdsmessige konsekvenser (for eksempel, narkotikabruk og utagerende atferd) (Wollscheid mfl. 2022). I en nyere undersøkelse oppgir 21 prosent av respondentene med foreldre født utenfor Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia og New Zealand at de har blitt utsatt for rasistiske ytringer på skolen det siste året (Proba 2024a). Blant barn av innvandrere som tar høyere utdanning, finner en at selv forventningen om å

⁹ Se også kapittel 4.4 om arbeidsmiljø og arbeidshverdag.

møte diskriminering kan føre til at man senker egne forhåpninger til utdanningsløp og karriere (Orupabo 2018; og Abrahamsen 2020).

Diskriminering foregår også på leiemarkedet. Personer med innvandrerbakgrunn leier oftere bolig enn den øvrige befolkningen, men har mindre sannsynlighet for å få tilslag på søknad om boligleie (Andersson, Jakobsson og Kotsadam 2012; Flage 2018). Et felteksperiment viser at sannsynligheten for å få positiv respons fra utleieryere er over 16 prosentpoeng lavere for søkere med arabisk klingende navn enn for søkere med norsk klingende navn med samme jobb, og at diskriminering i dagens leiemarked ikke har blitt mindre enn for ti år siden (Benedictow mfl. 2023). Statistikk fra Diskrimineringsnemda viser samtidig at de siden 2018 har mottatt 30 henvendelser om etnisk diskriminering på boligmarkedet. I sum utgjør disse en relativt liten andel av alle klagesaker ombudet får (Diskrimineringsnemda 2024). Det er grunn til å tro at det finnes mørketall, og at mange ikke rapporterer inn til nemda, ofte fordi det er vanskelig å bevise eksakt grunn.

Norskfødte med innvandrerforeldre opplever i større grad enn innvandrere å bli diskriminert på grunn av etnisk bakgrunn, hudfarge og religion/livssyn. 75 prosent i denne gruppen svarer at de har opplevd diskriminering på grunn av etnisk bakgrunn, 53 prosent på grunn av hudfarge og 32 prosent på grunn av religion/livssyn (Dalen mfl. 2024).

Hvordan defineres hatytringer?

Likestillings- og diskrimineringsombudet bruker en vid, samfunnsvitenskapelig definisjon, som inkluderer både lovlige og ulovlige hatytringer. Ifølge denne definisjonen er hatytringer nedverdiggende, truende, trakasserende eller stigmatiserende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn – som for eksempel etnisitet, religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og alder (Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2015).

Rasisme eller andre negative holdninger til folkegrupper kan uttrykkes som hatefulle eller nedsettende ytringer (Dalen, Flatø og 2022). Flere innvandrere opplever ulike former for hatytringer og vold sammenlignet med befolkningen ellers.¹⁰ Blant personer med innvandrerbakgrunn oppgir tolv prosent at noen har sagt hatefulle ting til dem det siste året, mot seks prosent i øvrig befolkning. Innvandrere og norskfødte fra Asia, Afrika og Latin-Amerika er særlig utsatt (Dalen mfl. 2024). For eksempel oppgir 17 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre fra denne gruppen at de har opplevd at noen har sagt hatefulle ting til dem, mot 14 prosent av deres foreldre, 11 prosent av innvandrere fra nye EU-land i Øst-

¹⁰ Se kapittel 7.8 Kriminalitet

og Sentral-Europa og 6 prosent av innvandrere fra Vest-Europa, Nord-Amerika, Australia, New Zealand.

Unge med etnisk minoritetsbakgrunn opplever oftere hatytringer rettet mot etnisitet, hudfarge eller religion/livssyn enn unge som har foreldre som er født i Norden. Denne gruppen er særlig utsatt dersom en tilhører en annen religion enn kristendom, og om en går på skole med lav andel elever med innvandrerbakgrunn. Risikoen for å bli utsatt for hatytringer øker markant dersom personen tilhører flere ulike minoritetsgrupper, for eksempel dersom man er LHBTQ+, har familiebakgrunn fra en urfolksgruppe, er en nasjonal minoritet, eller har en synlig fysisk funksjonsnedsettelse (Nadim og Fladmoe 2021).

Kriminalitet

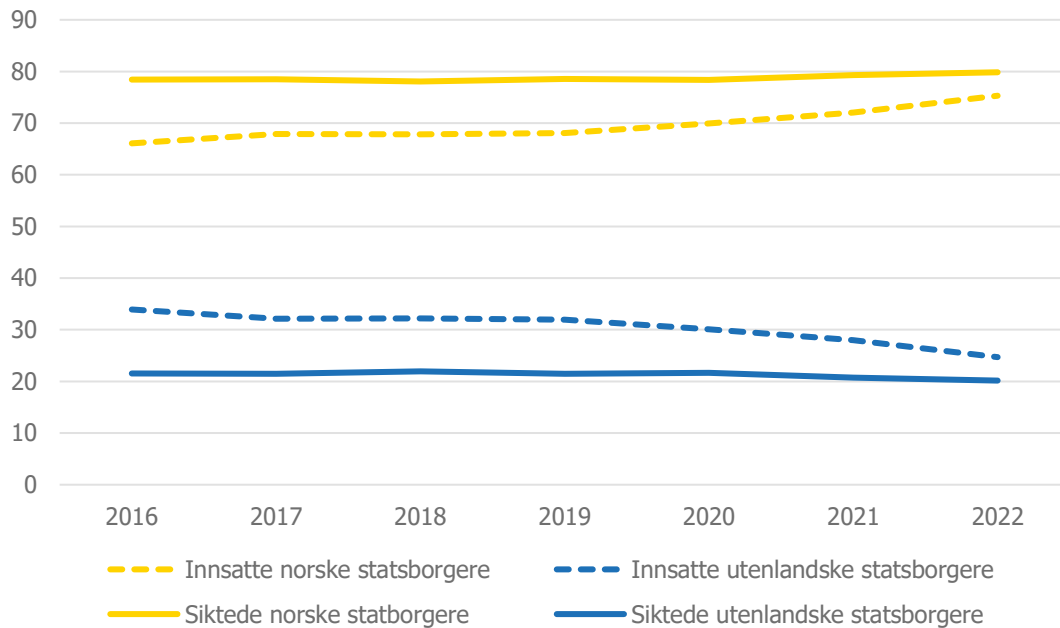
7.8 Innvandrere oftere utsatt for vold og bedrageri

Kriminalitet og innvandring får mye oppmerksomhet i den offentlige debatten, og knyttes ofte til hvor «vellykket» integreringen av innvandrere har vært. Kriminalitet kan ses på som en indikator for manglende sosial integrering fordi en kriminell atferd antyder manglende oppslutning om felles normer og regler for atferd i et samfunn (Proba 2019). Gode og saklige diskusjoner om kriminalitet og integrering avhenger av et godt kunnskapsgrunnlag.

Videre er det viktig å være bevisst bakenforliggende faktorer som kan forklare kriminalitet blant innvandrere – både som lovbrytere og ofre. Innvandrere og befolkningen for øvrig har ulik befolkningssammensetning, og dette kan være med på å forklare kriminalitetsstatistikken. For eksempel består innvandrerbefolkningen av en større andel unge menn enn befolkningen uten innvandrerbakgrunn, samtidig som unge menn er overrepresentert i kriminalstatistikken. Kjønn og alder forklarer imidlertid ikke hele forskjellen. Kriminalitet henger sammen med både sosiale og økonomiske forhold som levekårsproblemer og arbeidsledighet (Andersen, Holtsmark og Mohn 2017). Personer med levekårsutfordringer er mer utsatt for vold og overgrep, og samtidig har personer med innvandrerbakgrunn en høyere andel som er utenfor arbeid og utdanning (Dale mfl. 2023; Fossanger, Fjellidalen og Mohn 2024).

Siden 2015 har antall siktede i året totalt gått ned fra omtrent 80 000 personer til 60 000 personer. Andelen siktede med utenlandske statsborgerskap har holdt seg relativt stabilt på i overkant av 20 prosent i samme periode (SSB 2024a). Antall innsatte har gått ned fra omtrent 4 000 personer i 2015 til i underkant av 3 700 i 2022. Denne nedgangen skyldes i hovedsak en nedgang i innsatte med utenlandsk statsborgerskap. I 2022 utgjorde innsatte med utenlandsk statsborgerskap 24 prosent av alle innsatte, mot 34 prosent i 2015 (SSB 2023a).

Figur 7.13. Innsatte og siktede etter statsborgerskap. 2016–2022. Prosent.

Unge menn, både med og uten innvandrerbakgrunn, er oftere siktet for lovbrudd. Dette gjelder også når hensyn til ulikheter i kjønn- og alderssammensetning er ivarettatt. Overrepresentasjonen går imidlertid ned over tid, og dette gjelder for så å si alle lovbruddsgrupper og alle grupper av innvandrere (Andersen og Mohn 2017).

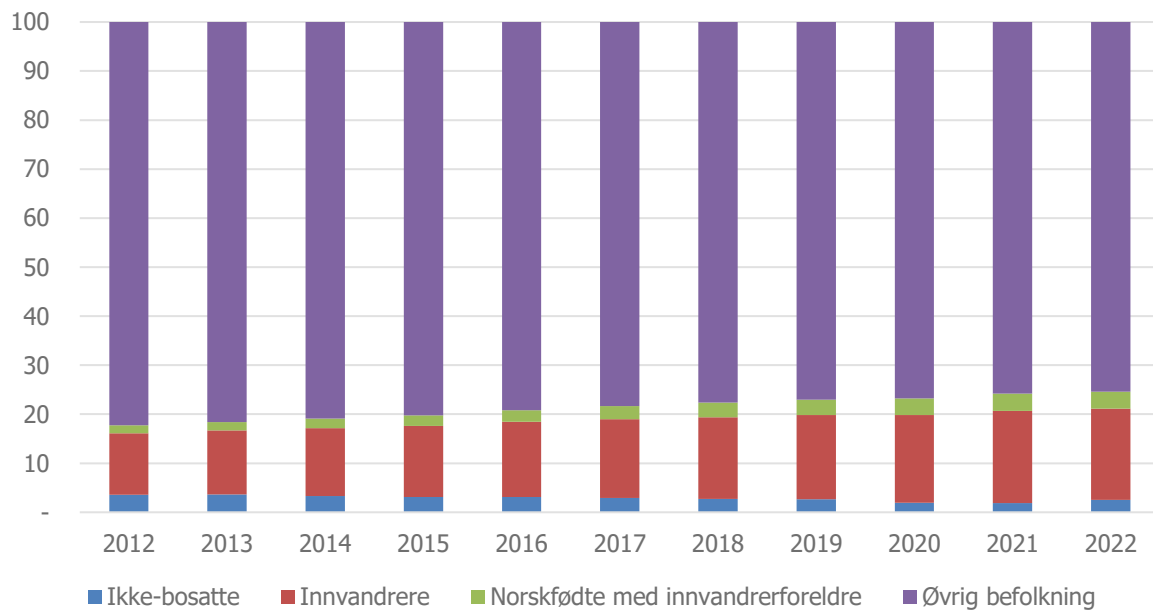
Det er imidlertid store variasjoner når det gjelder landbakgrunn og ulike lovbruddsgrupper (SSB 2019). Overrepresentasjonen er generelt høyest for innvandrere fra Øst-Europa, Afrika, Asia og Sør- og Mellom Amerika. Dersom vi justerer for kjønn og alder, blir overrepresentasjonen lavere, og den forsvinner for innvandrere fra Polen. Innvandrere fra Norden har lik sannsynlighet for å bli siktet lovbrudd som øvrig befolkning, og innvandrere fra Vest-Europa og Nord-Amerika er underrepresenterte (Andersen og Mohn 2017). Innvandrere med fluktbakgrunn har høyest andel siktede gjerningspersoner, mens personer som har innvandret på grunn av utdanning, har lavest (Andersen, Holstmark og Mohn 2017).

Norskfødte med innvandrerbakgrunn er også overrepresentert sammenlignet med øvrig befolkning (Andersen og Mohn 2017). Gjennomsnittstall for årene 2015–2017 viser at for aldersgruppen 15–35 år har norskfødte menn med innvandrerforeldre en årlig andel siktede på 6,6 prosent, mot 4,1 prosent i øvrig befolkning (SSB 2019).

I 2022 var over 28 000 innvandrere, over 5 000 norskfødte med innvandrerforeldre og over 144 000 i øvrig befolkning personoffer for anmeldte lovbrudd. Innvandrere og barna av innvandrere er relativt oftere registrert som ofre for anmeldt kriminalitet enn befolkningen

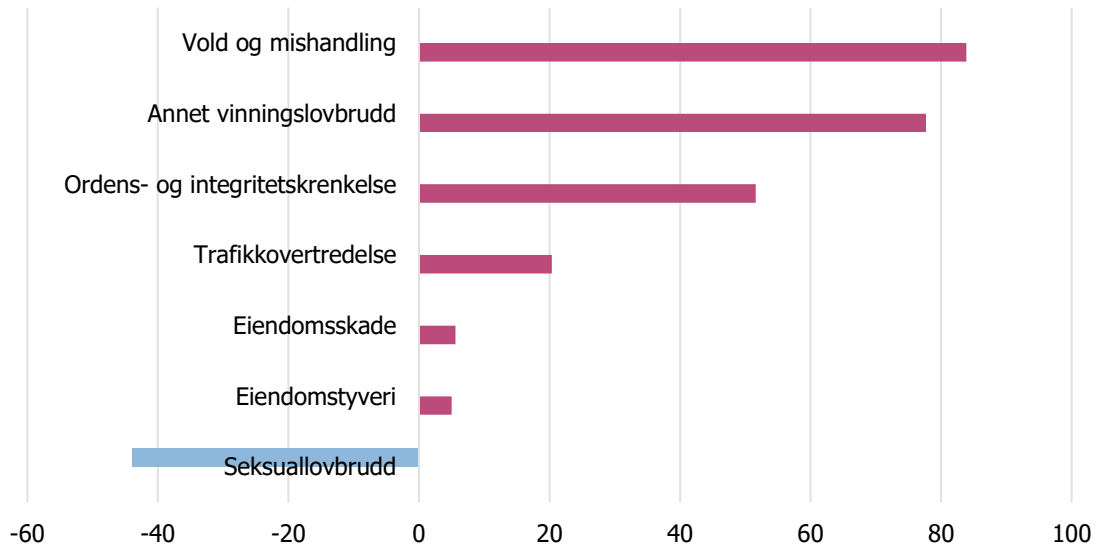
ellers. I 2015 utgjorde innvandrere 14 prosent, og norskfødte to prosent av alle ofre. Frem til 2022 har disse andelene økt til henholdsvis 19 og tre prosent (Fossanger, Fjelldalen og Mohn 2024).

Figur 7.14. Personofre for anmeldte lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn. 2012–2022. Prosent (Fossanger, Fjelldalen og Mohn 2024).

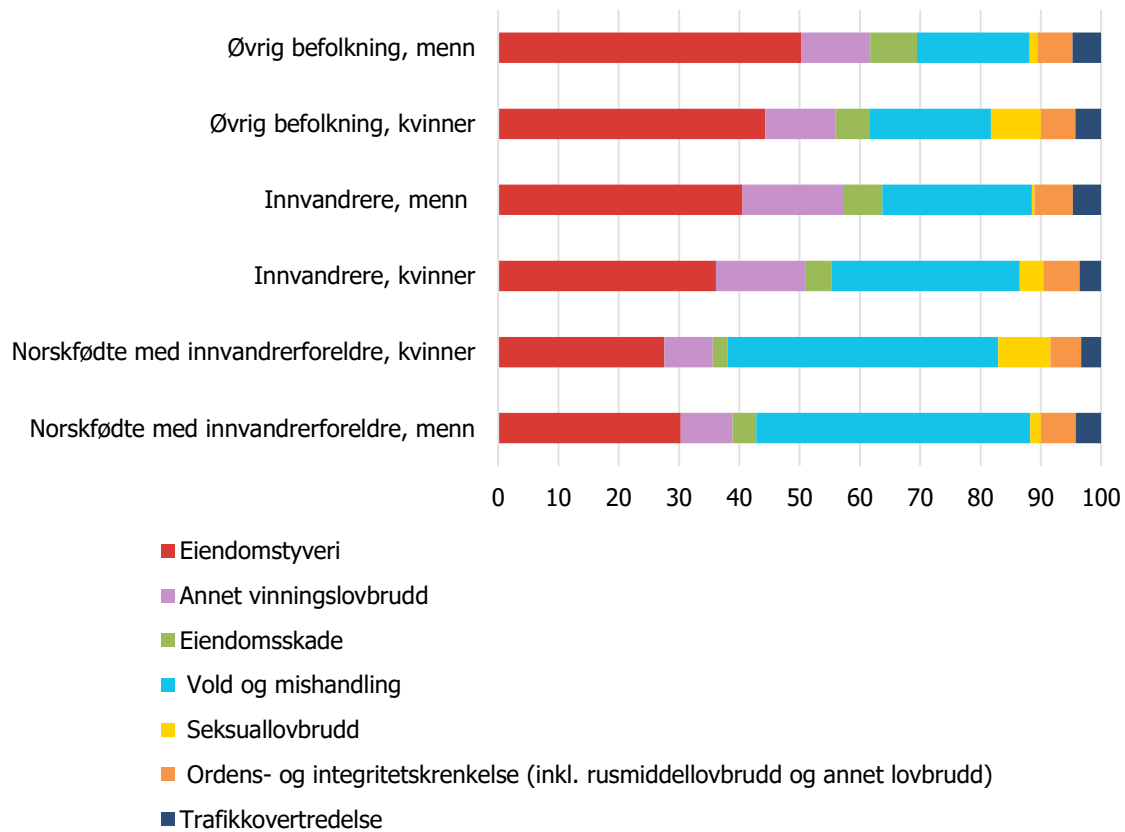
Det er stor variasjon mellom ulike grupper og ulike typer lovbrudd. Innvandrere er sterkt overrepresentert blant de som er utsatt for vold, mishandling, trusler og bedrageri. Av unge innvandrere rapporterer 12,8 prosent at de har vært utsatt for vold eller trusler de siste månedene, sammenlignet med 6,9 prosent av unge i hele befolkningen (Vrålstad og Wiggen 2017). Blant innvandrere er det imidlertid langt færre registrerte ofre for seksuallovbrudd.

Figur 7.15. Innvandreres over- og underrepresentasjon som ofre for anmeldte lovbrudd (mot øvrig befolkning). Årlig gjennomsnitt 2017–2022. Prosent overrepresentasjon (Fossanger, Fjelldalen og Mohn 2024).

Menn med og uten innvandrerbakgrunn er mer utsatt som offer enn kvinner, med seksuallovbrudd som et klart unntak. Innvandrer menn er mest utsatt for vinningslovbrudd, mens øvrig befolkning er mest utsatt for eiendomstyveri. Norskfødte med innvandrerforeldre, både kvinner og menn, er mest utsatt for vold og mishandling. Den siste gruppen består av mange barn og unge, og de er derfor i mindre grad utsatt for vinningstyverier (Fossanger, Fjelldalen og Mohn 2024).

Figur 7.16. Ofre for anmeldte lovbrudd, etter innvandringsbakgrunn, kjønn og hovedlovbruddsgruppe. Årlig gjennomsnitt 2017–2022. Prosent (Fossanger, Fjellidalen og Mohn 2024).

Innvandrerbarn og unge er kraftig overrepresentert som ofre for mishandling i nære relasjoner, sammenlignet med både øvrig befolkning og norskfødte barn av innvandrere. Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og det omfatter også barn som er vitne til volden (NKVTS 2023). I snitt blir 300 mannlige innvandrere registrert som ofre for mishandling i nære relasjoner hvert år, og av disse er ni av ti barn under 18 år. Den tilsvarende andelen for kvinner er 35 prosent. Likevel er overrepresentasjonen for kvinnelige innvandrere størst i 12–16 års alder, hvor antall ofre er over syv ganger så høyt som for jenter i samme alder i øvrig befolkning (Fossanger, Fjellidalen og Mohn 2024).

Det er behov for oppdatert og tilgjengelig kunnskap om sammenhengene mellom kriminalitet og mulige underliggende faktorer, som arbeidsledighet, økonomiske vansker og levekårsproblemer. Vi har behov for å forstå mer om mekanismene som ligger bak det å bli utsatt for, og det å utføre, kriminelle handlinger.

Negativ sosial kontroll

7.9 Retten til å leve et fritt liv

Alle har rett til å leve sine liv fri fra negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Denne retten reflekteres både i vårt nasjonale lovverk og i internasjonale konvensjoner som Norge har forpliktet seg til (NOU 2024). Arbeidet mot disse alvorlige formene for kontroll og overgrep har lenge vært en del av norsk integreringspolitikk. Etter hvert har også foreldres bruk av mer diffuse former for kontroll, press, trusler og restriksjoner som går sterkt utover barn og unges autonomi og livsutfoldelse, blitt et sentralt tema (Friberg og Bjørnset 2019). Barn og unge har et omfattende rettslig vern som gir rett til privatliv og økt grad av selvbestemmelse etter hvert som man blir eldre. Disse prinsippene gir også utslag på integreringsfeltet.

Hva er negativ sosial kontroll, ufrivillige utenlandsopphold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse?

I handlingsplanen *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold* forstås **negativ sosial kontroll** som press, oppsyn, trusler eller tvang som systematisk begrenser noen i sin livsutfoldelse eller gjentatte ganger hindrer dem i å treffe selvstendige valg om eget liv og fremtid.

Ufrivillig utenlandsopphold innebærer at barn og unge blir sendt til foreldrenes opprinnelsesland, eller at foreldre tar med seg barna til opprinnelseslandet og etterlater dem mot sin vilje.

Tvangsekteskap forstås som ekteskapsinngåelse der en eller begge ektefellene ikke har mulighet til å velge å forbli ugift uten å bli utsatt for vold, frihetsberøvelse, annen straffbar eller urettmessig atferd eller utilbørlig press.

Kjønnslemlestelse forstås som ulike typer av inngrep som skader en kvinnes kjønnsorgan, og som kan ha store fysiske og psykiske konsekvenser for den som er utsatt. Kjønnslemlestelse kan blant annet føre til infeksjoner, kroniske smerter, seksuelle problemer, fødselskomplikasjoner og økt fare for dødfødsler.

Æresrelatert vold forstås som vold utløst av familiens eller gruppens behov for å ivareta eller gjenopprette ære og anseelse. Dette forekommer i familier hvor individet forventes å innordne seg kollektivet, og hvor patriarkalske æresnormer står sterkt.

Streng sosial kontroll kan begrense unges muligheter til å delta i samfunnet, og samtidig bidra til å skjerme fra negativ påvirkning. En kan skille mellom foreldreinvolvering – i form av foreldre som følger nøye med på hvor barna er, og hvem de er sammen med – og foreldrerestriksjoner – i form av at foreldre begrenser ungdommenes mulighet til å delta i sosiale aktiviteter. En ny studie finner at *foreldreinvolvering* er positivt forbundet med flere

integreringsutfall, som fullføring av videregående skole, overgang til høyere utdanning og mindre bruk av sosialhjelp. *Foreldrerestriksjoner* er derimot forbundet med manglende gjennomføring av videregående skole og økt bruk av sosialhjelp (Friberg og Sterri 2023).

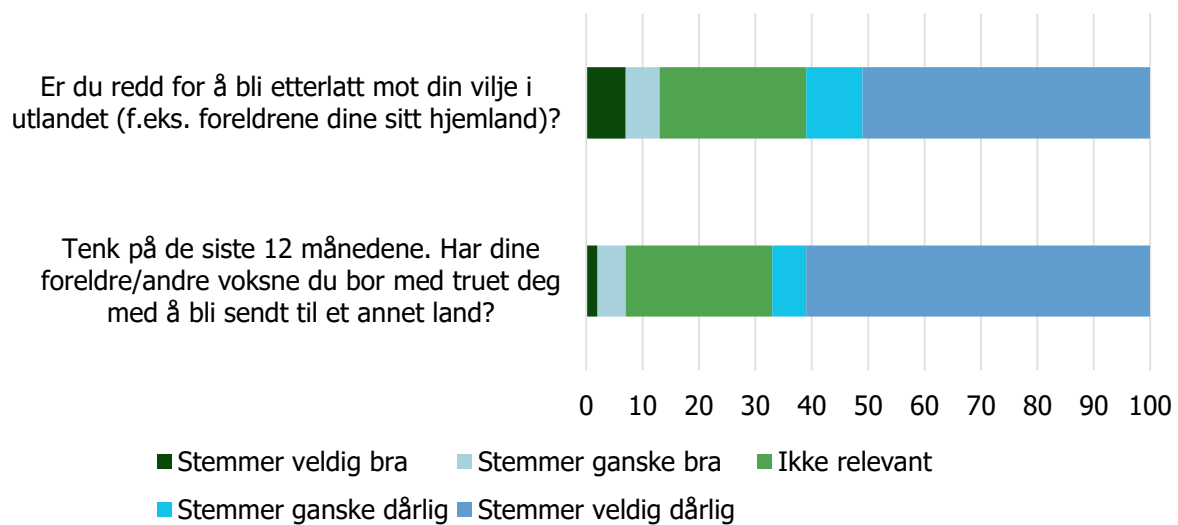
Forskning viser at unge med innvandrerbakgrunn, og særlig jenter med bakgrunn fra Asia og Afrika, er mest utsatt for foreldrerestriksjoner. Dette kan for eksempel dreie seg om lov til å være sammen med venner av motsatt kjønn på fritiden, ha kjæreste eller delta i aktiviteter (Friberg og Bjørnset 2019; Smette mfl. 2021). Graden av foreldrerestriksjoner varierer med landbakgrunn, sosioøkonomisk status, botid, kjennetegn ved nærmiljøet, skolekarakterer, religiøs tilhørighet og grad av religiøsitet hos foreldrene (Smette mfl. 2021).

Negativ sosial kontroll foregår ikke kun mellom voksne og unge, det foregår også unge imellom – og det foregår på skolen. Elever kontrollerer hverandre på bakgrunn av seksuell orientering, kjønnsuttrykk og religionsutøvelse, særlig knyttet til faste under ramadan. Kontrollen utøves blant annet mellom kjærester og eks-kjærester, og i form av gruppepress, som kan handle om for eksempel klespress og press på bruk av rusmidler. Jenter og gutter opplever ulike former for kontroll. Jenter møter forventninger om at de skal oppføre seg anstendig og vise ærbarhet, og gutter møter press knyttet til maskulinitet og kontroll av søstre (Proba 2024b). Nesten én av ti elever i videregående skole svarer at de blir kontrollert av medelever i klasserommet eller i friminuttet (Proba 2021).

De siste årene har ufrivillige utenlandsopphold fått økt oppmerksomhet i undersøkelser om negativ sosial kontroll, æresrelatert vold og tvangsekteskap. Motivene varierer, og kan blant annet være ønske om sterkere kulturell forankring, alternativ skolegang, familiesituasjon, å forhindre «fornorsking», få ungdom ut av et miljø med rusmiddelbruk, eller adferdsproblemer (Helse- og omsorgsdepartementet 2020; Lidén, Bredal og Reisel 2014; NOU 2024). Ufrivillige utenlandsopphold kan føre til at personer, og spesielt barn og unge, kan miste tilknytningen sin til Norge, norskkunnskaper, skolegang og tilgang til offentlige stønader. Oppholdene er også knyttet til bekymringer for vold, frihetsberøvelse, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (NOU 2024). Somalia er et land hvor kjønnslemlestelse er en relativt utbredt praksis. Flere undersøkelser viser imidlertid at det har skjedd en holdningsendring i det somaliske miljøet i Norge, og at de fleste somaliske innvandrere gikk bort fra denne skikken etter at de innvandret til Norge (Friberg og Bjørnset 2019).

I en spørreundersøkelse fra 2021 oppgir 13 prosent av elever i videregående skole med innvandrerbakgrunn at de er redde for å bli etterlatt i utlandet mot sin vilje. Av disse svarte syv prosent at de har blitt truet med dette. Svært få oppgir at de faktisk har blitt utsatt for et ufrivillig utenlandsopphold (se figur 7.17) (Proba 2021).

Figur 7.17. Frykt for ufrivillig opphold i utlandet. 2021. Prosent (Proba 2021).

Forskning viser at skeive med innvandrerbakgrunn er en av gruppene som er spesielt utsatt for negativ sosial kontroll (Proba 2021). For eksempel er flere i denne gruppen bekymret for å bli avslørt som skeive, fordi det kan føre til økt risiko for trusler, vold, forfølgelse eller utfrysning av familien i hjemlandet eller andre i samme minoritetsmiljø i Norge (Akin mfl. 2022). En av tre opplever ekskludering fra minoritetsmiljø på grunn av deres seksuelle identitet (Eggebø, Karlstrøm og Stubberud 2020).

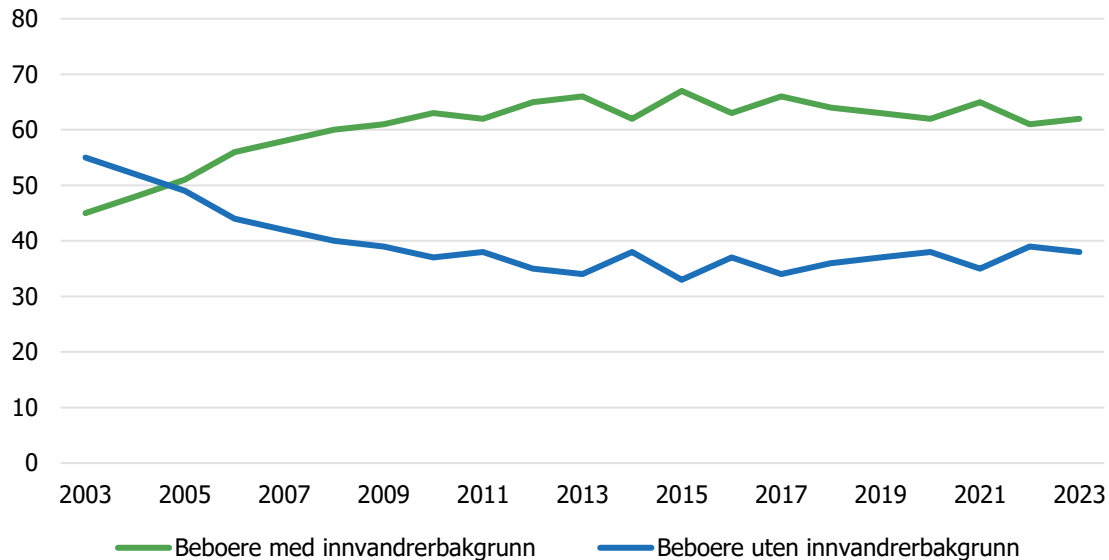
Enkelte LHBT+-flyktninger som nylig har kommet til Norge, opplever utrygge boforhold på asylmottak. Forskning har også dokumentert at noen ikke føler seg trygge i klassemiljø i introduksjonsprogrammet og i norskopplæringen. Det kan dreie seg om ekskludering, press eller tvang knyttet til å prioritere omsorgsoppgaver (Proba 2024a). Også skeive med lengre botid forteller om ensomhet og mangel på sosiale nettverk (Akin mfl. 2022).

Vold i nære relasjoner omfatter ulike former for vold og overgrep mellom nåværende og tidligere familiemedlemmer, og det omfatter også barn som er vitne til volden (NKVTS 2023). Den mest alvorlige formen for æresrelatert vold er æresdrap. I perioden 2000–2022 er 24 drapssaker identifisert som mulige æresdrap. Sakene utgjør 3,8 prosent av det totale antallet drapssaker i samme periode. Omtrent en tredjedel av gjerningspersonene har pakistansk bakgrunn. De andre gjerningspersonene hadde landbakgrunn fra Iran, Afghanistan, Syria, Irak og India. Over halvparten av gjerningspersonene var enten partner eller eks-partner til offeret (Politiet 2024). Det er sannsynlig at det er store mørketall, og at flere drap blir begått i offerets hjemland.

Krisesenter er et tilbud til kvinner, menn og barn som blir utsatt for vold i nære relasjoner. 2 193 personer bodde på krisesentre i 2023. 89 prosent av beboerne var kvinner, og seks av ti beboere hadde innvandrerbakgrunn. Med andre ord er innvandrerkvinner sterkt

overrepresentert blant beboere. Helt siden 2005 har personer med innvandrerbakgrunn stått for mer enn halvparten av oppholdene på krisesentre, med andeler mellom 51 og 67 prosent (Bufdir 2023). Overrepresentasjonen har vært relativt stabil, med andeler på over 60 prosent siden 2009.

Figur 7.18. Andel beboere og opphold på krisesenter etter innvandrerbakgrunn. 2003–2023. Prosent (Bufdir 2023).

I 2023 hadde 35 prosent av alle beboere på krisesentre blitt utsatt for negativ sosial kontroll, og syv prosent hadde blitt utsatt for æresrelatert vold. Blant beboerne med innvandrerbakgrunn hadde elleve prosent blitt utsatt for æresrelatert vold – en økning fra åtte prosent i 2022. Psykisk vold, fysisk vold og trusler var de vanligste årsakene til krisesenteropphold (Bufdir 2023).

Flyktninger fra Ukraina

Kjønnsbalanse

59%

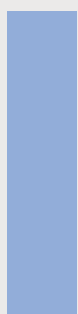
Kvinner

41%

Menn

65 000ukrainere i Norge i
slutten av 2023**6 500**ukrainere i Norge i
starten av 2022

Introduksjonsprogram

23 000**9 100**

I 2023 deltok 23 000 ukrainere
i introduksjonsprogrammet,
hvorav 9 100 avsluttet
programmet samme år.

45%

gikk direkte over til arbeid

Utdanning

4 av 10blant alle innvandrere har
høyere utdanning**6 av 10**voksne fra Ukraina
har høyere utdanning

Økonomi

1 av 10strever med å få endene
til å møtes**1 av 2**er fornøyd med sin
økonomiske situasjon

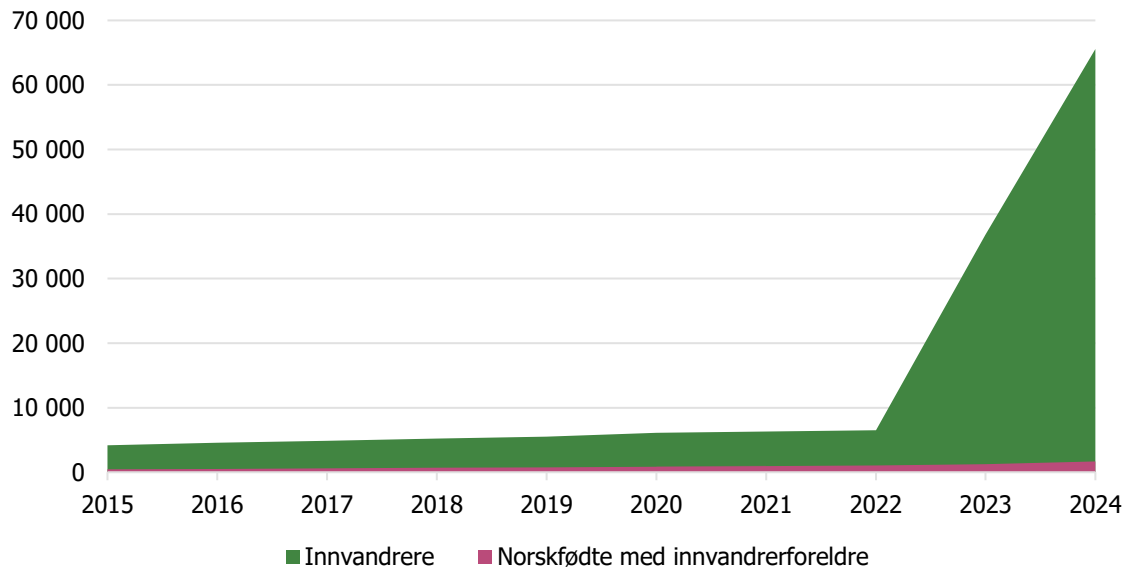
8 Integrering av flyktninger fra Ukraina

8.1 Demografi

En tredjedel av flyktningene fra Ukraina er barn

Før invasjonen av Ukraina startet, var ukrainere en relativt liten innvandrerguppe i Norge. I begynnelsen av 2022 var om lag 6 500 personer med ukrainsk bakgrunn registrert bosatt i landet. I tillegg var det drøyt 1 000 norskfødte som hadde foreldre med bakgrunn fra Ukraina. Familieinnvandring var hovedårsaken til innvandring blant ukrainere i Norge ved inngangen til 2022. Nesten seks av ti ukrainske innvandrere hadde kommet til Norge av familiegrunner (3 600 personer), mens to av ti var registrert som arbeidsinnvandrere. Resten (19 prosent) hadde kommet for å ta utdanning, og bare en liten gruppe på rundt 120 personer var registrert som flyktninger (Dzamarija, Molstad og Østby 2022).

Figur 8.1. Innvandrere og norskfødte med innvandrere med bakgrunn fra Ukraina. 2015–2024 (SSB 2024bc).

Etter at krigen brøt ut i Ukraina i 2022, har det vært en rekordhøy økning i antallet ukrainere i Norge – dette illustreres i figur 8.1. I 2023 ble det i snitt registrert om lag 680 søknader om kollektiv beskyttelse per uke (UDI 2024). Høsten 2023 økte antallet til over tusen søknader i uken, men gikk ned igjen på slutten av året. Dette kan ha sammenheng med endringer i

regelverket for fordrevne ukrainere som ble iverksatt i desember 2023 (Justis- og beredskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet 2023).

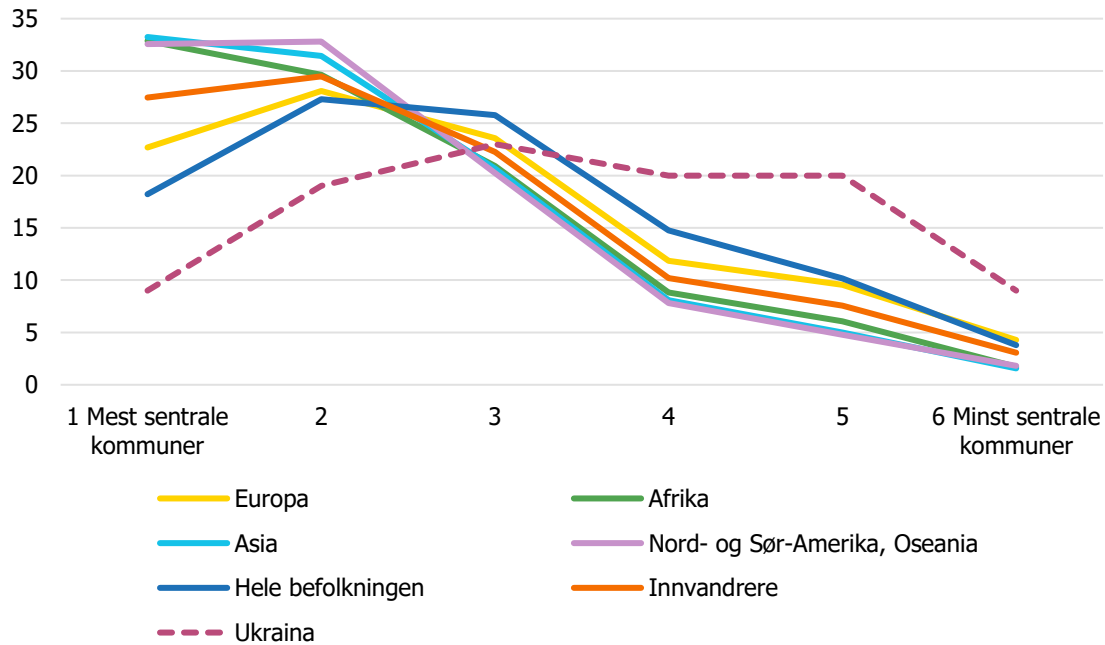
Ved inngangen til 2024 var det registrert over 65 000 innvandrere fra Ukraina i Norge og nærmere 1 700 norskfødte med foreldre fra Ukraina (SSB 2024ai). I løpet av 2023 ble det bosatt 32 400 ukrainere, og i 2022 ble det bosatt 31 000 (Kirkeberg 2024). Denne gruppen utgjør dermed den nest største innvandrergruppen i Norge per januar 2024, og den største flyktninggruppen (Haug 2024; Kirkeberg 2024). Ukrainere var, per 2023, den største innvandrergruppen i 77 kommuner (SSB 2024m).

Siden starten av krigen har det vært utreiserestriksjoner for menn i Ukraina, og dette har ført til en stor overvekt av kvinner og barn blant flyktningene fra landet. Én av tre nyankomne flyktninger fra Ukraina i 2022, tilsvarende nesten 10 000 personer, var barn. I 2022 var 69 prosent av ukrainske innvandrere i Norge kvinner. I 2024 er andelen kvinner 59 prosent (SSB 2024bc).

Ukrainske flyktninger skiller seg ut fra andre flyktninggrupper med en høyere andel eldre. Fem prosent av ukrainske flyktninger er 66 år eller eldre. For andre asylsøkere ligger tallet på rundt én til to prosent (Hernes mfl. 2023).

Ukrainere i Norge er bosatt mer spredt utover landet enn andre personer med innvandrerbakgrunn, som vist i figur 8.2.

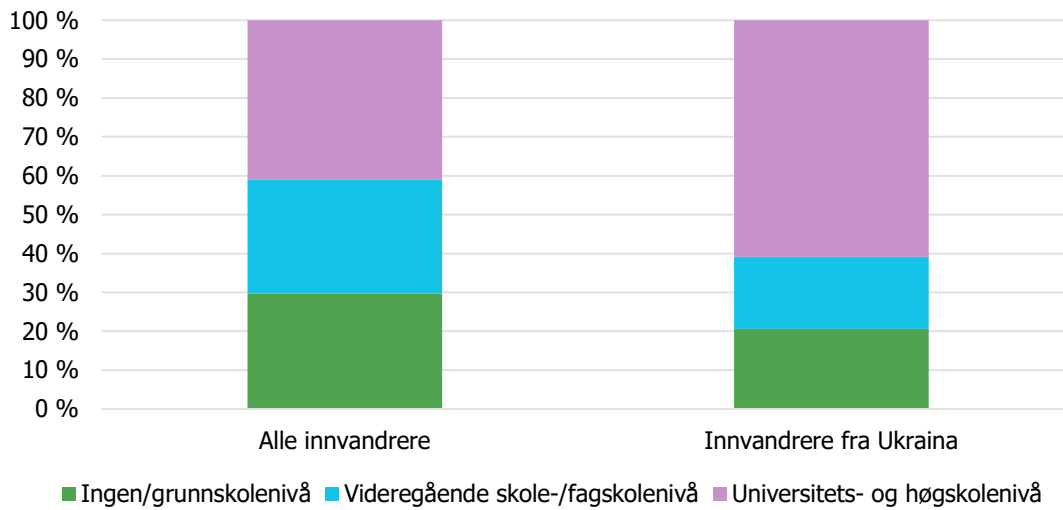
Figur 8.2. Sentralitet. Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter region, statistikkvariabel, år, innvandringskategori og landbakgrunn. 2024. Prosent (SSB 2024v, 2024x).

For eksempel bor 15 prosent av denne gruppen i Oslo og Akershus, mot 36 prosent i hele innvandrerbefolkningen (SSB 2024ai). Flyktninger bor generelt mindre sentralt enn andre i befolkningen. En svært stor andel av ukrainere i Norge er flyktninger, og dette kan forklare noe av forskjellen i sentralitet mellom ukrainere og innvandrere totalt sett. Flest ukrainere er bosatt i Vestland og Rogaland, henholdsvis elleve og ti prosent (SSB 2024ai).

Som figur 8.3 viser, har ukrainske flyktninger i gjennomsnitt et høyere utdanningsnivå enn andre flyktninggrupper. I tillegg er det lite variasjon i utdanningsnivå innad i denne gruppen, for eksempel når man sammenligner kvinner og menn eller ulike aldersgrupper (Hernes mfl. 2022). Utdanningsnivået varierer etter når en kom til Norge. De som kom til Norge rett etter krigens utbrudd, hadde mer utdanning enn de som har kommet senere. 69 prosent av de som ankom tidlig i 2022, hadde høyere utdanning, mot 44 prosent av de som kom mot siste halvdel av 2023 (Hernes mfl. 2023).

Figur 8.3. Høyeste fullførte utdanningsnivå blant innvandrere fra Ukraina. 2023. Prosent (SSB 2024ah).

8.2 Utdanning og kvalifisering

To av tre mener at introduksjonsprogrammet er for kort

Av ukrainere som har barn, har 31 prosent barn i barnehage, 70 prosent har barn som går på grunnskolen, og 15 prosent har barn som går på videregående skole. Ukrainske flyktninger er svært fornøyde med barnehage- og skoletilbudet i Norge. Likevel svarer 37 prosent med barn under 18 år at barna følger ukrainsk fjernundervisning i stedet for, eller i tillegg til, norsk skolegang. 18 prosent svarer at de fulgte fjernundervisning tidligere, men har sluttet. Foreldre forklarer at de ønsker at barna skal følge ukrainsk undervisning, på grunn av usikkerhet rundt fremtiden, midlertidig beskyttelse og barrierer for høyere utdanning ved eventuell retur til Ukraina (Hernes mfl. 2023).

Den store økningen i antall personer med midlertidig kollektiv beskyttelse i Norge fra og med våren 2022 førte til flere midlertidige tilpasninger i integreringsrelatert regelverk, inkludert integreringsloven. Disse tilpasningene innebærer mer fleksibilitet og muligheter for et kortere og noe annerledes tilbud i introduksjonsprogrammet og norskopplæring til ukrainske flyktninger. Deltakelse i introduksjonsprogrammet er frivillig for personer med kollektiv beskyttelse. Programmet skal som et minimum bestå av arbeids- og utdanningsrettet innhold og et språktilbud, og gruppen har rett til gratis opplæring i norsk i opptil ett år. For dem med barn under 18 år inngår også kurs i foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet (IMDi 2022).

Undersøkelser av flyktnings egne erfaringer med introduksjonsprogrammet viser høy tilfredshet med introduksjonsprogram og norskopplæring både blant deltakere fra Ukraina og blant deltakere med bakgrunn fra andre land (IMDi 2023). Drøyt åtte av ti i begge gruppene opplever introduksjonsprogrammet som nyttig og relevant for videre yrkeskarriere. Om lag ni av ti svarer at de liker å delta i norskopplæring, og at de har en god relasjon til sine lærere og programrådgivere.

Likevel svarer en høy andel av ukrainske flyktninger, 68 prosent, at det er for lite tid til opplæring, og at introduksjonsprogrammet deres har for kort varighet (IMDi 2023). Flertallet vurderer sine norskkunnskaper som dårlige. Blant flyktningene som kom til Norge i 2023, svarer 54 prosent at de ikke kan norsk i det hele tatt, og 43 prosent svarer at de har dårlige norskkunnskaper (Hernes mfl. 2023).

8.3 Arbeid

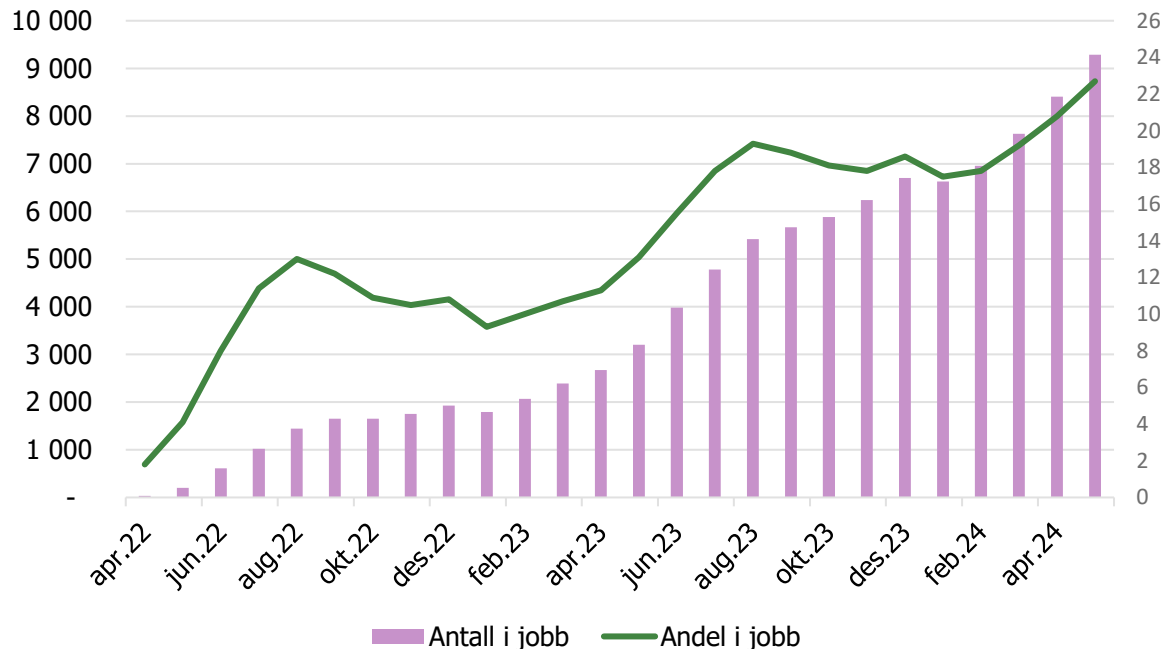
Én av fem ukrainske flyktninger er i jobb

Undersøkelser blant ukrainske flyktninger viser at denne gruppen uttrykker et stort ønske om å delta i arbeid. I 2023 svarte 84 prosent av flyktningene fra Ukraina at de ønsket å jobbe dersom oppholdet i Norge blir langvarig. I tillegg så seks prosent seg selv som pensjonister og fire prosent ønsket å studere (Hernes mfl. 2023).

Sysselsettingsandelen blant ukrainske flyktningen har økt gradvis i løpet av de siste to årene, som vist i figur 8.4. Ved utgangen av mai 2024 var 22,7 prosent av ukrainske flyktninger i alderen 20–66 år i arbeid.¹¹

¹¹Tallene omfatter ikke selvstendig næringsdrivende.

Figur 8.4. Ukrainere mellom 20 og 66 år som innvandret etter invasjonen i februar 2022, etter om man er bosatt, antall i jobb og andelen som er i jobb. April 2022–mai 2024. Prosent (SSB 2024q).

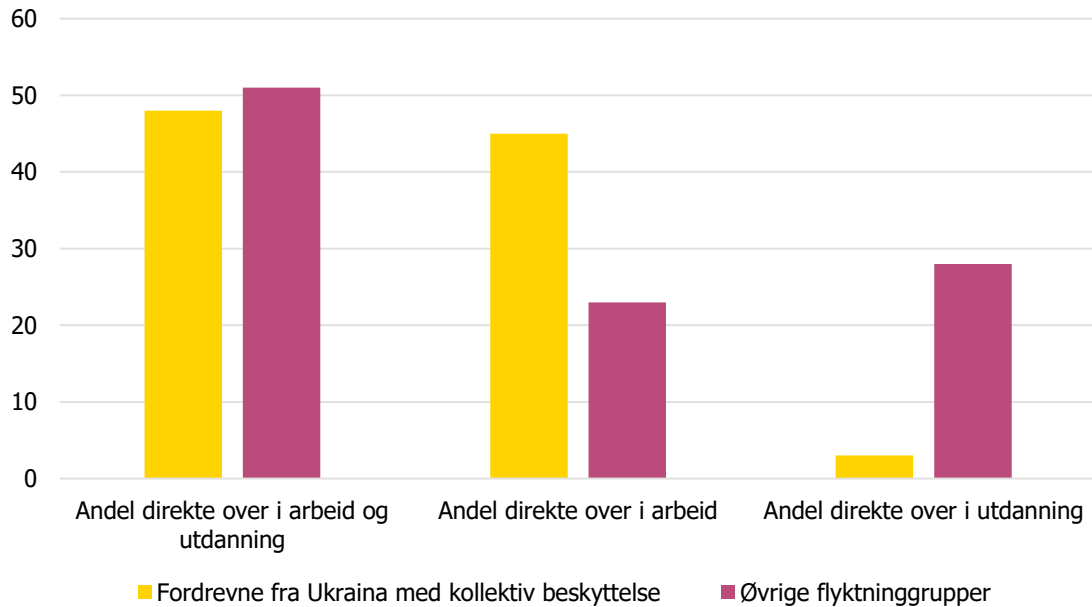

Som for andre flyktninger viser forskning at andelen sysselsatte øker med botid. For ukrainske flyktninger med botid på nærmere to år er nesten én av tre i jobb (Simson, Sørbø og Myklathun 2024).

Den lave gjennomsnittlige sysselsettingsandelen blant ukrainske flyktninger kan delvis forklares med at et stort flertall i denne gruppen fortsatt deltar i introduksjonsprogram (Berge og Skjæveland 2024; Olsen 2024; SSB 2024n).

I 2023 ble det registrert i overkant av 23 000 deltakere fra Ukraina i introduksjonsprogrammet. Av dem var 66 prosent kvinner (SSB 2024o). Mens det bare var om lag 150 personer som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2022, steg dette tallet til rundt 9 100 personer i 2023. 45 prosent av ukrainerne gikk direkte over til arbeid etter avsluttet introduksjonsprogram, mot 23 prosent av øvrige deltakere. Kun tre prosent av ukrainerne hadde overgang til utdanning, mot 28 prosent blant øvrige deltakere (IMDi 2024b).

Figur 8.5. Andel deltakere med overgang til arbeid og utdanning direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. Fordrevne fra Ukraina og andre flyktninggrupper. 2023. Prosent (IMDi 2024b).

Omtrent 70 prosent av de ukrainske flyktningene har deltatt i introduksjonsprogrammet. Blant de som har vært i Norge i to år, er omtrent 40 prosent registrert som arbeidssøkere eller med nedsatt arbeidsevne, og en stor del av denne gruppen deltar i et arbeidsmarkedstiltak. Vet utgangen av februar deltok over 4 000 ukrainske flyktninger i et arbeidsmarkedstiltak, og de fleste deltok i arbeidspraksis, lønnstilskudd eller opplæringstiltak (Simson mfl. 2024).

Det er relativt store regionale forskjeller i sysselsetting (Kvalø 2024; Simson mfl. 2024). I Oslo var 39 prosent av ukrainske flyktninger i jobb etter avsluttet introduksjonsprogram, mens dette gjaldt for omtrent 60 prosent av de ukrainske flyktningene bosatt i Troms, Nordland og Finnmark. De nordnorske fylkene har underskudd på arbeidskraft, noe som kan forklare de store forskjellene i sysselsetting mellom fylker (Kvalø 2024). Demografiske kjennetegn som alder, kjønn og forsørgeransvar kan forklare noen av forskjellene, mens andre forklaringer for eksempel kan være ulikheter i hvordan introduksjonsprogrammet gjennomføres (Simson mfl. 2024).

Det er i tillegg kjønnsforskjeller i sysselsettingen. Av de som har avsluttet introduksjonsprogram, er sysselsettingsandelen for menn og kvinner henholdsvis 52 og 46 prosent. Mannlige flyktninger fra Ukraina jobber oftere heltid enn kvinner. Syv av ti

ukrainske menn som er i jobb etter introduksjonsprogrammet, jobber heltid, mens fire av ti kvinner gjør det samme (Kvalø 2024).

Som nevnt er ukrainske flyktninger i snitt høyere utdannet enn andre flyktninger. Allikevel har mange jobber som krever lite formell kompetanse. For eksempel jobber én av fire sysselsatte ukrainere i salgs- og serviceyrker (Simson mfl. 2024).

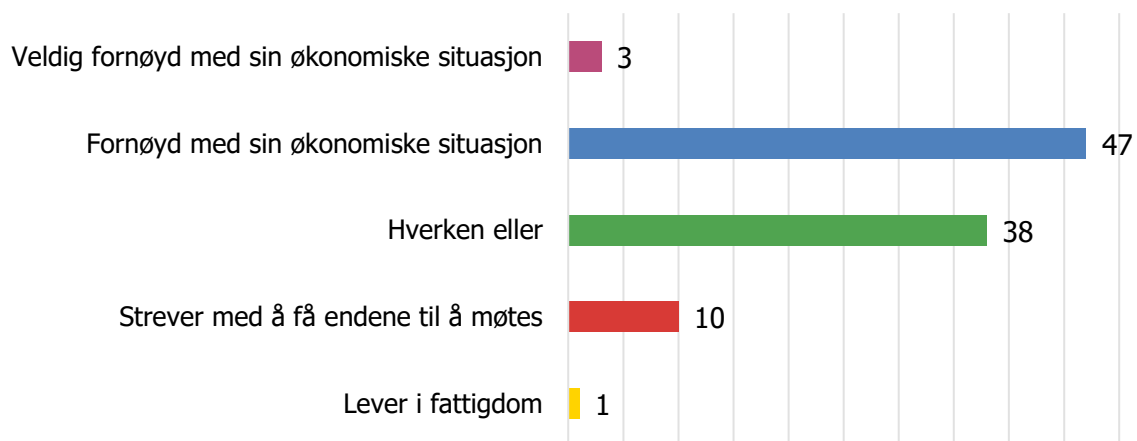
Manglende norsk- og engelskkunnskaper er viktige årsaker til at ukrainske flyktninger står utenfor arbeid og ikke får brukt sin medbrakte kompetanse på arbeidsplassen. Andre barrierer kan være manglende nettverk, få ledige stillinger i det lokale arbeidsmarkedet, helse og familiesituasjon (Hernes mfl. 2023).

8.4 Økonomi og levekår

Halvparten av ukrainske flyktninger rapporterer om dårlig helse

Halvparten av ukrainske flyktninger opplever sin økonomiske situasjon som tilfredsstillende. Én av ti strever med å få endene til å møtes, men bare én prosent uttrykker at de lever i fattigdom. De som nylig kom til Norge, og som venter på registrering og bosetting, uttrykker i størst grad økonomiske vanskeligheter (Hernes mfl. 2023).

Figur 8.6. Vurdering av husholdningens nåværende situasjon. Flyktninger fra Ukraina. 2023. Prosent (Hernes mfl. 2023).

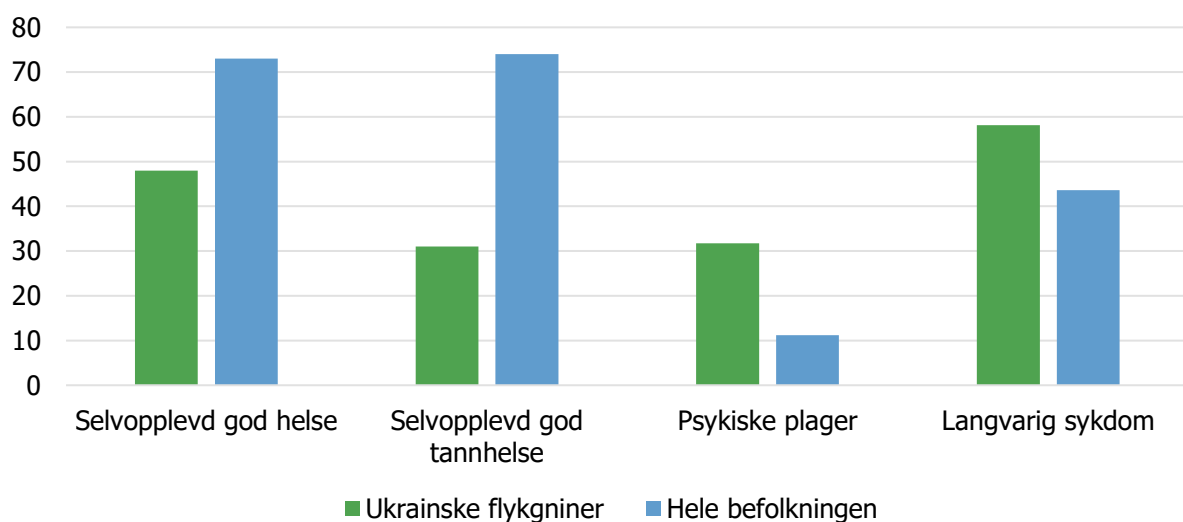
Mange nyankomne flyktninger har ført til en sterk vekst i sosialhjelpsutgifter, og antallet ukrainske mottakere av sosialhjelp har vokst hver måned siden mars 2022. I 2023 mottok i snitt nesten 11 000 ukrainere sosialhjelp en gitt måned, en vekst på omtrent 7 000 fra 2022.

I desember 2023 mottok over 15 000 ukrainere sosialhjelp, og utgjorde 21 prosent av alle mottakere den måneden. Den første måneden flyktningene blir bosatt, er det relativt få som mottar sosialhjelp, og fem måneder etter bosetting mottar på det meste opp mot halvparten av de ukrainske flyktningene sosialhjelp. Blant de som har vært her lengst, går andelen med sosialhjelp ned fra omtrent seks måneder etter bosetting, og øker igjen etter 17 måneder. Dette kan skyldes at en har avsluttet introduksjonsprogram, men ikke har kommet i jobb (Lima 2024).

De ukrainske flyktningene oppgir dårligere helse enn befolkningen ellers. Om lag halvparten av denne gruppen vurderte sin helse som god eller veldig god i 2022, mot tre av fire i hele befolkningen. Eldre flyktninger i alderen 50 år og over opplever i større grad helseutfordringer enn de under 50 år. Bare én av fire over 50 år vurderte at de hadde god helse (Labberton mfl. 2023). Ni prosent av ukrainske flyktninger uttrykker at fysisk/psykisk helse er en stor barriere for å finne jobb i Norge, og 41 prosent mener at helseutfordringer er en barriere i noen grad (Hernes mfl. 2023).

Å oppleve psykiske plager som angst, uro, bekymringer, nervøsitet og håpløshet om fremtiden er tre ganger så vanlig blant flyktningene fra Ukraina som blant befolkningen som helhet. De rapporterer også i større grad at de har langvarige fysiske eller psykiske helseutfordringer enn det som er tilfelle for den norske befolkningen. 58 prosent av de ukrainske flyktningene oppga at de hadde langvarige sykdommer, mens tilsvarende andel lå på 44 prosent i befolkningen ellers (Labberton mfl. 2023).

Figur 8.7. Selvpålevd helse blant ukrainske flyktninger og i hele befolkningen. 2022 (Labberton mfl. 2023).

Når det gjelder informasjon om helsetjenester, svarer ni av ti at de har fått informasjon om helsetjenester i Norge, og at de vet hvordan de kan kontakte lege eller helsespesialist. Videre sier syv av ti de har fått helsetjenestene de har behov for. Andelen som ikke har fått

tilstrekkelig tilgang til helsetjenester, eller som mangler informasjon om tjenestene, er høyest blant nyankomne ukrainske flyktninger. Personer som ankom i løpet av våren 2022, eller rett etter krigens utbrudd, opplever i størst grad god tilgang til informasjon og helsetjenester (Labberton mfl. 2023). Dette kan tyde på at andelen som får informasjon om, og tilgang til, helsetjenestene, øker med botid i Norge. En annen mulig årsak er at helsetilstanden til flyktningene som forlot landet i de tidlige fasene av krigen, kan avvike fra helsetilstanden til de som har vært utsatt for konsekvensene av pågående krig over lengre tid.

8.5 Politisk og sosial integrering

Flere ønsker å bli

Våren 2022 var preget av usikkerhet knyttet til hvor mange flyktninger det ville komme fra Ukraina, og hvilke rettigheter de skulle få. Flere politiske endringer ble raskt iverksatt, og dette har forenklet og effektivisert prosessene knyttet til mottak, bosetting og integrering av ukrainske flyktninger.

Samtidig har disse endringene gitt utfordringer med å gi flyktninger og tjenesteaktører kontinuerlig oppdatert informasjon. Ulik praksis knyttet til bosetting og integrering i kommunene har også ført til forvirring blant flyktningene. I en undersøkelse blant ukrainske flyktninger fra 2022 svarte 70 prosent at de ikke har fått nok informasjon fra offentlige aktører (Hernes mfl. 2022). Hovedutfordringene var blant annet uklar og utilstrekkelig informasjon, samt vanskeligheter med å navigere mellom ulike nettsider for å finne relevant informasjon. I tillegg ble språk trukket frem som en barriere. Studien peker samtidig på at informasjonstilbudet har blitt bedre over tid, særlig når det gjelder mer informasjon på ukrainsk og russisk på offentlige nettsider (Hernes mfl. 2022). Det er fortsatt behov for mer informasjon, blant annet om muligheter for høyere utdanning, hva som skjer etter introduksjonsprogram, og hvordan man kan starte egen bedrift i Norge (Hernes mfl. 2023).

Til tross for en del usikkerhet og utilstrekkelig informasjon de første månedene med masseankomster overskygget ikke dette ukrainske flyktnings store takknemlighet og tiltro til både det norske mottaksapparatet og samfunnet ellers. Flyktningene uttrykte positive erfaringer i sine møter med offentlige aktører i Norge, og dette gjaldt både nasjonale og lokale aktører (som politi, NAV, UDI, IMDi og kommunene). En undersøkelse fra 2023 viser at denne gruppen er aller mest fornøyd med politiet, utlendingsmyndigheter, barnehager, lærere i introduksjonsprogram, norskopplæring og skoler (Hernes mfl. 2023).

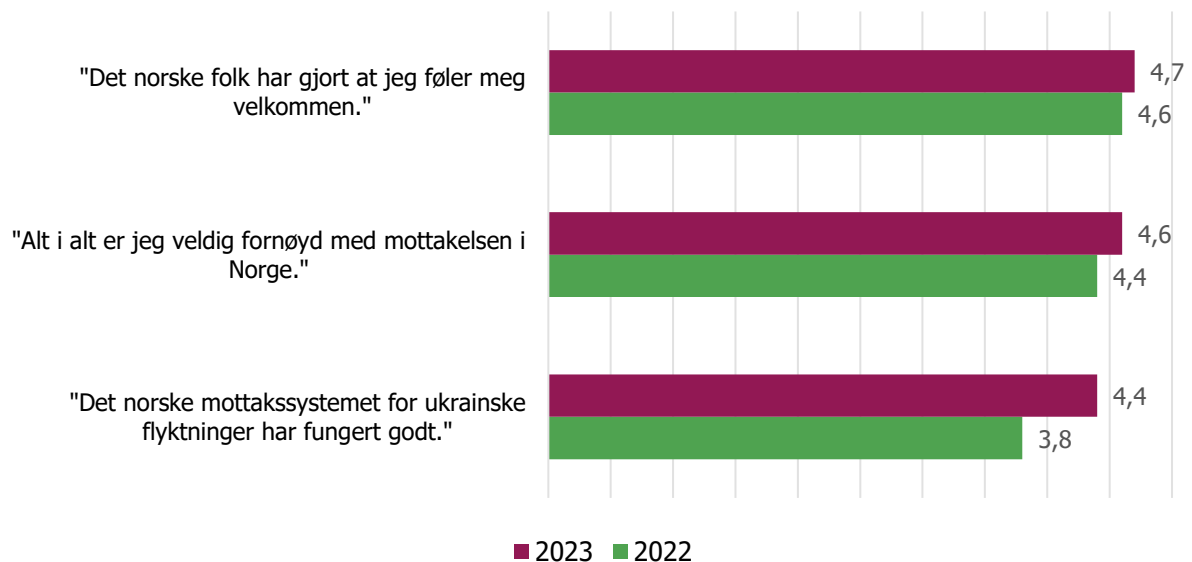
Ukrainske flyktninger har svært gode opplevelser med hvordan de ble tatt imot av den norske befolkningen. Mange oppgir at de følte seg velkomne i Norge og i lokalsamfunnene

de ble bosatt i. Flyktningene er i tillegg svært fornøyd med hjelpen de har fått fra frivillige organisasjoner.

Samtidig preges hverdagen til denne gruppen av bekymring og usikkerhet knyttet til om man får bli i Norge når den midlertidige tillatelsen for kollektiv beskyttelse utløper. Forskning viser at usikkerheten knyttet til midlertidig status påvirker flyktningers individuelle valg og strategier for egen integrering (Hernes mfl. 2023). Denne usikkerheten er også utfordrende for ulike aktører på integreringsfeltet, blant annet fordi det gjør det vanskelig å planlegge for fremtiden – for eksempel når det gjelder oppskalering av tjenester og boliger på lokalt nivå.

Til tross for relativt kort botid i Norge og usikkerhet knyttet til midlertidig beskyttelsesbehov uttrykker ukrainske flyktninger en høy tilhørighet til Norge og et ønske om å bli boende i landet (Hernes mfl. 2022, 2023; Kjeøy og Tyldum 2022). I 2022 svarte nesten én av tre at de ønsker å returnere til Ukraina. I 2023 svarer litt over én av ti det samme. På en skala fra 1 til 5 skårer ukrainere mottakelsen i Norge høyt, godt over fire. Nesten halvparten oppgir at barna deres har norske venner, og 50 prosent sier at barna deres deltar i fritidsaktiviteter. Av de voksne svarer 11 prosent at de har nære norske venner, og over 50 prosent oppgir at de har norske bekjente (Hernes mfl. 2022, 2023).

Figur 8.8. Helhetlig vurdering av opplevelsen av å bli tatt imot i Norge. 2022–2023. Prosent (Hernes mfl. 2022, 2023).

Referanser

- Akay, Pinar A og Nader Ahmadi. 2022. «The Work Environment of Immigrant Employees in Sweden—a Systematic Review». *Journal of International Migration and Integration* (23).
- Akin, Deniz, Lisa Knatterud Wold, Mona Stokke og Jim Broch Skarli. 2022. *På leting etter trygghet: Integrering av LHBTIQ+-flyktninger i Norge*. Skriftserien 2022:25. Høgskolen i Innlandet.
- Alecu, Andreea Ioana og Ida Drange. 2019. «Barriers to Access? Immigrant Origin and Occupational Regulation». *Nordic Journal of Migration Research* 9(1):37–59.
- Andersen, Synøve N., Bjart Holtsmark og Sigmund Book Mohn. 2017. *Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvanderforeldre – En analyse av registerdata for perioden 1992/2015*. Rapporter 2017/36. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Andersen, Synøve N og Sigmund Book Mohn. 2017. «Innvandrere mindre overrepresentert blant siktede enn før». *ssb.no*. Hentet 24. juni 2024 (<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-mindre-overrepresentert-blant-siktede-enn-for>).
- Andersson, Lisa, Niklars Jakobsson og Andreas Kotsadam. 2012. «A field experiment of discrimination in the Norwegian housing market: Gender, Class, and Ethnicity». *Land Economics* 88(2):233–40.
- Andreasson, Ulf. 2017. *Trust—the Nordic gold*. Nordic Council of Ministers.
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. 2021. «Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid (integreringsloven)».
- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. 2024. *Om integreringspolitikken: Stille krav og stille opp*. Meld. St. 17 (2023–2024). Arbeids- og inkluderingsdepartementet.
- Arnesen, Petter Kristiansen. 2020. *Innvandrere bor trangere* SSB Analyse 2020/18. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Arnesen, Rebekka og Hans Martin Lundgaard Corneliussen. 2024. «Overgang til norsk statsborgerskap 1977/2023». <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/overgang-til-norsk-statsborgerskap-1977-2023>.
- Bakken, Anders og Frøydis Enstad. 2023. *Ung i Oslo 2023. 7. trinn* NOVA-rapport 7/23. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

- Bakken, Anders og Åse Strandbu. 2023. *Idrettsdeltakelse blant ungdom – før, under og etter koronapandemien*. NOVA-rapport 4/23. Oslo: Velferdsforskningsinstituttet NOVA.
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. 2015. *Regjeringens mål for integrering* https://www.regjeringen.no/contentassets/a15355e81b7a44f38f981337fe9a44f1/regjeringens-mal-for-integrering_13-3-15.pdf
- Barne- og familiedepartementet. 2023. «En barndom for livet». *Regjeringen.no*. Hentet 11. juni 2024 (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/en-ny-barndom-for-livet/id3000835/>).
- Barstad, Anders. 2020. «Økonomi, helse og livskvalitet – En analyse av Levekårsundersøkelsen EU-SILC 2017». *ssb.no*. Hentet 6. juni 2024 (<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/okonomi-helse-og-livskvalitet>).
- Barstad, Andres og Christian Sørlien Molstad. 2020. *Integrering av innvandrere i Norge. Begreper, indikatorer og variasjoner mellom grupper*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Benedictow, Andreas, Tobias Gamrath, Mathias Iversen, Andreas Kotsadam og Marthe Nordber-Schults. 2023. *Diskriminering i det norske leiemarkedet for boliger*. Rapport 2023–23. Samfunnsøkonomisk analyse AS.
- Bergh, Johannes, Dag Arne Christensen og Richard E. Matland. 2020. «Inviting immigrants in: Field experiments in voter mobilization among immigrants in Norway». *Electoral Studies* 66(102160).
- Bergh, Johannes, Dag Arne Christensen og Richard E. Matland. 2021. «When is a Reminder Enough? Text Message Voter Mobilization in a European Context». *Political Behavior* 43(3):1091–1111. doi: 10.1007/s11109-019-09578-1.
- Bevelander, Peter og Ravi Pendakur. 2011. «Voting and social inclusion in Sweden». *International Migration* 49(4):67–92.
- Birkelund, Gunn E., Tak Wing Chan, Elisabeth Ugreninov, Arnfinn Midtbøen og Jon Rogstad. 2019. «Do terrorist attacks affect ethnic discrimination in the labour market? Evidence from two randomized field experiments». *The British Journal of Sociology* 70(1):241–60.
- Birkelund, Gunn E., M. Lillehagen, V. P. Ekre og E. Ugreninov. 2014. «Fra utdanning til sysselsetting. En forløpsanalyse av indiske og pakistanske etterkommere i Norge». *Tidsskrift for samfunnsforskning* 55(04):386–414.
- Bjørnset, Mathilde, Erika Braanen Sterri og Jon Rogstad. 2021. «Gjennom nåløye: Forskjellsbehandling i rekrutteringsprosesser i offentlig sektor *Søkelys på arbeidslivet* 38(3–4):226–41.
- Blackmore, Rebecca, Jacqueline A. Boyle, Mina Fazel, Sanjeeva Ranasingha, Kylie M. Gray, Grace Fitzgerald, Marie Misso og Melanie Gibson-Helm. 2020. «The prevalence of

- mental illness in refugees and asylum seekers: A systematic review and meta-analysis». *PLoS medicine* 17(9).
- Borgen, Solveig Topstad og Are Skeie Hermansen. 2023. «Horizontal Advantage: Choice of Postsecondary Field of Study Among Children of Immigrants». *Demography* 60(4):1031–58. doi: 10.1215/00703370-10823537.
- Bove, Chiara og Nima Sharmahd. 2020. «Beyond invisibility. Welcoming children and families with migrant and refugee background in ECEC settings». *European Early Childhood Education Research Journal* 28(1):1–9. doi: 10.1080/1350293X.2020.1707940.
- Bratsberg, Bernt, Jeremy Ferwerda, Henning Finseraas og Andreas Kotsadam. 2021. «How Settlement Locations and Local Networks Influence Immigrant Political Integration». *American Journal of Political Science* 65(3):551–65.
- Bratsberg, Bernt, Oddbjørn Raaum og Knut Røed. 2017. «Immigrant labour market integration across admission classes». *Nordic Economic Policy Review* 7:17–54.
- Bratsberg, Bernt, Oddbjørn Raaum og Knut Røed. 2018. «Job Loss and Immigrant Labour Market Performance». *Economica* 85(337):124–51.
- Brekke, Jan-Paul og Audun Fladmoe. 2022. *Integreringsbarometeret 2022*. Rapport 2022:6. Institutt for samfunnsforskning.
- Brekke, Jan-Paul, Audun Fladmoe, Stine Hesstvedt og Dag Wollebæk. 2024. *Integreringsbarometeret 2024*. 2024:7. Institutt for samfunnsforskning.
- Bruer-Skarsbø, Øyvind. 2020. «Sykefravær blant innvandrere». (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/sykefravaer-blant-innvandrere>).
- Bråten, Beret, Nina Drange, Hedda Haakestad og Kjetil Telle. 2014. *Gratis kjernetid i barnehager*. Fafo-rapport 2014:44. Oslo: Fafo.
- Bufdir. 2023. «Statistikk og analyse fra krisesentrene i norske kommuner». *Bufdir*. Hentet 12. juni 2024 (<https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/krisesentrene>).
- Bye, Knut S. 2021. *Utdanning og lønnsnivå hos innvandrere* SSB Analyse 2021/06. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Chiswick, Barry R og Paul W. Miller. 2015. «Chapter 5 - International Migration and the Economics of Language». S. 211–269 i *Handbook of the Economics of International Migration*. Bd. 1, *Handbook of the Economics of International Migration*, redigert av B. R. Chiswick og P. W. Miller. North-Holland.
- Corneliussen, Hans Martin Lundgaard. 2024. «Lavere valgdeltakelse blant innvandrere». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/valg/kommunestyre-og-fylkestingsvalg/artikler/lavere-valgdeltakelse-blant-innvandrere>

- Dale, M. T. G., H. F. Aakvaag, I. F. Strøm, E. M. Augusti og A. D. Skauge. 2023. *Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress*. Rapport 1. NKVTS.
- Dalen, Håvard Bergesen og Marius R. Larsson. 2022. Store forskjeller i innvandreres livskvalitet SSB analyse 2022/2. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Dalen, Kristin, Hedda Flatø og Jon Horgen Friberg. 2022. *Hverdagsintegrering*. Fafo-rapport 2022:15. Oslo: Fafo.
- Dalen, Kristin, Erika Braanen Sterri, Hedda Flatø og Jon Horgen Friberg. 2024. *Hverdagsliv og integrering: Deltakelse, tilhørighet og diskriminering blant personer med innvandrerbakgrunn*. Oslo: Fafo.
- Dinesen, Peter Thisted. 2012. «Does Generalized (Dis)Trust Travel? Examining the Impact of Cultural Heritage and Destination-Country Environment on Trust of Immigrants». *Political Psychology* 33(4):495–511.
- Diskrimineringsnemnda. 2024. «Klagersaker». Hentet 13. juni 2024 (<https://www.diskrimineringsnemnda.no/klagesaker-og-statistikk>).
- Djuve, Anne Britt, Hanne Cecilie Kavli, E. Braanen Sterri og Beret Bråten. 2017. *Introduksjonsprogram og norskopplæring. Hva virker – for hvem* Fafo-rapport 31:2017. Oslo: Fafo.
- Drange, Ida. 2016. «Degrees of closure and economic success in the Norwegian labour market: Field of study and non-Western immigrant performance *Journal of Education and Work* 29(4).
- Drange, Ida og Håvard Helland. 2018. «The Sheltering Effect og Occupational Closure? Consequencces for Ethnic Minorities' Earnings». *Work and Occupations* 46(1):45–89.
- Drange, Nina. 2018. *Gratis kjernetid i barnehage i Oslo. Rapport 2: Oppfølging av barna på femte trinn*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Drange, Nina. 2021. *Gratis kjernetid i barnehage i Oslo. Rapport 3: Oppfølging av barna på åttende trinn*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Drange, Nina og Tarjei Havnes. 2015. *Child care before age two and the development of language and numeracy. Evidence from a lottery*. Discussion Papers 808. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Drange, Nina og Kjetil Telle. 2015. «Promoting integration of immigrants: Effects of free child care on child enrollment and parental employment». *Labour Economics* 34:26–38.
- Dzamarija, Minja Thea. 2022. *Eldre innvandrere i Norge. Demografi, boforhold, inntekt, formue og helse*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.

- Dzamarija, Minja Thea, Christian Sørlien Molstad og Lars Østby. 2022. «Så mange ukrainere bor det i Norge». (<https://www.ssb.no/innvandring-og-innvandrere/befolkning/artikler/sa-mange-ukrainere-bor-det-i-norge>).
- Dzamarija, Minja Thea og Astrid Syse. 2016. *Dødelighet blant innvandrere etter innvandringsgrunn* SSB Analyse 2016/5. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Edelmann, Fredrik S og Ole Villund. 2022. «Hvor mange innvandrere er overkvalifisert?» (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/hvor-mange-innvandrere-overkvalifisert>).
- Eggebø, Helga, Henrik Karlstrøm og Elisabeth Stubberud. 2020. «Diskriminering og sosial ekskludering av skeive med innvandrerbakgrunn». *Tidsskrift for kjønnsforskning* 44(2):132152. doi: 10.18261/issn.1891-1781-2020-02-04.
- Egge-Hoveid, Kristin og Toril Sandnes. 2015. *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i et kjønns- og likestillingsperspektiv. Utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse*. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Eime, Rochelle M., Janet A. Young, Jack T. Harvey, Melanie J. Charity og Warren R. Payne. 2013. «A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for children and adolescents: informing development of a conceptual model of health through sport». *International Journal of Behavioral Nutrition og Physical Activity* 10:1–21.
- Eimhjellen, Ivar og Sveinung Arnesen. 2018. *Organisasjonsengasjement blant innvandrere*. Rapport 2018:3. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Eimhjellen, Ivar, Henrik L. Bentsen og Dag Wollebæk. 2020. *Sivilsamfunnsdeltaking blant innvandrere i Norge*. Rapport 2020:2. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Eimhjellen, Ivar, Thomas Myksvoll, Astrid Espegren, Vibeke Wøien Hansen og Eugene Guribye. 2023. *Rekruttering og inkludering i organisasjonslivet*. Rapport 25–2023. NORCE.
- Ekren, Rachel og Hanna Stangebye Arnesen. 2022. «Hvordan påvirker foreldres utdanning og inntekt barnas karakterer?» <https://www.ssb.no/utdanning/grunnskoler/statistikk/karakterer-ved-avsluttet-grunnskole/artikler/hvordan-pavirker-foreldres-utdanning-og-inntekt-barnas-karakterer>.
- Ekren, Rachel og Ola N. Grendal. 2021. «Barn i vedvarende lavinntekt klarer seg litt dårligere i utdanning og arbeid». <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/barn-i-vedvarende-lavinntekt-klar-er-seg-litt-darligere-i-utdanning-og-arbeid>
- Epland, Jon, og Tor Morten Normann. 2021. «115 000 barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt». (<https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/115-000-barn-i-husholdninger-med-vedvarende-lavinntekt>)

- Erdal, Marta Bivand, Elin Martine Doeland og Ebba Tellander. 2018. «How citizenship matters (or not): the citizenship–belonging nexus explored among residents in Oslo, Norway». *Citizenship Studies* 22(705–724).
- Erdal, Marta Bivand og Arnfinn Midtbøen. 2023. «'Birthplace unknown': on the symbolic value of the passport for identity-construction among naturalised citizens». *Identities* 30(1):19–37.
- Espegren, Astrid, Hilmar Mjelde og Åsne Øygard Danielsen. 2022. *Innvandrerperspektiv på sivilsamfunnsdeltakelse*. Rapport 2022:7. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Fedoryshyn, Nadiya og Benedicte Falch-Monsen. 2024. *Etnisk mangfold og inkludering i arbeidslivet. Indikatorer, status og utviklingstrekk*. IMDi.
- Finseraas, Henning, Andreas Kotsadam og Javier Polavieja. 2022. «Ancestry, Culture and Voter Turnout in Two Generations». *Political Behavior* 44:201–26.
- Flage, Alexandre. 2018. «Ethnic and gender discrimination in the rental housing market: Evidence from a meta-analysis of correspondence tests, 2006-2017». *Journal of Housing Economics* 41:251–73.
- Folkehelseinstituttet. 2024. «Folkehelsereporten». *Folkehelseinstituttet*. Hentet 6. juni 2024 (<https://www.fhi.no/he/folkehelsereporten/>).
- Fossanger, Siri Fjærtøft, Susanne Fjelldalen og Sigmund Book Mohn. 2024. «Innvandrere oftere utsatt for vold og bedrageri». Hentet 24. juni 2024 (<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/kriminalitet-og-rettsvesen/artikler/innvandrere-som-ofre-for-anmeldte-lovbrudd>).
- Friberg, Jon Horgen. 2019. «Does selective acculturation work? Cultural orientations, educational aspirations and school effort among children of immigrants in Norway». *Journal of Ethnic and Migration Studies* 45(15):2844–63.
- Friberg, Jon Horgen. 2021. «Who wants to be Norwegian – who gets to be Norwegian? Identificational assimilation and non-recognition among immigrant origin youth in Norway». *Ethnic and Racial Studies* 44(16):21–43. doi: 10.1080/01419870.2020.1857813.
- Friberg, Jon Horgen og Mathilde Bjørnset. 2019. *Migrasjon, foreldreskap og sosial kontroll*. Fafo-rapport 2019:1. Oslo: Fafo.
- Friberg, Jon Horgen og Erika Braanen Sterri. 2023. *Sosial kontroll og integrasjon*. Fafo-rapport 2023:14. Oslo: Fafo.
- Friberg, Jon Horgen, Maria Volckmar-Eeg og Silje Andresen. 2024. *Avmakt og tillit. En studie av somalisk- og arabisktalende brukeres møte med Nav*. Oslo: Fafo.
- Fyhn, T., R. L. Radlick og V. Sveinsdóttir. 2021. *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning. En analyse av unge i NEET-kategorien* NORCE Rapport 2:2021. NORCE.

- Goodman, Sarah Wallace. 2023. «Citizenship Studies: Policy Causes and Consequences». *Annual Review of Political Science* 26:135–52.
- Guldbrandsen, Fredrik, Ann Susanne Kulasingam, Christian Sørlien Molstad og Alice Steinkellner. 2021. *Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldres fordeling på kommunenivå*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Hainmuller, Jens, Dominik Hangartner og Giuseppe Pietrantuono. 2017. «Catalyst or Crown: Does Naturalization Promote the Long-Term Social Integration of Immigrants?» *American Political Science Review* 111(2):256–76.
- Hansen, Hans-Tore, Tor Holmås, Kamrul Islam og Ghazala Naz. 2014. «Sickness Absence Among Immigrants in Norway: Does Occupational Disparity Matter?» *European Sociological Review* 30:1–12.
- Haug, Magnus. 2024. «Ukrainske innvandrere økte mest». (<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre/artikler/ukrainske-innvandrere-okte-mest>)
- Haugland, Ingrid og Håvard Bergesen Dalen. 2023. «Har innvandrere som deltar frivillig høyere tillit til samfunnsinstitusjoner?» (<https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/organisasjoner-og-medlemskap/artikler/har-innvandrere-som-deltar-frivillig-hoyere-tillit-til-samfunnsinstitusjoner>)
- Helse- og omsorgsdepartementet. 2020. «*Det var ikke bare en ferie Rapport fra ekspertgruppe om unge som etterlates i utlandet mot sin vilje*».
- Hermansen, Are S. 2016. «Moving up or falling behind? Intergenerational socioeconomic transmission among Children of Immigrants in Norway». *European Sociological Review* 32(5):675–89.
- Hermansen, Are Skeie. 2017. «Et egalitært og velferdsstatlig integreringsparadoks?» *Norsk sosiologisk tidsskrift* 1(1):15–34. doi: 10.18261/issn.2535-2512-2017-01-02.
- Hernes, Vilde, Oleksandra Deineko, Marte H. Myhre, Tone Liodden og Anne B. Staver. 2022. *Ukrainian refugees – experiences from the first phase in Norway*. NIBR Report 2022:11. OsloMet – Oslo Metropolitan University.
- Hernes, Vilde, Aadne Aasland, Oleksandra Deineko, Marthe Handå Myhre, Tone Liodden, Trine Myrvold, Mariann Stærkebye Leirvik og Åsne Øygard Danielsen. 2023. *Reception, Settlement and Integration of Ukrainian Refugees in Norway: Experiences and Perceptions of Ukrainian Refugees and Municipal Stakeholders (2022-2023)* NIBR report 2023:11 Oslo: By- og regionforskningsinstituttet NIBR.
- Høydahl, Even. 2008. «Vestlig og ikke-vestlig – ord som ble for store og gikk ut på 4/2008 Oslo-Kongsvinger: SSB».
- Ichou, Mathieu, og Matthew Wallace. 2019. «The Healthy Immigrant Effect: The role of educational selectivity in the good health of migrants». *Demographic Research* 40:61–94.

- IMDi. 2022. «Innhold i introduksjonsprogrammet for personer med kollektiv beskyttelse». (<https://introduksjonsprogrammet.imdi.no/introduksjonsprogram-for-flyktninger-fra--ukraina/innhold-i-introduksjonsprogrammet-for-personer-med-kollektiv-beskyttelse/>).
- IMDi. 2023. «Ukrainske flyktningers første erfaringer med introduksjonsprogrammet». *imdi.no*. <https://www.imdi.no/kvalifisering/resultater-fra-nasjonal-brukerundersokelse-i-2022/ukrainske-flyktningers-forste-erfaringer-med-introduksjonsprogrammet/>
- IMDi. 2024a. «Kvalifisering og introduksjonsprogram i Norge». *imdi.no*. Hentet (<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/F00/kvalifisering>).
- IMDi. 2024b. «Nøkkeltall for introduksjonsprogrammet 2023». (<https://www.imdi.no/om-imdi/nokkeltall-for-introduksjonsprogrammet-2023/>)
- IMDi. 2024c. «Statistikk. Barnehagedeltakelse etter alder». ((<https://www.imdi.no/om-integrering-i-norge/statistikk/F00/skole-og-utdanning>)).
- Indseth, Thor, Ingeborg Hess Elgersma, Bjørn Heine Strand, Kjetil Telle, Angela S. Labberton, Trude Arnesen, Karin Maria Nygård og Anna Godøy. 2021. *Covid-19 blant personer født utenfor Norge, justert for yrke, trangboddhet, medisinsk risikogruppe, utdanning og inntekt*. FHI-rapport. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- IOM. u.å. *Integration and social cohesion: key elements for reaping the benefits of migration*.
- ISF. 2019. *Etterkommere av innvandrere i Norge. Mobilitet, assimilering, diskriminering*.
- Jacobsen, Sigurd Eid, Patrick Lie Andersen, Mira Sletten og Daniel Arnesen. 2021. *Sosial ulikhet i barn og unges deltagelse i organiserte fritidsaktiviteter. Betydningen av sosioøkonomiske ressurser, geografi og landbakgrunn*. Rapport 2021/1. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Justis- og beredskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet. 2023. «Endringer i regelverket for fordrevne ukrainere». (<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/endringer-i-regelverket-for-fordrevne-ukrainere/id3017444/>)
- Kalcic, Maja og Ye Jiaying. 2023. «Utdanningsløp blant innvanderne og norskfødte med innvanderforeldre». (<https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/artikler/utdanningslop-blant-innvanderne-i-norge>)
- Kanas, Agnieszka og Katrin Müller. 2021. «Immigrant Women's Economic Outcomes in Europe: The Importance of Religion and Traditional Gender Roles». *International Migration Review* 55(4):1231–64.
- Kann, Inger Cathrine, Therese Dokken og Jun Yin. 2019. «Arbeidsledige innvandrere – Hvor lenge er de ledige og hva gjør de etterpå?» *Arbeid og velferd*.

- Kindt, Marianne Takvam. 2017. «Innvandrerdrev eller middelklassedrev?» *Norsk sosiologisk tidsskrift* 1(1):71–86. doi: 10.18261/issn.2535-2512-2017-01-05.
- Kindt, Marianne Takvam. 2018. «Right choice, wrong motives? Narratives about prestigious educational choices among children of immigrants in Norway». *Ethnic and Racial Studies* 41(5):958–76.
- Kindt, Marianne Takvam og Mathilde Bjørnset. 2023. «What Employers Mean When They Talk About Language Proficiency: a Civic Integration Policy Meets the Importance of Informal Skills». *Journal of international migration and integration* 24(3):1499–1521. doi: 10.1007/s12134-023-01012-0.
- Kirkeberg, Mads Ivar. 2023. «Høyeste antall flyktninger noensinne». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn/artikler/hoyeste-antall-flyktninger-noensinne>.
- Kirkeberg, Mads Ivar. 2024. «32 400 ukrainske flyktninger ble bosatt i fjor». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-etter-innvandringsgrunn/artikler/32-400-ukrainske-flyktninger--ble-bosatt-i-fjor>
- Kirkeberg, Mads Ivar, Minja Thea Dzamarija, Nadine Viktoria Bratholmen og Frøydis Strøm. 2019. *Norskfødte med innvandrerforeldre-hvordan går det med dem? Demografi, utdanning, arbeid og inntekt*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Kitterød, Ragni Hege og Marjan Nadim. 2020. «Embracing Gender Equality: Gender-Role Attitudes among Second-Generation Immigrants in Norway». 411-440. doi: 10.4054/DemRes.2020.42.14.
- Kjeka Broen, Eivind. 2023. «Høyt sosialhjelpsbehov blant flyktninger». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/trygd-og-stonad/artikler/hoyt-sosialhjelpsbehov-blant-flyktninger>
- Kjeøy, Ida, og Guri Tyldum. 2022. *Assessing future migration among Ukrainian refugees in Poland and Norway*. Fafo-rapport 2022:23. Oslo: Fafo.
- Kjøllesdal, Marte, Jennifer Gerwing og Thor Indseth. 2023. «Health Risks among Long-Term Immigrants in Norway with Poor Norwegian Language Proficiency». *Scandinavian Journal of Public Health* 51(3):422–29. doi: 10.1177/14034948221085399.
- Kjøllesdal, Marte, Melanie L. Straiton, Carine Øien-Ødegaard, Arild Aambø, Olav Holmboe, Rune Johansen, Navnit K. Grewal og Thor Indseth. 2019. *Helse blant innvandrere i Norge. Levekårsundersøkelsen blant innvandrere 2016*. Oslo: Folkehelseinstituttet.
- Kleven, Øyvin. 2019. *Innvandrere og stortingsvalget 2017. Valgferd blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre sammenliknet med øvrig befolkning* Rapporter 2019/17. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Kleven, Øyvin. 2021. «Valgdeltakelsen sank litt blant de middelaldrende». *ssb.no*. Hentet 15. mars 2023

(<https://www.ssb.no/valg/stortingsvalg/statistikk/valgdeltakelse/artikler/valgdeltakelsen-sank-litt-blant-de-middelaldrende>).

Kleven, Øyvind, Tove Bergeseteren, Terje Risberg og Hans Martin Lundgaard Corneliussen. 2022. «Innvandrere og stortingsvalget 2021». *ssb.no*. Hentet 6. juni 2024 (<https://www.ssb.no/valg/stortingsvalg/artikler/innvandrere-og-stortingsvalget-2021>).

Kleven, Øyvind og Tove Bergeseteren. 2022. *Innvandrere og kommunestyrevalget 2019. Stemmeberettigede, valgfærd og representasjon*. Rapport 2022/44. Oslo-Kongsvinger: SSB.

Kolsrud, Dag, Marianne Røed, Pål Schøne og Kristine von Simson. 2016. *Bidrag og belønning: Om innvandrere i det norske arbeidsmarkedet*. Institutt for samfunnsforskning.

Kommunal- og distriktsdepartementet. 2023. *Gode bysamfunn med små skilnader*. Meld. St. 28 (2022–2023). Oslo: Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kunnskapsdepartementet. 2018. «Integrering gjennom kunnskap». *regjeringen.no*. Hentet 15. mars 2023 (<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/integrering-gjennom-kunnskap/id2617246/>).

Kvalø, Erling Haakerud. 2024. «Halvparten av ukrainerne er sysselsatt etter avsluttet introduksjonsprogram». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/hvor-mange-med-kollektiv-beskyttelse-er-sysselsatt-etter-endt-introduksjonsprogram>

Labberton, Angela S., Tonya M. Hansen, Thea S. Skogheim og Ylva Helland. 2023. *Healthcare needs among refugees from Ukraine arriving in Norway during 2022*. : Folkehelseinstituttet.

Larsen, Edvard N., Adrian F. Rogne og Gunn E. Birkelund. 2018. «Perfect for the Job? Overqualification of Immigrants and their Descendants in the Norwegian Labour Market *Social Inclusion* 6(3):78–103.

Lervåg, Maj-Lisa, Jiaying Ye og Kjartan Steffensen. 2024. *Innvandrere i by og land: Valg og gjennomføring i videregående opplæring blant innvandrere*. Rapport 2024/13. Oslo-Kongsvinger: SSB.

Levekårsundersøkelsen, SSB. 2022. «Tabell 13847: Politisk deltakelse, etter aktivitet, år og landbakgrunn». *ssb.no*. Hentet (<https://www.ssb.no/statbank/table/13847>).

Lidén, Hilde, Anja Bredal og Liza Reisel. 2014. *Transnasjonal oppvekst: Om lengre utenlandsopphold blant barn og unge med innvandrerbakgrunn*. Rapport 2014:5. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Lien, Håvard. 2019. *Norges sykefravær passerte Sveriges og Nederlands etter lovendringer* SSB Analyse 2019/08. Oslo-Kongsvinger: SSB.

- Lien, Håvard. 2022. «Ni av ti sysselsatte innvandrere er tilfreds med jobben sin». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/statistikk/arbeidskraftundersokelsen/artikler/ni-av-ti-sysselsatte-innvandrere-er-tilfreds-med-jobben-sin>
- Lima, Ivar. 2024. «Mange nyankomne flyktninger ga sterk vekst i sosialhjelpsutgiftene | Arbeid og velferd». *nav.no*. Hentet 1. august 2024 (https://arbeidogvelferd.nav.no/journal/2024/2/m-4257/Mange_nyankomne_flyktninger_ga_sterk_vekst_i_sosialhjelpsutgiftene).
- Ljunggren, Jørn og Julia Orupabo. 2020. «Moving beyond: narratives of higher educational aspirations among descendants of immigrants in vocational training». *British Journal of Sociology Education* 41(5):701–16.
- Lund, Anniken. 2024. «Do Highly Educated Daughters of Immigrants Return to Work After Childbirth? Evidence From Descendants of Pakistani and Vietnamese Immigrants in Norway». *Nordic Journal of Migration Research* 14(2):1–20.
- Lund, Hilde Hjertager. 2022. «'Vi må gjøre som nordmenn, gå på tur og sånn, integrere oss.' Flyktningforeldres erfaringer med barnehagen *Nordisk barnehageforskning* 19(3):192–214.
- Lunde, Elin S og Inger Texmon. 2013. «Innvandrerens møte med fastlegen». *Samfunnsspeilet* 5/2013. Oslo-Kongsvinger: SSB
- Lunde, Harald. 2024. «Halvparten av norskdeltakerne var fra Ukraina». *ssb.no*. <https://www.ssb.no/utdanning/voksenopplaering/statistikk/norskopplaering-for-voksne-innvandrere/artikler/halvparten-av-norskdeltakerne-var-fra-ukraina>
- Lunde, Harald og Jinghui Lysen. 2022. *Norskprøveresultater og arbeidsmarkedssstatus. Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet*. Rapport 2022/7. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Midtbøen, Arnfinn. 2015a. «Etnisk diskriminering i arbeidsmarkedet *Tidsskrift for samfunnsforskning* 55(1):3–30.
- Midtbøen, Arnfinn. 2015b. «The context of employment discrimination: interpreting the findings of a field experiment *The British Journal of Sociology* 66(1):193–214.
- Midtbøen, Arnfinn. 2016. «Discrimination of the second generation: Evidence from a field experiment in Norway *Journal of International Migration and Integration* 17(1):253–72.
- Midtbøen, Arnfinn og Ragni Hege Kitterød. 2019. «Beskytter assimilering mot diskriminering? Opplevd diskriminering blant innvandrere og etterkommere av innvandrere i det norske arbeidslivet *Norsk sosiologisk tidsskrift* 3(5):353–71.
- Midtbøen, Arnfinn og Marjan Nadim. 2022. «Navigating to the Top in an Egalitarian Welfare State: Institutional Opportunity Structures of Second-Generation Social Mobility *International Migration Review* 56(1):97–122.

- Midtbøen, Arnfinn og Jon Rogstad. 2012. *Diskrimineringens omfang og årsaker. Etniske minoriteters tilgang til norsk arbeidsliv*. Rapport 2012:1. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Moe, Vibeke. 2022. *Forskningsrapport: Holdninger til jøder og muslimer i Norge 2022*. Oslo: HL-senteret.
- Moe, Vibeke og Cora Alexa Døving. 2022. *Diskrimineringserfaringer blant muslimer i Norge*. Oslo: HL-senteret og Likestillingssenteret KUN.
- Molstad, Christian Sørlien. 2021. «Fortsatt positive holdninger til innvandrere». *.no*. Hentet 16. mars 2023 (<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/holdninger-til-innvandrere-og-innvandring/artikler/fortsatt-positive-holdninger-til-innvandrere>).
- Molstad, Christian Sørlien. 2022. «Rekordmange fikk norsk statsborgerskap i 2021 i kjølvannet av ny lov». *ssb.no*.
<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/overgang-til-norsk-statsborgerskap/artikler/rekordmange-fikk-norsk-statsborgerskap-i-2021-i-kjolvannet-av-ny-lov>
- Molstad, Christian Sørlien og Rebekka Arnesen. 2024. «Mindre positive holdninger til innvandrere i 2024». *ssb.no*.
<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/holdninger-til-innvandrere-og-innvandring/artikler/mindre-positive-holdninger-til-innvandrere-i-2024>
- Myrli, Tone Rian og Ingar Mehus. 2015. «Ulikhet i rekruttering og frafall i den organiserte idretten i Trondheim». *Tidsskrift for ungdomsforskning* 15(1):51-77.
- Nadim, Marjan og Audun Fladmoe. 2021. «Mobbing Og Hatytringer Blant Skoleungdom i Oslo: Betydningen Av Elevenes Minoritetsbakgrunn Og Skolekonteksten». *Nordisk Tidsskrift for Ungdomsforskning* (2021:2). doi: <https://doi.org/10.18261/issn.2535-8162-2021-02-03>.
- Nadim, Marjan og Arnfinn Midtbøen. 2023. «Gendered Consequences of Social Mobility: Second-Generation Immigrants' Work-Care Considerations in High-Status Occupations in Norway». *Sociology Online* First:1–17.
- Nannestad, Peter, Gert Tinggaard Svendsen, Peter Thisted Dinesen og Kim Mannemar Sønderskov. 2014. «Do Institutions or Culture Determine the Level of Social Trust? The Natural Experiment of Migration from Non-western to Western Countries». *Journal of Ethnic and Migration Studies* 40(4):544–65.
- NAV. 2024. «Helt ledige». *nav.no*. Hentet 14. juni 2024 (<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/helt-ledige>).
- NKVTS. 2023. «Hva er vold i nære relasjoner?» *Veileder for helse- og omsorgstjenestens arbeid med vold i nære relasjoner* Hentet 1. august 2023 (<https://voldsveileder.nkvts.no/hva-er-vold-naere-relasjoner/>).

- Normann, Tor Morten. 2021. «Barna som vokser opp i lavinntekt». <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/barna-som-vokser-opp-i-lavinntekt>.
- Normann, Tor Morten. 2024. «Færre barn lever i familier med lavinntekt». <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-lever-i-familier-med-lavinntekt>.
- NOU. 2011. *Bedre integrering: mål, strategier, tiltak: utredning av utvalg oppnevnt ved kongelig resolusjon 30. april 2010*. NOU 2011:14.
- NOU. 2021. *Kompetanse, aktivitet og inntektssikring. Tiltak for økt sysselsetting*. NOU 2021:2
- NOU. 2022. *Myndighetenes håndtering av koronapandemien – del 2. Rapport fra Koronakommisjonen*. NOU 2022:5.
- NOU. 2024. *Lov og frihet – Negativ sosial kontroll, æresmotivert vold, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse, psykisk vold og ufrivillig utenlandsopphold – juridiske problemstillinger og forslag til regelverksendringer*. NOU 2024:13
- Nygård, Sebastian Teigen. 2022. «Etnisk diskriminering i tilgangen til norsk barnefotball Et felteksperiment». Masteroppgave, UiO.
- OECD. 2018. *Investing in Youth: Norway*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD. 2023. *Education at a Glance 2023: OECD Indicators*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.
- OECD/EU. 2018. *Settling In 2018: Indicators of immigrant integration*. Paris/Brussel: OECD Publishing.
- OECD/EU. 2023. *Settling In 2023. Indicators of Immigrant Integration*. Paris: OECD Publishing
- Olsen, Bjørn. 2020. «Utdanning gir større ulikhet enn innvandrerbakgrunn». (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/utdanning-gir-storre-ulikhet-enn-innvandrerbakgrunn>).
- Olsen, Bjørn. 2024. «Noko lågare sysselsetting blant innvandrarar i 2023». (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/statistikk/sysselsetting-blant-innvandrere-registerbasert/artikler/noko-lagare-sysselsetting-blant-innvandrarar-i-2023>)
- Olsen, Bjørn og Knut Snellingen Bye. 2023. *Unge med innvandrerbakgrunn i arbeid og utdanning 2022: personer i alderen 16-39 år*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Orupabo, Julia. 2018. «Cultural stereotypes and professional self-socialisation in the transition from education to work *Journal of Education and Work* 31(3):234–46.

- Orupabo, Julia, Ida Drange og Bente Abrahamsen. 2020. «Multiple frames of success: how second-generation immigrants experience educational support and belonging in higher education». *Higher Education* 79:921–37.
- Perlic, Biljana, Emmie Stolpe Foss og Hossein Moafi. 2020. *Grunnskoleresultaters betydning for gjennomføring av videregående opplæring*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Peters, Floris, Hans Schmeets og Maarten Vink. 2020. «Naturalisation and Immigrant Earnings: Why and to Whom Citizenship Matters *European Journal of Population* 36:511–45.
- Peters, Floris, Maarten Vink og Hans Schmeets. 2018. «Anticipating the citizenship premium: before and after effects of immigrant naturalisation on employment». *Journal of Ethnic and Migration Studies* 44(7):1051–80.
- Pettersen, Malin. 2024. «Hvor mye jobber innvandrere i Norge?» *ssb.no*. Hentet 11. juni 2024 (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/hvor-mye-jobber-innvandrere-i-norge>).
- Politiet. 2024. *Æresdrap i Norge 20002022*.
- Proba. 2019. *Hvordan måle integrering? Forslag til et helhetlig indikatorsett for måling av integrering i Norge*. Rapport 2019:3. Oslo: Proba samfunnsanalyse.
- Proba. 2021. *Omfang av negativ sosial kontroll*. Rapport 2021:10. Oslo: Proba samfunnsanalyse.
- Proba. 2024a. *Barn og unges erfaringer med rasisme og diskriminering*. Oslo: Proba samfunnsanalyse.
- Proba. 2024b. *Negativ sosial kontroll på skolen*. Rapport 2024:3. Oslo: Proba samfunnsanalyse.
- Quaranta, Mario. 2024. «The formation of institutional trust among immigrants: what is the role of democracy?» *Journal of Ethnic and Migration Studies* 1–20. doi: 10.1080/1369183X.2024.2320715.
- Regjeringen. 2011. «EØS-notat: Direktivet om fri personbevegelse». *regjeringen.no*. Hentet (<https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2006/mai/direktivet-om-fri-personbevegelse/id2431482/>).
- Revol, Mathias Killengreen og Mari Lande With. 2022. «Leietakere mindre fornøyd med livet». Hentet 6. juni 2024 (<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekar/artikler/leietakere-mindre-fornoyd-med-livet>).
- Röder, Antje og Peter Mühlau. 2012. «Low Expectations or Different Evaluations: What Explains Immigrants' High Levels of Trust in Host- Country Institutions?» *Journal of Ethnic and Migration Studies* 38(5):777–92.

- Schaeffer, Merlin og Judith Kas. 2023. «The integration paradox: a review and meta-analysis of the complex relationship between integration and reports of discrimination». *International Migration Review* 01979183231170809.
- Schiro, Emma Castillo, Emmie Stolpe Foss og Fam Vivian Bekkengen. 2023. *Mediebruk blant personer med innvandrerbakgrunn*. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Seibel, Verena og Troels Fage Hedegaard. 2017. «Migrants' and natives' attitudes to formal childcare in the Netherlands, Denmark and Germany *Children and Youth Services Review* 78:112–21.
- Simson, Kristine von, Johannes Sørbø og Kristian Myklathun. 2024. «Ukrainske flyktningers vei inn på arbeidsmarkedet». *Arbeid og velferd*.
- Skipple, Jon Kåre, Ivar Eimhjellen og Dag Arne Christensen. 2024. *Frivillig innsats og livskvalitet blant innvandrere i Norge*. Rapport 2024:03. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Smette, Ingrid, Christer Hyggen og Anja Bredal. 2021. Foreldrerestriksjoner blant minoritetsungdom: Omfang og mønstre i og utenfor skolen. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 62(1), 5–26.
- Solhjell, Randi, Elsa Saarikkomäki, Mie Birk Haller, David Wästerfors og Torsten Kolind. 2019. «'We are seen as a threat'. Police Stops of Young Ethnic Minorities in the Nordic Countries *Critical Criminology* 27:347–61.
- Spilker, Ragnhild Storstein, Kumar, Bernadette Nirmal, Angela S. Labberton, Anne Olaus Olsen, Astri Syse, Lema Hussaini, Melanie L. Straiton, Samera Azeem Qureshi, Thor Indseth, Tone Bruun og Warsame Abdullahi Ali. 2022. *Helse blant personer med innvandrerbakgrunn*. Folkehelseinstituttet.
- SSB. 2019. «Mer detaljerte tall for siktede med innvandrerbakgrunn». Hentet 24. juni 2024 (<https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/mer-detaljerte-tall-for-siktede-med-innvandrerbakgrunn>
- SSB. 2020. «Tabell 07115: Registrerte helt arbeidsledige innvandrere og deltakere på tiltak». *Statistikkbanken*. Hentet 19. mai 2023 (<https://www.ssb.no/statbank/table/07115/>).
- SSB. 2022a. «Tabell 10515: Innvanderers inntekt etter skatt per forbruksenhet, etter gruppe, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/10515/>).
- SSB. 2022b. «Tabell 11360: Norskprøveresultater, etter prøveresultat og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11360/>).
- SSB. 2022c. «Tabell 12908: Landbakgrunns- og aldersfordelt (10 grupper) sykefravær for innvandrere». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12908/>).

- SSB. 2022d. «Tabell 13818: Stortingsvalget. Valgdeltakelse (prosent), etter innvandringskategori, kjønn, statistikkvariabel, fireårlig og arbeidsstyrkestatus». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13818/>).
- SSB. 2022e. «Tabell 13840: Landbakgrunn og tillit 2022 15. mars 2023 (<https://www.ssb.no/statbank/table/13840/>).
- SSB. 2023a. «Tabell 10533: Innsatte, etter fengslingstype, hovedlovbruddstype, statsborgerskap, statistikkvariabel og august 2024. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/10533>)
- SSB. 2023b. «Tabell 13767: Andel personer, etter tilfredshet, landbakgrunn, statistikkvariabel. *Statistikkbanken*. Hentet 13. juni 2023 (<https://www.ssb.no/statbank/table/13767>).
- SSB. 2023c. «Arbeidsmiljø, levekårsundersøkelsen». (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/arbeidsmiljo-sykefravaer-og-arbeidskonflikter/statistikk/arbeidsmiljo-levekarsundersokelsen>).
- SSB. 2023d. «Tabell 05453: Kommunestyre- og fylkestingsvalget. Stemmeberettigede. Foreløpige tall, etter gruppe av stemmeberettigede, statistikkvariabel og fireårlig». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/05453/tableViewLayout1/>).
- SSB. 2023e. «Tabell 06523: Listekandidater til kommunestyrevalget, etter kjønn, parti/valgliste og alder 2007 - 2023». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/06523>).
- SSB. 2023f. «Tabell 06541: Listekandidater til kommunestyrevalget med innvandrerbakgrunn, etter kjønn og landbakgrunn 2007 - 2023». *Statistikkbanken*. Hentet (<https://www.ssb.no/statbank/table/06541/>).
- SSB. 2023g. «Tabell 07114: Utenlandske statsborgere som har fått norsk statsborgerskap, etter tidligere statsborgerskap 1977 - 2022». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/07114/>).
- SSB. 2023h. «Tabell 07499: Standpunkt karakterer, etter statistikkvariabel, fag, innvandringskategori og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/07499/>).
- SSB. 2023i. «Tabell 10793: Gjennomsnittlig skalapoeng på nasjonale prøver, etter klassetrinn, prøve, innvandringskategori, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/sq/10081173>).
- SSB. 2023j. «Tabell 10824: Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet for innvandrere. Status på arbeidsmarkedet i november, etter kjønn. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/10824>).
- SSB. 2023k. «Tabell 11036: Personer, etter region, innvandringskategori, eierstatus og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11036>).

- SSB. 2023l. «Tabell 11037: Personer, etter bygningstype, år og innvandringskategori». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11037>).
- SSB. 2023m. «Tabell 12694: Sysselsatte innvandrere. 4. kvartal, etter innvandringsgrunn, botid, statistikkvariabel, år og kjønn». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12694>).
- SSB. 2023n. «Tabell 13715: Grunnskolepoeng, etter innvandringskategori, statistikkvariabel, år og kjønn». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13715/>).
- SSB. 2023o. «Tabell 13805: Livskvalitet. Andel personer, etter landbakgrunn, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13805>).
- SSB. 2024a. «Tabell 09421: Siktede personer, etter hovedlovbruddsgruppe og statsborgerskap (og hovedlovbruddskategori -2014). Absolutte tall 2002 - Hentet 2. august 2024 (<https://www.ssb.no/statbank/table>
- SSB. 2024b. «Tabell 09837: Kjønn- landbakgrunn- og aldersfordeling blant sysselsatte. 4. kvartal 2001 - 2023. *Statistikkbanken*. Hentet 17. juni 2024 (<https://www.ssb.no/statbank/table/09837>)
- SSB. 2024c. «Tabell 11291: Utdanningsnivå for innvandrere, etter landbakgrunn (grupper av land), innvandringsgrunn og kjønn 2014 - 2023». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11291/>).
- SSB. 2024d. «Tabell 12423: Bosatte personer 15 år og eldre, etter statistikkvariabel, kjønn, alder, innvandringskategori, prioritert arbeidsstyrkestatus. *Statistikkbanken*. Hentet 18. juni 2024 (<https://www.ssb.no/statbank/table/12423>)
- SSB. 2024e. «Tabell 12448: Bostedskommune-, alders- (10 grupper) og kjønnsfordelt sykefravær (K) 2000K2 - august 2024. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/>
- SSB. 2024f. «Tabell 12625: Ansatte i staten. Årsgjennomsnitt, etter statlig enhet, innvandringskategori / landbakgrunn, statistikkvariabel og august 2024. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12625>)
- SSB. 2024g. «Tabell 13637: Materielle goder, etter landbakgrunn 2011 - 2023. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13637>)
- SSB. 2024h. «Tabell 13641: Sosiale goder, etter landbakgrunn 2011 - 2023. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13641>)
- SSB. 2024i. «Tabell 13645: Økonomisk romslighet og betalingsvansker, etter landbakgrunn 2011 - 2023. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13645>)
- SSB. 2024j. «Tabell 13912: Ansettelsesform blant sysselsatte innvandrere, etter næring (17 grupper), kjønn, alder, landbakgrunn og botid. 4. kvartal 2021 - Hentet 17. juni 2024. *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13912>)

- SSB. 2024k. «Botid». Hentet 29. juli 2024
(<https://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/121/nb>).
- SSB. 2024l. «Fakta om universitet og høyskoler». Hentet 24. juni 2024.
(<https://www.ssb.no/utdanning/faktaside/universitet-og-hogskoler>)
- SSB. 2024m. *Innvandrere i Norge 2023. Hvem er de og hvordan går det med dem?*
Statistiske analyser 176. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- SSB. 2024n. «Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre».
(<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/innvandrere-og-norskfodte-med-innvandrerforeldre>).
- SSB. 2024o. «Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere».
(<https://www.ssb.no/utdanning/voksenopplaering/statistikk/introduksjonsordningen-for-nyankomne-innvandrere>).
- SSB. 2024p. «Sykefravær». Hentet 17. juni 2024 (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/arbeidsmiljo-sykefravaer-og-arbeidskonflikter/statistikk/sykefravaer>).
- SSB. 2024q. «Tabell 1. Ukrainere mellom 20 og 66 år som innvandret etter invasjonen i februar 2022, etter om man er bosatt, antall i jobb og andelen som er i jobb. April 2022 - mai 2024. Antall og prosent». Hentet 27. juni 2024
(<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/syssetting/statistikk/antall-arbeidsforhold-og-lonn/artikler/hvor-mange-ukrainere-jobber-i-norge/tabell-1.ukrainere-mellom-20-og-66-ar-som-innvandret-etter-invasjonen-i-februar-2022-etter-om-man-er-bosatt-antall-i-jobb-og-andelen-som-er-i-jobb.antall-og-prosent>).
- SSB. 2024r. «Tabell 01223: Endringer hittil i år for befolkninga, for kommunar, fylke og heile landet». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/01223/tableViewLayout1/>).
- SSB. 2024s. «Tabell 04980: Kommunestyremedlemmer, etter landbakgrunn og parti/valgliste 2003 - 2023». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/04980/>).
- SSB. 2024t. «Tabell 06313: Innvandringar, etter innvandringsgrunn, statistikkvariabel, intervall (år) og alder». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/06313/>).
- SSB. 2024u. «Tabell 07108: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, totalt, etter kjønn og landbakgrunn (verdensdel) (K) 1970 - 2023». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/07108/>).
- SSB. 2024v. «Tabell 07110: Innvandrere, etter landbakgrunn, statistikkvariabel, år og kjønn». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/07110/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10064918&timeType=from&timeValue=2022>).
- SSB. 2024w. «Tabell 07113: innvandringar, etter innvandringsgrunn, første statsborgerskap og innflyttingsår». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/07113/>).

- SSB. 2024x. «Tabell 07459: Befolkning, etter alder, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/07459/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10064864&timeType=top&timeValue=1>).
- SSB. 2024y. «Tabell 08091: Bosatte studenter i høyere utdanning i Norge og i utlandet, i prosent av registrert årskull, etter statistikkvariabel, innvandringskategori, kjønn, alder og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/08091/>).
- SSB. 2024z. «Tabell 08778: Holdning til sju påstander om innvandrere 2002 - 2024». Hentet 16. mars 2023 (<https://www.ssb.no/statbank/table/08778/>).
- SSB. 2024aa. «Tabell 08783: Holdning til flyktningers og asylsøkeres adgang til å få opphold i Norge. Bør den bli lettere, vanskeligere eller som i dag, etter statistikkvariabel og år». Hentet 29. juni 2023 (<https://www.ssb.no/statbank/table/08783/>).
- SSB. 2024ab. «Tabell 08784: Kontakt med innvandrere på ulike arenaer». *Statistikkbanken*. Hentet 15. mars 2023 (<https://www.ssb.no/statbank/table/08784/>).
- SSB. 2024ac. «Tabell 09430: Utdanningsnivå, etter innvandringskategori, fagfelt, alder og kjønn 1980 - 2023». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/09430/>).
- SSB. 2024ad. «Tabell 09435: Deltakere i introduksjonsprogrammet, etter alder og kjønn». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/09435/>).
- SSB. 2024ae. «Tabell 09492: Konsultasjoner hos fastlegen, etter alder og innvandringskategori 2010 - 2023». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/09492/>).
- SSB. 2024af. «Tabell 09493: Innvandreres fastlegekonsultasjoner, etter landbakgrunn, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/09493/tableViewLayout1/>).
- SSB. 2024ag. «Tabell 09572: Personer under 18 år i husholdninger med innvandrerbakgrunn med vedvarende lavinntekt (EU- og OECD-skala), etter landbakgrunn *Statistikkbanken*. Hentet (<https://www.ssb.no/statbank/table/09572/>).
- SSB. 2024ah. «Tabell 09623: 09623: Utdanningsnivå for innvandrere, etter landbakgrunn (enkeltland) 2004 - 2023». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/09623/>).
- SSB. 2024ai. «Tabell 09817: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter region, år, innvandringskategori og landbakgrunn». *Statistikkbanken*.
(<https://www.ssb.no/statbank/table/09817/>).
- SSB. 2024aj. «Tabell 10598: Innvandrere, etter botid, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/10598/tableViewLayout1/>).

- SSB. 2024ak. «Tabell 10809: Tidligere deltakere i introduksjonsprogrammet for innvandrere. Status på arbeidsmarkedet i november, etter kjønn og alder 2011 - 2022». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/10809/>).
- SSB. 2024al. «Tabell 11045: Personer, etter innvandringskategori, trangboddhet og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11045>).
- SSB. 2024am. «Tabell 11607: Sysselsatte innvandrere 4. kvartal, etter kjønn, landbakgrunn, statistikkvariabel, år og alder». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11607/tableViewLayout1/>).
- SSB. 2024an. «Tabell 11609: Sysselsatte innvandrere. 4. kvartal, etter landbakgrunn, botid, statistikkvariabel, år, alder og kjønn». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11609>).
- SSB. 2024ao. «Tabell 11711: Sysselsatte, etter alder, statistikkvariabel, år og innvandringskategori». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/11711>).
- SSB. 2024ap. «Tabell 12272: Minoritetsspråklige barn i barnehager 1-5 år (K) 2015 - 2023». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12272/>).
- SSB. 2024aq. «Tabell 12551: Kjønn- landbakgrunn- alder- og arbeidstidsfordeling (11 grupper) blant sysselsatte. 4. kvartal 2015 - 2022». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12551/>).
- SSB. 2024ar. «Tabell 12836: Arbeidsstyrkestatus, etter familietype, innvandringskategori, prioritert arbeidsstyrkestatus, statistikkvariabel, år, alder og kjønn». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12836/9>).
- SSB. 2024as. «Tabell 12903: Personer 0-39 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt (EU-skala 60 prosent). Innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og befolkningen ellers, etter alder og kjønn. Treårsperiode 2016-2018 - 2020-2022 *Statistikkbanken*. 11. juni 2024 (<https://www.ssb.no/statbank/table/12903/>).
- SSB. 2024at. «Tabell 12909: Landbakgrunns- og yrkesfordelt (1-siffernivå) sykefravær for innvandrere 2015K1 - 2024K1». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12909>).
- SSB. 2024au. «Tabell 12969: Gjennomføring i videregående opplæring, etter fullføringsgrad, statistikkvariabel, intervall (år) og innvandringskategori». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/12969/>).
- SSB. 2024av. «Tabell 13009: Gjennomføring i videregående opplæring for elever med innvandringsbakgrunn, etter fullføringsgrad, statistikkvariabel, intervall (år) og botid». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13009/>).
- SSB. 2024aw. «Tabell 13055: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter landbakgrunn, statistikkvariabel, år og alder». *Statistikkbanken*.

- (<https://www.ssb.no/statbank/table/13055/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10064863&timeType=top&timeValue=1>).
- SSB. 2024ax. «Tabell 13055: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter statistikkvariabel, landbakgrunn og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13055/tableViewLayout1/?loadedQueryId=10064923&timeType=top&timeValue=13>).
- SSB. 2024ay. «Tabell 13461: Gjennomføring for nye studenter på 3-årige bachelorutdanninger, etter fullføringsstatus, statistikkvariabel, intervall (år) og innvandringskategori». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13461/>).
- SSB. 2024az. «Tabell 13462: Gjennomføring for nye studenter på 5-årige masterutdanninger, etter fullføringsstatus, kjønn, innvandringskategori». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13462>).
- SSB. 2024ba. «Tabell 13465: Gjennomføring for nye studenter på 3-årige bachelorutdanninger blant innvandrere, etter fullføringsstatus, innvandringsgrunn, statistikkvariabel, intervall (år) og kjønn». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13465/>).
- SSB. 2024bb. «Tabell 13859: Svar, etter spørsmål om eget forhold til innvandrere, statistikkvariabel og år». *13859: Svar, etter spørsmål om eget forhold til innvandrere, statistikkvariabel og år. Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13859/tableViewLayout1/>).
- SSB. 2024bc. «Tabell 13880: Innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, etter landbakgrunn, statistikkvariabel og år». *Statistikkbanken*. (<https://www.ssb.no/statbank/table/13880/tableViewLayout1/>).
- Steinkellner, Alice, Linn Krokedal og Espen Andersen. 2023. «Innvandrerne og deres barn – en mangfoldig gruppe». (<https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/artikler/innvandrerne-og-deres-barn--en-mangfoldig-gruppe>)
- Sterud, T., T. Tynes, I. Sivesind Mehlum, K. B. Veiersted, B. Bergbom, A. Airila, B. Johansson, M. Brendler-Lindqvist, K. Hviid og M. A. Flyvholm. 2018. «A systematic review of working conditions and occupational health among immigrants in Europe and Canada». *BMC Public Health* 18(1):770. doi: 10.1186/s12889-018-5703-3.
- Straiton, Melanie L., Anne Reneflot og Esperanza Diaz. 2017. «Mental health of refugees and non-refugees from war-conflict countries: data from primary healthcare services and the Norwegian prescription database». *Journal of Immigrant and Minority Health* 19:582–89.
- Strandbu, Åse, Anders Bakken og Mira Sletten. 2019. «Exploring the minority-majority gap in sport participation: different patterns for boys and girls?» *Sports in Society* 22(4):606–24.

- Strøm, Frøydis. 2024. «Ukrainere er nå største flyktninggruppe i Norge». <https://www.ssb.no/befolkning/innvandrere/statistikk/personer-med-flyktningbakgrunn/artikler/ukrainere-er-na-storste-flyktninggruppe-i-norge>
- Strøm, Frøydis, Mads Ivar Kirkeberg og Jon Epland. 2020. *Monitor for sekundærflytting. Sekundærflytting blant personer med flyktningbakgrunn bosatt i Norge 2007/2016*. Oslo-Kongsvinger: Statistisk Sentralbyrå.
- Strøm, Frøydis og Christian Sørlien Molstad. 2021. *Holdninger til innvandrere og innvandring. Rapporter 2021/36*. -Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Strøm, Frøydis, Christian Sørlien Molstad og Rebekka Arnesen. 2023. *Holdninger til innvandrere og innvandring 2023*. Rapporter 2023/23. Oslo-Kongsvinger: Statistisk sentralbyrå.
- Støren, Kristina Strans. 2019. *Innvandrere har mindre tillit til sine medmennesker*. SSB analyse 2019/13. <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/innvandrere-har-mindre-tillit-til-sine-medmennesker>.
- Sønsthagen, Anne Grethe. 2020. «Early childcare as arenas of inclusion: the contribution of staff to recognizing parents with refugee backgrounds as significant stakeholders *European Early Childhood Education Research Journal* 28(3):304–18.
- Taha, Salma. 2023. «Flere innvandrere i midlertidige stillinger». (<https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/artikler/flere-innvandrere-i-midlertidige-stillinger>).
- Texmon, Inger og Merete Thonstad. 2024. «Innvandrerers helse og bruk av fastlege». (<https://www.ssb.no/helse/helsetjenester/artikler/innvandrerers-helse-og-bruk-av-fastlege>).
- Thomas, Michael J. 2024. «Vi blir flere, men også eldre». Hentet 29. juli 2024 (<https://www.ssb.no/befolkning/befolkningsframskrivninger/statistikk/nasjonale-befolkningsframskrivninger/artikler/vi-blir-flere-men-ogsaa-mye-eldre>).
- Tønnessen, Marianne. 2022. *Innvandrerers bo- og flyttemønstre i Norge*. Oslo: By- og regionforskningsinstituttet NIBR.
- UDI. 2024. «Søknader om kollektiv beskyttelse etter søknadsuke (2022-2024)». Hentet 13. august 2024 (<https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/soknader-om-kollektiv-beskyttelse-etter-soknadsuke-2022-2023/>).
- Ugreninov, Elisabeth. 2023. «Absence Due to Sickness Among Female Immigrants: Disadvantages Over the Career?» *Journal of International Migration and Integration*.
- Ugreninov, Elisabeth og Lena Magnusson Turner. 2023. «Next to Nothing: The Impact of the Norwegian Introduction Programme on Female Immigrants' Labour Market Inclusion *Journal of Social Policy* 52(1):107–28.
- Umblijs, Janis. 2020. *Kunnskapsoppsummering om deltakelse i arbeidslivet for kvinner*. Insitutt for samfunnsforskning.

- Van Lancker, Wim og Emmanuelle Pavolini. 2023. «Understanding the immigrant-native gap in childcare use: An empirical exploration for 21 European Countries». *Acta Sociologica* 66(1):74–95.
- Vrålstad, Signe og Kjersti Stabell Wiggen. 2016. *Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Vrålstad, Signe og Kjersti Stabell Wiggen. 2017. *Levekår blant innvandrere i Norge 2016*. Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Wallace, Matthew, Michael J. Thomas, José Manuel Aburto, Anna Vera Jørring Pallesen, Laust Hvas Mortensen, Astri Syse og Sven Drefahl. 2022. «Immigration, mortality, and national life expectancy in the Nordic region, 1990–2019». *SSM-population health* 19.
- Walseth, Kristin og Åse Strandbu. 2014. «Young Norwegian-Pakistani women and sport: How does culture and religiosity matter?» *European Physical Education Review* 20(4):489–507. doi: 10.1177/1356336X14534361.
- With, Mari L. 2019. *Lav lønn og tungt arbeid* SSB Analyse 2019/14 Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Wollscheid, Sabine, Brit Lynnebakke, Marianne Takvam Kindt, Henrik Karlstrøm og Lone Wanderås Fossum. 2022. *Konsekvenser av rasisme og diskriminering for integrering innen utdanning*. Rapport 2022:22. NIFU.
- Ødegård, Anne M og Rolf K. Andersen. 2021. *Arbeids- og levekår for bosatte arbeidsinnvandrere fra Polen og Litauen*. Fafo-rapport 2021:14. Oslo: Fafo.
- Ødegård, Guro og Audun Fladmoe. 2017. *Samfunnsengasjert ungdom. Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo*. Rapport 2017:2. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Ødegård, Guro og Audun Fladmoe. 2020. «Are immigrant youth involved in voluntary organizations more likely than their non-immigrant peers to be engaged in politics? Survey evidence from Norway *Acta Sociologica* 63(3):267–83.
- Østby, Lars. 2016. «Bedre integrert enn mor og far». *Samfunnsspeilet* 1/2016. Oslo-Kongsvinger: SSB.

IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

indi.no